

KULTURNÍ KLUB

INFORMAČNÍ ČASOPIS
ČECHŮ A SLOVÁKŮ
V RAKOUSKU

2023

43. ročník

11-12

listopad – prosinec

Pro pondělní promítání filmů ve spolupráci s Českým centrem a Velvyslanectvím ČR
v kině **Velvyslanectví ČR, Penzinger Straže 11-13, 1140 Wien,**
platí aktuální pravidla v době konání.

Pondělí 8. 1. 2024 v 19:30 II Boemo (Česko – Itálie – Slovensko, 2022, 140 min)

Scénář a režie: Petr Václav, Kamera: Diego Romero Suarez-Llanos

Hrají: Vojtěch Dyk, Barbara Ronchi, Lana Vlady, Elena Radonicich, Lino Musella, Philippe Jaroussky, Cristiano Donati, Alberto Cracco, Salvatore Langella ad.

Historický velkofilm je inspirován skutečným životním příběhem jednoho z nejvyhledávanějších hudebních skladatelů druhé poloviny 18. století – Josefa Myslivečka. Zavede diváka do slunné Itálie, kde Mysliveček žil, tvořil, stal se legendou, ale také zemřel v zapomnění.

Zajímavost: Začalo se natáčet v polovině července roku 2019 a natáčelo se v divadlech v Pavii, Cremoně a v jejich okolí. V září 2019 pak v Janově a v Benátkách. V České republice se začalo filmovat 4. září 2020 v klášteře sester premonstrátek v Doksanech, další scény jsou z pražských paláců Martiniců, Colloredo-Mansfeldů, z prostor zámků v Jaroměřicích nad Rokytnou a v Bučovicích a z brněnského Mahenova divadla. Nejsložitější a nejupravnější část natáčení včetně komplikované kaskadérské scény pak proběhla ve Stavovském divadle v Praze. Poslední záběry v Čechách vznikly v bývalém cisterciáckém klášteře v Plasích 9. a 10. prosince 2020.

Další předběžné termíny promítání v roce 2024:

12. 2., 11. 3., 8. 4., 13. 5., 10. 6., 9. 9., 14. 10., 11. 11. a 9. 12.

Na promítání filmu je třeba se zaregistrovat na e-mailu events.vienna@mzv.cz,

nebo na telefonním čísle **0664 514 33 29**.

Změna programu vyhrazena.

Česká hudební Vídeň 2023

Kulturní klub ve spolupráci s pražskou Nadací pro dějiny kultury ve střední Evropě připravil v návaznosti na předchozí ročníky koncertního cyklu „Česká hudební Vídeň“ **varhanní recitál**, v jehož rámci se pod vedením Jiřiny Marešové představí pražští studující hry na varhany. Na koncertu zazní skladby J. S. Bacha, P. I. Čajkovského a C. Saint-Saëns, zpestřené varhanními improvizacemi, mj. na české a rakouské vánoční motivy.

KDY: pátek 29. prosince 2023 v 19:00

KDE: kostel Nejsvětějšího Vykupitele (Erlöserkirche)

Rennweg 63, 1030 Wien

Program:

Úvodní varhanní improvizace na české a rakouské vánoční motivy (Jiřina Marešová)

J. S. Bach: *Toccata a fuga d moll „Dórická“* (Kryštof Hlavnička)

Improvizace „...moje oči uviděly Tvou spásu“ (Karolína Fotrová)

P. I. Čajkovskij: *Květinový valčík v úpravě pro čtyři ruce a čtyři nohy* (Viola Chvalová – Barbora Habrová)

C. Saint-Saëns: *Preludium z Vánočního oratoria*, op. 12 (Jiřina Marešová)

Závěrečná varhanní improvizace (všichni zúčastnění)

Obsah

Klub připravuje – Obsah	2
Editorial – Impressum	3
Kultura	4
Zajímavosti	34
Události	43
Ekonomika	50
Věda a technika	53
Správy zo Slovenska	61
Sokol & sport	65
Z české a slovenské Vídně a okolí	71
Informace	80
Inzerce	93
Příloha: Čtení na Vánoce	I-IV

Na přední straně obálky:

Josef LADA: Ponocný, 1947, kvaš na papíře, 58 x 36 cm

Vážené členky a čtenářky, vážení členové a čtenáři Kulturního klubu!

jak již víte, bývalý ministr zahraničí Karel Schwarzenberg zemřel v neděli 12. listopadu 2023 v rodinném kruhu ve Vídni. Pan Schwarzenberg nás od vzniku naší organizace ve Vídni velmi podporoval radami a účastí na nejrůznějších akcích, byl i členem Kulturního klubu. Bude chybět, ale s námi zůstává nadále...

Opustil nás též další dlouholetý člen Kulturního klubu pan Ruda Cainer, jehož knihu *Žulový Stalin* jsme před časem v jeho přítomnosti představili v Českém centru, v našem časopise jsme z ní otiskli ukázky a seznámili Vás s jeho životními osudy, od opuštění Československa až po vybudování si nové existence ve Vídni.

Výstavou fotografického díla Miloše Dohnányho „Mezi novým věkem a tradicí“ v storech Slovenského inštitútu se zároveň představila jeho nová ředitelka ing. Jana Tomková. Rozhovor s ní přinese příští číslo časopisu *Kulturní klub*. Výstavu můžete ve Slovenském inštitútu navštívit do 15. ledna 2024.

Srdečně vás zveme v pátek 29. prosince 2023 v 19:00 do kostela Nejsvětějšího Vykupitele, Rennweg 63, 1030 Wien, na poslední koncert této sezóny, a to varhanní z koncertního cyklu *Česká hudební Vídeň 2023*, pořádaného Nadací pro dějiny kultury ve střední Evropě a Kulturním klubem za podpory Ministerstva kultury České republiky. Na programu je varhanní recitál ze skladeb různých autorů v provedení pražských studentů a studentek hry na varhany pod vedením Jiřiny Marešové.

V novém roce 2023 Vás opět můžeme pozvat na pravidelné filmové projekce, a to každé druhé pondělí v měsíci, do kinosálu Velvyslanectví ČR, nadále ve spolupráci s Českým centrem a Velvyslanectvím ČR.

Nebudu, jak se stalo zvykem, shrnovat, co se minulý rok globálně událo. Vše bylo otištěno v denním tisku a vysíláno v televizi. Také nechci opakovat, co vše Kulturní klub minulý rok uskutečnil, pravidelně jsme o tom informovali v našem časopise a na klubových webových stránkách.

Opětovně upozorňujeme, že máte možnost si listovat a číst ve formátu pdf ve všech dosud vydaných číslech časopisu *Kulturní klub*. Neváhejte a navštivte naši webovou domácí stránku www.kulturklub.at – Archiv časopis, nebo přejděte přímo na odkaz www.kulturklub.at/archivcasopis.html.

V příštím roce nás čeká spousta práce s oslavou kulatého výročí existence Kulturního klubu. Chystáme výstavu, koncerty, přednášky, pódiové diskuse a mnoho dalšího. O všem se včas dozvíte v příštích vydáních našeho časopisu a na naší domácí stránce www.kulturklub.at.

Další dvojčíslo časopisu (leden – únor 2024) je tradičně z časových důvodů plánováno k vydání koncem ledna 2024.

Vzhledem k všeobecnému zdražování (pošta, tiskárna, papír atd.) jsme nuceni od ledna příštího roku 2024 zvýšit členský příspěvek a předplatné časopisu. V tomto čísle jsou přiloženy složenky na zaplacení předplatného: pro členy Kulturního klubu 37 EUR inkl. časopis, pro nečleny-abonenty časopisu 40 EUR. Prosíme, abyste předplatné vyrovnali co nejdříve, pokud možno ihned, protože opakované zaslání složenek zvyšuje nejen naše náklady, ale znamená i další zbytečné pracovní zatížení. Nezapomeňte, prosím, na složenke označit, zda se jedná pouze o ABO, jinak bychom mohli mylně doufat, že se jedná o dar na tiskový fond. Děkujeme za pochopení.

Na závěr mi dovolu, tak jako každý rok, poděkovat členům týmu Kulturního klubu – výboru, redakci, redakčnímu kruhu – za jejich obětavou a bezplatnou práci a také poděkovat za podporu a trpělivost jejich rodinným příslušníkům. Srdečné díky patří všem přispěvatelům a příznivcům Klubu, všem spřízněným institucím a spolkům a především Vám, milí čtenáři, za Vaši přízeň.

Za výbor a redakci Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku a také jménem svým Vám přeji pokojné a radostné Vánoce a šťastný a úspěšný nový rok 2024!

ing. Helena Baslerová

KULTURNÍ KLUB. Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku / Informationszeitschrift der Tschechen und Slowaken in Österreich

Majitel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
 Vydavatel: Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku (ing. Helena Basler),
 Mohsgasse 30/9, 1030 Wien
 Redakční příprava a sazba: KLP – Koniasch Latin Press s. r. o., Praha
 Tisk: Quatro print, a. s., Heršpická 6 (Moravská typografie), Brno
 Medieninhaber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
 Herausgeber: Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
 (Ing. Helena Basler), Mohsgasse 30/9, 1030 Wien
 Verlagsort: 1030 Wien
 Hersteller und Herstellungsort: KLP – Koniasch Latin Press s. r. o., Praha &
 Quatro print, a. s., Brno, Tschechische Republik

Gefördert aus Mitteln
 der Volksgruppenförderung
 des Bundeskanzleramtes.

Časopis vychází
 s podporou Ministerstva
 zahraničních věcí ČR.

Redakce: Mohsgasse 30/9, 1030 Wien, mobil (od 10:00): 0043-0-664 97 33 764, fax:
 0043-1-79 88 454, e-mail: info@kulturklub.at, www.kulturklub.at

Vedoucí redaktorka: ing. Helena Basler

Zástupkyně vedoucí redaktorky: Mag. dr. Marie Brandeis

Redakce: Mag. Pavlína Böhmová-Lössl, DI Gabriela Jakelič, Anna Křivanová

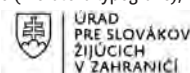
Technická redakce: Ing. Kurt Mattola, Mag. Richard Basler

Redakční kruh: DI. Gabriela Jakelič, Eva Kalinová, Ludvík Kavín, dr. Marta Marková, Mag. Daniela Makový Nedas, P. Václav Sládek O.Cr., DI Tomislav Vašíček, ing. Jiří Zajíček

Fotografové: Mag. Richard Basler, Kurt Mattola, Mag. Eva Zemanová

Distribuce: Quatro print, a. s., Heršpická 6 (Moravská typografie), Brno

Časopis je vydáván s podporou Úradu
 pre Slovákov žijúcich v zahraničí.

VÝTVARNÉ UMĚNÍ

Česká avantgarda v berlínském muzeu

Bröhanovo muzeum v Berlíně nabízí jedinečný náhled do české avantgardy, jedné z klíčových etap české moderny. Výstava nazvaná česky *Hej rup!* s německým dovětkem *Die tschechische Avantgarde (Česká avantgarda)* slibuje podle ředitele muzea Tobiase Hoffmanna pestrou ukázkou kulturního proudu, který byl neoddělitelně spjat s nově vzniklým Československem. Výstava, která potrvá do 3. března 2024, ukazuje, že česká avantgarda prostupovala nejen malbou, grafikou či sochařstvím, ale podmanila si i fotografii, design, architekturu, literaturu, hudbu, divadlo či film.

K výstavě v Bröhanově muzeu se připojilo i České centrum Berlín, které pro nadcházející měsíce připravilo doprovodný program. „Příprava výstavy byla i pro nás cestou objevování a poznání. Sami jsme byli překvapeni rozmanitostí českého příspěvku k evropské avantgardě,“ řekl Hoffmann, který je společně s Julií Meyerovou-Brehmovou kurátorem výstavy.

Retrospektiva Lubomíra Přibyla

V prostorách Musea Kampa proběhla retrospektiva Lubomíra Přibyla, který je osobitým představitelem konstruktivismu v českém výtvarném umění. Tato výstava je dosud největší a neucelenější přehlídkou tvorby tohoto šestaosmdesátiletého malíře a grafika.

V konírně Musea Kampa měl před třemi lety menší výstavu zaměřenou na práce z šedesátých let, současná výstava představuje průřez umělcovou tvorbou napříč více než šesti desetiletími.

Ve dvou patrech musea jsou k vidění nejen jeho typické geometrické obrazy nebo reliéfy, ale i rané figurativní olejomalby, strukturální obrazy inspirované návštěvami v laboratoři vysokého napětí v Běchovicích a výběr z Přibylůva oceňovaného grafického díla. Ačkoliv má na svém kontě několik stovek výstav doma i v zahraničí, pro širší veřejnost bude Přibylovo dílo do značné míry objevem.

Lubomír Přibyl se narodil v červnu 1937 v Praze. Po střední výtvarné škole byl přijat na Akademii výtvarných umění, do stejného ročníku jako Kateřina Černá, Zdeněk Beran, Antonín Málek či Jiří Načeradský. Po roce byl ze školy vyloučen a nastoupil do propagačního oddělení ČKD Vysočany. Zde se mimo jiné seznámil s Vladimírem Boudníkem, který v tamní jídelně organizoval výstavy členů závodního výtvarného kroužku. Jednu ze svých prvních výstav tak měl Přibyl v roce 1959 společně právě s o třináct let starším Vladimírem Boudníkem.

Lubomír Přibyl se v první polovině šedesátých let dopracoval ke geometrickým strukturám vytvářeným za pomoci sítí a provazů napínaných na desky z překližky. Výsledné nízké reliéfy překrývá černou olejovou barvou nebo plátky hliníku. Plocha obrazů se neustále proměňuje v závislosti na úhlu dopadu světla i pohybu diváka ve výstavním prostoru.

Druhou důležitou část Přibylůva díla představuje grafika. Jeho grafické listy kopírují stylový vývoj jeho maleb, ještě více však zdůrazňují geometrické a konstruktivistické

principy, ze kterých vycházejí. Od začátku šedesátých let Přibyl se svými rozměrnými černobílými tisky zaznamenal řadu úspěchů na mezinárodních výstavách grafiky a v roce 2006 se stal laureátem domácí Ceny Vladimíra Boudníka, která je udělována jako ocenění celoživotního díla.

V průběhu výstavy vydalo Museum Kampa více než čtyřsetstránkovou umělcovu monografii. (mk)

NG vystavila kresby českých Pařížanů

Kabinet sbírky grafiky a kresby pražské Národní galerie představil kresby českých umělců, kteří v 19. století tvořili v Paříži. Návštěvníci výstavy, která nese název *Mezi Paříží a Prahou*, měli tak možnost se přenést zpátky v čase přímo do víru všedního dění francouzského velkoměsta.

Pařížská zákoutí 19. století, ale také tepající život velkoměsta s bulváry, kavárnami, galeriemi a divadly, přesně to zachycují kresby českých umělců, kteří část života strávili v soudobé Mekce umění. Ukázkou jejich tvorby teď představuje zdánlivě nenápadná výstava pražské Národní galerie.

„Je to prostor, kde pravidelně obměňujeme takové malé soubory z naší bohaté kolekce kreseb a grafik 19. století a tento kabinet je věnován českým umělcům, kteří nějaký čas, kratší i delší, pobývali v Paříži, především tedy ve druhé polovině 19. století a na začátku 20. století,“ řekla Markéta Dlábková, kurátorka sbírky grafiky a kresby.

Čeští umělci do Paříže přicházeli za vzděláním a ve francouzské metropoli tak často prožili roky. S Prahou ale kontakt neztratil, své kresby posílali do českých redakcí, kde byly publikovány. V době, kdy byla fotografie ještě v plenkách, totiž zdobily stránky časopisů právě takovéto kresby.

„Takovým českým Pařížanem byl Luděk Marold, patřil k těm nejslavnějším, kteří skutečně publikovali jak ve francouzských magazínech *Le Monde illustré* a tak dále, tak i v těch českých – *Světozoru*, *Zlaté Praze* –, a ty kresby, které byly reprodukovány v těch českých časopisech, skutečně těm českým divákům přinášely ten závan toho velkého světa,“ řekla Markéta Dlábková.

Dvanáct obrazů vystavených v pražské Národní galerii představuje práci akvarelu, tuše nebo uhlu. Kresby autenticky zachycují všední život v ulicích tehdejší Paříže.

„Jsou to kresby, které zachycují ten život bezprostředně takovým téměř fotografickým způsobem, nějaké fotografické momentky, třeba téma Pařížanky, co můžeme vidět třeba na těch Maroldových kresbách, takové moderní a elegantně oblečené dámy, to byla věc, která pro to české publikum byla hrozně atraktivní,“ podotkla Markéta Dlábková. (mk)

Alfons Mucha v Aix-en-Provence

Umělecké centrum Hôtel de Caumont v Aix-en-Provence věnuje svou letošní zimní výstavu mistrovi secese Alfonsi Muchovi a jeho tvorbě inspirované prvky různých kultur od keltské až po japonskou, kde jsou krása a čistota prochnuty mystikou, symbolismem a slovanskou identitou.

K vidění je více než 120 litografií, reklamních produktů, kreseb, pastelů a fotografií ze sbírky Muchovy nadace. Vedle slavných reklamních plakátů a divadelních upoutá-

vek pro božskou Sarah Bernhardt je také Muchova – ve Francii málo známá – fotografická tvorba, a to prostřednictvím vzácných dokumentárních fotografií z jeho ateliéru v Paříži v ulici Val-de-Grâce. Vystaveny jsou také s Muchovými návrhy v oblasti propagace a reklamy na luxusní značky. Mucha byl pravděpodobně jedním z prvních grafiků, který vědomě zkoumal a navrhoval strategie na upoutání pozornosti zákazníka skrze účinný vizuální jazyk.

Pod vlivem svého přítele a parapsychologa Alberta de Rochase studoval Mucha ve svém fotografickém ateliéru paranormální jevy za pomoci hypnózy. S poznatky pracoval ve svých kompozicích zaměřených na mechanismu zrakového vnímání a následný psychologický dopad.

Olejomalba *Česká píseň*, na které dívka plete věnce, nebyla ještě nikdy ve Francii vystavena. Věnce symbolizovaly pro Muchu univerzální mír, který si pro lidstvo přál.

Byla to právě výzdoba pavilonu Bosny a Hercegoviny na světové výstavě v Paříži, která ho utvrdila v jeho myšlence na vytvoření velkolepé série, která by připomínala dějiny slovanských národů od pravěku až po současnost. Jeden z nejdojemnějších a zároveň aktuálních děl je plakát *Russia restituenda*, kterým před 100 lety Mucha apeloval na soucit s dětmi trpícími hladomorem nejen na Ukrajině. Výstavu secesní ikony Alfonse Muchy uzavírá působivá projekce obrazů ze *Slovanské epopeje*.

NG si připomíná 100. výročí nákupu sbírky francouzského umění

Národní galerie Praha (NGP) si připomíná sté výročí od doby, kdy československý stát zakoupil velkou sbírku francouzského umění. Jubileum oslavila mezinárodní konferencí 2. a 3. listopadu v Anežském klášteře a řadou akcí pro odbornou i širokou veřejnost. Návštěvníkům bude nově k dispozici i audioprůvodce upozorňující na zakoupená díla vystavená Veletržním paláci.

Státní umělecké sbírky při velkorysém kroku tehdejší vlády podpořené záštitou prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka získaly několik desítek děl od autorů, jako jsou Georges Braque, Paul Cézanne, Eugene Delacroix, André Derain, Paul Gauguin, Vincent van Gogh, Henri Matisse, Claude Monet, Pablo Picasso, Auguste Renoir či Henri Rousseau. Velká část z nich je vystavena ve Veletržním paláci. Dnes celá kolekce čítá přes 260 uměleckých děl. Její umělecká hodnota je nevyčísitelná a patří k nejvýznamnějším sbírkám umění v České republice.

Československý stát na nákup děl uvolnil tehdy pět milionů korun. Pět milionů tehdejších korun stála také třeba brněnská vila Tugendhat dokončená v roce 1930, za stejnou cenu se tehdy dalo postavit několik desítek rodinných domů, sdělila galerie. Částku později stát ještě navýšil o jeden milión na akvizici obrazu *Milenci* (1875) od Augusta Renoira.

Švabinského olej *Splynutí duší* vydražen za více než 15 miliónů Kč

Za 15,872 miliónu korun včetně dražební přírážky se v aukci v pražském Obecním domě prodal olej Maxe Švabinského *Splynutí duší*. Obraz z roku 1901 odborníci považují za stěžejní dílo českého symbolismu. Je to autorův rekord v tuzemských aukcích, řekl Miloš Svoboda z pořá-

dající společnosti European Arts Investments. Vyvolávací cena díla byla deset miliónů korun.

Miliónovou hranici v aukci podle Svobody překonalo devět děl ze 190 aukčních položek. Celkem se prodaly téměř tři čtvrtiny nabízených prací a sběratelé za ně zaplatili přes 68 miliónů Kč.

Egon Schiele Art Centrum slaví 30. výročí

V renesanční budově bývalého městského pivovaru v Českém Krumlově se nachází moderní galerie Egon Schiele Art Centrum, založená v roce 1994. Oslavě 30. výročí je věnována přehlídka velkoformátových plakátů k téměř všem výstavám, které tu v průběhu tří desetiletí zorganizovali. Během třicetileté existence největší zájem vzbudila výstava Pabla Picassa, která přilákala 90 tisíc návštěvníků. Aktuálně tu kromě plakátů připomínajících všechny dosavadní výstavy je k vidění rozsáhlá výstava Ivany Lomové *Hledání ztraceného času* a retrospektiva expresivních obrazů a kreseb rakouského malíře Janze Franze, instalace Tette Ohnariho i výstava o životě a díle Egona Schieleho a jím inspirovaná díla Bernadetty Huber, Ikuko Myiazaki, Aleny Anderlové ad., přístupná bude též výstava fotografií Josefa Seidela *Krumlov za časů Schieleho*.

K Art Centru patří také Zahradní domek, ateliér Egona Schieleho, který se nachází kousek dál, za hradbami města. Podle vyprávění v něm žil a tvořil nějakou dobu sám Egon Schiele, který byl za nevhodné chování vyhnán z města. Art Centrum navíc podporuje umělce v jejich tvorbě, ti se sem vydávají na stáže. V minulosti se tu své tvorbě věnovali umělci jako Martin Krajc, Roman Týc nebo Toybox.

Centrum současného umění EPO1

Centrum současného umění EPO1 je jiné. Na rozdíl od mnoha výtvarných galerií jej neobklopují významné historické budovy a krásná historická centra. Stojí tak trochu stranou, na východním okraji Trutnova. EPO1 je centrem plným energie, a to doslova. Název EPO1, tedy Elektrárna Poříčí 1, totiž odkazuje k původní funkci více než sto let starého objektu. Turbínová hala v bývalé elektrárně v Trutnově v Poříčí se změnila na Centrum současného umění EPO1. Nabízí unikátní místo pro umělecké expozice. Buduje sbírku děl mladých umělců, která bude k vidění v rámci dlouhodobé výstavy v prostorách galerie.

Její genius loci vycházející z industriální podstaty historického objektu oslovil Rudolfa Kaspera, zakladatele a jednatele firmy, a jeho manželku Renátu natolik, že se

rozhodli objekt revitalizovat ve verneovský technicistní svět s uměleckou náplní.

Hala původně sloužila jako sklad tlakových nádob. Bývaly zde generátory a v nehlubším místě parní stroj. Rekonstrukce respektovala průmyslový charakter stavby a investor zachoval řadu prvků z původního vybavení. V hale s vysokými stropy například zůstala původní okna, ocelové konstrukce a dva mostové jeřáby, které jsou funkční a dokážou bez problémů přemístit i mnohatunové sochy.

Pětipodlažní dům na východním okraji Trutnova se tento rok vůbec poprvé otevřel veřejnosti. Poskytuje nadčasové prostory sochám a plastikám mimořádných rozměrů, právě takovým, jaké se do jiných českých galerií nevejdou. Kvalitně zrekonstruované velkorysé interiéry s vysokými stropy poskytují vystavujícím umělcům potřebný prostor, návštěvníkům i odborné veřejnosti pak dopřávají jedinečný zážitek ze setkání se současným výtvarným uměním.

Kromě umění vaše smysly potěší i návštěva kavárny Café EPO1. Otevírací hodiny jsou shodné s otevírací dobou galerie a můžete si zde pochutnat na vynikající kávě i zákuscích vlastní výroby.

Otevírací doba EPO1: středa, čtvrtek, pátek 12:00-18:00 hodin; sobota, neděle 10:00-18:00 hodin

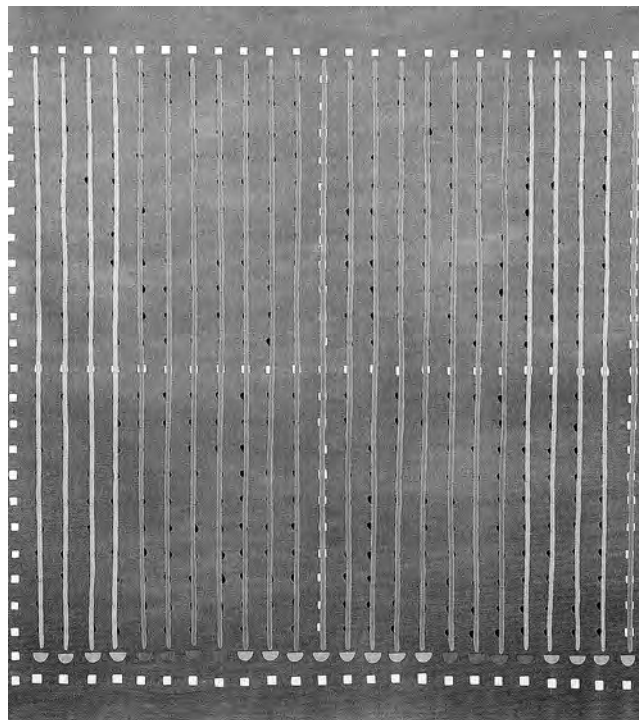
V období vánočních svátků bude galerie ve dnech od 23. 12. do 26. 12. uzavřena.

EPO1, Elektrárenská 541 03 Trutnov, www.epo1.cz

JUBILEA

Stanislav Diviš

Malířská tvorba Stanislava Diviše náleží k výrazným autentickým hodnotám české výtvarné scény. Stanislav Diviš se narodil 20. listopadu roku 1953 v Kutné Hoře. Po vyučení v oboru elektromontér a maturitě na střední škole v Kutné Hoře vystřídal mezi lety 1975 a 1982 celou řadu většího dělnických zaměstnání a mezitím se několikrát pokoušel o přijetí na vysokou výtvarnou školu. V roce 1982 byl konečně přijat ke studiu na Akademii výtvarných umění do oboru restaurování. V roce 1983 a 1984 již uspořádal první akce, které byly předzvěstí pozdějších zcela zásadních *Konfrontací*. Šlo o mikulášské besídky pořádané na půdě AVU, pro něž tvořily výzdobu studenti všech ateliérů. V roce 1983 založil legendární hudební skupinu Krásné nové stroje, jejímž frontmanem je dodnes. Byl iniciátorem řady generačních výstav v neortodoxních prostorách pod názvem *Konfrontace*. Od roku 1984 do roku 1987

Stanislav Diviš: *Spartakiáda 90 - muži 10*, 1990, akryl, plátno

uspořádal společně s Jiřím Davidem celkově šest těchto ilegálních a poloilegálních *Konfrontací*, které byly pro tehdejší studenty jedinou možností, kde mohli zcela svobodně vystavit svá díla. V roce 1985 byl pod záminkou přestupu na VŠUP donucen ukončit své studium a od roku 1987 již pravidelně vystavuje na všech důležitých tuzemských i zahraničních výstavách současného umění. V témže roce také dochází k založení výtvarné skupiny Tvrdohlaví, se kterou mají v prosinci téhož roku první společnou výstavu. Mezi lety 1996 a 1997 pracoval jako asistent Jiřího Davida v jeho ateliéru na pražské AVU a od roku 2003 pak jako vedoucí malířského ateliéru na VŠUP, odkud však v roce 2010 odešel.

Plátna Stanislava Diviše se od poloviny osmdesátých let pohybují někdy více, někdy méně v podstatě na hraně abstrakce, ale takřka vždy si však stále udržují pozůstatky předmětnosti pomocí zástupných znaků. Sémiotika především v Divišových a Davidových obrazech se v této době stala symbolem české postmoderny a konkrétně pak Divišovy obrazy tak vždy procvičují naši představivost a vypočítací sílu znaků. Dalšími ze základních prvků jeho tvorby jsou takřka výhradně práce v rozsáhlých cyklech, které se vyznačují koncentrovanou formální a výrazovou jednotou a neustálá reinterpetace vlastních starších prací nebo jiných cizích předloh. Je autorem výtvarných směrů Vědecký realismus a Dyslektický realismus, je zastoupen v ČR v mnoha sbírkách, v soukromých sbírkách českých i zahraničních sběratelů (Praha, Brno, Ostrava, Bratislava, Bern, Zürich, Fribourg, Wien, Graz, Mnichov, Frankfurt, Madrid, New York, Tokio) i v českých i zahraničních institucích (Union Bank of Switzerland, Komerční banka).

Petr Písařík (* 21. 11. 1968, Třeboň)

Petr Písařík je absolventem Akademie výtvarných umění v Praze ateliéru Stanislava Kolíbala, Milana Knížáka a Aleše Veselého. Je jedním ze zakladatelů umělecké skupiny Pon-

Petr Písařík: *Pejsek a kočička*, 2006,
průmyslový odpad, překližka, nerez plech

dějí. Sídlo jeho působnosti se nachází v ateliéru Nákladového nádraží Žižkov.

Celosvětově respektovaný autor pracuje s postmoderní ideou proměnlivosti. Skrze ni prezentuje svá eklektická díla ojedinělými technikami s využitím zdánlivě neslučitelných materiálů a forem. Kombinuje netradiční malbu, reliéf, broušení, objekt, sochu a fotografii s přesahem do jedinečných monumentálních instalací a prostorových změn. Blízká budoucnost jeho tvorby je spjata s experimentálním užitím skla.

Během posledních třiceti let představil svá díla v Bruselu, Paříži, Vídni, Londýně, Záhřebu, Bratislavě a v Hangzhou v Číně. Mezi jeho nejvýznamnější expozice v České republice patří *Tondeo Materiam* (GASK, Kutná Hora 2021), *Star Dust* (Vila Pellé, Praha 2020), *Space maker* (Galerie Rudolfinum, Praha 2018) a *Discobolos* (Galerie Miroslava Kubíka, Litomyšl 2015). K posledním dvěma uvedeným vyšly stejnojmenné autorské publikace. Jeho dílo je zastoupeno v mnoha veřejných sbírkách. Svým rozsahem překračuje pomyslné zdi galerie. Setkat se s ním můžeme rovněž na nevšedních místech, sochařských a sklářských symposiích a v rámci charitativních projektů.

Dílo Petra Písaříka je spojeno především s přechodem od postmoderny osmdesátých let k nejisté situaci a jiné citlivosti poloviny devadesátých let minulého století. Je zastoupen ve vybraných veřejných sbírkách, Národní galerie, Praha, GASK, Kutná Hora a ve sbírce současného umění Evropského parlamentu.

VZPOMÍNKA

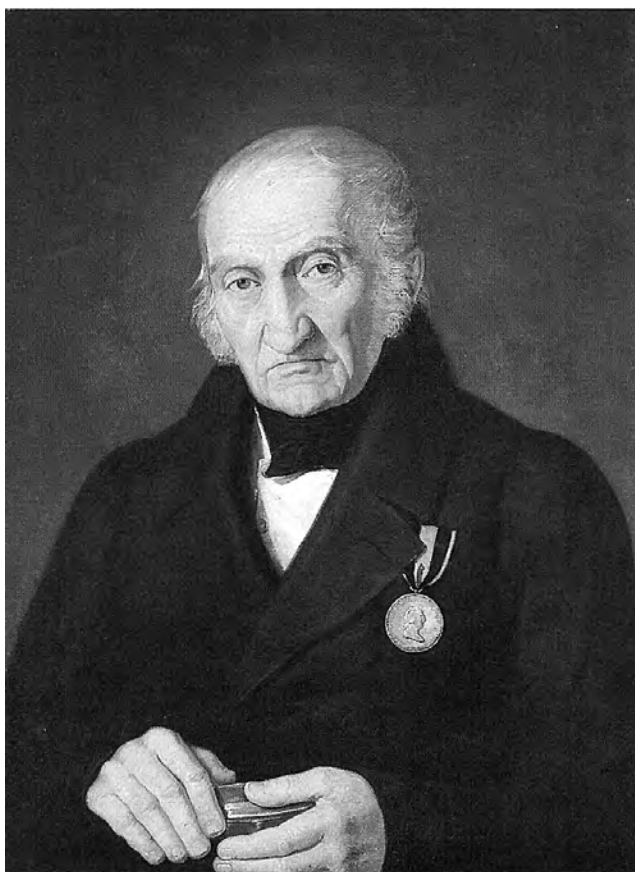
Václav Mánes (1793 – 31. 1. 1858, Praha)

Václav Mánes byl český malíř, mladší bratr krajináře Antonína Mánesa a strýc malířů Josefa, Quida a Amalie Mánesových. Po třech letech studia na novoměstském gymnáziu u piaristů v Panské ulici byl roku 1808 přijat ke studiu kresby a malby na pražskou kreslířskou Akademii, kde studoval pod vedením jejího ředitele Josefa Berglera. Jeho studentské práce byly

ceněny. V letech 1829-1832 získal díky mecenášům Klárovo stipendium do Říma, kde se stýkal s členy kolonie nazarenů a studoval malbu starých mistrů.

Na rozdíl od svého bratra Antonína se věnoval figurální malbě, především náboženské tematice, která měla veřejný ohlas. Vyučoval na pražské Akademii a díky stykům s Františkem Thunem se v letech 1835-1836 a 1840 stal prozatímním ředitelem Akademie. V portrétní malbě dokázal velkou měrou vystihnout charakteristické a jedinečné rysy zobrazené osobnosti.

Václav Mánes: *Podobizna pana Popeláře*, 1839, olej, plátno

Karel Holan (4. 12. 1893, Praha – 24. 10. 1953, Praha)
Karel Holan byl malíř a grafik. Navštěvoval reálku v Karlíně a současně soukromou školu kreslení M. Boháče a soukromý ateliér V. Beneše a O. Nejedlého. Roku 1913 začal studovat architekturu na ČVUT v Praze. O rok později byl odveden do armády. Po zranění byl propuštěn. V období let 1915-1921 studoval AVU v Praze (V. Bukovac, M. Pirner, Karl Krattner). Mezi lety 1920 a 1924 byl členem Umělecké besedy, účastnil se redigování 1., 3. a 4. ročníku sborníku *UB Život*. V letech 1924-1927 byl členem Sociální skupiny Ho-Ho-Ko-Ko. V letech 1927-1930 byl společně i s ostatními členy Sociální skupiny v SVU Mánes. V letech 1932-1934 byl členem SVU Myslbek a od roku 1936 členem Jednoty umělců výtvarných. Po první světové válce se zařadil do proudu tendenční sociální malby. Zachycoval prostředí městské periferie, všední život prostého bezjmenného člověka, tragiku, téma neštěstí, ale i atmosféru lidové zábavy, téma cirkusu, pouti, hřiště. Hlavním jeho tématem však zůstala periferie města.

Eduard Stavinoha (17. 11. 1903, Vídeň – 14. 6. 1973, Praha)

Malíř krajinář a teoretik Eduard Stavinoha studoval v letech 1926-1928 u Adolfa Loose a Františka Kupky na École nationale supérieure des beaux-arts v Paříži, v letech 1930-1933 studoval na pražské Akademii u prof. W. Nowaka. Byl zakládajícím členem brněnského Devětsilu. Na počátku byl ovlivněný orfismem, později se věnoval moderní figurativní malbě ovlivněné tvorbou Henri Matisse.

Jeho politická angažovanost ho vedla do služeb komunistické propagandy. V obrazech s revoluční tematikou chtěl docílit údernost plakátu, a proto se uchýlil k výrazné kresbě ostře řezaných rysů a k plošně kladeným jasným barvám. Dosáhl ovšem kouzla nechtěného, když smrtelně vážně chápaný námět spojil se stylem malby, předznamenávajícím význam comics v pop artu, konstatoval jeden z teoretiků socialistického realismu.

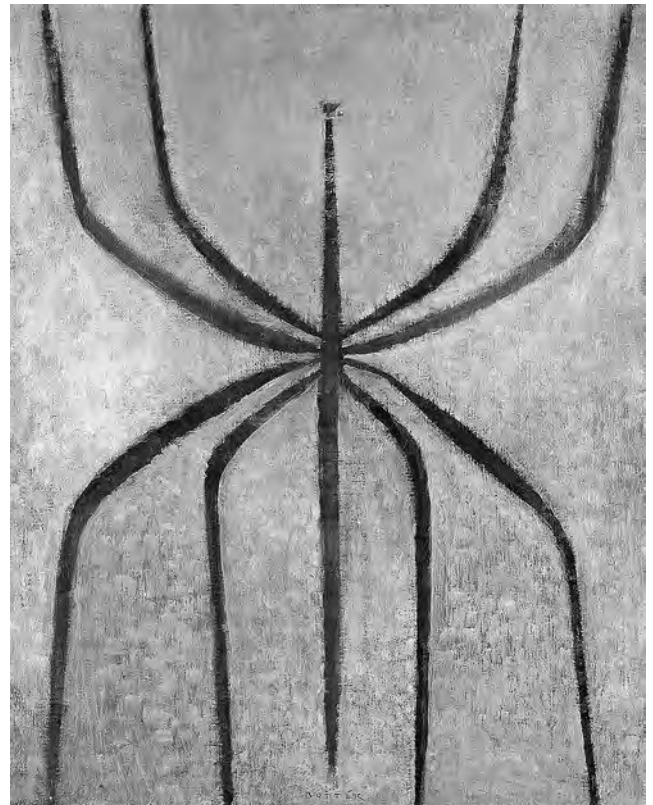

Eduard Stavinoha: *Manifestační stávka* 24. 2. 1948, 1949, olej, plátno

Po roce 1948 se soustředil na realistickou malbu s revoluční tematikou a lyricky pojaté krajinomalby.

Václav Boštík (6. 11. 1913, Horní Újezd u Litomyšle – 7. 5. 2005, Praha)

Václav Boštík byl malíř a grafik. Roku 1937 nastoupil na

Václav Boštík: *Pavouk*, 1957, olej, plátno

Akademii a stal se žákem profesora Williho Novaka. Od roku 1942 byl členem Umělecké besedy. V roce 1960 se stal jedním z zakládajících členů skupiny UB 12, která výrazně poznamenala vývoj československého umění v šedesátých letech. Svým dílem se zařadil k nejvýraznějším představitelům lyrického proudu české poválečné abstrakce. Svým mimořádným dílem i svými životními a občanskými postoji převyšoval většinu svých vrstevníků a světovou uměleckou cestou ovlivnil řadu dalších. Boštíkova první samostatná výstava v Alšově síni Umělecké besedy v roce 1957 znamenala jeden z prvních signálů poválečné abstraktní malby a přispěla k obnovení kontinuity českého moderního umění.

V letech 1955-1959 vytvořil s Jiřím Johnem i unikátní pražský památník obětem holocaustu. Na zdi Pinkasovy synagogy napsali 77 297 jmen nacistických obětí. Později se podílel na restaurování renesančních sgrafit na fasádě zámku v Litomyšli.

Důležitý byl pro něj pocit nezávislosti na estetických doktrínách, pocit svobody, z níž se rodí řád. Postupně se omezil na „objektivní“ barevné plochy, základní geometrické tvary a shluky bodů v jednoduchých geometrických vztazích.

„Kdybych měl krátce charakterizovat své úsilí, pak bych řekl, že hledám ztracený ráj. Pokouším se nalézt východisko z labyrintu, ve kterém žijeme, a přiblížit se natolik ráji, abych z něj alespoň něco zahlédl,“ řekl Boštík.

Josef Týfa (5. 12. 1913 – 19. 1. 2007)

Josef Týfa byl český typograf, knižní grafik a tvůrce písem. Studoval na pražské Rotterově soukromé škole užitě grafiky. Pracoval jako reklamní výtvarník velkých obchodních společností a průmyslových firem, byl vedoucím propa-

gačního výtvarnictví PZO Centrotex, plzeňského Prazdroje či Baťových závodů.

Od roku 1951 se zaměřil na tvorbu typografických písem a na knižní typografii. Společně se Stanislavem Dudou a Karlem Míškem navrhl antikvu Kolektiv (1953) a grotesk (1954). V roce 1960 uspěl s návrhem písma Týfova antikva a kurzíva, roku 1968 navrhl antikvu Academia s kurzívou do odborných publikací a Juvenis do knih pro děti (tato písma později digitalizoval František Štorm). Spolupracoval s českými nakladatelstvími (mj. Odeon, Academia, Avicenum, Horizont), podílel se na typografické úpravě knih pro edice Most, Archiv, Ypsilon (vše Mladá fronta), Situace (Obelisk) či Klubu přátel poezie.

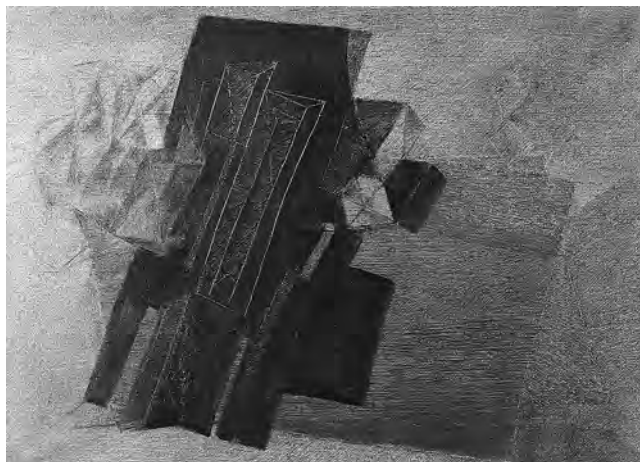
Spolupracoval na propagaci reprezentačních výstav, např. Expo '58 v Bruselu, Československého skla v Moskvě a dalších. Byl členem SČUG Hollar a dopisujícím členem německého spolku Bund Deutscher Buchkünstler. Za svou tvorbu získal řadu mezinárodních ocenění.

Jiří John (6. 11. 1923, Třešť – 22. 6. 1972, Praha)

Jiří John byl český malíř, grafik a ilustrátor. Studoval na Státní grafické škole (Z. Balaš), v letech 1946-1951 na VŠUP (Josef Kaplický). Od roku 1963 učil na pražské Akademii výtvarných umění kresbu. Byl ovlivněn především díly Jana Zrzavého a vnitřně mu byl blízký Josef Šíma. Kresbě se věnoval od mládí, maloval vodovými a později olejovými barvami. Kombinoval malbu s kresbou a výtvarně tak obohatil dějiny malířství. Kresbu později nahradil grafikou, asi proto, že vypadá definitivněji, dá se rozmnožovat, vyžaduje více práce, námahy a soustředění. Celkově je jeho tvorba stylově velmi čistá a ucelená.

Celá jeho tvorba je dialogem s přírodou, jež mu byla hlavním zdrojem tvůrčích podnětů a principů. Vytvářel organické i geometrické přírodní zátiší složené z elementárních útvarů. Grafický rukopis založil na vrstvení krátkých přímek. Kouzlo jeho grafiky tkví v tom, že jí dal naprosto stereotypními a jednoduchými prostředky živost. V šedesátých letech tvořil na poměrně velké formáty a uplatňoval plošnost. V tvorbě meditoval nad souvislostmi života a smrti. Pro fyzickou a časovou náročnost grafiky se koncem šedesátých let přiklonil více ke kresbě.

Citlivě vnímal aktuální tendence současného umění, např. strukturální malbu, zůstával přitom vždycky svůj a při vši své nenápadnosti se stal jedním z nejvýznačnějších představitelů generace šedesátých let.

Jiří John: *Krystaly*, 1963

Ester Krumbachová (12. 11. 1923 – 13. 1. 1996)

Ester Krumbachová byla česká režisérka, dramatička, spisovatelka, scenáristka, výtvarnice, scénografka, a především návrhářka filmových i divadelních kostýmů. Od roku 1954 působila jako výtvarnice v divadle (Oblastní divadlo v Českých Budějovicích, Městská divadla pražská, Národní divadlo). V roce 1961 se díky filmu *Muž z prvního století* (režie Oldřich Lipský) stává

uznávanou filmovou výtvarnicí. Stála v pozadí celé české filmové nové vlny, které vtiskla neotřelou a originální výtvarnou podobu. Výrazně spolupracovala s Věrou Chytilovou (*Sedmikrásky*) nebo Janem Němcem (*Mučedníci lásky, O slavnosti a hostech*), dále s Vojtěchem Jasným, Otakarem Vávrou, Karlem Kachyňou a mnoha dalšími.

Natočila i vlastní autorský film *Vražda ing. Čerta* (1970). S ohledem na spolupráci na několika trezorových filmech (*Ucho, Valérie a týden divů*) jí byl udělen roku 1970 zákaz tvorby, a to na dlouhých dvacet let. Zpět k filmu se vrací po roce 1989, kdy natočila např. *Gen* o sestřích Válových, videoklip pro rockera Ivana Krále a navrhla kostýmy pro film *Marian*. Porevoluční doba jí už nedokázala nabídnout profesní příležitosti hodné jejího talentu, intelektu a vnitřní síly.

Říkala a dělala si vždycky jen to, co sama chtěla a co považovala za správné. S oblibou zmiňovala, že kromě prostitute a hrobnictví provozovala snad všechny možné profese. Života a jeho nástrah se nebála. Možná i díky tomu, že její dětství a mládí nebyly zrovna idylické.

Věnovala se vlastnoruční výrobě šperků, malovala pohlednice, tajně spolupracovala s divadly. Vyráběla talismány, o jejichž účinnosti kolují legendy. Rozepsala také několik scénářů, které ale neměla komu nabídnout.

Minulý rok jí byla věnována výstava v brněnském Domě umění. Návštěvníci se tu mohli začíst do deníků, korespondence, a dokonce i kuchařských receptů nekonvenční umělkyně, prohlédnout si její kostýmní návrhy a rekvizity, fotografie i originální šperky či zhlédnout filmové ukázky. Základem expozice se stala pozůstalost, kterou po smrti Krumbachové opatroval její přítel Ivo Paik, který ji však dvacet let odmítal komukoli vydat. Přesvědčit ho se podařilo až Zuzaně Blochové a Edith Jeřábkové ze spolku Are, které získané materiály utřídily. Poté putovaly předměty z pozůstalosti do Uměleckoprůmyslového musea v Praze, kde jsou trvale uloženy a zároveň zpřístupněny formou fotografií ve veřejně dostupném online archivu.

Helena Zmatlíková (19. 11. 1923, Praha – 4. 4. 2005, Praha)

Helena Zmatlíková, rozená Wehrbergerová, byla významná česká ilustrátorka knih pro děti a malířka. Ilustrovala přibližně 250 knížek, hlavně pro děti. Studovala na soukromé Ukrajinské akademii Grigorije Musatova, následně přešla na Rotterovu školu kresby a propagační grafiky. Ve studiích pokračovala v Officina Pragensis a dostudovala na Škole volné a užité grafiky u profesora Švába. Během

Stromečku, vstávej,
ovoce dávej,
umyj se, ustroj se,
je štědrý den!

Ilustrace Heleny Zmatlíkové v *Říkadlech pro nejmenší*

studii pracovala ilustrátorka jako módní kreslířka, následně přešla do ateliéru Melantrich, poté pracovala na volné noze a nakonec se stala kmenovou ilustrátorkou nakladatelství Albatros.

Autorka patří mezi české nejvýznamnější a nejoblíbenější ilustrátory dětských knih. Stala se známou i v zahraničí, protože knihy s jejími ilustracemi jsou překládány do mnoha jazyků a jsou vydávány téměř po celém světě.

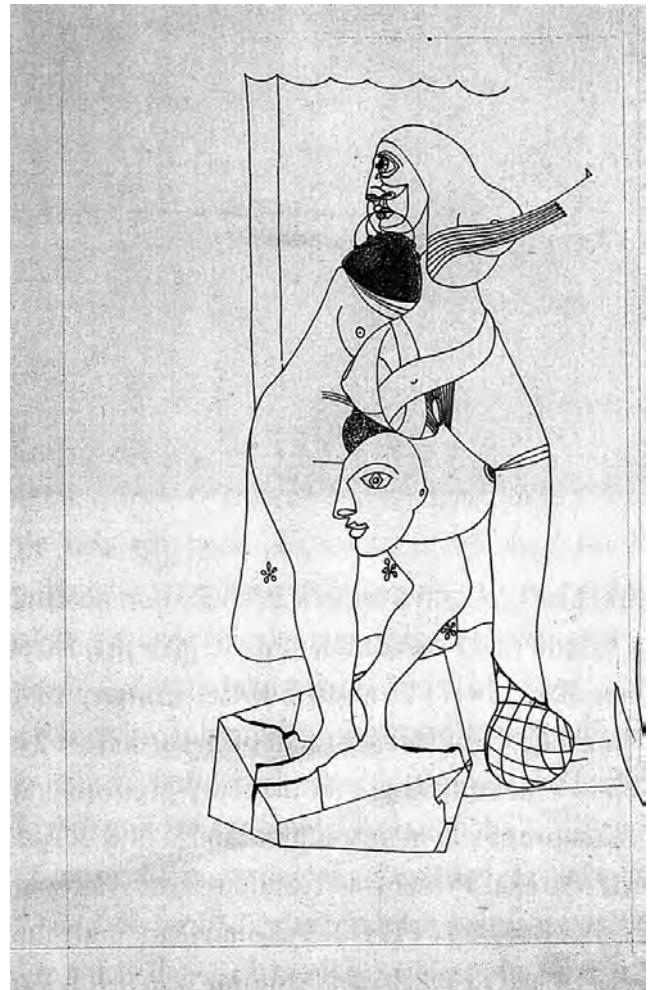
Mezi nejznámější ilustrované knihy patří *Honzíkova cesta*, *Děti z Bullerbynu*, *Putování za švestkovou vůní*, *Malý princ*, mnoho lepoprel a večerníček *Domeček u tří kotátek*.

Za své dílo získala řadu ocenění za nejkrásnější knížku. Podílela se i na Světové výstavě v Bruselu 1958.

Václav Chad (8. 9. 1923, Břeclav – 24. 2. 1945, Zlín)

Václav Chad byl český malíř ovlivněný surrealismem a účastník protinacistického odboje. V létě 1939 vykonal úspěšně přijímací zkoušky na Školu umění ve Zlíně, kde byli jeho učiteli Richard Wiesner, Albert Kutal a Mečislav Kuraš. K jeho blízkým přátelům mezi spolužáky patřili Čestmír Kafka a Milada Schmidtová. Studium zakončil v roce 1943, začal pracovat v reklamním oddělení závodů Baťa a současně pokračoval ve speciálním kurzu Školy umění. V roce 1944 se zapojil do protinacistického odboje okolo skupiny vydávající časopis *Naše pravda*, kterou organizoval Matěj Mečl. V únoru 1945 byla skupina odhalena gestapem. Václav Chad, ačkoliv byl varován, ze Zlína neuprchl a byl zde časně rána 24. února 1945 dopaden. Při pokusu o útěk byl zastřelen.

Soubor jeho prací přináší „existenciální typ pokřivení reality“. V surrealistických kresbách je demontována jako

Václav Chad: *Kresba z války 6*, 1944, kresba tuší a perem, papír

signál ztráty humanity. Teprve v posledních letech byl Václav Chad pochopen jako výrazný tvůrčí zjev zejména válečné doby.

Andrej Rudavský (29. 11. 1933, Posada Górna, Poľsko – 11. 4. 2016, Bratislava)

Akad. sochár Andrej Rudavský patrí k najvýznamnejším slovenským sochárom druhej polovice 20. storočia, pričom od začiatku 60. rokov bol jedným z členov legendárnej Skupiny Mikuláša Galandu. V rokoch 1950-1954 vyštudoval Strednú školu umeleckého priemyslu v Bratislave, v rokoch 1954-1960 Vysokú školu umeleckého priemyslu v Prahe. Od roku 1962 sa stal členom Skupiny Mikuláša Galandu.

Ako najmladší člen pôsobil v legendárnej umeleckej Skupine Mikuláša Galandu. Do tejto skupiny umelcov, ktorých v roku 1957 spojilo rebelantstvo voči dogme socialistického realizmu, patrili popri Rudavskom Andrej Barčík, Anton Čutek, Vladimír Kompánek, Rudolf Krivoš, Milan Lалуha, Milan Paštéka, Ivan Štubňa a Pavol Tóth.

V roku 1962 sa v ateliéri Andreja Rudavského v bratislavských Podunajských Biskupiciach uskutočnila II. výstava Bratislavských konfrontácií, na ktorej spolu s ním vystavovali viacerí významní umelci. Pri zrode sochárskeho sympózia vo Vyšných Ružbachoch stáli sochári Rudolf Uher, Miroslav Chlupáč a Andrej Rudavský a sympoziálna myšlienka o spojení umenia a prírody. V roku 1964 vytvorili

Andrej Rudavský: *Postava v posunutom čase*, 1980-2008, drevo, kov, lepiace pásky

v ružbašskom travertínovom lome prvé skulptúry a o rok neskôr sa konal prvý oficiálny ročník sympózia. Počas 26-tich rokov vznikla v areáli kameňolomu a v jeho bezprostrednom okolí unikátna galéria 104 kamenných sôch od umelcov zo 14 krajín.

V roku 1972 bol vylúčený zo Slovenského zväzu výtvarných umelcov, čo znamenalo zákaz oficiálnych výstav a nákup jeho diel do zbierok galérii. Zničili mu sedem exteriérových sôch.

Andrej Rudavský využíval vo svojej tvorbe rozličné materiály a inšpirácie. Originálne posolstvá objavoval v kameni, kove, dreve, ale aj v takom obyčajnom materiáli, akým sú šindle. Často vychádzal zo slovenského kultúrneho dedičstva. Námetmi jeho sochárskych diel boli kaplnky, pastieri, pútnici, bojovníci, kresťanské i pohanské témy vyskytujúce sa v našich povestiach a zvykoch. V 70. rokoch 20. storočia sa začal venovať aj maľbe.

Jeho diela sú zastúpené vo všetkých najvýznamnejších slovenských galériách a v zbierkach renomovaných zahraničných galérií. Mal viacero výstav doma aj v zahraničí, najmä v 60. rokoch a po roku 1989. Vystavoval napríklad na Bienále mladých v Paríži (1967), na Bienále v Sao Paulo (1967), v slovenskej expozícii na Bienále v Benátkach (1996). Realizoval sochárske práce v Rakúsku, Nórsku, Taliansku, Japonsku či v USA.

Socha Andreja Rudavského s názvom *Vierozvestovia* stojí v New Yorku pred budovou OSN.

Andrej Rudavský získal za svoju tvorbu viaceré ocenenia. V roku 1968 dostal Cenu Cypriána Majerníka, v roku 1989 získal I. cenu na Bienále súčasnej československej komornej plastiky v Trenčíne a v roku 2013 mu prezident Ivan Gašparovič udelil Pribinov kríž I. triedy za mimoriadne zásluhy o kultúrny rozvoj Slovenskej republiky.

Zdena Fibichová: *Amulet*, 1963-1964

Zdena Fibichová, tiež Zdena Preclíková-Fibichová (9. 12. 1933, Praha – 17. 6. 1991, Praha)

Zdena Fibichová bola česká sochačka, keramička a malička. Patřila medzi najvýraznejší umelkyňe, ktoré sa po druhej svetovej válke v Československu prosadily v sochařství, ktoré bylo vnímáno jako převážně mužská disciplína.

Studovala na Vyšší škole bytového průmyslu u Václava Markupa a na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v ateliéru profesora Josefa Wagnera. Od roku 1959 byla členkou skupiny Trasa, s nimiž tvořila, a také se účastnila společných výstav. Vytvářela stylizované ženské postavy, hlavy a torza, abstrahované tvary velké emocionální sdělnosti, její sochy měla zoomorfnní znaky. Její sochařskou práci provází, paralelně či zcela volně, kresby velkých formátů.

Jejím dědečkem byl skladatel Zdeněk Fibich. V roce 1958 si vzala sochaře Vladimíra Preclíka, se kterým se později rozvedla. Oba jsou pohřbeni na hřbitově v Jaroměři.

Vilma Vrbová-Kotrbová (14. 10. 1905, Kutná Hora – 22. 12. 1993, Praha)

Vilma Vrbová-Kotrbová: *Děvčátko v červených šatech*, 1955

Vilma Vrbová-Kotrbová byla manželkou řezbáře Františka Kotrby. Studovala na uměleckoprůmyslové škole v Praze a poté na AVU v ateliéru prof. Vratislava Nechleby. Absolvovala studijní cesty do Holandska, Francie, Itálie a Německa. Od roku 1935 byla členkou Umělecké besedy. Vynikla zvláště svými četnými podobiznami dětí, z jiných témat stojí za připomínku oleje náboženského obsahu z roku 1945. V roce 1947 vyhrála soutěž o návrh na 100 Kč bankovku.

Značnou část jejího díla Vilma Vrbová-Kotrbová velkoryse věnovala Galerii Klatovy / Klenová. Od roku 1991 je

v rodinné vile na Klenové otevřena stálá expozice jejích děl a restaurátorských prací Františka Kotrby.

Několik dat

16. 11. 1898, před 125 lety, se narodil **Jan Bauch**, malíř, sochař a ilustrátor, nejstarší člen Spolku výtvarných umělců Mánes († 9. 1. 1995).

1. 12. 1898, před 125 lety, zemřel **Luděk Marold**, malíř (* 7. 8. 1865) (125 let).

27. 11. 1918, před 105 lety, zemřel **Bohumil Kubišta**, malíř, grafik a spisovatel (* 21. 8. 1884).

ARCHITEKTURA & DESIGN

Grand Prix architektů za rok 2023 získalo sídlo společnosti Kloboucká Lesní

Grand Prix architektů za rok 2023 získalo sídlo lesnické společnosti Kloboucká Lesní v obci Bylnice na Zlínsku. Autorem stavby je studio mjölk architekti. Firma se snaží prosazovat udržitelné hospodaření s lesem a krajinou, její sídlo je transparentním objektem plným skla, dřeva a volného prostoru. Ceny ve 30. ročníku soutěže pořádané Obcí architektů se předávaly v pražském Veletržním paláci. Cenu za celoživotní dílo dostala Zdeňka Vydrová, architektka a urbanistka, dlouholetá městská architektka Litomyšle a posléze i Tišnova.

Výstava Dientzenhoferova Portheimka

Pátá městská část Prahy připravila expozici, která návštěvníky seznamuje s příběhem letohrádku Portheimka na pozadí společenských a kulturních proměn tří století. Výstava je instalována v galerijních prostorách přímo v barokní budově od Kiliána Ignáce Dientzenhofera.

Historie Portheimky začíná od dvacátých let 18. století, kdy ji slavný stavitel vybudoval pro svou rodinu. V letošním roce tady byla obnovena pravidelná výstavní činnost v režii městské části, a tak aktuální expozice symbolicky zahajuje novou kapitolu provozu objektu. Autorem výstavy je Pavel Fabini, který ji se svými spolupracovníky rozdělil do tří základních částí. Ty se postupně zaměřují na původní podobu letohrádku a osobu jeho tvůrce K. I. Dientzenhofera a na rokokovou éru stavby za majitelů z rodu Buquoyů, kteří také založili přilehlou zahradu. Poslední část se zabývá dramatickým děním v 19. a 20. století, kdy zde sídlili Porgesové z Portheimy a později došlo k zásadním proměnám využití této památky.

„Jedná se o zcela originální výstavu, kvůli které byl dokonce proveden základní archivní výzkum. Díky tomu se návštěvník na téměř třech desítkách panelů dozví i zcela nové informace o historii Portheimky a osobnosti K. I. Dientzenhofera, který patřil k nejvýznamnějším architektům a stavitelům barokního slohu,“ popsal historik a kurátor výstavy Pavel Fabini. Tvůrcům výstavy se navíc podařilo pro tento účel zapůjčit dosud nevystavená dobová umělecká díla.

„Dientzenhoferův letohrádek je unikátní architektonické a umělecky koncipované dílo, které svým významem přesahuje naši městskou část. Mám radost, že se nám zde podařilo oživit výstavní tradici, navíc takto stylově, kdy je

hlavním exponátem samotná stavba. Návštěvníci si díky tomu mohou prohlédnout i dochovaný mramorový sál s původní nástropní freskou od malíře Václava Vavřince Reibera,“ dodal radní pro kulturu Prahy 5 Štěpán Rattay.

Tématu výstavy, kterou smíchovská radnice realizovala ve spolupráci se společností Czech Archives, se věnuje také bohatý doprovodný program. Ten zahrnuje komentované prohlídky s autory expozice a vycházky po stopách Dientzenhoferova díla, na něž v říjnu a listopadu navázala série přednášek předních odborníků na oblasti spjaté s historií letohrádku. Výstava byla pro veřejnost otevřena do 29. listopadu.

Letohrádek Portheimka je jedinečný objekt s unikátní polohou přímo v samotném centru Smíchova. „V místech, kde se Portheimka nachází, byl už v první polovině 14. století zbudován kartuziánský klášter. „Právě ten dal dle některých výkladů Smíchovu jeho název, neboť se v jeho bezprostředním okolí »smíchaly« všemožné profese i národnosti. Sama Portheimka je tedy nejen přirozeným středobodem městské části Praha 5, ale je ztělesněním její historie, místem, v němž je zakódován odkaz bohaté kulturní a společenské minulosti tohoto skvostu,“ doplnil Pavel Fabini. (mk)

Výročí sv. Ludmily na Vinohradech

Před 135 lety byl položen základní kamen kostela sv. Ludmily na Vinohradech. Bazilika svaté Ludmily je římskokatolický farní kostel na náměstí Míru na Vinohradech v městské části Praha 2. Typická neogotická stavba byla postavena koncem 19. století na počest svaté kněžny Ludmily. Patří k nejmladším z kostelů na území Prahy 2 (po chrámu Nejsvětějšího Srdce Páně) a zároveň je jedním z největších.

Původně malá obec Královské Vinohrady byla roku 1879 povýšena na město a stále rostoucí počet obyvatel římskokatolického vyznání si vyžádal stavbu nového farního kostela.

Projekt inicioval vinohradský starosta Vilém Vlček (Wilhelm Vlček, 1829-1904) a oficiálně byla nová farnost registrována k 1. listopadu 1884. O uskutečnění projektu se staral Spolek pro podporování chrámu Páně, vinohradské živnostenské spolky a Ženská jednota sv. Elišky na Královských Vinohradech, v níž byl Vlček roku 1885 zvolen kurátorem (později přejmenovaná na Spolek sv. Ludmily a důsledně feminizovaná).

Základní kámen kostela byl položen 25. listopadu 1888 a stavba pokračovala až do roku 1892 podle plánů archi-

tekta Josefa Mockera (známý především projektem dostavby katedrály svatého Víta na Pražském hradě), kterého na stavbě zastupoval František Mikš (1852-1924). Na výzdobě kostela se podíleli slavní umělci té doby. Kostel byl slavnostně vysvěcen z rukou pražského arcibiskupa Františka kardinála Schönborna v neděli 8. října 1893 a následně sem byly slavnostně přeneseny ostatky sv. Ludmily a sv. Václava.

Trojlodní novogotická bazilika, kterou zdobí dvě věže vysoké 60 metrů a honosné schodiště, je jednou z dominant Prahy. Zahrála si v mnoha českých filmech coby oblíbené místo svatebních obřadů. Na bohaté malířské a sochařské výzdobě se podílely dvě desítky slavných výtvarníků té doby. Tympanon nad středním vstupním portálem vyzdobil sochař Josef Václav Myslbek. Na tomto reliéfu žehnajícího Krista Spasitele adorují klečící sv. Ludmila a sv. Václav. Nad hlavním portálem je dominantní růžicové okno osvětlující varhanní kůr. V rozích portálu jsou emblémy čtyř evangelistů v nízkém reliéfu, které vytvořil Josef Čapek. Štíty hlavní a příčné lodi jsou vyzdobeny sochami českých patronů, sv. Ludmily od Ludvíka Šimka a sv. Cyrila a Metoděje od Bernarda Otto Seelinga. V nikách po stranách hlavního portálu stojí sochy sv. Prokopa od Františka Hergesela a sv. Vojtěcha od Antonína Procházky. Elektrické svítidlo na schodiště dodal František Křížlík.

Od roku 1974 byl kostel nejdříve kvůli výstavbě metra a později kvůli rekonstrukci na dlouhou dobu uzavřen. Slavnostní bohoslužbou, slouženou kardinálem Miloslavem Vlkem, v roce 1992 byla stavba znovu otevřena celá.

Na prostranství náměstí Míru před kostelem se konají vánoční a velikonoční trhy, koncerty a další veřejné akce.

Nová hala hlavního nádraží v Praze

Nová odbavovací hala pražského hlavního nádraží, která by podle architektonického návrhu měla být částečně zbourána, je kulturní památkou, uvedlo ministerstvo kultury. Návrh ale počítá s tím, že přední část odbavovací haly zmizí a namísto ní vznikne prostranství zastřešené dřevěnou konstrukcí.

„Ministerstvo kultury opakovaně deklarovalo, že nová budova hlavního nádraží v Praze je kulturní památka,“

Vizualizace vítězného návrhu

uvedla mluvčí ministerstva kultury Ivana Awwadová. Pokud jde o přijatelnost představeného návrhu, k té se podle ní ministerstvo vyjádří až při případných budoucích odvoláních.

Památkovou ochranu nese zejména secesní Fantova budova nádraží a hala, která zastřešuje nástupiště. Nová odbavovací hala ze sedmdesátých let minulého století nicméně podle ministerstva není samostatným objektem, ale přístavbou, takže se na ni památková ochrana rovněž vztahuje.

V mezinárodní soutěži na přeměnu nové haly, Vrchlického sadů a podobu plánované tramvajové zastávky před nádražní budovou uspěl návrh kodaňského studia Henning Larsen Architects. Dominantním prvkem návrhu je velká dřevěná konstrukce, která se má klenout nad novou odbavovací halou směrem k Vrchlického sadům, propojit nově vzniklé prostranství s Fantovou budovou, ke které povede schodiště a přechod přes magistrálu. Část budovy pod silnicí má být zachována, velkou část však čeká bourání.

Návrh po zveřejnění sklidil kritiku nejen na sociálních sítích, ale vznikla proti němu i online petice, kterou již podpořilo téměř 900 petentů. Ti požadují zachování haly, kterou navrhli architekti Jan Bočan, Josef Danda, Alena Šrámková, Jan Šrámek a Julie Trnková, a která je podle nich významným reprezentantem architektury sedmdesátých a osmdesátých let.

Střešní konstrukce podle nich skryje Fantovu budovu, nepočítá s parkováním, není vhodná pro české klimatické podmínky a nezapadá do prostředí. „Praha si zaslouží vstupní bránu, která dotváří její architektonické dědictví, ne takovou, která ho popírá,“ uvedli v petici. Vítají však přivedení tramvajové trati přímo před nádraží.

Památník Karla Hubáčka v jeho rodném domě

Liberecký kraj chce koupit dům libereckého architekta Karla Hubáčka, autora hotelu a vysílače na Ještědu. Dům, který byl jako prototyp postaven počátkem šedesátých let minulého století, by měl být pracovištěm Severočeského muzea v Liberci a vzniknout by v něm měl památník. Budovu kraji nabídli architektovi synové, odkoupení domu v lukrativní vilové čtvrti Lidové sady musí schválit krajské zastupitelstvo.

Karel Hubáček by příští rok v únoru oslavil sté narozeniny. Studoval architekturu v Praze, profesním působením je ale z velké části spjat s Libercem, kde nastoupil do tehdejšího Stavoprojektu. Na konci šedesátých vzešla z něj řada osobností české architektury. Podepsán je pod řadou staveb. Za projekt Ještědu získal Hubáček v roce 1969 prestižní Perretovu cenu Mezinárodní unie architektů a je zatím jediným takto oceněným českým architektem.

Cisterciácký klášter v Plasích

Vodní klášter v Plasích na Plzeňsku je výjimečnou stavbou nejen v Čechách, ale v celé střední Evropě. Když ho zde cisterciáci ve 12. století na pozvání knížete Vladislava II. zakládali, museli stavbu přizpůsobit říčním terasám a nestabilnímu podloží. Mniši objekt spravovali do roku 1785, později ho odkoupili Metternichové. V současné době prochází rozsáhlou rekonstrukcí, v červenci se návštěvníkům otevřela nová zámecká trasa.

Klášter v Plasích letos již poněkolkáté otevřel přes hlavní sezónu brány návštěvníkům. Unikátní klášterní komplex láká na restaurované barokní interiéry i unikátní vodní systém.

Hlavní prohlídkový okruh provede návštěvníky konventem – tedy obytnou budovou mnichů – od Santiniho Aichla. Ten je dnes největší budovou celého areálu. Tady v Plasích mniši žili až do 9. listopadu 1785, tedy do doby, než podlehl rušení klášterů císařem Josefem II.

V první polovině 19. století kupuje celé panství jedna z nejvýznamnějších osobností své doby – rakouský kancléř Klemens Wenzel Nepomuk Lothar kníže z Metternich-Winneburgu. Ten s podstatnou částí své rodiny odpočívá v Plasích v rodinné hrobce dodnes.

Klášter kromě hodinové prohlídky konventu nabízí i prohlídku hodinové věže s dvoupatrovou královskou kaplí. Část této stavby pamatuje samotné Přemyslovce. Součástí prohlídky hodinové věže je i prohlídka hodinového stroje ze 17. století, který je v neustálém běhu. Vrchol prohlídky je pak odbíjení v půl.

Speciálním okruhem je pak vodní systém, unikát plaského kláštera. Klášter stojí na vodě – tedy na 5 103 dubových pilotech, které podpírají jak budovu, tak dřevěný dubový rošt. Konstrukci konzervuje voda. Jak se sem dostala, kdo za to může, jak se o systém starají a jak správa kláštera větrá, se návštěvníci dozvědí právě na hodinové prohlídce vodního systému konventu. (mk)

Letošní ceny Patrimonium pro futuro

Objev sakrální stavby přemyslovského Znojemska, rekonstrukce bývalých jatek v Ostravě, obnova fortifikačního systému pevnosti Josefov nebo záchrana synagogy a domu

v Žatci. Tyto i další projekty získaly letos prestižní ceny Patrimonium pro futuro, označované za „památkářské Oscary“. Uděluje je už deset let Národní památkový ústav za úspěšné počiny v oblasti památkové péče dokončené v předešlém roce.

Ceny v podobě skleněné sošky symbolizující podanou ruku památkové péče vyrobila podle návrhu sochaře Kurta Gebauera sklářská firma Lasvit. Za objev roku si ji odnesli zástupci archeologů ze společnosti Archaia Brno a vlastníka znojemského kostela sv. Hippolyta, kde odborníci při archeologickém výzkumu objevili pod současnou stavbou pozůstatky dvou raně středověkých kostelů. Výzkumem se podařilo doložit tisíciletou kontinuitu sakrální stavby v Hradišti. Kostely I a II velmi pravděpodobně souvisely s knížecím prostředím.

V kategorii Záchrana památky byla oceněna záchrana synagogy a domu v Žatci. Synagoga je druhou největší synagogou v Čechách, ale od roku 1938 neslouží svému účelu a po desetiletí chátrala. Ve vybydleném stavu ji společně se sousedním objektem rabinátu v roce 2013 koupil Daniel Černý a zahájil náročný proces záchrany obou budov a obnovy jejich společenského využití.

Restaurování interiéru kostela Narození Panny Marie v Domažlicích zvítězilo v kategorii Restaurování památky. Původně gotický kostel Narození Panny Marie, jehož vlastníkem je Římskokatolická farnost Domažlice, obsahuje cennou malířskou výzdobu od Františka Julia Luxe z období barokní přestavby.

Dvě ocenění získala konverze bývalých městských jatek v Ostravě. Rekonstrukce budovy bývalých jatek se stala vítězem v kategorii Památková konverze a obdržela také Cenu generální ředitelky NPÚ. Historický areál městských jatek z osmdesátých let 19. století představuje v centru Moravské Ostravy ojediněle dochovaný industriální celek. Játka byla v provozu až do roku 1965, pak začala postupně chátrat. Roku 2016 se městu Ostrava podařilo areál odkoupit a nalézt jeho nové využití.

Vítězem kategorie Obnova památky se stala obnova fortifikačního systému pevnosti Josefov. Udržitelná péče o rozsáhlý hradební systém je finančně velmi náročná a nad rámec možností města Jaroměř. Opravy se proto dlouho omezovaly pouze na nejhroženější a menší úseky hradeb. Až projekt Oživení pevnosti Josefov umožnil komplexní obnovu a tuto část pevnosti využívat pro kulturní účely.

Mezi celkem jedenácti oceněními nechyběla ani osobnost památkové péče – tou byl in memoriam vyhlášen profesor Ivo Hlobil – stejně jako cena za příkladnou správu a prezentaci památky. Tu letos obdrželi kasteláni zámku Kunín a státního hradu a zámku Český Krumlov. V online hlasování veřejnost rozhodla o udělení ceny Památky děkují projektu záchrany renesanční věže zámku v Moravském Krumlově. Záchrana věže byla součástí rozsáhlých oprav zámeckého areálu.

Cenu Národního památkového ústavu Patrimonium pro futuro s podtitulem Společenské ocenění příkladů dobré praxe vyhláší a uděluje NPÚ od roku 2014 ve snaze zhodnotit a vyzdvihnout, co se v oblasti památkové péče podařilo, a ocenit ty, kteří se o úspěšné dílo přičinili.

Cena Patrimonium pro futuro, kterou Národní památkový ústav vyhláší jako příspěvková organizace ministerstva kultury pověřená záchranou a rozvíjením hodnot pa-

mátkového fondu na území České republiky, hodnotí pozitivní a úspěšné počiny v oblasti památkové péče dokončené v předešlém roce. Za uplynulých devět ročníků bylo předáno celkem sedmasedmdesát ocenění.

Morový sloup Nejsvětější Trojice na Malostranském náměstí v Praze

2. listopadu 1713 byl položen základní kámen ke sloupu Nejsvětější Trojice na Malostranském náměstí. Sloup, vytvořený za účasti předních českých umělců, je pokročilým příkladem barokního sochařství. Sousoší tvoří významnou dominantu horní části Malostranského náměstí v předpolí kostela sv. Mikuláše.

Trojční sloup byl vybudován jako votivní za odvrácení morové epidemie z roku 1713, dokončen byl roku 1715. Architektonický návrh pochází od Giovanniho Battisty Alliprandiho, vztyčil ho kameník Franz Wolfgang Herstorfer. Sochy Immaculaty (kopie), českých patronů sv. Václava, Ludmily, Prokopa, Jana Nepomuckého a Vojtěcha a nad nimi se uplatňující skupinu Nejsvětější Trojice jsou doloženými pracemi F. Geigera a J. O. Mayera z let 1713-1715. Postavičky andělů s kartušemi (kopie) a vázy na balustrádě, obklopující morový sloup, dodala dílna Ignáce Františka Platzera roku 1772.

Dne 16. srpna 2023 byl sloup poškozen při zásahu bleskem.

VZPOMÍNKA

Giovanni Santini (Jan Blažej Santini-Aichl nebo Aüchel) Santini byl zcela originálním tvůrcem českého vrcholného baroka, představitelem expresivní tzv. barokní gotiky. Narodil se 3. února 1677 v Praze v původem italské rodině zedníků a kameníků. Již od dětství je zdravotně postižen – byl malý, hrbatý a částečně chromý na nohy. Původně byl malířem, žákem pražského dvorního malíře K. Schrödera, s jehož dcerou Veronikou se mnohem později (roku 1707) ženil. Stavitelem výuku získává v rodině, při svých studijních pobytech v Itálii a Rakousku a při spolupráci na stavbách J. B. Matheye. Již roku 1700 se stává členem stavitelského cechu, měšťanem malostranským a brzy oficiálním architektem cisterciáků. Získává široký odborný věhlas a vážnost (zejména po úspěšně zahájené stavbě chrámu v Sedlci u Kutné Hory) a velké množství zakázek. Stává se neobyčejně zámožným, často půjčuje peníze českým aristokratům. Přestože je romantik a podivín, touha po slávě a po penězích ho žene do stále většího pracovního vypětí. V krátké době mu umírají tři synové a roku 1720 i manželka. V témže roce získává novým sňatkem s jihočeskou šlechticnou Antonii Ignatií Chřepickou z Modliškovic šlechtický titul. Žije na Malé Straně v dnešní Nerudově ul. čp. 211 v domě později zvaném Santinský, později též v blízkém domě čp. 212 U zlaté číše. Umírá 7. prosince 1723, před tři sta lety, předčasně ve svých šestačtyřiceti letech.

Byl ovlivněn tvorbou Borrominiho, Guariniho a Fischera z Erlachu. Jakožto vynikající výtvarník pojímal architekturu malířsky, velmi svébytně. Často používal gotické lomené oblouky, působící v kontextu staveb vážně, důstojně až konzervativně. Typická je jeho dynamická modelace fasád s využitím prohnutých stěn. Jeho expresivní pojetí ar-

Santiniho klášterní kostel v Kladrubech u Stříbra

chitektury ovlivnilo i vrcholnou tvorbu K. I. Dientzenhofera, s nímž též občas spolupracoval. Santini byl především architektem-projektantem, jeho stavby většinou realizovali jiní, zejména F. M. Kaňka. Jen tak stačil během krátkého tvůrčího období necelých dvaceti let vyprojektovat přes sto kostelů, klášterních komplexů (zejména pro cisterciáky a benediktiny) a šlechtických paláců. Jeho svébytné architektonické umění, řadí ho k nejvýznamnějším českým architektům vůbec, předběhlo svou dobu a je plně objeveno a hodnoceno až ve 20. století. Roku 1994 byl Santiniho poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře u Žďáru nad Sázavou zařazen do seznamu nejvýznačnějších světových památek evidovaných v UNESCO.

Zdroj: Ing. arch. Kamil Dvořák, DrSc.

Před 125 lety se narodil architekt Jaroslav Fragner (25. 12. 1898 – 3. 1. 1967)

Studia: ČVUT v Praze (1917-1922) u Antonína Engela a AVU ve třídě Josefa Gočára (1934-1935)

Jaroslav Fragner: Palác pojišťovny Merkur Praha, 1934

Jaroslav Fragner byl jedním z protagonistů moderní české architektury, ve svém díle procházející od národního stylu dvacátých let přes purismus, meziválečný funkcionalismus ke klasicismu čtyřicátých let. Smysl pro vytržený detail uplatňoval jak ve svých vlastních stavbách, tak v prestižních památkářských úkolech po druhé světové válce. Podobně jako Pavel Jandák i Fragner se po roce 1945 obrátil k památkové péči – útěk k památkám byl dobově příznačný, architekt se tak mohl vyhnout projektování v duchu socialistického realismu.

Před padesáti lety zemřel architekt „národního stylu“ Ladislav Machoň

Ladislav Machoň (28. 4. 1888, Praha – 22. 12. 1973, Praha) studoval na české technice v Praze u J. Schulze a J. Fanty a od roku 1909 byl činný v ateliéru J. Kotěry. V té době podniká řadu studijních cest po celé Evropě. Od roku 1917 má samostatný projektový ateliér v Praze. V letech 1928–1938 byl pracovníkem Státní regulační komise hl. m. Prahy, současně však projektuje a realizuje velké množství sta-

veb. Své práce prezentuje na výstavách doma i v zahraničí. Získává doktorský titul. Je aktivním členem Společnosti architektů, Klubu architektů, Inženýrské komory, SVU Mánes, Svazu architektů ČSSR a ČSR. Za druhé světové války se účastní odboje, za pražské revoluce je členem České národní rady. Od roku 1945 byl pracovníkem Zemského národního výboru. V padesátých letech byl politickým vězněm, roku 1960 byl rehabilitován a roku 1968 jmenován zasloužilým umělcem.

Tento představitel moderního klasicismu, funkcionalismu a slohu, jenž vešel do historie architektury pod názvem „národní styl“, se prezentoval projekty a rekonstrukcemi budov, interiérů, věnoval se scénografii, navrhoval pomníky. Jeho přestavba pražského Klementina a Strakovy akademie, dostavba Právnické fakulty, již s vlastními interiéry, projekt dvouvlvy bratří Čapků, modernizace hotelu Zlatá husa, budova Černého pivovaru na Karlově náměstí, jeho velkorysé stavby v Pardubicích či památník J. A. Komenského v Naardenu patří k významným dílům české meziválečné architektury.

DESIGN & VÝSTAVY

25. ročník Designbloku v Praze

25. ročník přehlídky designu a módy Designblok se konal v říjnu v Praze ve Veletržním paláci, Uměleckoprůmyslovém muzeu, v areálu Pražského hradu i na mnoha dalších místech, v obchodech a showroomech. Pojícím tématem jubilejního ročníku akce, která nabídla přehlídku současného českého a mezinárodního designu, módy a šperku, byla cesta. Přehlídky se zúčastnilo 227 vystavujících autorů a značek. Nechyběly workshopy, přednášky, módní přehlídky, zahraniční hosté, tematické výstavy ani experimentální a udržitelné projekty. Festival nově organizoval pro žáky a studenty Školní den.

Výstavní prostory Veletržního paláce Národní galerie Praha představily novinky tuzemského i mezinárodního designu v prostoru Superstudia prezentujícího firmy a značky a Openstudia určeného pro designéry, studenty a nezávislé tvůrce. Ve Velké dvoraně se konaly přednášky, diskuse a další doprovodný program. Téma ekologického designu a materiálů zahrnul blok přednášek věnovaných udržitelnosti.

Malá dvorana nabídla šestnáct módních přehlídek tvorby oděvních designérů z Evropy, kteří se probojovali do finále soutěže Designblok Diploma Selection. Tvorba zavedených designérů se promísila se začínajícími autory a značkami. Připraveny byly také workshopy Bohemian Perfection, během nichž si mohli účastníci vytvořit malované tenisky nebo textil s lidovým ornamentem, i tvůrčí dílny nazvané Designěři dětem.

V prvním patře Uměleckoprůmyslového muzea navázala na úspěch loňských ročníků výstava rodinných firem a tradičních výrobců *Rodinné stříbro*. Openstudio v Uměleckoprůmyslovém muzeu uvedlo premiéru výstavního projektu High Craft.

Během festivalu se uskutečnilo finále 9. ročníku mezinárodní soutěže diplomových prací produktového a módního designu Designblok Diploma Selection. Festival nově zorganizoval pro žáky a studenty Školní den, který se konal

v úvodním dni. Doprovodil ho vzdělávací program v podobě série volně přístupných přednášek a diskusí.

V Královské zahradě na Pražském hradě přichystal Designblok hlavní výstavu *Designblok Cosmos*. V ojedinělém prostoru byl představen největší putovní projekt za pětadvacetiletou historii festivalu, „výkladní skříň současného českého designu i zhmotněný manifest sdílených hodnot“. Instalace připomínající pro příchozího z venku jakýsi strašidelný dům z pouti nabízela návštěvníkům neobvyklý zážitek plynoucí z pobytu v zrcadlové místnosti doplněné skleněnými artefakty od desítky českých designérů. Efekt zrcadlících se stěn evokoval v příchozím pocit nekonečna. Pojížděná galerie zažila před Míčovnou Pražského hradu premiéru, její první zastávkou za hranicemi bude Milano Design Week v dubnu 2024.

V interiéru Míčovny se představil výstavní projekt *Made by Fire*, který uvedl sto autorských děl a exponátů z Česka – objekty ze skla, porcelánu a keramiky pocházející z výhně českých pecí. Výstava nabídla téměř stovku exponátů. (mk)

Návrhy na český pavilon pro EXPO 2025

Pražské Národní muzeum otevřelo výstavu architektonických návrhů na český pavilon pro EXPO 2025. Kurátoři na ní představují téměř čtyři desítky soutěžních projektů. Návštěvníci mezi nimi uvidí také vítězný návrh pavilonu ve tvaru skleněné spirály od studia Apropos Architects. Jejich stavba bude reprezentovat Česko na světové výstavě v japonské Ósace. „Přestože vítěz může být jen jeden, rádi bychom poděkovali všem soutěžním týmům za ohromné množství času, úsilí a práce, které soutěži věnovaly. I proto jsme ve spolupráci s Národním muzeem připravili výstavu architektonických návrhů. Chceme, aby se na ni mohla přijít podívat jak odborná, tak široká veřejnost,“ říká generální komisař české účasti na Expo 2025 Ondřej Soška a doplňuje: „Důstojné zázemí muzea dodává výstavě ještě větší atraktivitu.“

Helena Zmatlíková dětem 100 let

Výstava Helena Zmatlíková dětem / 100 let v Chvalském zámku

Výstava prezentuje průřez celoživotní tvorbou Heleny Zmatlíkové, od prvních skic a návrhů z poloviny čtyřicátých let až po nejnovější ilustrace z počátku nového milénia. Originální ilustrace Heleny Zmatlíkové jsou k vidění naprosto výjimečně a Chvalský zámek jich, díky spolupráci se synem autorky Ivanem Zmatlíkem, návštěvníkům představí více než sto. Na vystavených originálech je patrný průběh proměny výtvarného projevu autorky i rozdílnost stylu podle přístupu k jednotlivým knižním titulům a jejich zaměření.

Výstava, v některých svých částech, je zábavná i hravá! Sklepení zámku se proměnilo v hernu zpracovanou na motivy knihy *Děti z Bullerbynu* a děti i dospělí si jistě užijí také kino s večerníčkem *Domeček u tří koťátek*, výtvarnou dílnu nebo malou třídu.

Výstava je otevřena do 12. 5. 2024, Chvalský zámek, Praha 9-Horní Počernice.

Akvarel mezi Prahou a Vídní v NG

Hlavní podzimní výstava Národní galerie Praha je zaměřena na akvarel, techniku založenou na práci s vodou ředitelnými barvami, která dosáhla největšího rozkvětu v 19. století. Hlavním cílem autorů výstavy *Akvarel mezi Prahou a Vídní* je představit ho jako stěžejní výtvarné médium své doby s vlivem na architekturu nebo fotografii. Prezentace je postavena na pracích českých a rakouských mistrů.

S akvarelem se spojuje lehkost, barevnost a světelnost. V 19. století, kdy tato technika dosáhla svého vrcholu, se

akvarel uplatnil v zobrazení vedut a krajin, v drobném portrétu i v pohledech do interiérů.

„Prostřednictvím fenoménu akvarelové malby výstava odhaluje, že umění 19. století bylo mnohem dynamičtější vizuálním světem, než jak si ho dnes běžný divák představuje,“ uvedl autor výstavy Petr Šámal. Je podle něho velká škoda, že akvarel je často vnímán jen přes *biedermeier* spojený s měšťanskou kulturou.

Výstava upozorňuje, že práce s vodou ředitelnými barvami vyžadovala i jistou suverenitu. „Na akvarelech můžeme obdivovat nejen virtuózní ovládnutí detailu, ale překvapivě také uvolněné pojetí akvarelových skic blížící se modernímu umění,“ doplňuje kurátorka výstavy Petra Kolářová. Navíc šlo o neobyčejně univerzální techniku, kterou používali všichni výtvarní umělci. Akvarely byly často stejně realistické jako fotografie, která byla právě v 19. století vynalezena. Proti ní měly ale velkou výhodu – dovolovaly zobrazit svět v barvách. „Akvarel byl používán jako prostředek kolorování fotografií. To se běžně provádělo ještě ve 20. století,“ podotýká Petr Šámal.

Národní galerie akvarel představuje v kontextu v tehdejší době čilého uměleckého dialogu mezi Prahou a Vídní. K vystaveným umělcům také patří vídeňští Franz a Rudolf Altovi, Thomas Ender či Josef Kriehuber a přední čeští malíři jako Vincenc Morstadt, Bedřich Havránek a Antonín Mánes i dcera tohoto známého krajináře Amálie.

Vybrané akvarely pocházejí především ze sbírek Národní galerie a doplňují je zápůjčky například z vídeňské Albertiny. *Akvarel mezi Prahou a Vídní* mohou návštěvníci vidět do ledna příštího roku. (mk)

Věstonická venuše se vrátila do Prahy

Soška Věstonické venuše dorazila po devíti letech do Národního muzea v hlavním městě v rámci výstavy *Moravského zemského muzea Nejstarší šperky a ozdoby těla*. Cestu doprovázela přísné bezpečnostní opatření. Kromě ní se lidé mohou podívat na šperky a další artefakty z moravských paleolitických lokalit.

Výstava je dalším ze společných projektů obou institucí – Národního muzea a Moravského zemského muzea. V trezorových místnostech Historické budovy Národního muzea mohou návštěvníci obdivovat světově unikátní předměty nedozírné hodnoty, a to do konce února příštího roku. Naposled měli možnost prohlédnout si nejstarší keramickou sošku na světě – Věstonickou venuši, pocházející z mladého paleolitu z období 29-25 tisíc let před naším letopočtem, v roce 2014.

Věstonická venuše byla nalezena v roce 1925 týmem archeologa Karla Absolona ve zbytcích pravěkého ohniště na sídlišti lovců mamutů mezi Pavlovem a Dolními Věstonicemi společně s kamennými nástroji a zvířecími kostmi. Byla rozlomena na dva kusy, které k sobě zdánlivě nepatřily. Po očištění se však ukázalo, že tvoří celek představující ženskou postavu. 11,5 centimetru veliká soška je dokladem počátků keramiky. Její ojedinělost spočívá právě v použitém materiálu.

Až objev Věstonické venuše, která je zhotovena ze směsi jemné hlíny a vody, totiž vyvrátil dosavadní domněnku, že keramika nebyla v době paleolitu ještě známa. Metoda tomografu pak v roce 2016 potvrdila, že soška obsahuje také drobné úlomky kamínků a kostí nebo mamutoviny.

Vědci zároveň objevili zajímavý detail, kterým je otisk prstu zhruba desetiletého dítěte na zadní části sošky. Na konci druhé světové války byla uložena na mikulovském zámku, který ale při osvobozovacích bojích vyhořel. Předvádaví pracovníci muzea ji ale naštěstí včas dokázali zachránit a převézt zpět do Brna pod záminkou fotografování.

Věstonická venuše se stala symbolem pravěkého umění a dokladem zvládnutého vyobrazení lidského těla, především s důrazem na partie symbolizující ženskou plodnost.

K vidění je nyní v Národním muzeu, poté v roce 2025 v rámci stoletého výročí od objevení a následně se veřejnosti na dlouhou dobu skryje.

„Je úžasné, že máme opět možnost návštěvníkům Národního muzea ukázat originál Věstonické venuše. Téměř každý ji zná z učebnic dějepisu, ale jen málokdy je možné spatřit její originál na vlastní oči, protože jen výjimečně opouští trezor Moravského zemského muzea v Brně. Nyní je zlatým hřebem výstavy *Nejstarší šperky a ozdoby těla*, společně s dalšími světovými unikáty ze sbírek Moravského zemského muzea a Archeologického ústavu Akademie věd ČR Brno včetně těch, které zatím dosud nebyly vystavené, a veřejnost si je tak může v Praze prohlédnout vůbec poprvé,“ sdělil generální ředitel Národního muzea Michal Lukeš.

Návštěvníci Národního muzea mají možnost na výstavě spatřit až 30 tisíc let staré artefakty, které pocházejí především z Dolních Věstonic, Pavlova, Předmostí a jeskyně Pekárny. Mimořádně jsou k vidění originály všech paleolitických venuší, tedy figurek žen nalezených na území České republiky.

Dalšími exponáty jsou náhrdelníky, čelenky, náramky nebo prsteny a mnoho dalších předmětů z typických dobových materiálů včetně tzv. bílého zlata prehistorie – mamutoviny, kostí, zubů, kamene, jantaru nebo dokonce lastur.

Zajímavostí je, že pro některé typy materiálů, jako jsou právě lastury či ulity, byli lidé z Moravy schopni křížovat Evropu a přinášet je z velké dálky. Těmito vzácnostmi si pak zdobili tělo nebo je používali jako předmět směny, milodar, rituální nástroj, obětinu nebo dokonce léčivý prostředek.

Šperky a dekorace oděvů mohly zároveň představovat příslibnost k určitému etniku nebo společenské postavení svého majitele. Jsou ovšem především dokladem umělecké úrovně, schopností a technologických dovedností tehdejších lidí.

Příběh nejstarších šperků a práci archeologů si mohou návštěvníci výstavy nejlépe představit při prohlídce exponátu, který je rekonstrukcí unikátního paleolitického trojhrubu z Dolních Věstonic a zároveň příkladem archeologického nálezu ozdob v hrobě tří pravěkých lidí.

Dalším unikátním vystaveným předmětem srovnatelným s Věstonickou venuší je pravděpodobně nejstarší loutka na světě, dosud jediná soška muže nalezená v lidském hrobě. Když v roce 1891 budovali dělníci ve Francouzské ulici v Brně kanalizaci, podařilo se jim v hloubce 4,5 metru odkrýt hrob, dnes známý jako tzv. Brněnského šamana.

Ze sošky, která se v blízkosti jeho ostatků nacházela, byla zachována pouze hlava, tělo a levá paže. Jediněčná na ní kromě toho, že nejde o ženu, také je, že je složena z jednotlivých částí, které mohly být k sobě i volně připevněné a fungovat spolu podobně jako u loutky. Pravděpodobný šaman z doby kamenné k její výrobě použil 25-20 tisíc let před naším letopočtem mamutí kel.

Spolu s Věstonickou venuší a loutkou šamana je dalším ojedinělým artefaktem datovaným 26 tisíc let před naším letopočtem realistická hlavička ženy s kapkovitě protáhlým tvarem, jemně řezaná v mamutovině. Ta je výjimečná zobrazením tváře i některých detailů. Na temeni hlavy má účes nebo jakousi pokrývku hlavy. Byla nalezena v roce 1936 také v Dolních Věstonicích týmem Karla Absolona.

Díky jedinečnosti všech 191 vystavených artefaktů a jejich nevyčísitelné historické hodnotě provází výstavu mimořádná bezpečnostní opatření. Celková pojistná hodnota všech sbírkových předmětů činí více než 100 miliónů korun.

Výstava *Nejstarší šperky a ozdoby těla* vychází z vědeckého projektu Grantové agentury České republiky, který se zabýval studiem nejstaršího umění a ozdob člověka. Studium technologie výroby těchto archeologických nálezů a zpracovávanými materiály se dlouhodobě zabývá autorka výstavy Martina Galetová.

Na výstavě jsou soustředěny předměty, které byly společně nalezeny ve významných pravěkých lokalitách a jejichž osud se historickým vývojem rozdělil, dnes jsou uloženy částečně v Moravském zemském muzeu a v Archeologickém ústavu Akademie věd ČR Brno. Nyní si díky výstavě mohou návštěvníci Národního muzea prohlédnout jen velmi vzácně vystavované sbírkové předměty opět pohromadě. (mk)

LITERATURA

Monografie *Žít – Karel Svoboda*

„Otec více rozdával, než bral,“ říká o hudebním skladateli Karlu Svobodovi (19. 12. 1938 – 28. 1. 2007) jeho syn Petr, který připravil k nedožitým 85. narozeninám svého otce výpravnou obrazovou monografii pod názvem *Žít – Karel Svoboda*. Obsahuje desítky fotografií, z nichž mnohé jsou publikovány poprvé. Kariéra tvůrce hitů jako *Lady Carnival*, *Yvetta*, *Láska bláznivá* nebo *Stín katedrál* skončila 28. ledna 2007, když spáchal sebevraždu.

Petr Svoboda natočil s využitím velkého množství archivních záběrů také film *Šťastná léta*, který byl dárkem k nedožitým osmdesátinám skladatele. „Knížka plošně zobrazuje tátův život od protektorátu až po další tisícile-

tí,“ řekl ČTK Petr Svoboda, který je autorem textu v publikaci. „Snažil jsem se shromáždit tátovy zápisky a poznámky, které třeba dokreslí jeho osobnost. Udělal jsem všechno, co bylo v mých silách, aby to udělalo radost nejen mně a mým dětem, ale i fanouškům,“ dodal.

Obrazová monografie představuje Karla Svobodu jako člověka oddaného své práci, který zároveň nezkazil žádnou zábavu. Poodhaluje mnoho zajímavostí o jeho životě, dětství, cestě na vrchol, o šťastném rodinném zázemí i smutném konci. Vypráví o složitém vzniku jeho nahrávacího studia i rekonstrukci vily v Jevanech, kde si vybudoval tvůrčí prostor, o večírcích, které končily až nad ránem, o problémech tvorby na dvou stranách železné opony i o posedlosti skládáním hudby. Kniha přibližuje osob-

nost Karla Svobody i ve vzpomínkách jeho blízkých spolupracovníků a přátel.

Vyšla obsáhlá biografie Toyen

Režisérka a spisovatelka Andrea Sedláčková žijící v Paříži se své knize vydává po stopách nekonvenční umělkyně. Věnovala tři roky odhalování mýtů a tajemství kolem česko-francouzské surrealistické malířky Toyen (1902-1980). Pátrala v českých i zahraničních archivech, navštívila téměř všechna bydliště umělkyně, korespondovala s její rodinou a přáteli, galeriemi a soukromými sběrateli, poslala množství prosebných mailů. Nové poznatky našla až ve vzdálených zemích, jako je Venezuela nebo Kolumbie. Díky jejímu úsilí se nakonec ukázala překvapivá realita.

Za pseudonymem Toyen se ukrývá pražská rodačka Marie Čermínová a současně jedna z nejpozoruhodnějších osobností českého a evropského výtvarného umění 20. století. A také jedna z nejzáhadnějších. Malířka s mnoha tajemstvími, která prožila takřka polovinu života ve Francii, si své soukromí už od mládí přísně střežila. A málokdo se skutečně vypravil pátrat po její osobní minulosti, protože panovala všeobecně přijatá představa, že je zahalená neproniknutelným tajemstvím.

Po stopách nekonvenční umělkyně se vydala režisérka a spisovatelka Andrea Sedláčková, nejprve v dokumentu *Toyen, baronka surrealismu* (2022) a posléze v knize *Toyen. První dáma surrealismu* (Prostor 2023): „Už práce na přípravě filmu, která zabrala rok, byla zčásti detektivní, snažila jsem se mnohá tajemství rozklíčovat. Při psaní knihy jsem se pustila do dalšího detailního pátrání, jež trvalo následující dva roky.“

Autorka sestavovala příběh Toyen ze zlomků reality, které nacházela v matrikách, archivech a badatelných, českých i francouzských. Studnicí informací pro ni byly policejní fondy a bankovní archivy. Opřela se také o dosud existující uměleckohistorickou literaturu, prošla stovky stran zežloutlé privátní a úřední korespondence, našla zapomenuté novinové rozhovory a články. Měla dokonce možnost nahlédnout do několika nikdy nezveřejněných osobních deníků a vzpomínek vrstevníků Toyen a měla to štěstí potkat malířčiny přátele nebo jejich potomky, kteří se s ní podělili o své vzpomínky a osobní archivy. Musela se prokrestit hustým lesem domněnek, které se ukázaly často jako neověřitelné, jindy jako falešné a někdy ji dovedly k překvapivým faktům. Zkrátka objevila mnohé.

Toyen například tvrdila, že nemá žádnou rodinu – Sedláčková v biografii dokazuje, že si byla velmi blízká se svojí sestrou a že udržovala kontakt s rodiči. Autorka dokonce našla hrob Toyeniných rodičů, který už údajně neexistoval.

Umělkyně byla považována za ženu inklinující ke stejnému pohlaví a mluvila o sobě v mužském rodě. Avšak Sedláčková přináší svědectví o jejích barvitých mileneckých vztazích s muži, například s malíři Janem Slavičkem a Jindřichem Štyrským, s psychoanalytikem Bohuslavem Broukem či s básníkem židovského původu Jindřichem Heislerem, kterého za druhé světové války skrývala. Pro řadu čtenářů bude novinkou její celoživotní politická angažovanost.

Druhá linie knihy se věnuje obrazům, které byly jevištěm a hlavním smyslem života Toyen. Sedláčkové se podařilo získat reprodukce děl a spoustu nikdy nezveřejně-

ných fotografií umělkyně. Kolem analýzy malířčina díla se však pohybuje velmi opatrně, protože se necítí být na této půdě specialistkou. Místo toho se soustřeďuje na osudy Toyeniných obrazů, které byly často fantastické. Svůj prolog ke knize uzavírá: „Mnoho věcí zůstává stále skryto, ale snad si díky této knize můžeme lépe představit trápení i radosti této tvrdé, statečné, nekompromisní – a milující bytosti.“

Andrea Sedláčková se narodila v Praze, vystudovala scenáristiku na FAMU. Po podpisu petice Několik vět byla předvolána k výslechu na StB, který odstartoval její emigraci do Francie, kam odešla v létě 1989. V Paříži absolvovala katedru střihu na filmové škole. Jejím filmovým debutem se stal thriller *Oběti a vrazi* (2000) s incestní tematikou, posléze natočila tragikomedii *Musím tě svést* (2002) a drama *Fair Play* (2014) o státem organizovaném dopingu v komunistickém Československu. Andrea Sedláčková je rovněž autorkou celovečerních dokumentů *Život podle Václava Havla* nebo *Toyen, baronka surrealismu* a mnoha dalších dokumentárních a hraných televizních filmů. V nakladatelství Prostor debutovala literárním dokumentem *Moje pařížská revoluce* (2014), po němž pak následovaly romány *Každý něco tají* (2017) a *Téměř nesmrtelná láska* (2021). V roce 2021 byla ve Francii vyznamenána Řádem umění a literatury v hodnosti rytířky.

Obsáhlá a velkoryse ilustrovaná biografie Toyen, kterou vydalo nakladatelství Prostor, nemá na českém trhu obdoby. (mk)

„Česko, země na pobřeží“

Česká republika se stane v roce 2026 čestným hostem frankfurtského knižního veletrhu. Na tiskové konferenci v Praze to potvrdil Juergen Boos, generální ředitel Frankfurtského knižního veletrhu. Mottem projektu má být: Česko, země na pobřeží. V Německu to bude také rok české kultury.

„Mořský popis střeoevropské země, která leží ve nitrozemí, upoutá pozornost a zjitří naši fantazii. Jsem zvědav, co všechno s Českou republikou ve Frankfurtu zažijeme. Těšíme se na současné české autory, jako jsou Jáchym Topol, Kateřina Tučková nebo Jaroslav Rudiš. Seznámili jsme se také s mladými spisovatelkami, které zpracovávají současná témata kritická ke společnosti. To nás ohromilo,“ řekl k tomu Juergen Boos, generální ředitel Frankfurtského knižního veletrhu. A před podpisem partnerské smlouvy na ministerstvu kultury dodal: „Můj první ponor do české literatury se odehrál s Milanem Kunderou, který bohužel nedávno zemřel. Kunderovo životní dílo bylo v uplynulém století poznamenáno tvrdými ideologiemi a studenou válkou, ale také obtížemi spojenými s láskou. Pro mě se tím uzavírá pomyslný profesní kruh, protože jsem začínal v německém nakladatelství, které vydávalo Milana Kunderu a Ivana Klímu.“ Status čestného hosta se podle Boose zaměří na vyprávění příběhů. „A ty můžete vyprávět rozličným způsobem. Na tohle všechno se ve Frankfurtu těšíme,“ upřesnil.

Ministr kultury Martin Baxa sdělil, že kandidaturu i potřebný rozpočet musela schválit česká vláda: „Je to skvělá zpráva. Česko uspělo v náročném procesu. Je to splněným přáním a snem, stojí za tím veliká práce a velké úsilí. Není to jen prestižní událost spojená s literárním trhem, ale je to

událost celospolečenská.“ Plánovaný rozpočet celé akce, s níž mimo jiné souvisí i veletrhy v Lipsku a Frankfurtu v letech 2024 a 2025, má být téměř 200 miliónů korun. Na přípravách se podílí několik subjektů včetně Českého literárního centra CzechLit nebo Moravské zemské knihovny v Brně.

„To, že česká literatura jede do Frankfurtu, je dobrá zpráva. Čekají nás tři roky náročné práce. Vstupujeme do procesu, nikoli abychom do Frankfurtu něco vyvezli, ale abychom něco dovezli. Těšíme se, že ukážeme českou literaturu v co nejširším pojetí,“ uvedl Tomáš Kubíček, ředitel Moravské zemské knihovny.

„Chceme představit českou literaturu jako celek. Motem je Česko jako země na pobřeží. Chceme za zaměřit nejen na představitelství, tvořivost a humanitu, ale i na to, jestli takové pobřeží má nějaké hranice. Chceme věnovat pozornost překladatelům, bohemistům, audioknihám i novým médiím. Věnovat se budeme také komiksům, ilustracím nebo grafice. Tam máme na čem stavět. Úplnou novinou bude zapojení knihkupectví. Tady jsme se inspirovali Norskem, kde si z knihkupců v malých městech udělali ambasadory,“ upřesnil za České literární centrum Martin Krafl.

(mk)

68 hodin s Voskovcem a Werichem

Plných šedesát osm hodin a pár minut k tomu je třeba si vyhradit na poslech právě vydané audioknižní podoby vzájemné korespondence Jiřího Voskovce a Jana Wericha. Tento titul vydaný jednak elektronicky, jednak na šesti kompaktních discích, vznikl postupně ve třech studiích po dobu čtyř let.

Dopisům Jana Wericha propůjčil svůj hlas Norbert Lichý, Jiřího Voskovce ztvárnil Václav Knop. Komplet ovšem obsahuje také listy Werichovy ženy Zdeny adresované za oceán Jiřímu Voskovcovi, kterých se ujala herečka Daniela Kolářová. Základem pro nahrávku bylo třídílné knižní vydání, které postupně vyšlo v letech 2007-2008.

Komplet začíná rokem 1945, konkrétně dopisem Jiřího Voskovce z 25. září toho roku adresovaným Werichovi vračejícímu se zpět do Evropy z válečné americké emigrace. Končí pak rokem 1980 působivou vzpomínkou Jiřího Voskovce na zesnulého druha.

Ostatně termínem působivý by se dalo označit celé toto rozsáhlé audioknižní dílo. Počínaje vhodnou volbou hereckých interpretů přes vkusné hudební předěly na motivy obecně známých Ježkových písní, a především pak kvůli náplni jednotlivých listů. Ty reagují na konkrétní události v době svého vzniku, ať už v životě obou přátel, nebo v širších souvislostech. Je v nich ale i řada nadčasových úvah jak o divadle, tak o světě všeobecně. Tu a tam nechybí ani nějaká ta pepná anekdota.

V mnoha případech na sebe dopisy nereagují bezprostředně. Důvodem je, že korespondence se mnohdy křížila. Jiří Voskovec býval zaměstnán filmováním v různých koutech Spojených států, a tak nebylo úplně jednoduché, aby list dorazil vždy včas na místo určení, a pak také skutečnost, že není jisté, zda se veškeré dopisy Jana Wericha zachovaly.

Ve Voskovcově případě je tato věc snazší, protože si listy pečlivě archivoval a od těch, které psal, zakládal kopie. Navíc je patrné, že Voskovec byl ve své korespondenci pra-

covitější a na jeho rozsáhlejší dopisy Werich z Prahy někdy reagoval třeba pouhou pohlednicí.

Přesto je ale souhrnné vydání korespondence cennou a velmi zajímavou záležitostí. A určitě navozuje také milou pohodu, protože zaposlouchat se do slov obou pánů je jistě příjemné.

(mk)

VZPOMÍNKA

Karel Sabina (29. 12. 1813 – 9. 11. 1877)

Karel Sabina byl český radikální demokrat, publicista, spisovatel a literární kritik. Vystudoval staroměstské gymnázium a dva roky filozofie. Od roku 1834 studoval práva, toto studium ale nedokončil a později se živil literární činností. Krátce pracoval v redakci novin *Der Adler*. Byl znám svou výbornou pamětí, perfektní výřečností a velmi snadným psaním článků, statí, ale i veršů a prózy. Kromě spisovatelské profese byl významným literárním kritikem. Blízkým přítelem Sabiny byl Karel Hynek Mácha. Sabina pochopil a vysvětlil jeho přínos pro českou literaturu. Karel Sabina měl vůdčí postavení mezi radikálními demokraty. Přednášel na politických shromážděních a stal se mluvčím radikálních demokratů v české politice. Před revolucí v roce 1848 založili demokraté tajný politický spolek Repeal.

Na jaře 1848 převzal po Havlíčkovi redakci *Pražských novin* a *Věly*, v roce 1849 redakci novin *Lípy slovanské*. V květnu byly odhaleny jeho přípravy na povstání českých radikálů a neminulo ho zatčení. V únoru 1853 byl odsouzen k trestu smrti. Nakonec si měl pobýt osmnáct let v olomoucké věznici. V květnu 1857 byl po amnestii propuštěn. Po návratu z vězení čelil atmosféře Bachova absolutismu a žil ve velmi chudých podmínkách. Veřejný život pro něj skončil v létě 1872, kdy tajně předal zprávu pražské policii. Na plakátech *Prodané nevěsty* nahradil jeho jméno monogram. Sabina se bránil tím, že ho k tomuto činu dohnala bída. Byl nucen za pravidelný měsíční plat podávat informace o událostech v české politice a o skutečích lidech, kteří mu byli často blízcí. Literární činnost ale neukončil a své články publikoval pod pseudonymy.

Libreta: *Prodaná nevěsta* a *Braniboři v Čechách*.

Stanislav Lom, vlastním jménem Stanislav Mojžíš (13. 11. 1883, Praha – 15. 11. 1967, Praha)

Stanislav Lom byl český dramatik, spisovatel, kritik a publicista. V letech 1932-1939 byl ředitelem Národního divadla v Praze. Poté byl právníkem na ministerstvu školství a osvěty. Byl synem spisovatele a překladatele Antonína Mojžíše (1856-1927, pseudonym A. M. Lounský). Po dosažení doktorátu na právnické fakultě pražské univerzity v roce 1906 se Lom stal praktikantem v oddělení vojenských záležitostí pražského správního místodržitelství a od roku 1908 koncipistou okresního hejmanství v Kladně. V letech 1910-1919 pracoval jako referent Zemské školní rady v Praze. V květnu 1917 se svým podpisem připojil k Manifestu českých spisovatelů. Po vzniku Československa působil až do roku 1931 v osvětovém a později uměleckém odboru Ministerstva školství a národní osvěty a postupně byl jmenován ministerským tajemníkem, odborovým radou a ministerským radou. Ve dvacátých letech pracoval v poradním sboru pro činohru Národního divadla a zasedal v potře pro udělení státní ceny dramatické, herecké a režisér-

ské. Roku 1929 se stal členem kuratoria České filharmonie a členem České akademie věd a umění. Koncem roku 1931 byl pověřen řízením pražského Národního divadla, kde v roce 1935 a poté v letech 1938-1939 též vykonával funkci šéfa činohry. V roce 1939 byl předčasně penzionován. Po roce 1948 byl jmenován členem divadelní a dramaturgické rady při ministerstvu školství a osvěty. V meziválečném období podnikl řadu cest do ciziny.

Lomova tvorba byla určena jeho teoretickým, kritickým i praktickým organizačním zájmem o divadlo a drama. Od dvacátých let byl reprezentantem oficiální linie české dramatiky, tvůrcem symbolistických divadelních her využívajících námětů historických, biblických a legendárních k úvahám o aktuálních a nadčasových problémech. Zkušenosti divadelního kritika uplatnil v literárně-teoretické studii Jaroslav Hilbert.

20. 12. 1968 zemřel **Max Brod**, pražský židovský spisovatel (* 27. 5. 1884).

Max Brod byl český židovský německy píšící spisovatel, překladatel a skladatel, člen Pražského kruhu. Zasloužil se o publikování literární pozůstalosti Franze Kafky a významnou měrou přispěl k jeho celosvětové proslulosti. Zasloužil se též o propagaci díla Franze Werfela. Byl mentorem Friedricha Torberga. Má rovněž zásluhy o šíření české kultury v zahraničí.

25. 12. 1938 zemřel **Karel Čapek** (* 9. 1. 1890).

Karel Čapek byl intelektuál a významný autor v období první republiky, patřil mezi kulturní elitu, psal knihy a divadelní hry, byl dramaturgem divadla na Vinohradech, re-

daktorem *Národních listů* a *Lidových novin*, amatérský fotograf.

29. 12. 1898 se narodil **Jan Čarek**, český básník, spisovatel, novinář, esejista a autor literatury pro děti a mládež († 27. 3. 1966).

27. 12. 1978 zemřel **MUDr. Ludvík Souček**, český spisovatel science fiction, zejména pro mládež, a literatury faktu, v níž popularizoval tzv. záhadologické teorie. Rovněž přeložil *Vzpomínky na budoucnost* Ericha von Dänikena (* 17. 5. 1926).

6. 12. 1928 se narodil **Karel Pecka**, spisovatel a scenárista, politický vězeň a disident († 13. 3. 1997).

7. 12. 1928 se narodil **Zdeněk Mahler**, český pedagog, spisovatel, scenárista, publicista a muzikolog († 17. 3. 2018).

10. 11. 1938 se narodil **Jiří Gruša**, básník, spisovatel, diplomat († 28. 10. 2011).

Jiří Gruša byl básník, prozaik, překladatel, literární kritik, diplomat (velvyslanec v Německu a Rakousku), politik, ministr školství, mládeže a tělovýchovy ČR ve druhé Klausově vládě. V letech 2003-2009 byl prezidentem mezinárodního centra PEN klubu, ředitel Diplomatické akademie ve Vídni.

17. 12. 1938 na stránkách dětského časopisu *Mladý hlasatel* vyšel první díl kresleného seriálu *Rychlé šípy* spisovatele Jaroslava Foglara.

DIVADLO

Festival Pražské křižovatky

Inscenace *Limbo* otevřela 5. října na Nové scéně Národního divadla v Praze program festivalu Pražské křižovatky. Festival pořádaný Činohrou Národního divadla, který vznikl na paměť odkazu dramatika Václava Havla, se během osmi ročníků zařadil mezi prestižní akce.

Do Prahy přiváží špičkové inscenace evropského divadla, jejichž témata mají obecnou společenskou závažnost. Podstatná část programu se odehrála do poloviny října.

V letošním roce festival přichází hned se dvěma novinami. Tou první je ta skutečnost, že na inscenaci přední evropské režisérky Susanne Kennedy se Pražské křižovatky podílejí i produkčně, druhou je rozšíření festivalové dramaturgie i o zámořskou inscenaci country opery.

„Snažíme se, aby inscenace byly výběrem toho nejzajímavějšího, co se na současných evropských, ale i světových jevištích děje, a aby reflektovaly společenská, politická a lidskoprávní témata. Jejich tvůrci zkoumají, jak být spolu, jak žít dohromady jako společnost, jak si vzájemně více porozumět,“ řekla dramaturgyně Pražských křižovatek Nina Jacques.

Hned první inscenace *Limbo* otevřela téma identity, jež je pro letošní ročník určující. Mosambicko-portugalský herec Victor de Oliveira se v ní vyrovnává se svým dvojím původem i kořeny i s otázkami, kam vlastně svým životem i tvorbou patří.

Těmito tématy se pak zabýval i na workshopu pořádaném pro studenty.

V inscenaci *Angela (a strange loop)* německé režisérky Susanne Kennedy se prolíná téma identity s otázkami lidské psychiky, vědomí i nevědomí a mýtu. Zkoumá je na příběhu ženy s všedním příběhem. „Když jsem ji viděla ve Vídni, byla jsem nadšená precizností projekcí se skvěle propracovanou hrou mezi živými herci a nahranou hlasovou smyčkou. Kromě toho, že je to ohromující a překvapivé, skvěle se tím tematizuje role divadla ve 21. století i kouzlo živého setkání teď a tady,“ přiblížila inscenaci Nina Jacques.

Třetí festivalový titul, taneční inscenace *Oskara*, spojila umělecké světy dvou rozdílných tanečních souborů: Kukai Dantza odkazuje na tradice baskického tance a La Veronal pracuje pod vedením jednoho z nejprogresivnějších současných choreografů Marcose Moraua. Jejich společný projekt se pohybuje mezi návratem ke kořenům a avantgardními výrazovými prostředky.

Pražské křižovatky v listopadu završuje, poprvé v historii festivalu, zámořská produkce, a sice country opera *Burt Turrido* z americké Oklahomy. Bizarní příběh zachráněného Trosečníka si s humornou nadsázkou střílí z operních zápletek i stereotypů.

Všechny produkce Pražských křižovatek se odehrály na Nové scéně Národního divadla s doprovodnými besedami s tvůrci. (mk)

Jiřina Bohdalová ukončila divadelní kariéru

Herečka Jiřina Bohdalová se po doporučení lékařů rozhodla ukončit svou divadelní kariéru. Informoval o tom principál Divadla Na Jezerce Jan Hrušínský.

„Navštívili jsme Jiřinu Bohdalovou – u příležitosti ukončení její divadelní kariéry. Do Divadla Na Jezerce nastoupila 3. října 2005 a teď na doporučení primáře Kardiologického oddělení Nemocnice Na Homolce s aktivním hraním v divadle skončila – a zase 3. října. Jak symbolické,“ napsal.

Přesto to podle jeho slov nebylo ani trochu smutné loučení. „Naopak celé odpoledne jsme prosmáli při vzpomínkách na osmnáct let naší divadelní spolupráce. Probrali jsme absolutně všechno, co se za posledních dvacet let v divadle stalo. Vesele i vážně. Ale spíše vesele. Ukázala nám také fotky v bílé paruce – z filmu, který v létě točila s Jiřím Strachem. Tak si to představte! Jiřině je dvaadvadesát let a každý den ji v maskérně museli dvě hodiny líčit, aby vypadala jako stará babička! Jak říkám, neuvěřitelný přírodní úkaz,“ uvedl Hrušínský.

Popřál Jiřině Bohdalové hodně zdraví a ještě mnoho skvělých rolí ve filmu nebo v televizi. „Vím, že je divadlo nesrovnatelně náročnější. Proto tohle rozhodnutí plně chápu. A těším se na setkání při premiérách v Divadle Na Jezerce. Díky za všechno dobré, co jsme společně v divadle zažili. Nebylo toho málo,“ napsal divadelní principál.

Před kamerou ale Jiřina Bohdalová nadále pokračuje. S Jiřím Strachem nyní natáčí televizní film *Svatá*, kde hraje ženu ve vyšším důchodovém věku, která o svém životě v nápravně-výchovném táboře stalinistického Sovětského svazu píše knihy a o hrůzách totalitní moci přednáší na školách.

Divadelní kariéra Jiřiny Bohdalové začala v roce 1957 v divadle ABC. Do roku 1967 hrála v Městských divadlech pražských, poté nastoupila do Divadla na Vinohradech, kde byla třicet sedm let. Pak už hrála v Divadle Na Jezerce.

(mk)

Zemřela Zdena Hadrboľcová

Ve věku šestaosmdesáti let v Praze zemřela filmová a divadelní herečka Zdena Hadrboľcová. Ve filmu a v televizi se proslavila zejména jako představitelka starostlivých maminek. Zahrála si například ve snímku *Už zase skáču přes kaluže*, ve *Slavnostech sněženek* či v televizních seriálech *Létající Čestmír* a *Ulice*.

V poslední době byla v léčbě pro dlouhodobě nemocné.

Zdena Hadrboľcová se narodila 13. července 1937 a vystudovala francouzské gymnázium. Pak nastoupila na DAMU. V ročníku byla s dalšími hereckými hvězdami Františkem Husákem, Ninou Diviškovou a Libuší Švormovou, jak uvádí web Česko-slovenská filmová databáze. Třicet let působila v Divadle S. K. Neumana (dnes Divadlo Pod Palmovkou). Pak následovala další angažmá. Na jevišti ztvárnila řadu postav, mimo jiné Soňu v Čechovově *Strýčku Váňovi* nebo Růženku ve Šrámkově lyrickém dramatu *Měsíc nad řekou*.

Hrála role maminek a tetiček. První maminku si zahrála už v roce 1970, a to ve snímku Karla Kachyni *Už zase skáču přes kaluže*. Před kamerami ztvárnila několik stovek postav. Posledním větším snímek, v němž si zahrála, byla komedie scenáristy Petra Kolečka *Přes prsty* (2019).

Byla také pedagožkou na DAMU. Kromě herectví se věnovala také překladům z francouzštiny, itaštiny a angličtiny, napsaly Novinky.cz.

Močál Story Ivana Mládka v Karlíně

Pražské Hudební divadlo Karlín (HDK) otevřelo Malou scénu rodinným muzikálem *Močál Story* Ivana Mládka, ve kterém se objeví řada postav z jeho písniček. V příběhu ve verších o ztracené spolužačce, jejíž zmizení řeší dva popletení policisté, se objeví Jožin z Bažin, Stáňa Poláková, Dáša Nováková, Linda nebo Jenda Benda. Představení doprovází živá kapela vedená Felixem Slováčkem mladším.

V hlavních rolích se v režii Viléma Dubničky objeví Martin Písařík, Iva Pazderková, Michaela Tomešová nebo Barbora Munzarová. V představení zazní Mládkovy písničky jako *Pochod Praha – Prčice*, *Medvědi nevědí* nebo *Zobali vrabci zobali*, ale i méně známé jako třeba *Vylučování*.

Festival v brněnském Divadle Radost

Brněnské Divadlo Radost uspořádalo podruhé mezinárodní festival Radosti. Pořádající divadlo přispělo svou novou inscenací *Krysař* v režii Patricka Simse. Divadlo dlouhodobě usiluje o rozvoj tradice loutkového divadla v kombinaci s živým herectvím a hudbou. Na letošním festivalu bylo tak možné vidět mimo jiné cirkus, tance nebo výtvarné umění.

Český úspěch na festivalu Prix Europa

Dílo *Šachová hra* Českého rozhlasu (ČRo) zvítězilo na mezinárodní soutěži Prix Europa v kategorii Digital Media Interactiv. Unikátní pamětovou audiohru mohou hrát i nevidomí. Šachová hra vznikla ve spolupráci s Nadačním fondem Světluška a společností PlayByEars.

Prix Europa je evropským festivalem televizních, rozhlasových a on-line pořadů, jehož historie se datuje od roku 1987. Letos se konal v Berlíně. Sošku býka Tauruse, nejvyšší evropskou trofej pro televizní a rozhlasové vysílatele, převzala kreativní producentka Kateřina Rathouská.

Šachová hra rozvíjí téma Alzheimerovy nemoci. Hra představuje hlavní postavu Kláru, která pravidelně usedá se svým ošetřovatelem k šachové partii. Hráči pomocí tahů na šachovém poli pomáhají hrdince rozklíčovat staré vzpomínky a zjistit, jaký je její skutečný příběh.

VZPOMÍNKA

Čestmír Řanda

5. prosince 1923 se v Rokycanech narodil Čestmír Řanda, známý český herec, nezapomenutelný v komediích i dramatických rolích, díky své figuře častý představitel charakterních rolí v divadle. V televizi pak hrával spíš hřmotné bodré chlapy a nezřídka také dobové funkcionáře.

Studoval na pražské AMU, kde byl žákem Miloše Nedbala. V letech 1948-1960 se stal členem Divadla Josefa

Kajetána Tyla v Plzni, kde mimo jiné působil také jako režisér. V roce 1960 přešel do pražského Divadla na Vinohradech, kde hrál až do roku 1966. Pak byl až do své smrti členem činohry Národního divadla. Ve zlaté kapličce ztvárnil velké dramatické figury, pomáhala mu i jeho silná postava, kulatá tvář a hluboký jevištní hlas.

Ve filmu se Čestmír Řanda objevil poprvé v roce 1953 a velmi brzy se stal velmi obsazovaným hercem. Zahrál si například ve Vlášilově *Ďáblově pasti*, v Brynychově *Transportu z ráje*, v Podskalského *Bílé paní*, v Vávrově *Kladivu na čarodějnice* či ve Vorlíčkově snímku *Pane, vy jste vdova*. Následovaly i další komedie, např. *Jak utopit doktora Mráčka aneb Konec vodníků v Čechách* nebo *Což takhle dát si špenát*. Mnohem větší role však dostával Čestmír Řanda v televizi. Za zmínku stojí *Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou*, *Ikarův pád*, seriály *Arabela*, *Zlá krev*, *Dynastie Nováků*, *Dobrá voda*, *30 případů majora Zemana*, *Chalupáři* nebo *Létající Čestmír*.

Úspěšně působil také v dabingu nebo v rozhlase. V roce 1978 získal titul zasloužilého umělce. Zemřel 31. srpna 1986 v Praze.

Antonie Hegerlíková (27. 11. 1923, Bratislava – 11. 12. 2012, Praha)

Antonie Hegerlíková byla česká herečka a divadelní pedagožka, od roku 1946 členka hereckého souboru Divadla

na Vinohradech v Praze. V roce 1943 ukončila studium herectví na Pražské konzervatoři a své první angažmá zažila v Divadle E. F. Buriana. Poté následovala krátká angažmá na dalších dvou pražských scénách. V letech 1946-2004 byla členkou činoherního souboru Vinohradského divadla, kde za ta léta vytvořila zhruba dvě stě divadelních postav. Výrazně se rovněž uplatnila ve filmu, televizi, rozhlasu a v dabingu. V roce 2004 obdržela Cenu Thálie za celoživotní mistrovství v oboru činoherního herectví. Herectví vyučovala na Vyšší odborné škole herecké v Praze.

27. 12. 1888, před 135 lety, se narodil herec **Jaroslav Vojta** († 20. 4. 1970).

10. 11. 1918, před 105 lety, se narodil herec **Miroslav Horníček** († 15. 2. 2003).

21. 12. 1918, před 105 lety, se narodil **Josef Bek**, herec († 5. 5. 1995).

9. 12. 1958, před 65 lety, divadlo Na zábradlí v Praze zahájilo činnost premiérou hry Jiřího Suchého a Ivana Vyskočila *Kdyby tisíc klarinetů*.

1. 12. 1968, před 55 lety, ve Vídni zemřel herec **Hugo Haas** (* 18. 2. 1901).

18. 12. 2018, před 5 lety, zemřela herečka **Jana Štěpánková** (* 6. 9. 1934).

FILM & TV

Dokument *Zvon zvonů* v ČT

Dokument *Zvon zvonů* o vzniku Zvonu #9801 v režii Víta Klusáka uvedla v říjnu Česká televize. Tento snímek mapuje jeho zrod, cestu i smysl. Samotný zvon pak může veřejnost vidět a slyšet na Náplavce u Rašínova nábřeží.

Před rokem se poprvé nad Prahou nesl hlas Zvonu #9801, který symbolicky připomíná 9 801 rekvírovaných zvonů, odvezených v srpnu 1942 z protektorátu do válečných továren v Říši. Tak mohutný zvon byl v Praze naposledy umístěn před téměř pěti sty lety. Zrod Zvonu #9801 podnítila stejnojmenná iniciativa, odlití v nejstarším rakouském zvonařství Grassmayr umožnila velká podpora dárců zapojených do veřejné sbírky. Výrobou pamětního zvonu naplnila dlouhodobá sbírka svůj první cíl, dalším je získání finančních prostředků na obnovu rekvírovaných zvonů z české země za druhé světové války.

Mohutný Zvon #9801 nápisem na plášti sděluje: „Promlouvám hlasem tisíců zvonů, které umlčela válka.“ Jeho hmotnost – 9 801 kilogramů – symbolizuje počet zvonů rekvírovaných během druhé světové války v protektorátu a následně odvezených lodí z pražských Manin do Hamburku. Osmdesát let poté, v srpnu 2022, symbolicky opět lodní dopravou, připlul do Prahy. Naposledy došlo k umístění obdobně velkého zvonu v Čechách před téměř pěti sty lety, kdy byl pro katedrálu sv. Víta ulit zvon Zikmund. Zvon #9801 odlili mistři z dílny Grassmayr z Innsbrucku – nejstaršího zvonařství v Rakousku. Reliéfní výzdobu navrhl pražští zvoníci. Plášť je z jedné strany symbolicky poskládaný ze střepeč rekvírovaných zvonů a poprvé se nad Prahou rozezněl 28. srpna 2022. Zatím jen z dočasného útočiště na pražských náplavkách.

Příběh Zvonu #9801 zachytil dokument *Zvon zvonů*, který natočil filmový dokumentarista Vít Klusák. „V éře umělé inteligence a virtualitě všeho mě fascinovalo mít možnost s kamerou v ruce sledovat vznik jedinečného zvonu – hardwaru, který se po tisíce let vyrábí stále stejně.“ Tento zvon navíc svým vznikem připomíná, že zvonovinu alias bronz umíme my lidé tvořivě použít i zlovolně zneužít,“ říká režisér Vít Klusák.

Výrobu zvonu dokumentoval štáb ve všech fázích – od výroby tzv. falešného zvonu z vosky až po vyloupnutí ještě horkého desetitunového Zvonu #9801 z formy. Dokument chtěl zároveň vystihnout vzkaz a ideu celého projektu, proto režisér vyzpovídal jeho iniciátory – zvoníky Ondřeje Boháče a Kryštofa Čižinského. Film obohacují jedinečné archivní záběry a fotografie z dob protektorátu, kdy při rekvizicích zmizelo z českých zvonů 9 801 zvonů, aby byly následně přetaveny na zbraně.

„Dokumentární film obsahuje velkou dávku humanismu a všeho pozitivního, co v lidstvu stále je. Zaujalo mě poselství filmu, že i když se vlivem nesmyslných lidských konfliktů nějaké hodnoty zničí, vždy je příležitost to napravit, třeba i se zpožděním několika generací, a tím tomu dát nový smysl. A v tomto případě je to zvon – symbol vznešené duchovnosti, komunikace a mírumilovnosti. Byl jsem rád, že se Česká televize mohla na filmu podílet, protože taková poselství na televizní obrazovku v dnešní době rozhodně patří,“ vysvětlil manažer vývoje dokumentární tvorby ČT Radomír Šofr.

Zvon #9801 daruje spolek Sanctus Castulus, jenž za projektem stojí, hlavnímu městu Praha. Umístěn by měl být v budoucím Parku Maniny na Rohanském ostrově, symbolicky v místech, kde byl za války „hřbitov zvonů“,

odkud byly zvony odváženy. „Na vlastní konstrukci pro zavěšení zvonu byla vypsána architektonická soutěž. Momentálně najdete Zvon #9801 na Náplavce u Rašínova nábreží, kam si také může přijít vyzkoušet zvonění veřejnost,“ doplnil producent Marek Vocel.

Zvon #9801 nahradil tisíce umlčených zvonů jedním silným a živým hlasem, cílem je ale vrátit do českých zvonů všech 9 801 rekvírovaných zvonů a obnovit tak český zvonový fond. Iničiátoři věří, že k naplnění tohoto cíle opět dopomůže pokračující sbírka. „Díky za vznik Zvonu #9801 patří všem dárcům, kteří myšlenku podpořili finančním příspěvkem do veřejné sbírky. Nyní sbírka pokračuje dál a vybírá peníze na obnovu rekvírovaných zvonů z naší země za druhé světové války. Naplní se tak symbolika Zvonu #9801 jako hlasu za všechny ztracené zvony,“ přeje si pražský zvoník a předseda spolku Sanctus Castulus Ondřej Boháč.

(mk)

Film *Bratři*

Film *Bratři* líčí činnost odbojové skupiny bratří Mašínů a jejich útek do Západního Berlína. Příběh, kdy se rozhodli se zbraní v ruce opustit komunistické Československo, dnes rozděluje společnost.

Režisér Tomáš Mašín připravoval film deset let. Shoda jmen není náhodná. Režisér je se Ctíradem a Josefem Mašínovými spřízněný přes prapradědečka Františka. Příběh bratrů Mašínů podle něj nabízí otázky, jak bychom se ve stejných situacích zachovali sami.

Film mapuje život bratrů Mašínů po druhé světové válce až po jejich útek v Německu. Pětici mladíků s pistolemi pronásledovaly tisíce vojáků. Štvanice trvající třicet dní nezůstala bez ztrát na obou stranách. Pouze oba Mašínové a jejich kamarád Milan Paumer se do Západního Berlína nakonec dostali. Komunisté se však pomstili na jejich rodinách. Roli matky bratrů Mašínových Zdeny hraje Tatiána Dyková Vilhelmová.

Důležitou linkou snímku jsou ale i vztahy a hodnoty v rodině – děj tak začíná připomínkou generála Josefa Mašína popraveného nacisty v roce 1942. Další zásadní linií je statečnost žen.

Scenárista Marek Epstein se osobně setkal s Josefem Mašínem a se Zdenou Mašínovou ml. „Setkal jsem se s oběma. Musím říct, že obě ta setkání byla výjimečná hlavně tím, že před sebou člověk měl v případě paní Zdeny člověka, který tady byl zanechán svému osudu. Její bratři trochu nalajnovali její život, ovlivnili ho negativně. To si asi každý umí představit. Je neuvěřitelné, jak tahle dáma kypí energií a pozitivním pohledem na svět. Podobný pocit jsem měl i ze setkání s Josefem Mašínem. Nad scénářem jsme se mu stránku po stránce snažili vysvětlit, proč to tam máme.“

Česká filmová a televizní akademie vyslala drama *Bratři* do soutěže o Oscara v kategorii Nejlepší zahraniční film.

Čestný doktorát FAMU pro režiséra Bélu Tarra

Maďarský režisér Béla Tarr převzal v Praze čestný doktorát od Akademie múzických umění. Čestný doktorát je spolu se jmenováním profesorem a Zlatou medailí AMU nejvyšším oceněním života a díla, které univerzita uděluje.

Režisér má na kontě snímky jako *Satanské tango*, *Turínský kůň* nebo *Muž z Londýna*. Za ně si odnesl ocenění jako např. Velkou cenu poroty na festivalu Berlinale, nominaci na Zlatou palmu z festivalu v Cannes nebo ocenění na European Film Awards.

První čestný doktorát udělila AMU v roce 1996 Václavu Havlovi. Za sedmadvacet let převzalo tento čestný titul devatenáct mezinárodně uznávaných umělců, včetně Miloše Formana (1998), Jana Švankmajera (2003) či Agnieszky Holland (2017). Béla Tarr pobýval v Praze po celý podzim, protože na FAMU učil mladé filmaře v rámci mentoringového programu.

„Víte, celý život jsem byl špatný student. Obdržet tento významný titul je pro mě indicií, že se věci mění. Je to pro mě velká pocta. FAMU je legendární filmová škola. Je zajímavé pracovat s mladými lidmi, kteří na ní studují, s nimiž mohu něco společně vyvíjet. Chci je nechat tvořit svobodně a umožnit jim, aby byli sami sebou. To je můj cíl. Pracovat s lidmi je i otázka empatie. Každý je nějaký. Neexistuje univerzální recept na to, jak k lidem přistupovat. Ptáte se, jakou radu bych dal sám sobě na začátku vlastní filmové kariéry? Žádnou. Pravidla nejsou. Je 21. století a každý si může dělat, co chce. Člověk se musí snažit být svobodný a být sám sebou. To je jediné, co se dá říct,“ komentuje událost a účast v mentoringovém programu Béla Tarr.

Filmová tvorba Tarra je známá po celém světě a zaplala se také do učebnic historie světové kinematografie. Mimo jiné je často spojována s knihami maďarského spisovatele László Krasznahorkaie, který byl podle některých tipů adeptem na Nobelovu cenu za literaturu. Právě podle námětu jeho knihy *Satanské tango* natočil v roce 1994 Tarr sedmihodinový stejnojmenný film. V jeho dalším filmu *Muž z Londýna* si hlavní roli zahrál český herec Miroslav Krobot.

Pro tvorbu Tarra je typický, kromě nezvyklé délky, také minimalistický rukopis s apokalyptickým nádechem. Promítá se v ní i to, že se dříve věnoval dokumentům o lidech na okraji maďarské společnosti.

Z České republiky si maďarský umělec neodnáší pouze čestný doktorát, ale také cenu za přínos světové kinematografii od festivalu dokumentárních filmů Ji.hlava. Během podzimu se s ním bylo možné setkat v pražském kině Ponrepo, kde byly promítány dva z jeho filmů. (mk)

Film *Pohani*

Film *Pohani*, který v říjnu přišel do kin, vznikl na motivy stejnojmenné divadelní hry Hanny Jablonské. Byla to mladá dramatička narozená na Ukrajině, která zahynula při sebevražedném atentátu na moskevském letišti Domodědovo. Nebylo jí ještě ani třicet let. Do ruské metropole si přiletěla pro cenu za scénář filmové adaptace.

Dramatička Hanna Jablonská se ve skutečnosti jmenovala Anna Mašutina a napsala dvaadvacet divadelních her, které se hrály v mnoha zemích, například ve Spojených státech, Francii, Velké Británii, ve východní Evropě. *Pohani* hráli v Jihočeském divadle v Českých Budějovicích a na Slovensku v Národním divadle v Bratislavě.

Film *Pohani* vychází z divadelní hry této tragicky zemřelé autorky Anny Jablonské, která hledá podstatu a smysl víry, tradiční rodiny a společenské morálky. Existenciální drama představuje bezbožnou a vystresovanou rodinu,

jejíž členové nežijí šťastné životy. Domácnost bez radosti a všudypřítomná nervozita, nespokojenost a frustrace vytvářejí tísnivou atmosféru. Touhy a sny si každý skrývá sám v sobě. Do této rodiny nečekaně zavítá bigotně věřící babička a začne ji „zachraňovat“. Matka, otec i dospívající dcera jsou denně vystavováni projevům její kritiky a je jim energicky vnučována babiččina představa nápravy. Tento proces se ale čím dál víc přičií Kristýně, která se děsí toho, že vidí na svých rodičích narůstající babiččiny vliv.

Olga Dabrowská divadelní hru upravila tak, že se děj filmu prolíná se skutečným tragickým osudem Jablonské. Ta byla také originální básnířkou. Soubor básní vydal její otec ve sbírce nazvané *Cesta lásky*. Dabrowská z ní vybrala tři básně a nechala je do filmu zhudebnit.

Filmový festival Febiofest jde do konkurzu

Největší filmový festival v Praze Febiofest jde do konkurzu, informoval o tom Radiožurnál, kterému to potvrdil jeho bývalý majitel a prezident Fero Fenič. Ten prodal přehlídku Kamilu Spáčilovi, který přes pořadatelskou firmu akci připravoval od roku 2013. Postupně se ale zadlužil natolik, že už nebyl bez dalších investorů schopen pohledávky splácat. Společnost ředitele festivalu Kamila Spáčila podle insolvenčního rejstříku dluží přes 23 milionů korun, přičemž Fenič čeká na zhruba 4,5 milionu korun, uvedl Radiožurnál. Kamil Spáčil nechce až do vyřešení situace nic komentovat, podle svých dřívějších vyjádření ale hledal investora, který by dluhy festivalu vyřešil.

Jubilejní 30. ročník festivalu se letos už neuskutečnil. Festival založila v roce 1993 Feničova společnost Febio festival. V závěru roku 2012 ale podle Feniče nezádlužený

a úspěšný Febiofest získala za úřední odhad firma Erbia Holding, která byla jediným zájemcem.

V Jihlavě proběhl 27. festival dokumentů

V Jihlavě proběhl 27. ročník Mezinárodního festivalu dokumentárních filmů Ji.hlava. Nabídl 357 filmů, mnohé ve světové premiéře, což platí i pro zahajovací dokument *Tady Havel, slyšíte mě?* Snímek režiséra Petra Jančárka mapuje poslední tři roky života bývalého československého a českého prezidenta Václava Havla.

Festivalové Inspirační fórum se věnovalo komunitám, vesmíru i umělé inteligenci a lokálnímu jídlu.

Při kuchařské show, která je součástí Inspiračního fóra, se představil šéfkuchař Pavel Drdel a novinářka a foodbloggerka Petra Tajovská Pospěchová. Hosty fóra byli také pilot Aleš Svoboda, který je v záložním týmu astronautů Evropské kosmické agentury, astronomka Soňa Ehlerová, mořská bioložka Patricia Esqueteová, novinář Jan Cibulka nebo socioložka Heda Čepelová.

Premiéra dokumentu *Tady Havel, slyšíte mě?*

Letošní Mezinárodní festival dokumentárních filmů Ji.hlava otevřela světová premiéra dokumentárního filmu *Tady Havel, slyšíte mě?* Film zachycuje poslední tři roky života bývalého československého a českého prezidenta Václava Havla. Podle režiséra snímku Petra Jančárka vzniklo při natáčení přes 200 hodin unikátních záběrů a výsledný dokument je až 68. stříhačskou verzí.

Na festivalu se promítal i snímek Agnieszky Hollandové *Hranice*. Festival tím chce vyjádřit také to, že není akceptovatelná nenávislná kritika vůči autorce i filmu, která se strhla po jeho nedávném uvedení. „Rozhodli jsme se za Agnieszku Holland postavit jako za autorku a umělkyni, protože si myslíme, že takové reakce do umění nepatří,“ řekl Hovorka. Dramatický snímek *Hranice*, který pobouřil část polské politické scény, se věnuje osudům uprchlíků na polsko-běloruské hranici. Během festivalu mohli diváci vidět 357 filmů v soutěžních i nesoutěžních sekcích.

MK ČR zkrátí dotace na filmové pobídky

Ministerstvo kultury při škrtech v dotacích ve svém rozpočtu na příští rok zkrátí o 200 milionů korun podporu filmových pobídek, vyplývá z návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2024. Letos na pobídky stát dává 1,4 miliardy korun, přesto je příjem žádostí od ledna zastavený, protože peníze jsou vyčerpané. Filmaři a lidé z audiovizuálního průmyslu dlouhodobě upozorňují na to, že pokud se nebude výdaj státu na pobídky zvyšovat, nebude Česko, mezi zahraničními štáby pro kvalitní služby oblíbené, schopné konkurence. Filmové pobídky, jejichž organizací je pověřen Státní fond kinematografie, se v posledních letech přes neustálou kritiku filmařů navyšují jen nesystematicky a na základě rozhodnutí vlády v daném roce. „Zahraniční produkce v Česku utrácí ročně zhruba 14 miliard korun. Pobídka je 20 procent, podle propočtů Asociace producentů v audiovizu je tedy třeba počítat každý rok s pobídkami ve výši 1,6 miliardy korun. Letos dal stát na pobídky 1,4 miliardy korun, jakékoliv další snížení ohrožuje celý systém,“ řekl ČTK předseda asociace Vratislav Šlajer.

Zlatá buřinka pro Jiřinu Bohdalovou

Herečka Jiřina Bohdalová převzala na Dětském filmovém a televizním festivalu Oty Hofmana v Ostrově cenu Zlatá buřinka. Herečku, oceněnou za zvláštní přínos v oblasti dětského filmu, přišly pozdravit na náměstí Míru před ostrovský kulturní dům stovky lidí. Jiřina Bohdalová před zaplněným náměstím zavzpomínala na postavy z večerníku *Pohádky z mechu a kapradí*, které namluvila. Dětský filmový a televizní festival Oty Hofmana v Ostrově připomněl padesát let od premiéry pohádky *Tři oříšky pro Popelku* a čtyřicet let od vzniku seriálu *Návštěvníci*.

Filmařská cena ARAS pro režiséra Blaška

Cenu ARAS udělovanou Asociací režisérů, scenáristů a dramaturgů za filmové debuty nad 30 minut obdržel režisér Michal Blaško za koprodukční snímek *Oběť*. Režisér vítězného filmu si kromě diplomu odnesl i finanční ohodnocení ve výši 25 000 korun.

„Ocenění vnímám jako povzbuzení mladých filmařů, mnohdy ještě studentů, že je sledujeme a fandíme jim. Zřejmě i proto, že si sami pamatujeme, jak těžké byly mnohdy naše začátky,“ sdělil režisér Radim Špaček, místopředseda Rady ARAS.

Drama o matce, která se ve snaze ochránit svého syna ocitá v morálně složité situaci, mělo premiéru na MFF v Benátkách, kde bylo uvedeno v sekci Horizonty. Do českých kin film *Oběť* vstoupil loni 10. listopadu. Získal čtyři nominace na Českého lva a dvě Ceny české filmové kritiky.

Čtyřiatřicetiletý Michal Blaško patří mezi úspěšné mladé slovenské režiséry. Jeho krátký film *Strach* z roku 2015, vyrobený v koprodukci s pražskou FAMU, byl v premiéře promítán na MFF v San Sebastianu, poté získal několik mezinárodních ocenění.

Uděleny ceny festivalu Nezlomní a obětovaní

Cenu Strážce paměti letos od festivalu Nezlomní a obětovaní obdržela Zdena Mašínová, cenu Tvůrce paměti získal dokumentarista Pavel Štingl. Diváci mohli zhlédnout například předpremiéru dokumentu Martina Froydy a Jana Nováka *Útěk do Berlína* nebo hraný film Tomáše Mašína *Braťři*. Letošním tématem festivalu byl protikomunistický odboj a odpor, celkem se podle pořadatelů představilo pětatřicet filmů z Česka i zahraničí.

Cenu Jaroslavy Janderové Strážce paměti, která se uděluje osobnostem za občanský přínos v zachování historické paměti, převzal Zdena Mašínová. Mašínové letos udělil prezident Petr Pavel Řád Tomáše Garrigua Masaryka, tedy druhé nejvyšší státní vyznamenání. Cenu Tvůrce paměti obdržel dokumentarista Pavel Štingl, ředitel Památníku Ticha a režisér. Dlouhodobě se věnuje především tématu šoa a památce židovských obyvatel Česka.

České premiéry na festivalu v Tallinnu

Celovečerní české hrané snímky *Manželé Stodolovi*, *Její tělo* a *Syndrom nekonečného léta* měly světovou premiéru na filmovém festivalu v estonském Tallinnu. V premiéře na něm byly uvedeny i koprodukční filmy s českou účastí *Kyslíková stanice*, *Spolu navěky* a dokument *Ledová ces-*

ta. Celkem se na festivalu objevilo třináct českých filmů a čtyři minoritní koprodukce s českou účastí.

Skutečný příběh sériových vrahů manželů Stodolových si vybral režisér a scenárista Petr Hátle pro svůj celovečerní hraný debut, v jehož hlavních rolích se představila Lucie Žáčková a Jan Hájek. V českých kinech budou mít diváci možnost film vidět v únoru příštího roku. Ve stejné sekci měl světovou premiéru také film *Syndrom nekonečného léta* původem iránského režiséra žijícího v České republice Kaveha Daneshmanda. Česko-francouzský thriller vypráví o matce dospívajících adoptovaných dětí, kterou někdo upozorní, že ji manžel s jedním z nich podvádí.

Do soutěžní sekce Critic's Picks byl vybrán film *Její tělo* debutující režisérky Natálie Císařovské. Film je inspirován skutečným příběhem skokanky do vody Andrey Absolonové, která se po zranění a vynuceném konci sportovní kariéry stala známou pornoherečkou. V hlavních rolích hraje Natália Germáni nebo Martin Finger. Do českých kin zamířil snímek hned po premiéře v Tallinnu.

Festival filmů ve virtuální realitě v Praze

V centru současného umění DOX v Praze proběhl mezinárodní festival filmů ve virtuální realitě Art*VR. Podle pořadatelů jde o první takovou akci ve střední a východní Evropě. V čele tvůrčího týmu stojí Ondřej Moravec, autor jednoho z prvních českých filmů ve virtuální realitě, který byl uveden na mnoha českých i zahraničních festivalech.

Během festivalu se divákům představilo deset projektů spjatých s hlavním tématem ročníku Dimenze empatie a dvanáct soutěžních filmů. Díky prezentovaným projektům se návštěvníci mohli proměnit v houbu, zkusit si na chvíli žít v těle někoho jiného, proletět se nad Čínou, řídit vojenský dron anebo se taky museli rozhodnout, jak reagovat v situaci, kdy blízký kamarád začne na večírku obtěžovat jednu z dívek.

Ředitel festivalu Moravec je autorem filmu *Tmání*. Jedná se o autobiografický animovaný film, který využívá virtuální realitu k zobrazení autentických zážitků mladého člověka s depresí. Spolu s ním divák prochází interaktivním příběhem, v němž může hlavnímu hrdinovi podat pomocnou ruku i využít léčebnou sílu svého hlasu. Snímek byl ve světové premiéře uveden loni na festivalu v Benátkách v sekci věnované filmům ve virtuální realitě a byl nominován na Českého lva.

Chris Barrie z Červeného trpaslíka přijede do Prahy na Comic-Con

Na 5. ročník festivalu popkultury Comic-Con Prague, který se uskuteční od 5. do 7. dubna 2024 v pražském O2 universu, dorazí herec Chris Barrie. Britský herec, rodným jménem Christopher Jonathan Brown, se nejvíce proslavil ztvárněním role Arnolda Rimmera v kultovním seriálu *Červený trpaslík*. Na setkání fanoušků komiksů, filmů a seriálů, kostýmů, videoher i společenských her nebo knih a obrazů přijedou i další hosté. ČTK o tom za pořadatele informovala Monika Hořínková.

„S dalšími hollywoodskými hvězdami jednáme a jejich jména budeme zveřejňovat postupně. Dáváme si na seznamu obzvlášť záležet, protože pátý ročník, to už je malé jubileum. Věřím, že nás čeká zatím největší český Comic-

Con,“ uvedl Pavel Renčín, marketingový ředitel společnosti Active Radio, která akci pořádá.

Zemřel Alois Fišárek, legenda českého filmu

4. listopadu ve věku osmdesáti let zemřel filmový střihač, pedagog a držitel šesti Českých lvů Alois Fišárek. Pracoval mimo jiné s režisérem Janem Svěrákem. Podílel se na jeho snímcích *Akumulátor 1, Kolja, Tmavomodrý svět, Kuky se vrací* nebo na filmu *Kanárek* režiséra Viktora Tauše. Jedním z jeho posledních filmů, na němž se podílel, byl snímek *Dvě slova jako klíč*. Do kin byl uveden letos v létě.

Alois Fišárek je v česko-slovenské kinematografii legendou. V jednom z posledních rozhovorů loni v Karlových Varech, kde na mezinárodním filmovém festivalu představoval *Dvě slova jako klíč* režiséra Dana Svátka, vysvětlil mimo jiné, proč stále pracuje: „Kdybych nepracoval, tak bych umřel. Musím pracovat, protože jsem vždy pracoval tak intenzivně, že jsem si nevybudoval žádné koníčky. Tudiž když nemám žádné koníčky, tak raději pracuji.“ Vedle tohoto projektu se podílel také na rozsáhlém díle režiséra Viktora Tauše *Amerikánka*. Ta do kin teprve zamíří.

Syn malíře Aloise Fišárka se narodil 7. ledna 1943 v Opočně. Studia na katedře stříhu dokončil v roce 1968. Jako střihač působil v letech 1965-1972 u Československého armádního filmu, v letech 1974-1996 u Krátkého filmu. V období 1968-2002 vyučoval na FAMU, kde vedl katedru stříhové skladby, později působil jako pedagog na Filmové akademii Miroslava Ondříčka v Písku. Za svůj profesní život se podílel na stovkách filmů, seriálů i dokumentů.

(mk)

VZPOMÍNKA

Gustav Machatý (9. 5. 1901 – 14. 12. 1963)

Gustav Machatý byl režisér, scenárista a herec. Přes všechny umělecké kontroverze a faktické rozpory, které se projevily v jeho filmové tvorbě i v osobním životě, se jedná o průkopnickou osobnost v dějinách nejen českého, ale i světového filmu.

V roce 1918 působil ve vlastní filmové společnosti jako herec, asistent režie, výtvarník a scenárista. Z té doby také pochází jím režirovaný první film *Teddy by kouřil*, který se do dnešních dob nedochoval. V letech 1920-1924 pobýval v USA na studijním pobytu u amerických filmařů. Po návratu do vlasti opakovaně debutoval němým filmem *Kreutzerova sonáta* z roku 1926, v roce 1928 následoval legendární snímek *Erotikon*, který se jako vůbec první snímek v našich filmových dějinách systematicky zaměřil na erotiku a lidský sexuální pud. V roce 1931 natočil svůj první zvukový film *Ze soboty na neděli*, což bylo dílo inspirované literární předlohou od Vítězslava Nezvala. V roce 1932 natočil další film *Načerádec král kibiců*, který ale nebyl příliš úspěšný. Následoval druhý legendární film *Extase*, jenž

tematicky vycházel z prvního filmu *Erotikon*. Právě tento film způsobil světovou senzaci a na II. filmovém festivalu v Benátkách sklídl úspěch. Tento film byl na tehdejší společenské poměry značně odvážný a svým způsobem i pobuřující, neboť rakouská herečka Hedy Kieslerová (pozdější americká filmová hvězda Hedy Lamarr) v některých scénách tohoto filmu vystupovala nahá.

Sám režisér filmu byl považován za rozporuplnou bytost se značně nestálou a dosti nevyrovnanou povahou, která se promítala jak do jeho režijní práce, tak i do jeho osobního života. V roce 1936 odešel do ciziny a střídavě pobýval v Americe, v Itálii a Rakousku, v Československu zcela přestal natáčet. V zahraničí dál natáčel filmy, z nichž patrně nejlepší a neznámější je film *Žárlivost* z roku 1945.

Po druhé světové válce se natrvalo usídlil ve Spolkové republice Německo, kde působil jako učitel na filmové škole.

Evald Schorm (15. 12. 1931 – 14. 12. 1988)

Evald Schorm byl divadelní a filmový režisér. K filmařině se dostal poměrně pozdě. Po maturitě na rolnické škole a vojenské službě se nejprve stal zpěvákem Armádního uměleckého souboru Víta Nejedlého, na FAMU nastoupil až v roce 1957 na obory režie hraného filmu (pod vedením Otakara Vávry) a dramaturgie a scenáristiky. První školní filmy vytvářel v dokumentárním i hraném žánru, absolvoval v roce 1961 filmem *Turista*, k němuž vytvořil scénář budoucí režisér Antonín Máša. Později se s ním setkal mimo jiné i v *Laterně magice*, kdy psal texty k experimentálním činohrám v polovině sedmdesátých let. V letech 1968-1982 byl zaměstnán jako režisér Filmového studia Barrandov.

Evald Schorm začal od roku 1966 spolupracovat jako hostující režisér s divadly – Činoherním klubem, Semaforem, Divadlem Na zábradlí, Státním divadlem v Brně a dalšími. Mnohdy již experimentoval s užitím filmu na scéně, což pak mohl nejvíce rozvinout v prostředí *Laterny magiky*. Jeho celovečerní filmy (např. *Perličky na dně, Návrat ztraceného syna, Farářův konec*) se nesly v duchu „nové vlny“ filmu šedesátých let, po roce 1971 mu ale byla činnost u filmu znemožněna a věnoval se divadelní režii. Divadelní režii se věnoval pravidelně od počátku sedmdesátých let, a to nejen ve velkých činoherních divadlech, ale i v operních souborech. Režiroval např. v Činoherním klubu, Ypsilonce, v Divadle Na zábradlí, v Činoherním studiu Ústí nad Labem, v Brně a Olomouci.

Schormova setkání s různými soubory přinesla některé pozoruhodné inscenační výsledky. V několika případech sehrála významnou úlohu při formování celkového profilu a stylu jednotlivých divadel. Od roku 1974 spolupracoval s *Laternou magikou*, kde uplatňoval zkušenosti filmového a divadelního režiséra při hledání vzájemných vztahů, vyjadřování různých médií. Evald Schorm byl v *Laterně magice* od roku 1982 zaměstnán. Ještě v roce 1987 režiroval úspěšného a ceněného *Odysea*, který byl vytvořen pro scénu Kongresového centra, někdejšího Paláce kultury, kde *Laterna magika* vystupovala. Eposem o slavném hrdinovi trojské války se s *Laternou* rozloučil. K filmové režii se dostal ještě jednou v roce 1988 v komorním dramatu *Vlastně se nic nestalo*. Jeho premiéry se ale nedožil, zemřel den před svými sedmapadesátými narozeninami.

František Čáp (7. 12. 1913 – 13. 1. 1972)

František Čáp byl český filmový režisér a scenárista. Po emigraci v roce 1949 točil filmy v Německu a Slovinsku. Střední školu vystudoval v Táboře, Vyšší lesnickou školu pak v Písku. V devatenácti letech odešel do Prahy k Lucernafilmu, kde si vyzkoušel několik filmařských profesí. V roce 1932 si zahrál studenta gymnázia ve filmu *Před maturitou*, což byla v jeho životě jediná herecká role. V letech 1939-1948 režíroval asi šestnáct filmů (*Ohnivě léto*, filmové zpracování *Babičky* s Terezií Brzkovou v hlavní roli, *Noční motýl*, *Jan Cimbura*, *Mlhy na Blatech* či *Bílá tma*). Koncem července 1948 se na I. Filmovém festivalu ve Zlíně dostal kvůli filmu *Bílá tma* do konfliktu s dělnickou kulturní komisí. Přestože film nakonec získal několik ocenění, dělničtí delegáti napsali tzv. Otevřený list filmovým pra-

covníkům. Disciplinární komise pak Františka Čápa obvinila z urážky dělnické poroty a ten se rozhodl pro emigraci.

V roce 1949 se svou matkou emigroval do Západního Německa, kde v Mnichově pracoval pro Bavaria film. Později se usadil ve Slovinsku, kde se seznámil s ředitelem Triglav filmu a pomáhal zde s rozvojem slovinské kinematografie. Roku 1953 natočil komedii *Vesna*, jež po několik let patřila k nejpromítanějším filmům v Jugoslávii. V jeho filmu *Dveře zůstanou otevřené* z roku 1959 debutovala srbská herečka Milena Dravić. O rok později natočil špionážní film *X-25 hlásí*, který byl prodán do osmačtyřiceti zemí. V roce 1957 se definitivně usadil v Portoroži. Zemřel v ankaranské nemocnici, je pochován v Piranu, jak si přál.

V roce 1992 byl o Františku Čápovi natočen dokument *Nedokončené léto Františka Čápa*.

FOTOGRAFIE**Jan Posselt v Galerii Josefa Sudka**

Galerie Josefa Sudka na pražském Úvoze hostí výstavu fotografií Jana Posselta, který patřil k zakladatelům moderní české fotografie.

Počátkem 20. století se stala Praha významným centrem moderní fotografie. Rozvíjející se společenský život vytvořil vhodné prostředí mimo jiné pro fotografické salóny. V roce 1910 si svůj ateliér otevřel i Jan Posselt: sídlil na Smíchově, který byl tehdy ještě předměstím Prahy. Jan Posselt (1885-1970) patřil k zakladatelské generaci moderní české fotografie. Vedle portrétní činnosti se věnoval i fotografii reportážní (sokolské slety, divadlo, sport, výstavy ad.), reklamní (architektura, železnice, strojná výroba) a nakonec i reprodukční. Zvláště rozsáhlá byla Posseltova činnost v nejrůznějších odborných sdruženích a spolcích, kde se neřešily jen otázky odborné, ale i sociální. Ve třicátých letech se účastnil všech zásadních výstav reklamní fotografie, roku 1936 legendární Mezinárodní výstavy fotografie v pražském Mánesu a o tři roky později přehlídky *Sto let české fotografie* konané v Uměleckoprůmyslovém muzeu v Praze. Sběrka fotografií Jana Posselta začala v UPM vznikat už od sedmdesátých let prostřednictvím jednotlivých nákupů především v antikvariátech. Na začátku devadesátých let 20. století ji obohatil soubor, který původně patřil soukromé majitelce.

Komorní výstava v Galerii Josefa Sudka je první samostatnou výstavou tohoto fotografa. Bude otevřena do 11. února 2024. (mk)

Výstava Paměť světla

Zajímavá výstava ve smíchovské galerii AS 400 představuje dosud neznámé a nepublikované snímky pocházející ze starých filmových negativů.

Fotograf a kurátor Martin Wágner v rámci svého projektu *Negativy* z popelnice už léta sbírá historické negativy a diapositivy od neznámých autorů a z domácích archivů. Ty digitalizuje a vytváří obraz života v průběhu 20. století.

V týdnu před zahájením výstavy *Paměť světla* vyzval Martin Wágner veřejnost, aby mu zapůjčila své nezpracované fotografické archivy, které jim bez využití leží doma v šuplících, na půdách nebo ve sklepích. Ty pak v přímo

v Galerii 400 ASA skenoval a přenášel je do kvalitní digitální podoby. Cílem bylo objevit dosud neznámé, nepublikované snímky a ty nejzajímavější průběžně doplňovat do expozice.

Wágner tímto vytváří obrazový dokument 20. století. Baví ho sledovat, jak převážně amatérští fotografové do focení vkládali svůj přirozený um a zručnost, aniž by to byli profesionálové v oblasti fotografie. Nalezené snímky zároveň mají svoji informační hodnotu o každodenním životě české společnosti. Při prohlížení více než sta fotek na výstavě je ale důležité si uvědomit, že nejde o objektivní obraz doby – lidé obvykle fotografují pouze okamžiky, které si chtějí zapamatovat, a často nezaznamenávají momenty, které jsou nepříjemné nebo těžké.

Galerie dokumentární fotografie 400 ASA se spoluprací na projektu *Paměť světla* snaží prolomit bariéru mezi „fotografy“ a „diváky“, „umělci“ a „návštěvníky“ a zapojit veřejnost do tvůrčího procesu přípravy fotografické výstavy. Současně si spolu s Martinem Wágnerem pokládá otázku, jak s fotografickými archivy dlouhodobě nakládat. V České republice není instituce, která by podobné fotografické archivy systematicky sbírala a zveřejňovala. Práce s tímto materiálem přitom přináší mnohá témata ke studiu – mezi nimi například problematiku paměti, osobní identity, dokumentaci žitého prostředí nebo sledování životní úrovně společnosti a s tím spojených volnočasových aktivit v průběhu dějin.

Martin Wágner se narodil v roce 1980 v Praze. Fotografování se věnuje už od svých dvanácti let. Navštěvoval Pražskou fotografickou školu a v roce 2013 absolvoval Institut tvůrčí fotografie. Počátky jeho tvorby jsou spojené s klasickou analogovou fotografií a tento styl se snaží udržet viditelný i při používání digitálního fotoaparátu. Od roku 1994 se středem jeho intenzivních cest a práce staly Rusko a Ukrajina. Fotografoval Transsibiřskou magistrálu i místa bývalých gulagů na Dálném východě, lovce velryb na Čukotce nebo vulkanology na Kurilách. Wágner získal několik ocenění a vystavoval doma i v zahraničí.

Do konce roku 2023 je možné jeho fotografie vidět na výstavě spolku 400 ASA v Katzen Arts Centre ve Washingtonu DC, kde spolu se svými kolegy Karlem Cudlínem a Janem Dobrovským vystavuje fotografie z předválečné Ukrajiny. (mk)

Projekt Vila Tugendhat v Brazílii

Nový projekt *Vila Tugendhat* proběhl na univerzitě Fortaleza ve stejnojmenném městě v Brazílii. Projekt vznikl jako spolupráce mezi Českem a Brazílií a má za cíl zviditelnit Brno a známou památku UNESCO. Výstava obsahuje panelové fotografie, přednášky zaměřené na specifika české architektury i workshopy, při nichž účastníci staví makety vily Tugendhat a diskutují o jejích detailech.

Odbornou prezentaci o *Vile Tugendhat* doplnily i dokumentární filmy, které do portugalštiny přeložili studenti z Masarykovy univerzity v Brně. Do aktivit spojených s projektem se zapojilo přes 200 studentů. Výstava se poté přesunula do hlavního města Brazílie Brasília.

Úspěch českých amatérů ve světové fotosoutěži

Tři amatérští fotografové z Česka obsadili první tři příčky za nejlepší snímky s mořskou tematikou v letošním roční-

ku mezinárodní fotografické soutěže ND Awards. Výsledky otevřené soutěže, kam mohou zasílat své snímky profesionální i amatérští fotografové z celého světa, zveřejnili organizátoři na svém webu. První cenu mezi amatérskými fotografy v kategorii o přírodě a podsekcí nazvané Mořské/vodní krajiny získal Petr Polách se snímkem *Pod ledem v polárním kruhu*. Za tutéž fotografii zároveň obdržel titul objev roku v celé této kategorii.

Druhé místo za mořské či vodní scenérie získal Daniel Franc, který se specializuje na uměleckou fotografii pomocí dronů, za letecký snímek surfaře plavajícího v mořské pěně. Bronz si odnesla ilustrátorka se zájmem o minimalistickou fotografii Eva Chupíková za sérii snímků nazvaných *Sít*.

Ceny Neutral Density Photography Awards jsou vyhlašovány pravidelně od roku 2014. Díky modernímu přístupu k fotografii spolu s respektem k tradici podle organizátorů rychle získaly na popularitě a dnes patří mezi nejprestižnější fotografické soutěže na světě.

HUDBA

Rok české hudby 2024

Rok 2024 bude Rokem české hudby a také oslavou dvoustého výročí narození skladatele Bedřicha Smetany (1824-1884), kterému bude věnován projekt Smetana 200.

Rokem české hudby je každý rok zakončený čtyřkou, která symbolicky ukazuje na další slavné české skladatele – Antonína Dvořáka (1841-1904), Leoše Janáčka (1854-1928) nebo Josefa Suka (1874-1935).

Součástí projektu Smetana 200 budou například nastudování jevištních a koncertních děl.

Rok české hudby zahájí Novoroční galakonzert složený z děl českých skladatelů pod taktovkou Jakuba Hrůši a s houslistou Jiřím Vodičkou. Ukončí jej Týden české hudby v New Yorku v prosinci 2024.

Ambasadori Roku české hudby jsou operní pěvci Gabriela Beňačková, Pavel Černoch, klavíristka Klára Gibišová, dirigent Jakub Hrůša, choreograf Jiří Kylián, houslista Josef Špaček a Pavel Haas Quartet.

Ministerstvo kultury rozdělí 200 milionů korun mezi příspěvkové organizace a další žadatele na Rok české hudby a projekt Smetana 200. Na akce Roku české hudby bylo vypsáno dotační řízení, do kterého se příspěvkové organizace a další žadatelé mohli přihlásit do poloviny října.

„Ve výročním Roku české hudby chceme pochopitelně připomínat Bedřicha Smetanu, ale také chceme poprvé poukázat na šíři a pestrost všech žánrů hudby, které vznikly a stále vznikají na našem území,“ řekl na tiskové konferenci obchodní ředitel České filharmonie a ředitel Smetanovy Litomyšle Michal Medek. (mk)

Kabát dostal čtyřplatinovou desku

Skupina Kabát si nadále užívá úspěchu svého loňského alba *El Presidente*. Za jeho prodej obdržela v hotelu Stages v Praze čtyřplatinovou desku. Při této příležitosti také vyhlásila koncertní turné k pětatřiceti letům ve stávající sestavě, které oslaví příští rok. Sérii budou uzavírat dvě vystoupení v O2 areně.

Kabát svou sérii odstartuje 28. června 2024 na slovenském Topfestu a pokračovat bude 6. července na Vysočinafestu v Jihlavě.

Na obou akcích odehraje plnohodnotné výroční koncerty, přičemž pódium bude mít stejnou podobu, jakou bude mít na nadcházejících výročních koncertech. Ty začnou 28. září v Chomutově a budou pokračovat jak v České republice, tak na Slovensku. Vyvrcholí 8. a 9. listopadu 2024 dvěma sety v pražské O2 areně. Koncertů bude jednadvacet a celé turné bude mít název Po čertech velký turné 2024.

„Program teprve připravujeme, ale pravděpodobně nazkoušíme i některé další písničky z našeho loňského alba *El Presidente*, stejně tak představíme skladby z minulosti, které jsme třeba na koncertech dlouho nehráli,“ řekl zpěvák Josef Vojtek. (mk)

Do Prahy přijede Bruce Springsteen

Na obzoru se rýsuje další hudební svátek – do Prahy se vrátí americký rockový zpěvák a hudebník Bruce Springsteen. Se svou kapelou The E Street Band vystoupí 28. května 2024 na letišti v Letňanech. Rocker se do Prahy vrátí po dvanácti letech.

Bruce Springsteen je s více než 140 milióny prodaných desek v celém světě a více než 70 milióny ve Spojených státech jedním z nejprodávanějších umělců vůbec. Turné v roce 2023 odstartovalo v únoru řadou koncertů v amerických arénách. Na jaře a v létě pokračovalo v Evropě a v srpnu se vrátilo do Severní Ameriky na druhou část.

Springsteen získal dvacet cen Grammy, Oscara, dva Zlaté glóby a zvláštní cenu Tony. V roce 1999 byl uveden do Rokenrolové síně slávy, v roce 2014 ho tam následovala jeho doprovodná skupina The E Street Band.

V roce 2013 obdržel vyznamenání Kennedyho centra a o tři roky později mu prezident Barack Obama udělil Prezidentskou medaili svobody, nejvyšší civilní ocenění v zemi. V roce 2023 ho v Bílém domě vyznamenal Národní medailí umění také prezident Joe Biden.

Bruce Springsteen vydal jednadvacet studiových alb a třidvacet koncertních. Jeho poslední počín *Only the Strong Survive* vyšel před rokem. (mk)

Štefan Margita natočil album lidových písní

Operní pěvec Štefan Margita plánoval letos natočit vánoční desku, po vystoupení na počtě Karlu Gottovi se však rozhodl natočit album lidových písní. Impulsem ke změně byl koncert v pražské O2 areně, kde Gottovým příznivcům s velkým úspěchem zazpíval slovenskou lidovku *Išel Macek do Malacek*. Album nese název *Štefan Margita – Rež, rež, rež – lidové písně* a na jaře příštího roku se pěvec zvyklý na velké operní produkce vydá na stejnojmenné koncertní turné. Album představí ve spojení se symfonickými orchestry. Margita to řekl v rozhovoru s ČTK.

„Před několika lety bych určitě neuvažoval nad tím, že se nechám přemluvit na lidovky. Nebýt vzpomínkového koncertu na Karla Gotta, kde mi Ivanka (Gottová) zavolala, ať udělám *Išel Macek do Malacek*, a nabídky Supraphonu, točil bych asi další vánoční desku. Ale nakonec mi deska lidovek, které jsem nikdy nenatočil, přišla jako dobrý nápad,“ uvedl Margita.

Na albu *Rež, rež, rež* propojil Margita nejen očekávané slovenské, ale také ty moravské a české lidovky v aranžích pro symfonický orchestr a instrumentální sólisty. Vedle písně *Išel Macek do Malacek* nahrávka přináší známé lidovky *Černé oči jděte spát, Ach, synku, synku, Keby som bol vtáčkom, Ej, láska, láska* nebo *Mať moja*.

Dirigent Hrůša nominován na International Classical Music Award

Dirigent Jakub Hrůša získal nominaci na světové ocenění International Classical Music Award (ICMA). Do prestižní mezinárodní soutěže se dostal s nahrávkami klasické hudby hned ve třech kategoriích. Mezinárodní porota nominovala dirigenta třeba za nahrávky skladeb Richarda Wagnera, Richarda Strausse nebo Leoše Janáčka. Na nich spolupracoval s Bamberškými symfoniky a Vídeňskými filharmoniky. Vítěze letošního ročníku hudebních cen oznámí porota příští rok v lednu.

Jakub Hrůša dostal cenu ICMA už dvakrát, a to v minulém a předminulém roce.

Emil Viklický slaví pětasedmdesátiny

Jazzový pianista a skladatel Emil Viklický je známý originální tvorbou a virtuózní hrou. Ve čtvrtek 23. listopadu oslavil pětasedmdesáté narozeniny. Při této příležitosti vyšla remasterovaná reedice jeho alba z roku 1991 *Za horama, za lesama...* Nahrál je s kontrabasistou Františkem Uhlířem, bubeníkem Cyrilem Zeleňákem a hosty, houslistou Jiřím Pavlicou, cimbalistou Milanem Malinou, saxofonistou Františkem Kopem a zpěvačkami Ivou Bittovou a Věrou Domincovou.

Narozeniny oslavil na pódiu představením v olomouckém Arcidiecézním paláci s Jiřím Lábusem. Představení *Proč si nezatančíte* pro pražské Divadlo Viola ho sestavila v roce 2002 jeho žena. Je to soubor povídek, básní amerického umělce Raymonda Carvera, o kterém se říká, že byl Hemingwayem osmdesátých let. Žil v letech 1938-1988.

Emil Viklický se narodil v listopadu 1948 v Olomouci. V roce 1974 získal cenu za nejlepšího sólistu na Československém amatérském jazzovém festivalu a stal se členem souboru SHQ Karla Velebného. V roce 1977 obdržel stipendium na studium kompozice a aranžování u Herba Pomeroye na Berklee College of Music v Bostonu. V roce 1985 vyhrál druhou cenu v soutěži konzervatoře v Monaku za svou skladbu *Cacharel*.

V letech 1991-1995 byl prezidentem České jazzové společnosti. Nahrál více než třicet alb, je autorem tří oper.

Hurvínek přibližuje svět opery dětem

Nejslavnější operu Bedřicha Smetany a loutkové postavičky Spejbla a Hurvínka propojilo Národní divadlo Brno v nové inscenaci *Hurvínek prodává nevěstu*. Cílem originální kombinace je oslavit nadcházející 200. výročí skladatelova narození s těmi nejnáročnějšími diváky, tedy dětmi, a zároveň pobavit rodiče i prarodiče, kteří s loutkami Josefa Skupy vyrůstali.

Loutkové postavy přicházejí zprvu jako diváci, Žeryk ale uteče za oponu, a tak se Spejbl, Hurvínek a Mánicka stávají součástí představení. „Hudební čísla jsou propojena dialogy loutek i sólistů, aby probíhal samotný děj opery a zároveň se děti seznámily například s hudebními nástroji nebo inspicientem,“ popsala představení autorka scénáře Patricie Částková.

Opera je zkrácená, představení potrvá 70 minut. Nejmladší diváci tak neztratí pozornost a zároveň získají představa o klasické opeře v přístupné podobě.

Protestní koncert na hlavním nádraží v Praze

Na pražském hlavním nádraží se při akci Nenechme kulturu utichnout sešlo 150 hudebníků z nejrůznějších orchestrů. Svou akcí chtěli upozornit na podfinancovanost české kultury. V otevřeném dopise vyzvali vládu, aby dodržela svůj slib a dávala do kultury až jedno procento státních výdajů. Rozpočet ministerstva kultury v roce 2024 má podle vládou schváleného návrhu činit 16,58 miliardy Kč proti letošním 18,5 miliardy korun.

V hale hlavního nádraží se kromě samotných hudebníků sešlo desítky lidí. Při zhruba pětáctřicetiminutovém koncertu zazněla třeba *Vltava* od Bedřicha Smetany, čtvrtá věta z *Novosvětské* od Antonína Dvořáka a rovněž státní hymna. Hudebníky dirigovali střídavě dirigenti Vojtěch Jouza a Chuhei Iwasaki. Lidé s sebou měli transparenty na

podporu české kultury s nápisy jako Kultuře se musí pomoci, presto! nebo Nestačí jen slibovat.

K iniciativě Nenechme kulturu utichnout se zapojili zaměstnanci dvou desítek významných kulturních institucí z celé republiky. Mezi nimi například zaměstnanci České filharmonie, Národního muzea, Národního divadla, Symfonického orchestru hlavního města Prahy FOK, Symfonického orchestru Českého rozhlasu, Národního divadla Brno, Filharmonie Brno, Janáčkovy filharmonie Ostrava, Filharmonie Bohuslava Martinů Zlín a dalších.

Britský zpěvák Sheeran vystoupí v Hradci Králové dvakrát

Koncert britského zpěváka Eda Sheerana, který bude 27. července 2024 na letišti v Hradci Králové, je vyprodaný. Produkční společnost proto přidala druhý samostatný koncert, a to o den později, tedy 28. července. Jako speciální host vystoupí britský písničkář Calum Scott.

Dvaatřicetiletý zpěvák, skladatel a textař Ed Sheeran je považován za jednu z nejvýraznějších osobností současné popové hudební scény, získal několik cen Grammy, Brit Award a dalších prestižních cen. Je také nositelem Řádu britského impéria, který získal za své aktivity v hudbě a charitě. Naposledy Sheeran vystoupil v ČR v roce 2019 na letišti v pražských Letňanech.

Oba královéhradecké koncerty se uskuteční v multifunkčním Parku 360 v areálu bývalého vojenského letiště v rámci Sheeranova turné nazvaném Mathematics tour. Park 360 disponuje 70 hektary prostoru, každoročně jsou tam desítky akcí od festivalů, teambuildingů přes veletrhy či konference.

Václav Neckář v Síni slávy Českého rozhlasu

V pražském divadle Rokoko vstoupil zpěvák Václav Neckář do Síň slávy Českého rozhlasu. Ocenění v podobě skleněného mikrofonu získal jako teprve druhý umělec v oblasti hudby. První byla Marta Kubišová. Neckář začal s tehdejší Československým rozhlasem spolupracovat na začátku šedesátých let, když v plzeňském studiu nahrával své první písně. Proslavil se ale hlavně v pražském Rokoku. Za svůj umělecký vrchol sám považuje přelom sedmdesátých a osmdesátých let, kdy nazpíval řadu hitů. Do síně slávy Českého rozhlasu byl Václav Neckář symbolicky uveden dva dny před svými 80. narozeninami. Pokřtil také své nové album a obdržel cenu za celoživotní dílo od vydavatelství Supraphon.

Rozhlasová Síň slávy je speciální ocenění, které uděluje generální ředitel Českého rozhlasu výrazným osobnostem Českého rozhlasu za jejich přínos pro rozhlasovou tvorbu a její rozvoj.

70 let Janáčkovy filharmonie v knižní podobě

Vyšla kniha *Janáčkovy filharmonie *70* v nákladu 800 výtisků a je plná rozhovorů a stylizovaných portrétů pamětníků, současných členů orchestru a dalších významných osobností, jež formovaly a zásadně ovlivnily tvář filharmonie. Křest knihy se uskutečnil 7. prosince v ostravském Centru Pant. U ceremonie byli přítomni tvůrci knihy a osobnosti, které jsou s Janáčkovou filharmonií Ostrava (JFO) spoje-

ny. Mezi hosty byli ředitel JFO Jan Žemla a tvůrčí tým knihy – fotografka a spoluautorka konceptu Dita Pepe, vedoucí marketingu JFO a spoluautorka knihy Petra Javůrková, spisovatelka Jana Poncarová a řada pamětníků Janáčkovy filharmonie Ostrava z řad členů orchestru i posluchačů.

Ve věku 81 let zemřel textař Eduard Krečmar

Po dlouhé nemoci zemřel textař Eduard Krečmar. Bylo mu jedenaosmdesát let. Radiožurnálu / Českému rozhlasu to potvrdil moderátor Martin Hrdinka. Eduard Krečmar skládal texty známým českým zpěvákům a kapelám – například Karlu Gottovi, Jitce Zelenkové, Václavu Neckářovi nebo skupině Olympic. Podílel se například na písních *Boty proti lásce*, *Být stále mlád*, *Až na vrcholky hor* nebo *Mýdlový princ*. Krečmar se věnoval i tvorbě pro děti a muzikálům. Byl také spoluzakladatelem a zpěvákem rock'n'rollové skupiny Sputnici, která v Československu působila na začátku šedesátých let.

Zemřela Patricia Burda Janečková

Ve věku pouhých pětadvaceti let zemřela 1. října ostravská operní a muzikálová zpěvačka Patricia Burda Janečková. Mimořádně talentovaná umělkyně se zpěvu věnovala od svých čtyř let, poprvé na sebe výrazně upozornila před třinácti lety, kdy zvítězila v soutěži Talentmania. V Národním divadle moravskoslezském v Ostravě v posledních letech ztvárnila několik výrazných rolí.

Na začátku minulého roku jí lékaři diagnostikovali karcinom prsu. Své onemocnění umělkyně netajila a po stanovení diagnózy nastoupila náročnou léčbu. Po několika měsících oznámila, že je z nejhoršího venku a začala opět vystupovat. Letos v listopadu měla zpívat hlavní roli v připravovaném komorním muzikálu Národního divadla moravskoslezského *Interview*, kde se měla stát hereckou a pěveckou partnerkou Tomáše Savky.

Patricia Janečková se narodila 18. června 1998 v německém Munchbergu slovenským rodičům, většinu svého života ale prožila v Ostravě. Začínala v Operním studiu Národního divadla moravskoslezského a už jako desetiletá zvítězila v konkurzu Janáčkovy filharmonie a dostala poprvé možnost zpívat se symfonickým orchestrem. Vystudovala Janáčkovu konzervatoř a poté navštěvovala soukromé hodiny zpěvu u operní pěvkyně a pedagožky Evy Dřížgové-Jirušové.

Mezi nejvýraznější umělecké úspěchy Patricie Janečkové patří například vítězství v Mezinárodní pěvecké soutěži Concorso di musica sacra v Římě. V Národním divadle moravskoslezském v Ostravě účinkovala například v muzikálech *West Side Story*, kde ztělesnila roli Marie, v *Květinách pro paní Harrisovou*, kde účinkovala ve dvojroli Pamelu a Nathalie, a její poslední rolí byla Johanna v muzikálovém thrilleru *Sweeney Todd – Dábelský lazebník z Fleet Street*.

V letošním roce se Patricia Janečková provdala za herce Vlastimila Burdu. (mk)

Zemřel dirigent Zdeněk Mácal

Ve věku sedmaosmdesáti let zemřel světově proslulý dirigent Zdeněk Mácal (8. 1. 1936, Brno – 25. 10. 2023, Praha). Za svou pětapadesátiletou kariéru dirigoval více než 170 významných orchestrů. Mimo jiné Královskou filharmonii v Londýně, Berlínské filharmoniky nebo Vídeňské symfoniky či symfonické orchestry v Chicagu a Bostonu. Mezi lety 2003 a 2007 byl šéfdirigentem České filharmonie. Výrazně na sebe upozornil už v polovině šedesátých let, a to na mezinárodních dirigentských soutěžích. Studoval v rodném Brně konzervatoř a Janáčkovu akademii múzických umění. Poprvé vzbudil širší pozornost, když se stal vítězem dvou významných hudebních soutěží: mezinárodní dirigentské soutěže v Besançonu v roce 1965 a Dmitri Mitropoulos Competition v New Yorku roku 1966, kde porotě předsedal Leonard Bernstein. Spolu s Pavlem Štěpánem a Českou filharmonií získal v roce 1971 cenu Wiener Flötenuhr za nahrávku dvou Mozartových klavírních koncertů z roku 1968. Z československé hudební scény zmizel na téměř třicet let, poté co v roce 1968 emigroval do zahraničí. Firma Supraphon se ho za to rozhodla potrestat tím, že tuto výjimečnou nahrávku Mozartových klavírních koncertů v tehdejší Československu nevydává. Již vylišané desky byly zničeny. V cizině, stejně jako na tuzemských pódiích Mácal neúnavně prosazoval českou hudbu. Považoval to za povinnost. Sám se ke svému češství všude hrdě hlásil. Hektický život a cestování po světě miloval, se svou ženou se nespočetkrát stěhoval. Do vlasti se umělec vrátil v roce 1996. Když tehdy poprvé po osmadvaceti letech stanul na Pražském jaru znovu před dirigentským pultkem filharmonií v Rudolfinu, byl jeho návrat menší senzací. Zdeněk Mácal od roku 2003 do září 2007 působil jako šéfdirigent České filharmonie.

Zdeněk Mácal

Zdeněk Mácal obdržel v roce 2007 čestný akademický titul doctor honoris causa na Janáčkově akademii múzických umění.

Zemřel skladatel Ivo Bláha

Ve věku sedmaosmdesáti let se uzavřel život skladatele Iva Bláhy, dlouholetého pedagoga Filmové a televizní fakulty AMU, někdejšího vedoucího Katedry zvukové tvorby. Na FAMU vyučoval hudebně teoretické předměty, hudební praktikum, zvukovou dramaturgii, audiovizuální tvorbu, střih a úpravu hudební nahrávky, vedl diplom-

né semináře i praktická zvuková a filmová cvičení. Studijní obor Zvuková tvorba založil v roce 1980. Je autorem publikace *Zvuková dramaturgie audiovizuálního díla* a dalších odborných knih. Komponoval hudbu komorní, orchestrální i vokální, velkou pozornost věnoval tvorbě pro děti, zejména pro dětské sbory, a byl autorem sborových úprav národních písní a hudby ke krátkým filmům. Jeho skladby jsou většinou výrazně a rozpoznatelně emotivně laděné.

Na AMU studoval u skladatelů Jaroslava Řídkého, Vladimíra Sommera a Emila Hlobila. Účastnil se také kurzu elektroakustické hudby v Experimentálním studiu Československého rozhlasu v Plzni vedeného Miloslavem Kabeláčem a Eduardem Herzogem. Příležitostně pracoval jako korektor pro Český hudební fond a jako hudební režisér pro Supraphon.

Ivo Bláha se narodil 14. března 1936 v Litomyšli a zemřel 27. listopadu 2023.

Dny Bohuslava Martinů

Festival Dny Bohuslava Martinů se koná v Praze každoročně na přelomu listopadu a prosince. Letošní, již 29. ročník, byl otevřen 26. listopadu koncertem laureátů Soutěže Nadace Bohuslava Martinů v Sále Martinů Lichtenštejnského paláce. Ve stejném sále se pak o tři dny později, 29. listopadu, konal zahajovací koncert festivalové řady, na němž za klavírního doprovodu Miroslava Sekery vystoupil houslista Ivan Ženatý. V první části jejich programu nejprve zazněly *Romantické kusy pro housle a klavír*, op. 75 Antonína Dvořáka, následovala *Sonáta pro housle a klavír č. 3 (H303)* Bohuslava Martinů. Druhou část večera otevřela *Sonáta pro housle a klavír* Luboše Sluky, následovala dvě dua pro housle a klavír *Z domoviny* Bedřicha Smetany. Závěrečnými ovacemi si publikum vyžádalo dva přídávky z tvorby Antonína Dvořáka a Johanna Brahmsa.

Těžištěm večera se stal konec první poloviny večera se čtyřvětým dílem Bohuslava Martinů, po jehož doznění se odehrál slavnostní akt předání medaile Nadace Bohuslava Martinů. Ivan Ženatý ji převzal z rukou předsedkyně správní rady Stanislavy Štrelcové, laudatio pronesl Jiří Hlaváč. Pro Ženatého je to nepochybně významné ocenění, neboť se tím zařadil vedle renomovaných osobností, které byly touto medailí oceněny v minulosti, patří mezi ně mimo jiné cembalistka Zuzana Růžičková nebo dirigent Libor Pešek.

Karel Černoch 80

Letos v říjnu by oslavil osmdesátiny jeden z nejmóraznějších zpěváků české populární scény Karel Černoch. Jubileum připomněl na podzim – od 10. října do 5. listopadu – projekt Karel Černoch 80. Podporuje ho i videoklip k písni *Zrcadlo*, k němuž jeho dcera Tereza dohledávala v rodinném archivu unikátní fotografie.

Na plánovaných akcích sama zpěvačka vystoupila a doprovodili ji její hudební hosté – Michal Prokop, Ondřej Ruml, Matěj Ruppert, Peter Lipa, Bára Basiková, Leona Machálková, Helena Vondráčková a Marie Rottrová, za doprovodu B-Side Bandu Josefa Buchty zazpívali nejznámější písně z Černochova repertoáru.

Hudební projekt Karel Černoch 80 odstartoval 10. října 2023 v Hradci Králové v Kongresovém centru Aldis, druhý koncert se uskutečnil 11. října v multifunkční hale Gong v Ostravě, další se odehrál v Kongresovém centru Praha 1. listopadu a poslední pak 5. listopadu v brněnském Sono Music Clubu. Na koncertech zazněly největší hity Karla Černocho *Zrcadlo*, *Popelky*, *Správněj džob*, *Ona se brání*, *Tržnice světa* nebo *Jabloň ví, kdy má kvést* a mnoho dalších. (mk)

VZPOMÍNKA

Alice Herzová-Sommerová – pianistka z Terezína

Alice Herzová-Sommerová (Herz-Sommer, Herz-Sommerová, 26. 11. 1903, Praha – 23. 2. 2014, Londýn) byla klavíristka žijící po skončení druhé světové války dlouhodobě v Izraeli a do své smrti ve Velké Británii. Narodila se v židovské, německy mluvící umělecky založené rodině. V šestnácti letech byla přijata jako nejmladší žákyně ke studiu na Německé hudební akademii v Praze. Naučila se také kromě češtiny a němčiny i hebrejsky, latinsky, francouzsky a anglicky. Jejich rodinný dům byl kulturním salonem, kde se scházeli spisovatelé, hudebníci, herci i vědci. Mezi nejlepší přátele její rodiny patřili např. Franz Kafka, Max Brod i Felix Weltsch. V roce 1931 se provdala za houslistu Leopolda Sommera a roku 1937 se jim narodil syn Raphael (1937-2001), který se později stal violoncellistou.

Po nacistické okupaci Československa v roce 1939 většina její rodiny i přátel emigrovala do Palestiny. Alice s manželem a synem kvůli nemocné matce zůstali v Praze. V červenci 1942 byla její nemocná matka Sofie ve věku dvaasedmdesáti let odvezena do koncentračního tábora a přesně o rok později ji následovala Alice, která byla s manželem a pětiletým synem deportována do koncentračního tábora Terezín. Dostali se do tzv. „oddělení pro organizování volného času“, byli členy táborového orchestru, který pořádal po pracovní době pro uvězněné hudební vystoupení. Odehrála tam asi 150 koncertů, hudba byla pro ni prostředkem, jak uniknout okolní kruté realitě, hladu, ponižování a všudypřítomné smrti. Vystupovala i jako pěvkyně při terezínském nastudování oper. Také syn Raphael účinkoval v dětské pohádkové opeře *Brundibár* pražského skladatele Hanse Krásky. Táborový orchestr i dětská opera byly součástí nacistického propagandistického projektu, který měl Mezinárodní červený kříž, který vykonával třikrát ročně kontrolu, ujistit o „normálnosti“ života v táboře. Alicin manžel byl ale deportován do kon-

centračního tábora v Osvětimi a následně do Dachau. Jeho ani svou matku již nikdy nespátřila. Z 15 000 dětí odvečených do tohoto tábora přežilo pouhých 130, její syn byl mezi nimi. Zahynula celá rodina manžela, několik členů její rodiny a všichni její přátelé, kteří zůstali v Praze.

V květnu 1945 se po osvobození Terezína Rudou armádou vrátila do Prahy. V poválečném Československu se ale necítila vítaná a roku 1949 emigrovala se synem do Izraele, kde se setkala se svými sestrami. Živila se výukou hudby na konzervatoři a na hudební akademii v Jeruzalémě, kde propagovala milovanou českou hudbu. Žila v Izraeli až do roku 1986, těchto sedmatřicet let považovala za nejšťastnější léta svého života, poté se přestěhovala do Spojeného království za svým jediným synem, již světoznámým violoncellistou, a jeho rodinou. Plné štěstí jí však zkalilo úmrtí syna na infarkt při turné roku 2001, právě v milovaném Izraeli.

Její životní příběh se stal v roce 2006 předlohou pro knihu Melissy Müllerové a Reinharda Piechockého *Rajská zahrada v pekle: Život Alice Herzové-Sommerové (Garten Eden inmitten der Hölle)*. Další knihou zabývající se jejím příběhem je *Století moudrosti (A Century of Wisdom)* od Caroline Stoessinger z roku 2012.

S historií jejího života byli také seznámeni diváci prostřednictvím televizního programu BBC4. Poskytla desítky rozhovorů, např. pro týdeník *The Observer* a deníky *The Guardian* či *The Times*. V České republice o ní v roce 2007 natočil reportáž Marek Wollner pro pořad *Reportáže ČT* a v roce 2008 ji představila režisérka Olga Sommerová v dokumentu *Sedm světů* o osudech žen, které přežily holokaust. Dokumentarista Malcom Clarke o ní natočil dokument *The Lady in Number 6 (Dáma v čísle šest)*, který 2. března 2014, pouhý týden po Alicině úmrtí, získal Oscara za rok 2013 v kategorii nejlepší krátký dokumentární film.

V roce 2010 ji v jejím londýnském bytě u příležitosti 107. narozenin navštívil velvyslanec České republiky ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irska Michael Žantovský s blahopřáním a předal jí cenu ministra kultury Artis Bohemiae Amicis udělovanou za šíření dobrého jména české kultury ve světě.

Adolf Piskáček (8. 11. 1873 – 7. 6. 1919)

Adolf Piskáček byl skladatel a sbormistr. V letech 1903-1911 byl sbormistrem pražského Hlaholu. V jeho éře byla postavena krásná secesní budova Hlaholu, kde Hlahol zkouší i koncertuje dosud.

Základní hudební vzdělání získal v rodině a poté studoval na Pražské konzervatoři hru na varhany a skladbu. Absolvoval v roce 1888. Byl také dirigentem Akademického orchestru a sbormistrem pěveckého sdružení Lyra. Pod jeho vedením Hlahol uváděl největší díla světového oratorního repertoáru. Složil řadu písní, úprav lidových písní a sborů. Harmonizoval například moravské lidové písně ze sbírky Leoše Janáčka. Jeho sbory, zejména na texty Petra Bezruče, bývaly často na repertoáru amatérských sborových těles. Komponoval rovněž duchovní hudbu, opery a klavírní skladby. Vypracoval také řadu klavírních výtahů a úprav. Byl také spisovatelem, psal pod pseudonymem Jan Hořec. Napsal kapitoly o české hudbě *Světla na horách* a román *Smířené bolesti*, do odborných časopisů i do novin přispíval hudebními referáty.

Jan Antonín Koželuh (14. 12. 1738, Velvary – 3. 2. 1814, Praha)

Jan Antonín Koželuh byl český hudební skladatel a varhaník, žák Josefa Segera. Skladatel Leopold Koželuh byl jeho bratranec. Jan Antonín hudbu studoval ve Vídni a v Praze u Josefa Segera. Krátkou dobu byl učitelem a ředitelem kůru děkanského kostela sv. Bartoloměje v Rakovníku, poté ještě chvíli působil ve Velvarech. Po třicet let pak ale působil v Praze jako koncertní mistr v katedrále svatého Víta a současně po čtyřicet let jako varhaník ve Strahovském klášteře. Ve své době patřil k nejuznávanějším čes-

kým skladatelům. Byl učitelem mnoha později významných hudebníků.

Výročí Národního divadla

18. 11. 1883 operou Bedřicha Smetany *Libuše* po požáru bylo znovu otevřeno Národní divadlo v Praze.

18. 11. 1983 Národní divadlo v Praze bylo po sedmileté rekonstrukci znovu otevřeno operou Bedřicha Smetany *Libuše*, o den později byla slavnostně dána do provozu Nová scéna.

Nejoblíbenější jména roku 2022

Nejoblíbenějšími jmény, která rodiče dali svým dětem v roce 2022, jsou Jakub a Eliška. Jakub je nejoblíbenějším jménem už dvanáct let po sobě, Eliška pak o jeden rok méně. Na dalších místech se u chlapců objevila jména Jan, Matyáš, Adam a Tomáš, u dívek pak Viktorie, Anna, Sofie a Natálie. Jakub je na prvním místě chlapeckých jmen už od roku 2011, kdy vystřídal Jana, který byl loni druhým nejoblíbenějším jménem. Jan je jediné jméno, které se objevuje v první desítce nejčastěji dávaných chlapeckých jmen každoročně už od roku 1950. Třetí Matyáš je v první desítce jmen od roku 2010. Z dívčích jmen Eliška vede statistiku od roku 2012, kdy poprvé překonala Terezu. Na druhém místě byla Viktorie, na třetím místě je jméno Anna. „Jméno Anna přitom patřilo mezi deset nejoblíbenějších dívčích jmen i v polovině minulého století a na výsluní se postupně vrací od devadesátých let.“

Lendlova sbírka Muchových děl má nového majitele

Jedna z největších sbírek děl Alfonse Muchy má nového majitele. Plakáty a olejomalby v hodnotě 250 až 300 milionů korun sesbírané tenistou Ivanem Lendlem získala investiční skupina Wood & Company. Prostřednictvím své Portu Gallery Investments je nabídne investorům. Sbíрку plánuje prodat za tři až pět let a o výnos se podělit.

„Plánujeme pořádat výstavy a podporovat tak šíření Muchova celosvětového věhlasu, což se může pozitivně projevit na hodnotě sbírky,“ uvedl ředitel galerie Martin Jaroš o díle světoznámého českého výtvarníka z období secese na přelomu 19. a 20. století. „Jde o původní Lendlovu sbírku, na jejímž významném rozšíření a zhodnocení se podílel další český sběratel Richard Fuxa. Zahrnuje celkem 422 artefaktů,“ uvedl Petr Beneš ze společnosti Wood & Company, pod níž Portu spadá. Právě od Fuxy firma sbírku koupila, cenu ani jedna ze stran nezveřejnila.

Galerie teď vydává úpis ve výši 270 milionů korun. Na investici se budou moci podílet střadatelé už od jedné koruny. Získají pak podíl na zhodnocení sbírky. Úpis byl na Portu Gallery otevřen 28. října, kdy Česko slaví výročí vzniku první československé republiky. Pro galerii se jedná o největší úpis v její čtyřleté historii. Aktuálně je část Muchovy sbírky vystavena v Obecním domě na výstavě, která potrvá do 8. března 2024. Zbývající část je uložena v depozitáři.

Ivan Lendl, jeden z nejúspěšnějších světových tenistů osmdesátých let minulého století, budoval sbírku tři de-

sítky let. Poradcem mu byl Jiří Mucha, syn malíře. V roce 2013 ji prodal sběrateli Richardu Fuxovi. Mluvílo se tehdy o ceně kolem 70 milionů korun. Fuxa ji pak dále rozšířil na stávajících 422 artefaktů. Díky výstavám ji vidělo 750 milionů lidí po celém světě.

Alfons Mucha se narodil se 24. července 1860 v Ivančicích. Uměleckou dráhu zahájil ve Vídni jako malíř divadelních dekorací. Umění poté studoval v Mnichově a později i v Paříži, kde získal uznání jako ilustrátor. Po úspěchu, jakého se dostalo jeho plakátu *Gismonda*, se Mucha stal hlavním představitelem stylu art nouveau, nakonec se ale rozhodl soustředit ve své tvorbě na ideu jednoty slovanských národů.

V letech 1904-1909 navštívil pětkrát Spojené státy, aby na svůj nový projekt, *Slovanskou epopej*, získal peníze. Jeho sponzorem se nakonec stal americký milionář Charles R. Crane. Bezmála další dvě dekády poté strávil Mucha prací na *Epopeji*, kterou spolu s Cranem představil při příležitosti 10. výročí vzniku Československa. Pod rostoucí hrozbou války začal Mucha pracovat na monumentálním díle oslavujícím lidskost, které však nebylo nikdy dokončeno. Zemřel krátce po invazi německých vojsk do Prahy.

Český rodák Ivan Lendl se stal jedním z nejúspěšnějších světových tenistů. Je velkým nadšencem Muchova díla, za třicet let vytvořil největší a nejucelenější světovou sbírku jeho plakátů. Kurátorem Lendlovy sbírky byl světově uznávaný odborník na užité umění a plakáty Jack Rennert. V roce 2013 uspořádal společně se soukromým sběratelem Richardem Fuxou v Praze největší a nejnavštěvovanější výstavu Muchových děl. Ve stejném roce sbírku Fuxovi prodal.

Richard Fuxa je soukromý sběratel, spoluzakladatel skupiny BigBoard a pražského centra moderního umění DOX. Založil Nadační fond Richarda Fuxy na podporu kulturních projektů, je předsedou Nadačního fondu BigBoard pro podporu projektů v oblasti charity, kultury a kultivace veřejného prostoru. V roce 2013 získal Lendlovu sbírku čítající 129 artefaktů. V průběhu následující dekády ji rozšířil a zasadil se o konání řady výstav. (mk)

Rozloučení s popraveným strýcem Mašínů

„Drahá maminko, již měsíc marně čekám na Tvou odpověď“ – slova, která napsal Ctibor Novák v březnu roku 1955 z cely číslo 75 pankrácké věznice své matce. Dva měsíce poté, 2. května 1955, byl jako člen skupiny, která se podílela na útěku bratří Mašínů, na dvoře věznice v Praze na Pankráci popraven.

Jeho dopisy se k rodině nikdy nedostaly. Příbuzní je obdrželi až po revoluci v devadesátých letech. Blízcí popraveného Ctibora Nováka dlouhá léta ani netušili, kde se nachází jeho ostatky. Nedávné pátrání historiků a archeologů ale přineslo překvapivé zjištění. Odborníci zjistili, že v hlíně na dvoře pankrácké věznice se nacházejí i zbytky spálených kostí. Popel podle historiků s největší pravděpodobností patří devětašedesáti zemřelým a popraveným politickým vězňům z let 1948-1965. Mezi nimi je i jméno Ctibora Nováka. Oficiálně se s ním tedy mohli jeho příbuzní rozloučit až po osmašedesáti letech.

Pankrácká věznice připravila pietní setkání symbolicky na dušičkový den 2. listopadu na dvoře pankrácké věznice, na místě, kde docházelo k popravám oběšením. V současné době tu stojí masivní dřevěný kříž a místo připomíná osudy těch, kteří u zdi věznice neprávem zemřeli.

Desítky pozůstalých tak během piety mohly uctít památku popravených – ke kříži položili květinové dary a zúčastnili se ekumenické bohoslužby. Pro mnohé z nich to bylo poprvé, kdy se mohli oficiálně rozloučit.

„Vážím si toho, že mohu navštívit místo, kde dědeček zažíval utrpení, a vzdát mu hold,“ svěřila se Nováková vnučka Blanka Nováková. Rodina si osobnost popraveného příbuzného dosud připomínala jen u rodinné hrobky na olomouckém hřbitově.

Na této hrobce nechali vytesat jeho jméno. Vzpomínkový kámen se nachází i na Ďáblickém hřbitově v Praze. Ostatky ale dosud chyběly.

Osobnost Ctibora Nováka byla donedávna ve stínu švagra, generála in memoriam Josefa Mašína staršího, i jeho synovců, Ctirada a Josefa Mašínových. Vnučka Blanka dědečka přesto vnímá jako hrdinu. „Vykonal velké věci a také za ně byl náležitě potrestán,“ připomněla zejména Novákovu odbojovou činnost za druhé světové války.

Vojenská kariéra Ctibora Nováka začala v roce 1924, do historie se zapsal v roce 1939. Odbojnou činnost začal taktickým plánem sledovat pohyb německých vojenských jednotek. V září se rozhodl bojovat proti nacistickému režimu a nastražil v Berlíně dvě nálože. První explodovala před policejním ředitelstvím, druhá vybuchla před budovou ministerstva letectví. Dobové záznamy uvádějí, že bomby zničily velkou část ministerstva, tlaková vlna převrhla kolem jedoucích vůz tramvaje a v blízkosti se rozbily všechny velké tabule výkladních skříní.

„Ulice byla plná kamene, rumu, kusů nábytku a v ulicích zavládla nepopsatelná panika,“ popisoval následky výbuchů Novák. Jako strůjce jednoho z největších útoků československého odboje poté strávil skoro celou druhou světovou válku ve vězení. Rozporuplnou kapitolou v jeho životě je období po válce.

Působil v Jeseníku jako velitel internačních táborů pro Němce a na jeho příkaz bylo zastřeleno několik občanů německé národnosti. V rodině vyvolal poprask i jeho vztah s druhou manželkou Janou, která se za druhé světové války hlásila k německé národnosti.

V roce 1950 armádu opustil a pracoval jako recepční v Karlových Varech v dnešním hotelu Pupp a jako trafikant v Jeseníku. V tomto období se častěji stýkal se svými synovci Ctiradem a Josefem Mašínovými a s jejich odbojovou skupinou, která působila na Poděbradsku.

Poprvé Nováka komunistický režim uvěznil v roce 1951, podruhé o dva roky později. Po více než ročním věz-

nění byl ve vykonstruovaném procesu označen za hlavu protistátní teroristické skupiny.

Spis uvádí, že jako „strýc bratří Mašíků byl od roku 1951 do podrobností zasvěcen do teroristických činů, které banda spáchala nebo se chystala provést. Při četných schůzkách s bratry Mašíny a jejich společníky jim radil, jak teroristické činy provádět, aby unikli dopadení. Posiloval jejich nenávist v lidově demokratickému zřízení a odhodlání páchat další a další zločiny. Získal si tak autoritu vůdce celé bandy a byl za vůdce celé bandy také uznán...“

Po více než ročním vězňení byl spolu se Zbyňkem Janou a Václavem Švédou odsouzen k trestu smrti. Žádosti o milost jeho matky a dalších rodinných příslušníků nebyly vyslyšeny, všichni tři odbojáři byli 2. května 1955 popraveni.

„Vědomí, že dlouho již žít nebudu, mne tak netíží jako pomýšlení, že se mi dostalo za náš boj za svobodu vlasti nespravedlivé odplaty, že vše bylo marné,“ napsal Novák několik týdnů před popravou. Novákův případ byl znovu otevřen po roce 1989, na návrh vojenské rehabilitační komise byl v červnu 1991 povýšen do hodnosti plukovníka in memoriam. (mk)

Výstava vzácných známek v Praze

Výjimečný pohled se nabídl návštěvníkům Obecního domu v Praze – tamní výstava nazvaná *Poklady světové filatelie* představila v listopadu vzácné i raritní známky ze soukromých sbírek. Jejich celkovou hodnotu odhadli pořadatelé na více než půl miliardy korun.

„Některé ze známek již odborná i laická veřejnost mohla vidět na světových výstavách, nicméně takto pohromadě, takto zhuštěné a pod jednou střechou, to byla skutečně mimořádná událost k vidění,“ říká prezident tuzemského Prestige Philately Club Prague (PPCP) Tomáš Mádl.

Exponáty vystavované v Riegrově salonku v patře Obecního domu na Starém Městě pocházely jak ze sbírek PPCP, tak spřátelené vídeňské Vindobony a zřejmě nejproslulejší sběratelské organizace Club de Monte-Carlo, mezi jejíž členy patří i monacký kníže nebo britská královská rodina.

Veřejnost si mohla na vlastní oči prohlédnout na sedm desítek exponátů tvořených stovkami známek, vše navíc doplněné o historické pozadí a zajímavosti.

„Unikátů zde bylo několik, mezi ty nejvýznamnější určitě patřil kompletní blok takzvané saské trojky, což je jedna z nejslavnějších položek evropské filatelie vůbec. Potom tam byl z našeho českého depozitu krásný dvanáctiblok první známky světa, takzvané Black Penny. Je to známka z roku 1840,“ vyzdvihuje Mádl několik příkladů.

Část exponátů se do hlavního města dostávala až v poslední den příprav před zahájením výstavy. „Třeba blok saské trojky k nám přijel se svým ozbrojeným doprovodem z veletrhu z Německa,“ přiblížil Mádl.

Jak zabezpečení a ochrana exponátů, tak pojištění výstavy bylo podle něj velmi náročné. Jeho tým už ale za sebou má pořádání podobných akcí, na kterých nasbíral zkušenosti.

Organizátoři chtěli kouzlo filatelie přiblížit i laické veřejnosti. „Edukaci chceme dělat nejen směrem dovnitř, do filatelistické obce, i když pochopitelně pro filatelisty byl toto svátek a bylo tedy skoro »povinností« každého z nich

výstavu navštívit. Ale díky aranžmá exponátů byla výstava atraktivní a poučná právě pro návštěvníky, kteří filatelisté nejsou," myslí si Mádl.

Zaujmut je podle něj mohla třeba nejstarší koloniální známka světa Lady McLeod. „Je dokonce starší než populární Mauritius post office. Je to známka z roku 1847 sloužící k přepravě lodních zásilek plujících kolem ostrova Trinidad. Je tu vidět ukázka čisté, nepoužité známky i vzácný dopis vyfrankovaný právě touto známkou," řekl k tomu ředitel filatelistického klubu.

A upozornil i na další unikát. „Jedná se o velmi vzácný zkusný tisk, je to zřejmě nejslavnější návrh na první známku světa. Je to známka, které existuje pouze třináct kusů a dva čtyřbloky. A je populární i tím, že jedním z jejích majitelů byla britská královská rodina," říká o designu známém jako 1 Penny Essay.

Zajímavý je i příběh tzv. londýnského aršíku. „Byl vytištěn v roce 1943 u příležitosti 20. výročí vzniku Československé republiky. Ukázali jsme jednak jediné dvě dochované fotografie ze slavnostního zahájení výstavy, pro kterou byl tento aršík vytvořen, tak velmi vzácné, tzv. stříhané, neperforované aršíky s podpisy několika významných politických představitelů československého londýnského exilu i britské vlády," vypráví Mádl s poukazem na černým inkoustem vyvedené podpisy Edvarda Beneše či Winstona Churchilla.

V sále byl k vidění také unikátní desetidolarový Labuan, jediný známý kus této známky na světě, aktuálně ve vlastnictví českého sběratele, nebo ultramarínová novinová známka z roku 1877, které se dochovaly pouze ve třech kusech. Vedle známek zde byly vystavené i Amundsenovy dopisy z jižního pólu nebo artefakty z Poštovního muzea.

Celou akci završila aukce československých známek, jež zájemcům nabídla na šest stovek exponátů. Mimo jiné meziarší Křivoklát, kterého existuje pouze několik kusů a na aukcích se objevuje jen příležitostně. Vyvolávací cena byla stanovená na jeden milión korun.

Podle prezidenta PPCP se filatelie v Čechách postupně profesionalizuje a stoupá počet investorů. „Poslední dobou vidíme odliv masovosti, skutečně už to není koníček statisíců lidí. Nicméně se podařilo dostat filatelii mezi pomocné vědy historické a je to seriózní alternativní investiční obor. Je tady plno subjektů – ať už z řad občanů a soukromých investorů, tak institucí –, které část svého majetkového portfolia dávají do vzácných známek. Tady vidíme poměrně jasný progres a obraty aukčních síní jak u nás, tak celosvětově rostou poměrně skokově," zhodnotil na závěr Tomáš Mádl. (mk)

Park Sacré Coeur má nový pavilon

Venkovním společenským a kulturním akcím poskytne zázemí nový pavilon v parku Sacré Coeur, který před nedávnem převzala Městská část Prahy 5.

Známy park ležící v blízkosti metra Anděl se nachází na kopci za obchodním centrem Nový Smíchov. Je přístupný přes most z tohoto centra nebo cestou z Drtinovy a Kobrovovy ulice. V parku je umístěna také vyhlídková část, ze které je především večer krásný výhled na Prahu.

Pavilon je postaven z betonu a skla, velmi výrazným prvkem je schodovitý piedestal, který vyniká díky speciálnímu růžovému pohledovému betonu. Cesta k pavilonu

je vyznačena LED svítidly. Stavba bude sloužit především široké veřejnosti – budou se tu pořádat svatby, koncerty, výstavy a mnoho dalšího. Samozřejmostí je také bezbariérový přístup.

V roce 2004 byla v parku vybudována víceúrovňová dětská hřiště. Park navštěvují děti různých věkových kategorií, některé využívají prostory pro jízdu na skateboardech, jiné lanových drah a ti úplně nejmenší houpaček a dětských skluzavek. V parku však nebylo zvykem pořádat veřejná setkání a akce. Bude zajímavé sledovat, zda se tato skutečnost výstavbou pavilonu změní. (mk)

Pamětní deska Josefa Micky

Pedagog pražské HAMU, profesor Josef Micka, se posmrtně dočkal odhalení pamětní desky s plastikou. Zájemci si ji mohou prohlédnout v Praze na Smíchově, v ulici Elišky Peškové.

„Věřím, že stykem s lidmi, kteří svou opravdovou uměleckou tvorbou jsou blíže Věčnému Jsoucnu, jako inspiračnímu zdroji krásy kteréhokoli druhu, se i já vnitřně, duchovně povznáším čili blížím se k Prozřetelnosti. Krásno je jedním z atributů Božské Bytosti. To poznali a poznávají všichni vynikající umělci," prohlásil svého času Josef Micka.

Josef Micka studoval hru na housle na Pražské konzervatoři ve třídě Jindřicha Baštaře. Byl nejen vynikajícím sólistou, ale také komorním hráčem. Ve dvacátých letech minulého století založil se spolužáky úspěšné kvarteto. Díky stipendiu, které získal od vlády, mohl studovat na École de musique v Paříži u Jacquese Thibauda.

Při svojí náročné pedagogické a koncertní činnosti vystudoval ještě před druhou světovou válkou hudební vědu a psychologii na Karlově univerzitě. Už od roku 1939 byl profesorem na Pražské konzervatoři a současně byl až do roku 1945 členem České filharmonie. Od roku 1946 pedagogicky působil na pražské HAMU, ale o dva roky později z ní musel kvůli svému odmítavému postoji k tehdejšímu režimu odejít. O návrat na HAMU se pokusil v roce 1969, ale i přes vynikající posudky některých tamějších profesorů mu působení na této škole nebylo umožněno.

„Odhalení pamětní desky připomíná hudebníka světového renomé. Pamětní deska je umístěna na domě, ve kterém žil a tvořil. Pod jeho vedením vystudovala celá řada vynikajících umělců," připomněl radní Prahy 5 Štěpán Rattay.

K Mickovým největším úspěchům patří tři soubory, které vchoval a které si získaly slávu nejen na domácí půdě, ale i ve světě – Smetanovo, Talichovo a Panochovo kvarteto. Mezi sólisty a komorní hráče patří například Václav Neumann, pozdější šéfdirigent České filharmonie, Jaroslav Motlík, Petr Messiereur, Petr Škvor nebo Václav Hudeček.

Josef Micka je také autorem mnoha publikací a článků o houslové problematice, z nichž k nejznámějším a nejnámějším patří metodické dílo, na kterém spolupracoval se svou dcerou Magdalenou *Hra na housle a Škola hry na housle pro začátečníky*.

Od roku 2013 se koná na jeho počest prestižní Mezinárodní houslová soutěž PhDr. Josefa Micky, na kterou se sjíždějí mladí houslisté z celého světa. Poskytovatelem záštity a také předsedou odborné poroty je světoznámý český houslový virtuos Václav Hudeček. Členy této jury jsou také Mickovi přímí žáci a absolventi Jiří Panocha a Pavel Zejfart.

Po slavnostním odhalení pamětní desky se konala Mezinárodní houslová soutěž PhDr. Josefa Micky pod záštitou Václava Hudečka, kterou organizoval vnuk profesora Micky Ondřej Lébr. (mk)

Zemřel hrabě Hugo Mensdorff-Pouilly

Město o úmrtí čtyřiaředesátiletého šlechtice informovalo na facebooku. Hugo byl posledním žijícím členem rodu, který se na boskovickém zámku narodil. Na boskovickém panství strávil dvacet let, znovu se vrátil v devadesátých letech.

Otec Huga hrabě Alfons Karel (1891-1973) odolal během druhé světové války nátlaku nacistických úřadů, odmítl německou národnost a v roce 1939 podepsal známé prohlášení české šlechty. Za tyto postoje mu byla na jeho majetek uvalena nucená správa. Přestože se na konci války zapojil do odboje, po roce 1948 čekala rod konfiskace boskovického majetku.

Hugo prožil dětství v přísně katolické výchově, do konce roku 1944 navštěvoval gymnázium v Brně, později v Boskovicích. V dubnu 1948 se spolu s rodiči a sestrou Terezií pokusil o odchod do ciziny, který se však nezdařil. Proto byl vyloučen ze všech škol v Československu. Po celou dobu komunistického režimu pracoval například jako skladník, garážmistr či v kanceláři. Jeho tři sourozenci emigrovali a žili v Německu, Francii, ale i v Jižní Americe. V roce 1990 vstoupil do služeb ministerstva zahraničí, byl vicekonzulem na velvyslanectví v Paříži, v letech 1995-2007 byl radou velvyslanectví Suverénního řádu Maltézských rytířů v ČR. Hlavně se ale staral o boskovické panství – kromě zámku bylo rodu postupně vráceno i na 5000 hektarů půdy, celkem asi 90 procent bývalého majetku.

Zajímavá osobnost - Oldřich Doležal

Jeho příběh by vydal na několik románů. Vždy byl ve správný okamžik na správném místě, ale nebylo to náhodou, životu šel vždy naproti. Řeč je o plukovníku Oldřichu Doležalovi, kterému in memoriam 28. října udělil Medaili za hrdinství v boji prezident České republiky Petr Pavel.

Zprávu o významném ocenění pro svého otce se dozvěděl jeho jediný syn Tom Dolezal ve svém domově v Anglii. „Že se to skutečně stalo, jsem začal věřit až ve chvíli, když jsem začal dostávat zprávy s gratulací. Přijímám s po-

korou fakt, že otcova vlast uznává jeho službu své zemi během druhé světové války,“ řekl Tom Dolezal, který v Anglii spravuje webovou stránku věnovanou vzpomínce na československé letce sloužící v RAF během druhé světové války. Podle něj by jeho otec byl na medaili velmi hrdý, byť by zůstal skromný a raději v pozadí. „Nebyl to muž, který by vyhledával pozornost nebo publicitu,“ přiznal Dolezal.

Oldřich Doležal se narodil 1. března 1912 v Ostravě, ale dětství a mládí prožil ve Vítově u Zlína v rodině své maminky. Jeho spolubojovníci ho nazývali Starým mazaným Lišákem, podle rodného příjmení jeho matky, za svobodna Fuksové. Před druhou světovou válkou létal po Evropě pro Jana Antonína Baťu a jeho obuvnickou firmu. A těsně před válkou zachránil při jedné ze služebních cest spolu s šéfpilotem Janem Šerhantem dnes již legendární letoun Jana Antonína Bati Lockheed L-10 Electra. Ten se nyní nachází v hangáru letiště Točná u Prahy a je v majetku podnikatele a majitele Seznam.cz Iva Lukačoviče. V době jejich služební cesty Německo obsadilo jejich vlast a na pokyn Bati odletěli do Anglie. V roce 1940 se Doležal dostal do RAF a následujícího roku k 312. peruti. O dva roky později pak k československé bombardovací peruti 311.

Významným dnem se pro Oldřicha Doležala stal 27. prosinec 1943. Při jednom z leteckých útoků se jeho bombardér podařilo potopit německou loď Alsterufer s cenným nákladem 344 tun wolframu. Tato akce byla nejúspěšnějším útokem 311. perutě během druhé světové války. Vojenský historik Jiří Rajlich ji považuje za nejdůležitější akci CzRAF během celé války.

Surová wolframová ocel se používala ve všech kuličkových ložiscích, která používala všechna vojenská vozidla, tanky, letadla, dělostřelecká děla a lodě. „I když to byl velký úspěch, který pomohl spojeneckému válečnému úsilí, můj otec a jeho posádka byli zoufalí, když zjistili, že s touto lodí také potopili šest tisíc lahví piva,“ zavzpomínal Tom Dolezal.

Oldřich Doležal se po válce vrátil do Československa a v jeho Vítově byl velkolepě přijat. Ve vlasti však nezůstal dlouho. Po převratu se totiž letci RAF stali pro komunistický režim nepohodlnými. „Můj otec byl na seznamu bývalých letců CzRAF, kteří měli být zatčeni, a tak jeho volba byla buď zůstat, být zatčen, pravděpodobně uvězněn a neznámá budoucnost pro jeho manželku a syna, nebo se pokusit o útek,“ podotkl Tom Dolezal. K tomu došlo na jaře 1950. A opět ve velkém stylu. Na útěku ze země

se domluvilo několik bývalých letců RAF. Ti během jediného dne unesli tři letouny Československých aerolinií do americké zóny v Německu. Doležal zajišťoval únos letounu z Bratislavy, Ladislav Světlík z Ostravy a Vít Angetter z Brna. „Otec letěl z Bratislavy jedním letadlem, já coby malý kluk s matkou v letadle z Ostravy. Byl to odvážný plán,“ vzpomínal Tom Doležal na svého otce, který zemřel 28. listopadu 1983 ve věku jednadsmesáti let.

Syn Tom Doležal je nyní ředitelem společnosti Free Czechoslovak Air Force Associates, která od roku 2010 shromažďuje cenné informace a fotografie o CzRAF.

(mk)

Ceny Thálie od sklářů z hutí v Lindavě

Letos už po čtyřicetileté vyráběli skláři ze sklárny Lasvit Ajeto v Lindavě na Českolipsku skleněné ceny Thálie. Trofeje v podobě skleněných masek, jak je před lety navrhl designér Bořek Šípek, předávala Herecká asociace laureátům 30. září.

„Letos vyrábíme dvacet trofejí v sedmi barevných provedeních, takže vlastně v plném barevném spektru. Je to amberová barva, modrá, červená, zelená, uranová, opálová a růžová,“ řekl ředitel sklárny Lasvit Ajeto David Ševčík.

Každá cena Thálie váží tři kilogramy a výroba jednoho kusu na huti zabere zhruba hodinu. To je podle sklářů ve srovnání s časem výroby jiných skleněných kusů hodně.

„Vyfouknutí tříkilové trofeje do dřevěné formy není vůbec jednoduché, a to se na dutou vázu ještě zatepla musí přidat ucha. Nejnáročnější je právě lepení oušek. Jedním tahem se dá celá trofej pokazit. Pokud by totiž jedno ucho bylo viditelně výš nebo níž, trofej nelze použít,“ popsal sklář Petr Kuchta.

Vůbec nejnáročnější částí je ale následné broušení trofeje, které zabere až pět hodin. Než k němu vůbec dojde, musí vyfouknutý kus skla dva dny pomalu chladnout, aby nepopraskal. Z dutého kusu, připomínajícího vázu, pak musí brusič odříznout celou jednu část a vytvarovat tak základ benátské masky, který nakonec ještě ozdobí oči a úsměv.

„Těší mě, že naši skláři dokáží vyrobit v perfektní kvalitě takto náročný kus rok co rok a že trofejí v rukou talentovaných herců přibývá. Cena Thálie je tak pojičkou mistrů – těch sklářských s těmi divadelními,“ pochválil práci svých zaměstnanců Leon Jakimič, šéf a zakladatel společnosti Lasvit, pod níž spadá i lindavská sklárna Ajeto. (mk)

Legenda mezi jogurty by letos oslavila devadesát let

První ovocný jogurt byl vyroben v Čechách, pár kroků od Vltavy, v pražské Radlické mlékárně. Psal se rok 1933 a tato dobrota pak dlouhá léta slavila úspěch v mnoha zemích Evropy. Nápad přitom vznikl z praktických důvodů – aby se zamezilo tvorbě plísni na povrchu jogurtu.

Mlékárna byla založena roku 1872 podnikatelem Karlem Kirschnerem v jednom ze schwarzenberských dvorů v Radlicích. S ohledem na rozvoj výroby i blízkosti nádraží se areál koncem 19. století přestěhoval do nové provozovny na Smíchov do Nádražní ulice. Po znárodnění se Radlická mlékárna stala součástí Pražských mlékáren, v roce 1963 byla vřazena do koncernu n. p. Laktos, po revoluci

se osamostatnila a v roce 1992 byl provoz Radlické mlékárny ukončen.

Ale je třeba se vrátit do třicátých let minulého století, do let velké prosperity mlékárny. A k jogurtu. Ten se tehdy plnil do skleniček. Tuk, který se na povrchu jogurtu tvořil, napadaly výše zmíněné plísňe. Pracovníci mlékárny přemýšleli, jak tomu zamezit. A přišli na to, že když se jogurt pokryje vrstvou džemu, je rázem po problému. Navíc má pak jogurt zajímavou chuť a „srazí“ se tak jeho kyselost.

Radlická mlékárna jogurt vyvinula v roce 1933, dala ho k licenčnímu řízení a v roce 1934 byl uveden na trh. Vyráběl se pod názvem Jovo s jahodovou a poté i meruňkovou příchutí (jako Oranž Jovo). Licence byla prodána do patnácti zemí Evropy, v Čechách ji koupilo 120 mlékáren.

Od roku 1934 byla v Čechách zavedena povinná pasteurace mléka, plísňe už nevznikaly, a tak se džem začal plnit na dno skleniček s jogurtem, aby nestékal po stěnách, což nepůsobilo esteticky.

Ale to nebylo zdaleka všechno, čím se Radlická mlékárna mohla pochlubit. Měla širokou síť prodejen, později i mléčných barů, kam se chodilo na snídani nebo na svačinu. Mlékárna pracovala na tom, aby byla jiná a lepší než ostatní. Už tehdy vyvinula a prodávala třeba smetanový zákys nebo kefír. A její zaměstnanci rozváželi mléko přímo do domácností. Z odpadů mlékárenské výroby se vyrábělo i koření Ilsa – nejprve v tekutém stavu a posléze v kostkách.

K mléčným výrobkům Radlická mlékárna rozdávala svým zákazníkům i takzvané zálepky anebo sběratelské litografické kartičky – oboje bylo výbornou reklamou. Jovo se v Radlické mlékárně vyrábělo do roku 1962, kdy ho nahradily jogurty v plastových kelímcích. (mk)

Unikátní portrét Václava Havla na Ruzyni

Na ruzyňském letišti v Praze se lidé mohou potkat s unikátním, rozměrným portrétem Václava Havla, vytvořeným z několika tisícovek předmětů, které jsou spojené s jeho životem. Instalaci sem umístil sochař Patrik Proško.

Umělec Patrik Proško se zabývá takzvanými anamorfními díly dlouhodobě. Podobně již vytvořil portréty podnikatele Tomáše Bati, vynálezce Nikoly Tesly nebo skladatelů Bedřicha Smetany a Antonína Dvořáka. Svoje netradiční výtvořky skládá z tisíců předmětů nejrůznějšího charakteru a je to podle něj vždy náročný proces. „Nejdříve musím nastudovat život portrétovaného, abych mohl začít shánět předměty, které souvisejí s jeho odkazem a vyprávějí jeho životní příběh,“ popsal svoji tvorbu autor.

Sochou Václava Havla chtěl zdůraznit především to, čím byl nejvíce – spisovatelem a dramatikem. Proto je její součástí mnoho psacích strojů, knih i psacích potřeb. Na ploše zhruba 6 × 6 metrů jsou k vidění také žlutobílá autička veřejné bezpečnosti, vytáčené telefony, pивní sud i tázky, vinylové desky nebo nahrávací zařízení. Nechybějí ani klíče coby symbol sametové revoluce nebo česká vlajka. Celkem tu Proško nashromáždil tři tisíce věcí. Diváci však mohou celistvý portrét, který vznikl čtyři měsíce, zachytit pouze z jednoho konkrétního místa. Z jiných úhlů se totiž instalace mění ve zdánlivě nahodilý shluk nesourodých předmětů.

Portrét bývalého prezidenta je umístěn v přízemí Terminálu 2 Letiště Václava Havla Praha a zůstane tu minimálně jeden rok. (mk)

Pivovarem roku je Rodinný pivovar Bernard

Pivovarem roku 2023 je podle Sdružení přátel piva Rodinný pivovar Bernard v Humpolci. V posledním desetiletí získal tento titul po šesté. Minipivovarem roku se letos stal Pivovar Rampušák z Dobrušky, sládkem roku organizátoři vyhlásili Petra Petružálka ze stejnojmenného pivovaru. Ocenění pořadatelé předali v návštěvnickém centru vítězného humpoleckého pivovaru. Spolumajitel humpoleckého pivovaru Stanislav Bernard při přebírání ocenění uvedl, že je pro něj odměnou to, že se pivo dobře prodává a firma je finančně zdravá. „Když se mě tedy ptáte, co je nejvíc, tak pro mě nejvíc jsou vztahy v naší firmě, že se setkávám s lidmi, kteří jsou tady od privatizace, od toho roku 1991,“ řekl. Soutěž Sdružení přátel piva o nejlepší piva, pivovary a pivovarské osobnosti roku se koná od roku 1990 a je nejstarší novodobou soutěží na českém pivním trhu. Zástupci pivovarů převzali dvanáct ocenění.

Zora po 58 letech končí s rumovými pralinkami

Společnost Nestlé ukončí výrobu rumových pralinek, které z výrobního pásu olomouckých čokoládoven Zora začaly sjíždět v roce 1965. Rozhodnutí stáhnout rumové pralinky ze seznamu čokoládových výrobků vedení Nestlé zdůvodnilo klesající poptávkou po této čokoládové pochoutce. ČTK to řekla mluvčí společnosti Nestlé Tereza Skrbková. „Sortiment našich výrobků doplňujeme o novinky, u kterých věříme, že budou naplňovat očekávání, vysoké nároky a preference spotřebitelů. Naopak výrobky, jejichž obliba mezi zákazníky klesá, což po dlouhou dobu byl i případ rumových pralinek, jsme z portfolia nuceni odebrat,“ uvedla Skrbková.

Olomoucký závod Zora ročně vyprodukuje více než 33 000 tun čokoládových cukrovinek a 3 200 tun čokolády. Vedle hotových výrobků závod připravuje dalších téměř 14 000 tun čokoládové hmoty. Počátky čokoládovny Zora sahají do konce 19. století. Výrobu továrníci zahájili v roce 1899 v historickém centru Olomouce. V roce 1910 továrnu přestěhovali do větší výrobní haly nedaleko hlavního nádraží, kde sídlí dodnes.

Chytré telefony používá přes 80 procent Čechů

Chytrý telefon používá 82 procent Čechů. Vyplývá to z údajů Českého statistického úřadu z letošního jara. K internetu je podle nich připojených 87 procent českých domácností, zhruba dvě třetiny lidí na něm taky nakupují. Nejvíc chytré telefony používají lidé v produktivním věku. Naopak u starších 75 let je to jen necelá čtvrtina.

Podle statistiků se zároveň stále víc lidí zajímá o bezpečnost na internetu. 36 procent Čechů si v poslední době změnilo nastavení takzvaných cookies, tedy informací, které internetový prohlížeč ukládá o činnosti uživatele. Nejčastěji to dělají mladí nebo vysokoškolsky vzdělaní lidé.

Známka ke 450. výročí Univerzity Palackého

Česká pošta uvedla do prodeje novou příležitostnou písmenovou poštovní známku u příležitosti letošního 450. výročí založení Univerzity Palackého v Olomouci. Jde o nejstarší univerzitu na Moravě a druhou nejstarší v Česku.

Grafický návrh známky připravil akvarelem Josef Dudek, řekl ČTK mluvčí České pošty Ivo Vysoudil. Univerzita si své výročí letos připomíná řadou akcí, nedávno byla u této příležitosti otevřena výstava k počátkům založení olomouckého vysokého učení ve Vlastivědném muzeu v Olomouci.

Druhá nejstarší univerzita v České republice byla založena 22. prosince 1573. Na jejích osmi fakultách studuje zhruba 23 000 studentů, pracuje zde přes 4 000 lidí.

Dokumentace židovských náhrobků v ČR

Zhruba 28 000 židovských náhrobků po celém Česku, tedy asi polovinu českých a moravských židovských hřbitovů, zdokumentoval za devět let Tachovský archivník a muzejník spolek TAMUS. Profesionálně se zabývá hlavně dokumentací a výzkumem starých židovských hřbitovů a organizuje i jejich opravy a záchrany. Má jejich soupisy, fotografie s čitelnými epitafy a mapy. TAMUS spolupracuje s mezinárodními židovskými organizacemi a tvoří světovou databázi pohřbených, řekl ČTK jeho zástupce Václav Fred Chvátal.

V Čechách a na Moravě je podle Chvátala kolem 350 židovských hřbitovů, zhruba polovina proti Slovensku. Hřbitovy suplují matriky, které zejména v západních Čechách chybějí. „Zodpovídáme i badatelské dotazy ze všech kontinentů kromě Antarktidy, třeba z Venezuely, Japonska a Nového Zélandu, vyhledávali jsme jim náhrobky předků,“ řekl.

V Česku má kořeny spousta lidí po celém světě. „A u židovských rodin je to dobré v tom, že hrob je nezczitelný a náhrobky jsou dochované. Kdyby to byl křesťanský hřbitov, tak už by byly staré náhrobky pryč a už by tam byl pohřbený někdo jiný,“ uvedl. Hřbitov, tedy dům věčnosti, je posvátné místo judaismu. Židovská pohřebiště jsou zřizována „jednou provždy“ a nesmí být nikdy rušena ani nijak poškozována. Na židovské hřbitovy jezdí podle Chvátala v ČR stále více turistů z celého světa.

Klášteř Plasy se uchází o prestižní značku pro kulturní krajinu

Klášteř Plasy je jedním ze sedmnácti evropských klášterů, které se zúčastní celoevropského projektu Cisterciácké klášterní krajiny. Usiluje o prestižní evropskou značku pro kulturní krajinu European Heritage Label (EHL, Označení Evropské dědictví). ČTK to řekl Ivo Kornatovský, ředitel místní akční skupiny Světovina, která sdružuje 77 obcí

z okresu Plzeň-sever a z Rokycanska. Kornatovský je vedoucím Centra stavitelského dědictví Národního technického muzea v areálu kláštera v Plasích.

Značka EHL oceňuje památky, které mají nejen historickou hodnotu, ale jsou i významnými symbolickými mezníky na historické cestě Evropy k jednotě. Plasy jsou jedním ze čtyř klášterů z ČR, které se projektu účastní, dalšími jsou Velehrad, Vyšší Brod a Žďár nad Sázavou. „Všechny materiály ke klášterní krajině jsou zpracovány, předány Evropské komisi do Bruselu a je podána žádost o European Heritage Label, což je nejvyšší evropská značka pro kulturní krajinu,“ řekl Kornatovský. Komise ji podle něj dává místům, jež mají význam pro evropskou historii, v ČR může tuto značku používat například zámek Kynžvart, místo časých diplomatických setkávání.

Zrekonstruovaný zámek Telč zpřístupněn

Zrekonstruovaný zámek v Telči už si přišlo prohlédnout 38 000 lidí. Otevřený je po rozsáhlé několikaleté opravě od konce července. Letos poprvé bude jeho část pravidelně přístupná i mezi listopadem a březnem, kdy je většina památek v regionu zavřená. Lidé budou moci jít vždy v pátek a o víkend do instalovaného depozitáře a zámeckého muzea, ve kterém je k vidění i stříbrná jídelní souprava desítky let uložená na zámku v Náměšti nad Oslavou. Velkou atrakcí muzea je i možnost prohlídky zámecké kaple. ČTK to řekla správkyně depozitářů a zástupkyně kastelána zámku Lucie Norková. V období Vánoc si budou moci lidé užít i jednu z prohlídkových tras, kterou má ozvláštnit vánoční výzdoba a také kulturní program.

Nové destinace letů z Karlových Varů

Karlovarskému letišti v příštím roce přibudou letecké linky. Místo tří destinací, kam se létalo charterovými lety letos, jich bude v příštím roce sedm včetně nové pravidelné linky do Izraele. Letadla z Varů zamíří do Řecka, Bulharska, Turecka, Tuniska a do Izraele.

V letošním roce karlovarské letiště odbaví zhruba 11 000 cestujících. Pokud se potvrdí obsazenost letů z letošní sezóny, tak by v příštím roce mohlo karlovarským letištěm projít okolo 40 000 cestujících. To sice ještě zdaleka nedosahuje dob, kdy do Karlových Varů létaly pravidelné linky z Ruska a kdy letiště odbavilo přes 100 000 cestujících, ale je to výrazný posun proti předešlým rokům. Letiště tehdy tvrdě poznamenala pandemie koronaviru a válka na Ukrajině.

Ocenění pro kutnohorskou čokoládu

Rodinná čokoládovna Lidka z Kutné Hory získala v mezinárodní soutěži výrobců čokolády International Chocolate Awards dvě stříbrné medaile. Porotci na světovém finále soutěže ve Florencii ocenili v kategorii ochucených tmavých čokolád její produkty s malinovicí a rumem, informovala ČTK majitelka čokoládovny Lada Bartošová. Značka Lidka, jejíž majitelé navázali před pěti lety na prvorepublikovou tradici výroby čokolády v Kutné Hoře, tak zopakovala výsledek z předchozího ročníku světové soutěže, kde získala rovněž dvě stříbrné medaile za mléčné čokolády s ovčím mlékem a příchutí kávy. Oceněné čokolády jsou podle majitelky inovativní mimo jiné díky složitému

výrobnímu postupu a nadstandardně dlouhému mletí kakaových bobů v mlýnech.

Historie značky Lidka sahá do roku 1918, kdy byla v Kutné Hoře založena čokoládovna, jež v době největšího rozmachu zaměstnávala na 500 lidí. Po roce 1948 komunisté továrnu znárodnili a poté byla uzavřena. Pod značkou Lidka ale vyráběly jiné československé čokoládovny až do listopadové revoluce. V roce 2018 výrobu čokolády v Kutné Hoře obnovili manželé Bartošovi. V malé rodinné manufaktuře každý rok zpracují dvě tuny kakaových bobů a vyrobí přes 10 000 tabulek čokolády.

Zemřel bývalý náčelník Horské služby Jeseníky Zdeněk Zerzáň

Ve věku šestaosmdesáti let zemřel bývalý náčelník Horské služby Jeseníky Zdeněk Zerzáň. V čele organizace zachraňující životy návštěvníků hor stál v letech 1967-1987. Po invazi armád Varšavské smlouvy v srpnu 1968 ukrýval před tajnou policií gymnastku Věru Čáslavskou. Byl také vynikajícím sportovcem, jako první a nejspíš jediný sjel v roce 1980 na lyžích nejvyšší horu Afriky Kilimandžáro, uvedla na facebooku Horská služba ČR. „V těle Zdeňka Zerzáně bilo srdce horala, dobrodruha a hlavně správného chlapa. Až do včerejška,“ napsali na sociální síti horští záchranáři.

Věru Čáslavskou ukrýval na horské chatě Vřesová studánka asi čtrnáct dní. Gymnastka se poté přidala k reprezentaci a z Mexika přivezla tři olympijská zla. Na začátku normalizace byl Zerzáň vyloučen z komunistické strany. Z postu náčelníka jesenícké horské služby odešel v roce 1987 pod politicky motivovaným nátlakem. Po pádu komunismu Zerzáň provozoval leteckou firmu a školu létání. Angažoval se také v komunální politice, v letech 1994-1998 byl místostarostou Šumperka. Založil a deset let předsedal Sdružení cestovního ruchu Jeseníky.

Adventní lodní okružní jízdy po Lipně

Turisté mohou v zimě poprvé využít adventní lodní okružní jízdy po lipenské přehradě. Hodinové vyjíždky budou vždy od pátku do neděle a od 25. prosince denně. Poprvé loď jménem Smetana vyrazí na hladinu 1. prosince, poslední vyjíždka se uskuteční o měsíc později na Nový rok. Hlavní paluba lodi je vytápěna ústředním topením a navíc posádka cestujícím během plavby nabídne jeden teplý nápoj zdarma, což bude nejčastěji vánoční punč,“ řekl ředitel společnosti Lipno Line Tomáš Koranda.

V letní sezóně mohou lidé využít na lipenské přehradě vedle výletních lodí také přívozy. Ty v zimě v provozu nejsou, v současnosti zůstává v provozu jen přeprava po vodě mezi Horní Planou a její místní částí Bližší Lhotou. Přívoz jezdí do doby, než přehrada zamrzne. V minulé sezóně končil provoz 6. února a loď se vrátila na hladinu koncem dubna.

Obnova šumavského léčivého elixíru

Díky nadšení několika vimperských patriotů se tradice výroby Šumavského bylinného vrátila zpět na Šumavu. Skupina nadšenců obnovila výrobu tradičního elixíru Šumavského bylinného podle původní receptury vimperského lékárníka Budínského. V roce 1897 Budínský vytvořil nápoj s pří-

znivými účinky na zažívání. Jeho jedinečnost spočívala ve dvaadvaceti druzích šumavských bylin a cizokrajného koření, jež se macerovaly ve sladovém víně. Po znárodnění Budínského podniků byla výroba „Šumavského“ přerušena až do roku 1962. Tehdy se ovšem byliny vyluhovaly již nikoli ve sladovém, nýbrž v jablečném víně. V této své nejslavnější formě se pak Šumavské bylinné vyrábělo do roku 1995. Lékárník Bohumil Budínský, který studoval na pařížské Sorbonně, byl spolužák Edvarda Beneše a přítel pozdějšího prvorepublikového ministra financí Aloise Rašína, jenž na Budínského intervenci zachránil sklářskou výrobu ve Vimperku. Kamarádil se i s Masarykem.

Firma Mykoprodukta teď ve Volyni připravuje várku 9 000 litrů, zájem je i ze Slovenska, řekli ČTK jednatelé Pavel Vlček a Petr Jánský.

Farma Vraňany rozšiřuje sady

Farma Vraňany rozšiřuje sady, a to o osm hektarů. Většinu nových stromů tvoří broskvoně. V tuzemsku je velmi málo pěstitelů broskví, i během sezóny jsou broskve na pultech obchodů převážně z dovozu. V areálu by také měly zhruba za půl roku vzniknout nové skladovací prostory, řekli ČTK Milan a Dagmar Hančovi z Farmy Vraňany. V ČR v posledních letech klesá výměra sadů, ale právě vraňanská farma je příkladem opačného procesu. Přispívá k tomu i komplexnost celé farmy, která zajišťuje produkci, uskladnění, zpracování, prodej na místě a další aktivity. Poptávka po produktech domácího charakteru je obrovská, řekl ve Vraňanech novinářům ministr zemědělství Marek Výborný (KDU-ČSL).

První hektar ovocného sadu ve Vraňanech vysadili Hančovi v roce 2021, šlo o meruňky. Loni farmáři přidali půl hektaru merunek a půl hektaru slivoní švestek. Letos vysazené broskvoně zaberou pět hektarů ploch, zbývající tři hektary obsadily slivoně švestky, jabloně a mix třešně, višně, meruňky.

ČNB uvádí do oběhu novou pětitisícikorunu

Česká národní banka (ČNB) uvádí do oběhu nový vzor pětitisícikorunové bankovky. Staré vzory z let 1999 a 2009 ale zůstávají v platnosti, není nutné je vyměňovat za nové. Centrální banka k vydání nového vzoru přistoupila z důvodu nové technologie tisku, rozdíl vyplývající z této technologie nejsou pro lidi pouhým okem rozeznatelné, uvedla ČNB v tiskové zprávě. Nový vzor bankovky má stejné ochranné prvky jako předchozí vzory. Liší se letopočtem vydání 2023 a podpisem guvernéra. ČNB bude novou bankovkou postupně nahrazovat staré, které jsou v oběhu, a to podle míry jejich opotřebení.

Pětitisícikoruny mají ze všech českých bankovek nejdelší životnost. Důvodem je podle ČNB to, že lidé kvůli vysoké nominální hodnotě nenosí tyto bankovky běžně v peněženkách a nepoužívají je při každodenním placení. Proto se méně opotřebovávají. Pětitisícikoruna je v oběhu ze všech bankovek nejméně. Tvoří zhruba 5,5 procenta z celkového počtu 525 milionů bankovek. V oběhu je nejvíce dvoutisícikorun, tvoří zhruba třetinu všech používaných bankovek. Následují tisícikoruny s podílem jedné čtvrtiny, s odstupem potom dvousetkoruny, stokoruny a pětisetkoruny.

Dražba Havlovy bundy z roku 1989

Zelená bunda Václava Havla, kterou ještě jako tehdejší disident nosil v přelomových chvílích roku 1989, se v Praze vydražila za 2,76 milionu korun včetně aukční přírážky. Vyvolávací cena ikonické parky, v níž mimo jiné pronesl svůj projev 25. listopadu 1989 na Letenské pláni, jež se stala místem největší manifestace proti komunistické moci v Československu, byla 200 000 korun.

Součástí vydraženého díla byl i Havlem psaný text datovaný 21. února 1989, kdy jej Obvodní soud pro Prahu 3 odsoudil k devítiměsíčnímu trestu vězení za účast na protestech během výročí sebeupálení Jana Palacha. Rukopis obdržela Havlova švagrová Dagmar, kterou při vstupu do soudní síně objal a povedlo se mu bez povšimnutí Státní bezpečnosti zasunout psaní do jejího kabátu.

Stejně jako bunda se ve prospěch rekonstrukce Paláce Lucerna dražily i dva obrazy, které Havel namaloval v padesátých letech. Obraz nazvaný *Autoportrét Vincenta van Gogha*, který je volnou variací na jeden z výtvarnickových slavných autoportrétů, se prodal za 550 000 korun. Expresivní malba *Krajina se sluncem*, která pochází také z pozůstalosti Havlova bratra Ivana, se prodala za 600 000 korun. Pořadatelé z aukční síně Galerie Kodl k dražbě Havlových obrazů uvedli, že o výtvarném talentu mladého Václava Havla se doposud vědělo jenom v okruhu jeho nejbližších, a to ještě pouze mezi přáteli z raného mládí.

Nejlepší turistické destinace na rok 2024

V žebříčku deseti měst turistického průvodce Lonely Planet nechybí ani Praha. Krásu české metropole přirovnává k Paříži a připomíná její tisíciletou historii. A pivo? Podle Lonely Planet nejlepší v Evropě.

Praha je v žebříčku deseti měst na osmé příčce. Českou metropoli označuje Lonely Planet za „pulzující hlavní město v gotickém hávu“. Věhlasné pražské památky jako Pražský hrad a Karlův most podle něj působí až příliš krásně na to, aby byly skutečné. Kouzlo města ale částečně kazí houfy přijíždějících návštěvníků v posledním desetiletí.

Mezinárodní úspěch českých vinařů

Vinaři z Česka získali na jedné z největších světových soutěží, AWC Vienna ve Vídni, 93 zlatých a 209 stříbrných medailí. Ve srovnání s rokem 2022 je sice celkový počet medailí o 20 nižší, zvýšil se ale počet zlatých medailí – loni vinaři z Česka získali 322 medailí, z toho 72 zlatých, letos to bylo z 302 medailí 93 zlatých. Nejúspěšnějším vinařstvím z Česka byl Vinselekt Michlovský, získalo 10 zlatých a 8 stříbrných medailí, vinařství Volařík 7 zlatých a 2 stříbrné. V tiskové zprávě o tom informoval Vinařský fond, který účast vinařů na zahraničních soutěžích finančně podporuje. Odborné poroty v letošním AWC Vienna hodnotily téměř 11 a půl tisíce vín od více než 1 500 výrobců z dvaadvaceti zemí. „Vzhledem k tomu, že v soutěži převládají vína ze střední Evropy, není velkým překvapením, že mezi nejúspěšnější zde opět patřily naše tradiční odrůdy jako Veltlínské zelené a Ryzlink rýnský, ale neztratil se ani Müller Thurgau nebo Frankovka, které jsou pro naše klima a půdu doslova jako dělané,“ uvedla Dagmar Fialová, marketingová ředitelka Národního vinařského centra.

Zámky v Lednici a ve Valticích zůstávají českému státu

Stát nemusí rodu Lichtenštejnů vracet zámky v Lednici a ve Valticích. Rozhodl o tom Krajský soud v Brně a potvrdil tak rozhodnutí soudu v Břeclavi. Ten už dřív žalobu Nadace knížete z Lichtenštejnska zamítl. Podle nadace používal stát majetek neoprávněně. Lichtenštejnové o něj přišli v roce 1945 na základě Benešových dekretů. Kromě dvou zámků požadovala nadace vrácení i dalšího majetku na Břeclavsku. Posledním držitelem těchto majetků byl na českém území František Josef II. Ve třicátých letech 20. století se ale přihlásil k německé národnosti, a proto po druhé světové válce jeho majetek propadl státu.

Praha nekoupí Jindřišskou věž

Hlavní město nekoupí od pražského arcibiskupství středověkou Jindřišskou věž, řekl ČTK pražský radní Adam Zábranský (Piráti). Důvodem jsou vysoká cena, kterou za stavbu církev chce, nutnost nákladných oprav a dlouhá nájemní smlouva, kterou má současný nájemce do roku 2044. Na odmítnutí koupě se podle Zábranského shodla celá pražská koalice Spolu (ODS, TOP 09 a KDU-ČSL), Piráti a STAN. Arcibiskupství za stavbu požaduje 100 milionů korun, což je podle radního asi dvakrát víc, než stanovil znalecký posudek. „Znalec ohodnocuje tu nemovitost na nějakých 55 milionů korun, bude potřeba oprava, která bude stát patnáct nebo i čtyřicet milionů,“ řekl Českému rozhlasu.

Arcibiskupství nabídlo Jindřišskou věž v centru města k prodeji koncem loňského roku, protože věž podle něj nemá význam pro věřící a je především turistickou památkou. Prodat chce také za 308 milionů korun hotel Clara Futura v Dolních Břežanech. Peníze, které by těmito prodeji arcibiskupství získalo, by měly jít do církevního školství.

Staroměstské náměstí v Praze letos zdobí vánoční strom z Libereckého kraje

Smrk na vánočních trzích na pražském Staroměstském náměstí letos pochází z Libereckého kraje. Ze zhruba čtyřiceti tipů od veřejnosti ho vybrala společnost Taiko, která trhy organizuje. Rozsvítit se v sobotu 2. prosince, kdy také začaly trhy. Zhruba 27 metrů vysoký a šestapadesát let starý smrk ztepilý rostl na soukromém pozemku nedaleko obce Mimoň a do soutěže ho přihlásil majitel pozemku z obavy, že by mohl spadnout na chalupu, ke které je nakloněný.

Klesající počet obyvatel ČR po roce 2024?

Česko čeká výrazné stárnutí. Do poloviny století by mohl počet lidí nad 65 let vzrůst z 2,2 milionu na 3,1 milionu. Podíl se dostane z pětiny na 30 procent. Přibýt by mělo hlavně osob nad 85 let. Děti a lidé v aktivním věku by mělo naopak ubývat. Postupné vymírání by měla přibrzdit migrace z ciziny, mírnému úbytku obyvatel ale nezabrání. Do padesátých let by tak počet obyvatel mohl klesnout z 10,83 milionu na 10,69 milionu. Výsledky nové demografické projekce s vývojem do roku 2101 představili na tiskové konferenci šéf Českého statistického úřadu (ČSÚ) Marek Rojíček a demografka Michaela Němečková. Projekci statistici

připravují pravidelně každých pět let. Zahrnuje tři varianty možného vývoje – pesimistickou, střední a optimistickou. Na tiskové konferenci ČSÚ představil střední model, který považuje za nejpravděpodobnější.

Cestovní ruch v Česku roste

Ve 3. čtvrtletí letošního roku navštívilo Česko víc turistů než v předcovidovém roce 2019. Přijelo jich téměř 7,9 milionů, z toho bylo víc než 4,8 milionů (61,3%) hostů domácích a víc než 3 miliony (38,7%) hostů zahraničních. Meziročně to znamená nárůst celkového počtu turistů v Česku o 8% a také o 4% víc cestovatelů ve srovnání s obdobím před pandemií covidu-19. Změnil se však poměr mezi domácími a zahraničními návštěvníky. Zatímco rezidentů, vezme-li se 3. čtvrtletí 2023 a stejné období roku 2019, cestovalo po Česku o 15% víc, cizinců přijelo o 9% méně. Země, odkud nejčastěji pocházeli turisté ze zahraničí, se příliš nezměnily. Nejvíce letos ve 3. čtvrtletí přijelo Němců. Následovali hosté z Polska, Slovenska, USA a Nizozemska.

Více na <https://www.czechtourism.cz/cs-CZ/>.

Pařížská ulice v Praze

V letošním 33. ročníku žebříčku realitně poradenské společnosti Cushman & Wakefield Main Streets Across the World se Česká republika umístila na 19. místě. Průzkum srovnává téměř padesátku zemí světa podle výše nájemného v maloobchodních prostorách v nejdražší nákupní ulici každé z nich a Česko již podruhé reprezentuje Pařížská ulice. Ta je mezi ostatními nejdražšími nákupními třídami světa na 19. místě, v rámci Evropy na jedenáctém a v regionu CEE na první pozici. Zdroj: Cushman & Wakefield

PRANOSTIKY NA PROSINEC

Studený prosinec – brzké jaro.

Prosinec, když je mu zima, halí se v bílý kožich.

Když prosinec bystří, po Vánocích jiskří.

Prosinec proměnlivý a vlahý, nedělá nám zima těžké hlavy.

Prosinec naleje a leden zavěje.

Prýští-li ještě v prosinci bříza, nemívá zima mnoho síly.

Mrazy, které v prosinci brzy ochabnou, znamenají zimu

mírnou.

Když v prosinci hrom ještě hučí, rok příští stále vítr fučí.

Jaké zimy v prosinci, taková tepla v červnu.

mléčná dráha v prosinci jasná, bude v příštím roce úroda krásná.

Po studeném prosinci bývá úrodný rok.

Není-li prosinec studený, bude příští rok hubený.

Když v prosinci mrzne a sněží, úrodný rok na to běží.

Mrazivý prosinec, mnoho sněhu, žiznivý roček bude v běhu.

V prosinci-li zima, sníh-li hojně lítá, hojnost všady bývá žita.

Prosinec se sněhem na pěšině, žitko je na každé výšině.

Mnoho sněhu v prosinci – mnoho ovoce a trávy.

Pošmourňavý prosinec, dobré je znamení pro sady, lučiny i všechno osení.

Jsou-li v zimě po cestách ledy, podaří se výborně zelí.

Jaký prosinec, takové jaro.

(mk)

Prezident Pavel přijal slovenského premiéra Fica na Pražském hradě

Prezident Petr Pavel přijal na Pražském hradě staronového slovenského premiéra Roberta Fica. Informoval o tom tiskový odbor prezidentské kanceláře na webu. Dopoledne navštívil Fico, jehož vláda na Slovensku získala důvěru, Strakovu akademii, kde jednal s předsedou vlády Petrem Fialou (ODS). Slovenský premiér se setkal ve Valdštejském paláci s předsedou Senátu Milošem Vystrčillem (ODS) a dalšími členy horní komory.

Fico se v době kampaně ohrazoval proti výrokům českých politiků, kterým vzkázal, aby nezasahovali do záležitostí Slovenska. Reagoval na vyjádření českého prezidenta a ministra zahraničí Jana Lipavského (Piráti), kteří mluvili o tom, že je vývoj na Slovensku znepokojuje a je potřeba ho pozorně sledovat.

Dlouholetý politik Fico byl slovenským premiérem naposledy před více než pěti lety. V roce 2018 na funkci rezignoval kvůli politické krizi po vraždě novináře Jána Kuciaka a jeho partnerky. Prezidentka Zuzana Čaputová jeho novou vládu jmenovala koncem října.

Premiér Fiala k politickým vztahům ČR a SR

Veřejnost oprávněně čeká, že Česko a Slovensko budou mít na nejvyšší politické úrovni blízké vztahy, řekl po jednání se slovenským premiérem Robertem Ficem v Praze český předseda vlády Petr Fiala (ODS). Fico uvedl, že jeho první cesta po návratu do funkce nesměřovala do Česka jen ze zdořilosti, vztahy ČR a SR jsou však podle něj do jisté míry narušené „zubem času“, v poslední době nebyl navíc kvůli krizím čas na jejich inventuru.

Fiala ocenil, že Fico na první návštěvu po nástupu do funkce zamířil do Prahy. „Je to potvrzení nadstandardních vztahů mezi našimi zeměmi, mám tím na mysli obě naše společnosti, které mají přátelské vztahy, rodinné vazby,“ uvedl. Veřejnost proto oprávněně očekává, že i politici na nejvyšší úrovni vytvoří také co nejlepší podmínky pro spolupráci, dodal. Jednání na úřadu vlády podle něj bylo otevřené a obě vlády udělají vše pro spolupráci na společných projektech.

Vztahy podle Fica nesmí ustrnout ve fázi „vzpomínkového optimismu“, ale mít konkrétní obsah. S výjimkou otázky dodávek zbraní na Ukrajinu, které Slovensko pod novou vládou odmítá, mají obě země podobné postoje, zdůraznil Fico. „Nevidím to jako rozpor v hodnotových otázkách, jen říkáme, že nevěříme ve vojenské řešení konfliktu na Ukrajině,“ uvedl Fico.

Pellegrini pozval vedení českého Parlamentu na společné jednání do Bratislavy

Šéf slovenské Národní rady Peter Pellegrini pozval vedení českého Senátu a Poslanecké sněmovny na společné zasedání do Bratislavy. Mělo by se uskutečnit na jaře příštího roku. Bývalý slovenský premiér byl na první oficiální návštěvě Prahy po předčasných zářijových volbách na Slovensku, ze kterých vzešla vláda premiéra Roberta Fica. Novinářům řekl, že by měla začít spolupráce parlamentních výborů obou zemí. Pellegrini na tiskové konferenci po jednání ve Valdštejském paláci i později v sídle Poslanecké sněmovny potvrdil, že Slovensko je připraveno dále pomáhat Ukrajině v boji s Ruskem, jako stát ale už nedisponuje zbrojním materiálem, který by mohlo darovat. Platí nicméně kontrakty zbrojařských firem či snaha Slovenska distribuovat humanitární pomoc a pomáhat v obnově Ukrajiny.

S předsedou Senátu Milošem Vystrčillem (ODS) a dalšími členy horní komory jednal Pellegrini také o energetice, například odklonu od ruské ropy či plánu na sdílení záloh distributorů elektřiny. To by znamenalo, že státy by se podělily o povinnost držet neustále zálohu svého největšího zdroje elektřiny.

Po jednání s předsedkyní Sněmovny Markétou Pekarovou Adamovou (TOP 09) Pellegrini upozornil na potřebu armádní spolupráce. Uvedl, že evropské země by měly spolupracovat ve vojenských nákupech. Potvrdil, že po návštěvě Rakouska a Bruselu chce postupně navštívit všechny sousední země včetně Ukrajiny. Ukrajina by podle něj měla mít podporu, a to i v jednáních. Řešení konfliktu s Ruskem ale nevidí v nejbližší době.

Prezidenti Pavel a Mattarella jednali v Římě

Českou republiku a Itálii podle prezidentů Petra Pavla a Sergia Mattareilly pojí výborné ekonomické vztahy. Prezidenti to řekli po jednání v Římě. Vztahy je podle nich potřeba rozšiřovat. Italský prezident ocenil, že jeho český protějšek přivezl do Itálie početnou podnikatelskou delegaci. Prezidenti se bavili taky o rozšiřování Evropské unie nebo o politické stabilitě na Balkáně. Dopoledne navštívil Petr Pavel české velvyslanectví v Římě, kde se setkal s honorárními konzuly i zástupci krajanské komunity. „V době bezpečnostních, hospodářských či sociálních nejistot je důležité navazovat nová partnerství a přátelství, právě Itálie je pro to velice vhodnou zemí,“ řekl v krátké zdravotci.

Také vlakem zamířil do Milána, kde jednal s prezidentem lombardského regionu Atiliem Fontanou. Do nejbohatšího italského regionu vzal také podnikatelskou delegaci a navštívil továrnu motorkářské firmy Motto Guzzi.

Prezident Pavel k situaci na Ukrajině

Ukrajinská protiofenziva se nevyvíjí tak, jak Ukrajinci sami očekávali. Podpora Západu podle něj mimo jiné nebyla dostatečně masivní a rychlá, zároveň čas strávený přípravou Rusku umožnil velice dobře se na protiofenzivu přichystat. Při zahájení velitelského shromáždění armády v Praze to řekl prezident Petr Pavel.

Dodávky zbraní, které Ukrajina potřebuje pro úspěch, stále vážnou, ani teď nedosahují potřebné úrovně, uvedl Pavel. Sami ukrajinští vojáci se podle něj cítí nejen

pochopitelně uavení, ale v rostoucí míře zklamaní podporou ze Západu. Mají pocit, že je v tom necháváme, řekla hlava státu.

Minimálně třetina energetické infrastruktury Ukrajiny je podle Pavla zničená, nepodařilo se ji před zimou opravit, což bude vytvářet tlak na ukrajinské občany z hlediska jejich pokračující odolnosti a podpory ozbrojených sil. Konflikty na Ukrajině a Blízkém východě dávají mnoho lekcí k adaptaci nejen armády, ale i systému řízení, zpravodajství a logistiky, řekl také Pavel.

Česká vláda neustoupí od svých cílů

Vláda podle premiéra Petra Fialy (ODS) nemůže pod tlakem ustoupit od snahy o ozdravení veřejných financí. „Ustoupili bychom od dobré budoucnosti,“ řekl premiér v Brně v den stávky ve školství a dalších odborářských protestů. Vláda voličům slíbila, že dá dohromady veřejné finance, a schválený ozdravný balíček a připravovaná důchodová reforma jsou tak podle premiéra nezbytné kroky. Fiala kritizoval odbory, vláda s nimi podle premiéra dlouhodobě jedná, sociální dialog by mohl fungovat dobře. Zájem domluvit se by ale musely mít obě strany, uvedl na adresu odborů.

Za stávkou ve školství a dalšími protesty vidí snahu odborářských předáků zviditelnit se. „Jako rukojmí drží celou zemi a její zdravou budoucnost,“ prohlásil ministerský předseda. Kolem stávky ve školství podle premiéra kolují nepravdivé informace, které ovlivňují protestující. Nebudou se masivně rušit nepedagogická místa ani rozdělené třídy, uvedl Fiala.

V Česku začal odborářský den protestů proti krokům vlády. V řadě firem, škol či úřadů se konala stávka. Odbory protestují proti podobě vládního konsolidačního balíčku i důchodové reformy, nenavyšování platů ve veřejném sektoru, drahým energiím, vysoké inflaci či nedostatku peněz na školství. Stěžují si na to, že s nimi vláda nehledá kompromis. Členové kabinetu naopak opakují, že s odbory jednájí.

Stávku vyhlásilo deset odborových svazů. Další svazy je podporují. Na protestech spolupracuje Českomoravská konfederace odborových svazů (ČMKOS) s Asociací samostatných odborů (ASO). ČMKOS jako největší centrála v zemi zastřešuje jednatřicet svazů s asi 270 000 členů. ASO má dvanáct organizací s asi 110 000 odboráři. Ke členům patří vlivné železničářské a lékařské odbory.

Konsolidační balíček podepsán prezidentem

Prezident Petr Pavel se rozhodl podepsat vládní konsolidační balíček, který má vládě pomoci zlepšit hospodaření státního rozpočtu. O svém rozhodnutí podepsat balíček nejprve informoval ve videu na sociální síti X, informace o tom, že balíček podepsal, se pak objevila na sněmovním webu. Balíček po podpisu může vyjít ve Sbírce zákonů. Jde o změnu pětadesáti zákonů. Většina jeho ustanovení má vstoupit v účinnost k 1. lednu příštího roku. Vláda v něm hlavně odstraňuje daňové výjimky. Opozice balíček kritizuje s tím, že pouze zvyšuje daně.

Předsedkyně klubu ANO Alena Schillerová řekla, že pokud Pavel balíček nevetuje, hnutí se téměř jistě obrátí na Ústavní soud. Předloha má vládě pomoci konsolidovat ve-

řejné finance a snižovat strukturální schodek státního rozpočtu. Předseda vlády Petr Fiala (ODS) již dříve označil tempo růstu zadlužování státu za hrozivé. Podle opakovaného vyjádření ministra financí Zbyňka Stanjury (ODS) nejsou české veřejné finance v dobrém stavu a je třeba je konsolidovat.

Ministr Jan Lipavský varoval před růstem antisemitismu i islamofobie

Ministr zahraničních věcí Jan Lipavský (Piráti) zahájil v Praze konferenci Mezinárodní aliance pro svobodu náboženství nebo přesvědčení (IRFBA). V úvodním projevu varoval před růstem antisemitismu i islamofobie ve světě. Připomněl útok teroristické organizace Hamás, při kterém v říjnu podle izraelských odhadů zemřelo na 1 200 lidí a dalších asi 240 Hamás unesl. Při odvetné izraelské akci podle palestinských úřadů zemřelo na 15 000 lidí, z toho dvě třetiny žen a nezletilých. „Následkem je, že počet případů antisemitismu ve světě vzrostl o 500 procent. Také jsme svědky výrazného růstu islamofobie a náboženské nesnášenlivosti obecně,“ řekl.

Náboženská svoboda je podle Lipavského výrazně ohrožená i na Ukrajině, protože ruské cíle zdaleka přesahují snahu dostat pod kontrolu území napadené země. „Brutální útok na Ukrajinu je ve skutečnosti součástí mnohem většího ruského boje proti liberální demokracii, svobodě a lidským právům. Agrese proti Ukrajině měla zničující dopad na právo na svobodné vyznání pro mnoho lidí,“ uvedl. Podle ministra právní stát a lidská práva čelí útokům a je nutné najít způsob, jak tyto základní hodnoty chránit. „Náboženská svoboda je základní složkou lidských práv, podpory tolerance, míru a rozmanitosti,“ uvedl.

Během setkání na úrovni státních delegací, zvláštních zmocněnců, expertů a dalších významných osobností se hovořilo zejména o zneužívání náboženství k politickým cílům a o náboženském životě v čase digitálního sledování.

Jurečka řeší důstojné penze disidentů

Ministr práce Marian Jurečka (KDU-ČSL) má do 15. prosince spolu s dalšími ministry připravit a předložit návrh zákonné úpravy a opatření k zajištění důstojných důchodů pro disidenty a disidentky. Uložila mu to vláda. Po jednání kabinetu to oznámil premiér Petr Fiala (ODS). Podle něj tak kabinet odstranil důvody k protestu signatáře Charty 77 a zakladatele knihovny samizdatové a exilové literatury Libri prohibiti Jiřího Gruntoráda. Ten kvůli neřešení problému nízkých důchodů odpůrců a odpůrkyň komunistického režimu držel hladovku a požaduje Jurečkovu odstoupení.

Řehka jednal s předsedou Vojenského výboru NATO o současných hrozbách

Je nezbytné, aby Rusko v konfliktu na Ukrajině neuspělo, pokud by vyhrálo, nebyl by to konec nejistoty v Evropě, ale začátek ještě větší nejistoty. Po jednání s českým náčelníkem generálního štábu Karlem Řehkou to novinářům řekl předseda Vojenského výboru NATO Rob Bauer. Ukrajinu je podle něj potřeba podporovat, jak dlouho bude třeba. Tématem jednání bylo podle Řehky například hodnocení současných hrozeb v severoatlantickém prostoru i mimo

něj, naplňování obranných plánů a český příspěvek do nich. Konflikt na Ukrajině podle Bauera nekončí, protože Rusko v něm pokračuje. Pokud by v tom případě nepokračovala Ukrajina, ztratí svou zemi, míní Bauer.

Bauer také ocenil českou podporu Ukrajiny, přijetí statisíců ukrajinských uprchlíků, výcvik tisícovek ukrajinských vojáků a poskytnutí vojenského materiálu. Česko se podle něj podílí na bezpečnosti celého NATO, například vedením nové bojové jednotky NATO na Slovensku nebo vysláním jednotek do Litvy a Lotyšska. Návštěva Bauera v Česku je podle Řehky významnou událostí a příležitostí přinést český pohled na věc. Ocenil Bauerovu otevřenost a profesionalitu.

Představitel NATO se v Česku kromě šéfa armády sejde také s náměstkem ministryně obrany Danielem Blažkovcem nebo zástupci Parlamentu. Setkat se má i s prezidentem Petrem Pavlem, který funkci předsedy Vojenského výboru NATO zastával v letech 2015-2018.

Lipavský ke Kissingerovu úmrtí

Někdejší americký ministr zahraničí a bezpečnostní poradce dvojice amerických prezidentů Henry Kissinger, který zemřel ve věku sto let, svým realistickým přístupem ovlivnil celé generace diplomatů a analytiků. Na síti X to napsal premiér Petr Fiala (ODS). „Henry Kissinger byl významným politikem a diplomatem 20. století, ale také mimořádným a inspirativním teoretikem politiky, který svým realistickým přístupem ovlivnil celé generace diplomatů a analytiků,“ uvedl Fiala. Doplnil, že nedávno přečetl Kissingerovu knihu *Umění politické strategie*. „Byl inspirativní až do své stovky, pozhnaného věku, v němž nás opustil. Čest jeho památce,“ dodal Fiala.

Podle ministra zahraničních věcí Jana Lipavského (Piráti) formoval Kissingerův přínos diplomacii světovou scénu. „Před pár měsíci mi Henry Kissinger napsal, že pozorně sleduje úsilí Česka v evropském příběhu. Jeho přínos diplomacii nesporně formoval světovou scénu a o jeho odkazu se bude mluvit ještě dlouhá léta. Upřímnou soustrast blízkým,“ napsal šéf české diplomacie na síti X.

Zásadní roli měl Kissinger třeba při sblížení Spojených států a Číny v sedmdesátých a osmdesátých letech minulého století. Podílel se také na vyjednáváních o ukončení války ve Vietnamu. Za to dostal v roce 1973 Nobelovu cenu za mír.

Iniciativa Červená středa na obranu víry

Česká republika se připojila k iniciativě Červená středa, která připomíná lidi pronásledované pro jejich víru. Symbolem akce je rozsvícené červené světlo symbolizující krev trpících pro víru. V Praze byl letos nasvícený Pražský hrad, Petřínská rozhledna, Žižkovská věž, kostel sv. Mikuláše na Staroměstském náměstí či Staronová synagoga. Mezinárodní iniciativa Červená středa začala ve Velké Británii v roce 2016. Podle papežské nadace Církev v nouzi (ACN) zažívá každodenně pronásledování téměř 300 milionů lidí, vystaveno násilí kvůli svobodě vyznání je přes dvaasedesát zemí světa.

V Česku se Červená středa koná letos pošesté. Součástí programu je mezinárodní konference Svoboda vyznání ve veřejném prostoru ve Vlasteneckém sále pražského

Karolina. Po jejím skončení se koná ve Velké aule Karolina již tradiční židovsko-křesťanská modlitba, průvod centrem Prahy se svíčkami a benefiční koncert v dominikánském kostele sv. Jiljí. Připojily se také další farnosti, sbory a instituce po celé zemi. Například v Plzni vyšel modlitební průvod od katedrály sv. Bartoloměje ke kostelu Nanebevzetí Panny Marie.

Výtěžek z koncertu jde letos na pomoc křesťanským školám v Libanonu. Podle Světové banky se Libanon nachází tři roky v závažné ekonomické krizi, která nutí křesťany opouštět zemi. Podle nadace ACN je svoboda vyznání a přežití náboženských menšin závislá kromě fyzické bezpečnosti také na socioekonomických faktorech a životních podmínkách.

Připomínka 17. listopadu v Praze

Oslava 17. listopadu na Národní třídě v Praze přilákala kolem 90 tisíc lidí. Minimálně 76 tisíc přišlo také na Václavské náměstí na Koncert pro budoucnost, který již několik let tyto oslavy uzavírá. Vyplývá to z předběžných odhadů organizátorů. Oslavy byly podle policistů i záchranářů v poklidu, nezaznamenali žádné závažnější problémy. K oslavám výročí sametové revoluce se na pražské Národní třídě připojila i řada politiků a představitelů státu, kteří zdůrazňovali důležitost zachování demokracie. Prezident Petr Pavel se oslav sametové revoluce ve své funkci zúčastnil poprvé, u památníku potlačení studentské demonstrace položil věnec a jeho manželka Eva zapálila svíčku.

Demonstrace na podporu Palestiny

Přes dvě stovky lidí se v Praze sešly na náměstí Jana Palacha na pietním shromáždění za zavražděné palestinské děti. Cílem akce je podle organizátorů také vyvíjet tlak na zastavení bojů v Gaze. Po prosloveh vyšlo shromáždění pochodem na Staroměstské náměstí, lidé byli vybaveni palestinskými vlajkami a transparenty s nápisy „Zabíjení dětí není sebeobrana“ nebo „Děti nejsou teroristi“. Během pochodu organizátoři četli jména a věk zavražděných dětí.

Proslovy byly převážně v angličtině, organizátoři v nich vyzývali světové lídry, vlády i média k zastavení bojů v Gaze. Na schody před budovu Rudolfinu lidé pokládali květiny nebo plyšové hračky k maketám panenek z bílých polštářů postříkaných červenou barvou reprezentující zavražděné palestinské děti. Na celou akci dohlíželi policisté a členové antikonfliktního týmu, akce se obešla bez incidentů.

Ozbrojenci Hamásu 7. října vpadli na území jižního Izraele, povraždili zhruba 1 400 převážně civilistů a další více než dvě stovky lidí unesli do Pásmu Gazy. Izrael odpověděl bombardováním Pásmu Gazy a pozemní operací na území ovládaném Palestinci. Česká vláda i prezident Petr Pavel ihned po útoku jednoznačně podpořili Izrael a jeho právo na sebeobranu proti palestinským radikálům z Hamásu.

Rostoucí politická prestiž českého prezidenta

Český prezident Petr Pavel se dostal na seznam osmdesáti nejvlivnějších osobností, které budou podle bruselského webu Politico spoluurčovat charakter Evropy v roce 2024. Redakce serveru jej označila za výrazného „jestřába“

ve vztahu k Rusku a Číně, který jednoznačně podporuje Ukrajinu a volá po rozšíření NATO. Vůbec nejlivnější osobností bude podle webu příští rok pravděpodobný nový polský premiér Donald Tusk, který chce napravit pošramocené vztahy své země s Evropskou unií.

Politico v Pavlově krátkém profilu zdůrazňuje, že využívá své zkušenosti z působení ve funkci šéfa vojenského výboru NATO a usiluje o efektivnější podporu pro Kyjev. V příštím roce může potvrdit svůj vstřícný přístup k Tchajwanu, s jehož prezidentkou Cchaj Jing-wen si jako první evropský státník volal hned po svém zvolení a veřejně mluvil i o možné osobní schůzce. To vyvolalo kritiku od Pekingu, který považuje kontakty s tchajwanskými politiky za vměšování do svých záležitostí.

Web rozdělil vlivné osobnosti do tří skupin: Doers (Činitelé), Dreamers (Snílci) a Disrupters (Narušitelé). Do první skupiny řadí Politico „lidi s výkonnou mocí“, do druhé „ty, kteří reprezentují ideu určující debatu“ a do třetí „ty s nejlepšími předpoklady zvrátit hru nečekaným směrem“. Pavel získal šesté místo mezi snílky.

Zemřel František Xaver Halas

Ve věku šestaosmdesáti let zemřel diplomat, historik a překladatel František Xaver Halas, poslední československý a první český velvyslanec ve Vatikánu. Společně se svojí manželkou Dagmar Halasovou se zasloužil o český překlad Jeruzalémské bible. Na svých stránkách o tom informoval portál církev.cz.

F. X. Halas, syn básníka Františka Halase, se narodil 18. října 1937 v Praze. Vystu-

doval obor historie na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze a v roce 1970 získal tamtéž doktorát z filozofie. V letech 1967-1990 pracoval v kabinetu pro dějiny Masarykovy univerzity v Brně. V letech 1990-1999 působil jako velvyslanec Československa, později České republiky ve Vatikánu.

Od roku 1999 přednášel na Cyrilometodějské teologické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci na katedře církevních dějin a dějin církevního umění. Je autorem knihy *Fenomén Vatikán*, která představuje nejucelenější českou monografii zabývající se podrobně Vatikánem a papežským úřadem.

Zemřela Věra Čepelová

Zemřela Věra Čepelová, rozená Vokatá, jedno z devíti dětí z vypálených Lidic na Kladensku, které nacisti poslali na převýchovu do německé rodiny. Bylo jí osmaosmdesát let, uvedl na sociální síti X Památník Tereziín.

V Německu dostala Čepelová jméno Vera Melnik, domů se dostala až v říjnu 1946. Český už

mluvit neuměla, ale pamatovala si původní jméno a že je z Lidic.

Lidice patří spolu s Ležáky na Chrudimsku k symbolům nacistického teroru za druhé světové války. V obci tehdy bylo zastřeleno 173 mužů, ženy byly internovány v koncentračním táboře v Ravensbrücku a děti, kromě několika vybraných na poněmčení a maličkých do jednoho roku, zavraždili nacisté plynem ve vyhlazovacím táboře. Celkem zemřelo 340 lidických obyvatel. Po ukončení války se zpět do vlasti vrátilo 143 lidických žen a sedmnáct dětí. Byla mezi nimi i Čepelová, která byla poslána na převýchovu v sedmi letech. Setkala se i se svou matkou, která pobyt v koncentračním táboře přežila, po několika měsících ale zemřela.

Z ČESKÉ HISTORIE

Bořivoj I. (852/53 – asi 889)

Bořivoj byl prvním skutečně historicky doloženým členem rodu Přemyslovců, který se stal po roce 867/68 pražským knížetem. Jeho jméno (Goriwei) se snad objevuje již k roku 872 ve *Fuldských letopisech*, kde je jeho jméno uvedeno v řadě dalších pěti knížat Čechů.

Existují teorie (Emanuel Vlček), že Bořivoj pochází z Mojžírovců a na knížecí stolec v Čechách byl dosazen z Moravy. Došlo by tak ke spojení Mojžírovců s Přemyslovci. Emanuel Vlček argumentuje antropologickými znaky Bořivojovi kostry, které se poněkud odlišují od typu českých velmožů. Tato teorie má ovšem i své odpůrce (Dušan Třeštík).

Dle *Kosmovy kroniky* byl Bořivoj pokřtěn roku 894 přímo od moravského biskupa Metoděje za časů císaře Arnulfa a krále Moravy Svatopluka (*Kronika Čechů*, kniha I, kap. 10). Letopočet 894 ovšem nezapadá do historických obrysů. Metoděj byl totiž již devět let mrtev a Arnulf nebyl ještě císařem. Pokřtění se proto muselo udát minimálně o devět let dříve, nejspíše na konci roku 878 či začátku 879. O Bořivojovi hovoří tzv. *Kristiánova legenda* z konce 10. století (*Život a umučení sv. Václava a sv. Ludmily, báby jeho*, kap. 2): „Přišel jednoho času v nějaké záležitosti své a lidu sobě svěšenému ke svému vévodovi či králi Svatoplukovi na Moravu.“ Při této příležitosti měl být také pokřtěn. Rozpor, který vzbuzuje pozdní Bořivojovo pokřtění v kontrastu s myšlenkou, že byl do Čech vyslán Svatoplukem, by mohl vysvětlit fakt, že česká pohanská knížata by ho spíše přijala jako uctíváče starého náboženství než jako křesťana. Jakmile byla jeho pozice upevněna, byl pokřtěn. Po křtu se Bořivoj vrátil na (Levý) Hradec, kam ho také doprovázel moravský kněz Kajk a kde založil zřejmě první křesťanský svatostánek na historickém území Čech – rotundu sv. Klimenta. Poté ovšem došlo k vzbouření pohanských Čechů a Bořivoj musel uprchnout na Moravu. Čechové pak povolali z Německa zpět vypuzeného (Bořivojem?) Strojníra. Svatopluk ovšem nenechal Bořivoje bez svého údělu. Povstání zřejmě společně potlačili a Bořivoj se usídlil na hradišti zvaném Praha, kde založil kostel Panny Marie, ve kterém byl také pohřben. Zde se již skutečně jednalo o území, na kterém dnes stojí Pražský hrad. Kostel Panny Marie je archeologicky doložen na prvním jeho nádvoří.

Roku 874 se Bořivoj oženil s Ludmilou (později svatou) z rodu Pšovánů nebo Srbů. Z jejich manželství vzešlo

několik dětí, z nichž jménem jsou známy dvě, následovníci Bořivojovi na českém knížecím stolci: Spytihněv I. a Vratislav I. Bořivojovými vnuky byli sv. Václav a Boleslav I.

Václav Lucemburský

Václav Lucemburský, někdy zvaný Český (25. 2. 1337, Praha – 8. 12. 1383, Brusel) byl vévoda lucemburský (od roku 1353), brabantský a limburský (od 1355), spisovatel, syn českého krále Jana Lucemburského a Beatrix Bourbonkové a nejmladší (nevlastní – pouze po otci) bratr Karla IV. Václav, který nepatří v českém prostředí mezi příliš známé osobnosti, se narodil v Praze a dostal jméno obvyklé v přemyslovské dynastii. Otec chtěl Václava oženit s dcerou římského císaře Ludvíka IV. Bavora, ale z plánovaného sňatku sešlo z důvodu vzájemného rozkolu obou panovníků.

Druhé zasnuby sjednala Václavova matka Beatrix s brabantským vévodou Janem III. Zasnuby s poněkud starší Johanou Brabantskou (1322-1406), dědičkou Brabantska a Limburska, proběhly ve Václavových deseti letech. Snoubence bylo pětadvacet. Svatba se konala roku 1352. Ačkoliv se Václav stal otcem několika levobočků, s Johanou děti neměli, byť jejich manželství zřejmě bylo harmonické.

Od poloviny padesátých let 14. století sídlil Václav převážně v Bruselu. Jeho dvůr proslul coby místo konání turnajů, hostin a tanečních zábav, kde se v hojně míře pěstovala hudba a poezie. Častými hosty na Václavově dvoře byli básníci Eustache Deschamps a Guillaume de Machaut či kronikář Jean Froissart. Dle svědectví posledního jmenovaného byl prý Václav „milý, galantní a šlechtyný, miloval turnaje, tanec a veselou pohodu a svou štedrostí k sobě poutal mnoho rytířů a jiných urozených osob“. Samotný Václav byl literárně činný a do dnešních dob se dochovalo devětasedmdesát jeho francouzsky psaných básní. Tyto básně byly přeloženy do češtiny Gustavem Franclem.

Vévoda Václav zemřel 8. prosince 1383 ve věku šestačtyřiceti let a byl pohřben v klášteře Orval v Lucembursku, v jehož zříceninách lze dodnes spatřit jeho hrobku. Václavovým dědicem v Lucembursku se stal jeho synovec Václav IV., v Brabantsku pak až do smrti roku 1406 vládla vdova po Václavovi Johana, která určila jako dědice této země svého prasynovce Antonína.

Vévoda Václav náležel ve své době mezi přední velmože a mecenáše umění v západní Evropě. V jeho rodných Čechách na něj však upomíná pouze busta v triforiu chrámu sv. Víta.

„Radosti nepostrádám ve službě, která je mi vším. Poněvadž všechno do ní dávám, snad totéž i já zasloužím. Chci dorazit ke šťastným branám po cestě uzavřené zradám, abych se mohl těšit tím, že přízeň si tak vysloužím. Jen proto víru v slova skládám. Má paní, ponechám vám, když k rozloučení mávám, tělo se srdcem oddaným, vezměte si jej, neboť jím se navždy odevzdám.“

29. 11. 1378, před 645 lety, zemřel **Karel IV.**, císař římský a král český. Karlovi je dvaasedesát let, což není na dnešní poměry příliš vysoký věk, ale ve středověku je už považován za kmeta. V posledních letech ho sužují různé choroby, bolestivé záchvaty dny, kvůli které má někdy problém se postavit na nohy. Velmi nešťastně si zlomil krček stehenní kosti, je upoután na lůžko a dostal zápal plic.

Antropolog Vlček předpokládá, že ke zlomenině došlo při pádu nebo seskoku z koně, nebo pádem ze schodů. Panovník zápasí se smrtí několik dní a 29. listopad je jeho posledním. Jeho ostatky byly nabalzamovány, po zhruba dvacet dní vystavovány na Pražském hradě i jiných místech Prahy a nakonec byly uloženy do hrobky, v níž zůstaly v překvapivě zachovalém stavu až dodnes. Právě díky tomu mohli soudobí antropologové poměrně přesně zmapovat králův zdravotní stav i obtíže.

V roce **1583**, před 440 lety, přesídlil **Rudolf II.** do Prahy a učinil z ní tímto krokem kulturní centrum evropského manýrismu, uměleckého řemesla, pokladnici sbírek i významné středisko vědy. Pražský hrad proměnil Rudolf II. v přepychovou rezidenci plnou bohatých uměleckých sbírek obrazů, soch a kuriozit. Útočiště tu nacházeli umělci i vědci z celé Evropy. Z malířů to byl především Giuseppe Arcimboldo, který se proslavil svými cykly *Čtyři roční doby* nebo portrétem Rudolfa II. jako Vertumna.

2. 12. 1848, před 175 lety, se v Olomouci císař **Ferdinand I.** zřekl trůnu ve prospěch osmnáctiletého Františka Josefa I.

František Ferdinand Karel Ludvík Josef Maria arcivévoda Rakouský-Este (18. 12. 1863, Štýrský Hradec – 28. 6. 1914, Sarajevo)

František Ferdinand d'Este byl následníkem rakousko-uherského trůnu a synovec císaře a krále Františka Josefa I. V zemích Koruny české vlastnil panství a zámky Konopiště a Chlum u Třeboně. Dne 28. června 1914 byl v Sarajevu na něj a jeho manželku, vévodkyni Žofii z Hohenbergu, spáchán atentát, kterému oba manželé podlehl. Tento útok

se stal záminkou pro začátek první světové války v Evropě a nakonec způsobil i pád Rakouska-Uherska. František Ferdinand d'Este měl v plánu uskutečnit po (v důsledku atentátu nerealizovaném) usednutí na trůn jako František II. přeměnu rakousko-uherské monarchie ve federativní Spojené státy Velkého Rakouska. Hodlal odstranit státní dualismus, který monarchii dělil na rakouskou a uherskou část. Toto uspořádání vzniklo v roce 1867 na základě rakousko-uherského vyrovnání.

Léto trávila rodina ve vile u Reichenau an der Rax. Zde ze všech dětských zábav mu největší potěšení působil lov; ten se stal později velkou Františkovou vášní. (Jak plyne z dochovaných střeleckých záznamů, skolil František Ferdinand během svého života 272 511 divokých zvířat.) Se svým bratrancem, korunním princem Rudolfem, synem vládnoucího císaře Františka Josefa I., byli velmi blízcí přátelé. Jeho další velkou vášní bylo i cestování. V roce 1883 navštívil poprvé Itálii, aby viděl své dědictví po Františkovi V. Modenském. V roce 1885 navštívil Egypt, Palestinu, Sýrii a Turecko, v roce 1889 procestoval Německo. Roku 1892 vyrazil na svou vysněnou čtrnáctiměsíční cestu kolem světa, během které urazil vzdálenost 70 tisíc kilometrů. Rád a často cestoval i v pozdějších letech. Např. jeho druhý salonní vůz podle záznamů v letech 1902-1909 najezdil celkem 415 895 km! Působil i v různých velitelských funkcích. V letech 1894-1895 byl velitelem pěší brigády v Českých Budějovicích. Dne 17. srpna 1913 byl jmenován generálním inspektorem rakousko-uherské branné moci.

František Ferdinand se oženil 1. července 1900 v Zákupěch (v kapli sv. Františka z Assisi) s Žofií Chotkovou, původem z českého šlechtického rodu Chotků. František Ferdinand si manželství s Žofií vyvzdoroval na císaři Františku Josefovi, který je v duchu svazujících zákonů habsburského panovnického domu, podle nichž členové dynastie mohli uzavírat sňatky pouze s příslušníky panovnických dynastií, striktně odmítal pro nevěstinu nerovnorodost, Chotkové mezi tyto rodiny nepatřili, i když v ženské linii mezi jejich předky jsou velkovévodové bádénští, Hohenzollernové-Hechingen a Liechtensteinové. František Ferdinand se však odmítl oženit s kýmkoli jiným.

Manželé žili střídavě v oficiálním sídle následníka trůnu – zámku Belvedere ve Vídni, v zámku Zákupy v Čechách, kde se konala jejich svatba, a především na jejich domovském sídle na zámku Konopiště, který František Ferdinand zakoupil v roce 1887 jako lovecký zámeček a který nechal přestavět (zámek platil za nejmoderněji vybavené historické sídlo v monarchii). Žofie porodila na zámku dvě ze tří dětí a vedla zde klidný a šťastný rodinný život. Svého manžela nesměla oficiálně doprovázet a jejím prvním vystoupením na veřejnosti byla cesta do Sarajeva. V říjnu 1909 byla Žofie povýšena do vévodského stavu ad personam – stala se vévodkyní z Hohenbergu s titulem Její Výsost (Ihre Hoheit). To patřičně pozvedlo její status, neboť dosud byla při ceremonálních příležitostech v nižším postavení nežli kterákoli, byť sebevýznamnější arcivévodkyně, a docházelo tak často k ponižujícím situacím, kdy byla z tohoto důvodu oddělena od svého manžela. Ze šťastného, často jako romantické označovaného manželství Františka Ferdinanda a Žofie se narodili čtyři potomci. Oba manželé zemřeli při atentátu v Sarajevu a tyto výstřely signalizovaly i konec celé monarchie a vlastně celé předchozí epochy.

František Ferdinand d'Este byl císařský princ a arcivévoda rakouský, královský princ uherský, český, velkovévoda toskánský atd., následník trůnu a také rytíř několika řádů. Byl nositelem řádu Zlatého rouna, rytířem britského podvazkového řádu, nositelem velmistrovského kříže řádu královského domu Hohenzollern, nositelem japonské řádu chryzantémy a nositelem dalších řádů a medailí.

3. 11. 1918, před 105 lety, byl **stržen Mariánský sloup na Staroměstském náměstí** (vztyčen 26. 9. 1650).

11. 11. 1918, před 105 lety, v železničním vagonu poblíž Compiègne bylo podepsáno **příměří mezi Německem a státy Dohody**, čímž skončila první světová válka, demokratické státy v tento den slaví Den veteránů.

14. 11. 1918, před 105 lety, se v Praze v Thunovském paláci konala první schůze Revolučního Národního shromáždění; byla na ní **prohlášena republikánská forma státu a Tomáš Garrigue Masaryk zvolen prvním prezidentem Československé republiky**; ve stejný den byla ustavena první vláda tzv. všenárodní koalice v čele s Karlem Kramářem.

18. 12. 1918, před 105 lety, byla vydána **první československá známka** a založeno Poštovní muzeum v Praze.

30. 11. 1938, před 85 lety, byl prezidentem ČSR zvolen **Emil Hácha**.

20. 12. 1978, před 45 lety, ve Stockholmu vznikla z iniciativy Františka Janoucha **Nadace Charty 77**.

Livia Klausová slaví osmdesátiny

Livia Klausová je bývalá první dáma, vystudovaná ekonomka, matka, loajální manželka, patronka Registrace dárců kostní dřevě a mezi lety 2013 a 2018 také velvyslankyně na Slovensku. Livia Klausová tak v té době zastávala vyšší post než její manžel Václav Klaus, který po odchodu z Hradu působí ve svém nově zřízeném institutu.

Livia Mištinová, jak zní její dívčí jméno, se narodila 10. listopadu 1943 v Bratislavě v rodině právníka a učitelky. Měla čtyři sourozence. Po válce se rodina přestěhovala do Prahy. V roce 1966 vystudovala VŠE, obor zahraniční obchod. Téhož roku také získala diplom v Lucemburku na mezinárodní univerzitě srovnávacích věd. V roce 1968 se vdala za Václava Klause, kterého poznala na hodině nepovinného jazyka při studiu na VŠE. Jen rok poté se narodil její starší syn Václav a roku 1974 Jan. Do roku 1993 pracovala v Ekonomickém ústavu ČSAV jako vědecká pracovníce. Poté působila jako Výkonná tajemnice České společnosti ekonomické a po roce 1990 také pracovala jako členka dozorčích rad České spořitelně, ČEZ a ZVVZ Milevsko.

První dámou se stala v březnu roku 2003. Již předtím ale veřejně vystoupila. Například v roce 1997 v období tzv. sarajevského atentátu, během něž část politiků ODS po

skandálech s financováním strany vyzvala Václava Klause k odstoupení.

Livia Klausová podpořila v prezidentských volbách kandidaturu Miloše Zemana. Prohlásila tehdy, že nechce první dámu, která neumí česky, naopak by se jí ve funkci líbila Zemanová, která v České republice žije celý život. Sklidila za to kritiku nejen příznivců Schwazenberga.

Na podzim 2013 dostala Klausová souhlas být velvyslankyní na Slovensku. Na pozici velvyslankyně zůstala až do konce dubna 2018. Původně měla končit už v roce 2015 kvůli nově přijatému zákonu o státní službě, který stanovoval maximální věk pro zastávání zastupitelských úřadů sedmdesát let.

VZPOMÍNKA

František Ladislav Rieger (10. 12. 1818, Semily – 3. 3. 1903, Praha)

František Ladislav svobodný pán Rieger byl český politik a spoluzakladatel Národní (staročeské) strany. Během revolučního roku 1848 jako jeden z českých předáků a aktivní poslanec Říšského sněmu ve Vídni a Kroměříži neúspěšně prosazoval liberální principy plánované rakouské ústavy a federalizaci monarchie. Do politiky se vrátil po obnově ústavnosti v roce 1860 jako hlavní

spolupracovník Františka Palackého, kterého později vystřídal na pozici předsedy staročeské strany. V šedesátých a sedmdesátých letech 19. století byl zastáncem politiky pasivní rezistence českých politiků ve snaze docílit státoprávních ústupků od vídeňské vlády. Od roku 1879 po obratu v české politice směrem k aktivní provládní politice byl poslancem vídeňské Říšské rady a předsedou parlamentního Českého klubu, později členem Panské sněmovny. Od konce osmdesátých let 19. století jeho vliv slábl společně s oslabením pozic staročeské strany v důsledku takzvaných punktací.

Oženil se s dcerou Františka Palackého (1853) a řadu let se zabýval především literární činností. Mimo jiné začal vydávat první českou encyklopedii. Napsal i několik písní, z nichž *Kovářská* patřila mnoho let v Čechách k nejoblíbenějším. Po obnovení ústavního života v roce 1861 se Rieger stal vůdčí postavou v českém politickém životě. Čtyři desetiletí určoval politickou linii Staročechů, která až do roku 1891 byla vedoucí českou stranou. Českou otázku přenesl na světové fórum jak svou činností ve vlasti, tak osobními styky s významnými státníky a politiky v zahraničí. Právem se proto Rieger označuje za novodobého českého politika evropského významu. Mezi národními buditeli a politiky v polovině 19. století byl Rieger jediný, který měl rozsáhlé národohospodářské vzdělání. Prostudoval tehdejší dostupnou odbornou literaturu v několika řečech. Dospěl k přesvědčení, že národohospodářská věda je „povolána ustanovit tvářnost budoucí společnosti“.

Antonín Švehla (15. 4. 1873 – 12. 12. 1933)

Antonín Švehla byl politik a státník, vůdce agrární strany; statkář v Hostivaři. Od konce devadesátých let 19. století byl činný v agrárním hnutí, v letech 1908-1913 byl poslancem českého zemského sněmu, od roku 1909 předsedou výkonného výboru České strany agrární. Odmítal úzký stavovsko-stranícký přístup, agrární stranu chápal jako politického re-

prezentanta celého venkova i zájmů celonárodních. Byl zastáncem českého historického státního práva, před první světovou válkou se angažoval v zápase o česko-německé vyrovnání v českých zemích. Od počátku první světové války usiloval o jednotný postup českých stran v národně politických a ústavněprávních otázkách. Roku 1916 se podílel na založení Českého svazu a Národního výboru, jehož se stal jednatelem. V prvním období války zastával umírněně oportunní postoj, brzdící otevřený prorakouský aktivismus části českých politiků. V době věznění Karla Kramáře byl hlavou české politické reprezentace. V závěrečném období války řídil organizační přípravy k převzetí moci a vytvoření nezávislého čs. státu, přičemž věnoval zvláštní pozornost hospodářským problémům. Organizoval sociální akce (založení Hospodářské rady a Českého srdce). Od července 1918 byl místopředsedou Národního výboru čs. a jedním z organizátorů a vůdců pražského převratu 28. října 1918 (tzv. mužů 28. října).

„Měli jsme všichni jedinou myšlenku: klid, aby nebylo krveprolití, a uvažovali jsme, co vše musíme dělat, aby se nic nestalo,“ vzpomínal na 28. říjen později Švehla. Hlavně díky jeho prozíravosti se převrat obešel bez násilí. Do ulic nechal poslat kapely, aby lidi vybil nadšení zpěvem vlasteneckých písní, a důvěrníky, kteří odrazovali davy od zsměšňování a ponižování rakouských, národnostně především maďarských vojáků, kteří mohli převrat snadno potlačit. A večer vyslal do pražských divadel agitátory, kteří publikum seznámili s vývojem situace.

Od roku 1918 byl poslancem NS, v letech 1918-1920 ministrem vnitra. Od roku 1919 byl předsedou Republikánské strany čs. venkova, v letech 1922-1929 (s krátkou přestávkou 1926) pracoval jako předseda vlády. Významně se zasloužil o konsolidaci vnitropolitické situace v ČSR po první světové válce a o rozvoj čs. státu v průběhu dvacátých let. Usiloval o překonání rozporů mezi stranami vládní koalice ve prospěch celostátního zájmu a jako neoficiální orgán jejich spolupráce vytvořil tzv. „koaliční pětku“. Své organizační schopnosti a energii šťastně uplatnil v každodenní praktické politice. Stal se protějškem a zároveň blízkým spolupracovníkem prezidenta Masaryka, jehož roku 1927 podpořil v prezidentských volbách, když odmítl svou vlastní kandidaturu. V roce 1929 odešel pro vážnou chorobu z aktivního politického života.

29. 12. 1888, před 135 lety, se narodil **Josef Beran**, kardinál a arcibiskup pražský († 17. 5. 1969).

14. 12. 1933, před 90 lety, se narodil **Milan Lukeš**, historik, překladatel, divadelní kritik a bývalý ministr kultury († 22. 9. 2007).

Sněmovna odsouhlasila konsolidační balíček

Vládní koalici se i přes odpor opozice podařilo prosadit v Poslanecké sněmovně konsolidační balíček, který má za účel zlepšit stav státního rozpočtu. Do dvou let by se mělo jednat až o 150 miliard. Balíček zavádí pouze dvě sazby DPH, a to 10 a 21 procent. Sazba daně firem se zvyšuje z 19 na 21 procent. Daň z nemovitostí se zvýší zhruba o 1,8násobek. Změny musí ještě schválit Senát a podepsat prezident. Vláda doufá, že většina opatření by mohla začít platit v příštím roce.

Pro schválení hlasovalo 108 poslanců. Celkově se hlasování zúčastnilo 194 poslanců z možných 200. Podle hnutí ANO je balíček zbytečný a společně s hnutím SPD tvrdí, že jde o největší zvýšení daní v novodobé historii, které může rapidně zvýšit inflaci a zastavit ekonomický růst. Debata o schválení balíčku trvala dohromady více než 60 hodin. Jednání provázeli několikahodinové projevy opozičních představitelů.

Na schválení konsolidačního balíčku reagovali opoziční politici velmi zklamaně. Alena Schillerová (ANO) prohlásila, že se jedná o černý pátek pro českou ekonomiku. Nevyloučila, že ANO napadne návrh u Ústavního soudu. Předseda hnutí SPD Tomio Okamura vyzval prezidenta Pavla, aby zákon vetoval. Podle premiéra Petra Fialy (ODS) se však jedná o jeden z nejdůležitějších kroků, které bylo potřeba učinit v tomto volebním období.

Dluh ČR vzrostl na 3,115 biliónu korun

Státní dluh dosáhl na konci třetího čtvrtletí hodnoty 3,115 biliónu korun. Od začátku letošního roku povyrostl o 220,2 miliardy korun. Míra zadlužení je momentálně na úrovni 43,1 procenta hrubého domácího produktu, o 0,4 procenta více než vloni. Na každého Čecha tak hypoteticky připadá dluh 286 474 korun.

Hlavním důvodem zvýšení dluhu byl prodej dluhopisů, který má sloužit k průběžnému krytí schodku státního rozpočtu a předfinancování splátek státního dluhu. Státní dluh je tvořen dluhy vlády a vzniká především hromaděním schodků státního rozpočtu. Financován je převážně pokladničními poukázkami, státními dluhopisy, přímými půjčkami a půjčkami od Evropské investiční banky.

Špatné vyhlídky české ekonomiky

Ministerstvo financí zhoršilo výhled ekonomiky pro letošní rok. Hrubý domácí produkt (HDP) by podle něj měl klesnout o 0,5 procenta. V srpnové prognóze se počítalo se snížením jen o 0,2 procenta. Důvodem pro tuto změnu je především slabší spotřeba domácností, která je zapříčiněná vysokou inflací. Novinářům to na tiskové konferenci řekl ministr financí Zbyněk Stanjura (ODS). Průměrnou inflaci očekává ministerstvo letos na 10,8 procentech, proti srpnu se jedná o mírné zlepšení.

Podle Stanjury sice v poslední čtvrtině roku dojde k oživení ekonomiky, k celkovému růstu to však stačit nebude. Pokles spotřeby domácností podle něj do určité míry kompenzuje zvýšený export nebo investice. V příštím roce by pak mělo HDP stoupnout o 1,9 procenta. Důvodem by měla být nižší inflace a rostoucí reálné mzdy.

Bankám v ČR klesá zisk

Šestice největších tuzemských bank, které budou za letošní rok platit daň z mimořádných zisků, vydělala za letošní tři čtvrtletí celkem 57,1 miliardy Kč. Ve stejném období loni to bylo 58,4 miliardy korun. Vyplývá to z výsledků bank. Hlavním důvodem snížení čistého zisku o 1,3 miliardy je podle analytiků meziroční pokles čistých úrokových výnosů bank. „Banky působící v Česku mají v aktuálním cyklu to nejlepší již za sebou. V prvních devíti měsících roku kvůli propisování rostoucích nákladů na financování depozit klesly čisté úrokové příjmy u všech šesti největších bank působících na tuzemském trhu,“ řekl ČTK analytik XTB Tomáš Cverna. Tlak na úrokové marže kladlo podle něj i ponechání úrokových sazeb České národní banky na stávající úrovni. Navzdory horší meziroční výkonnosti se bankám podařilo držet svá úvěrová portfolia velmi zdravá, dodal.

Stoupající počet firemních bankrotů v ČR

V říjnu bylo v Česku vyhlášeno 63 bankrotů firem, o 26 více než v září. Počet vyhlášených bankrotů podnikatelů se meziměsíčně zvýšil o 40 na 440. Vyplývá to ze studie společnosti CRIF – Czech Credit Bureau, která ji poskytla ČTK. Návrhů na bankrot společností v říjnu ubylo o pět na 78, zatímco počet návrhů na bankrot podnikatelů proti září stoupl o 90 na 472. „V letošním roce připadlo na jeden měsíc 56 bankrotů společností, v loňském roce to bylo 58 a o rok dříve 62. Vidíme tedy, že celkově se počty bankrotů postupně snižují. Podobný vývoj je také u podnikatelů,“ uvedla analytička CRIF Věra Kameníčková. Celkově bylo v ČR v posledních dvanácti měsících vyhlášeno šestnáct bankrotů na 10 000 aktivních společností.

Náklady na administrativu dotací z EU

Administrativa programů spolufinancovaných z evropských strukturálních a investičních fondů pro roky 2014-2020 stála Česko téměř 30 miliard korun. Uvedl to Nejvyšší kontrolní úřad (NKÚ). Podle něj je systém komplikovaný. Míni, že problémem je široký záběr všech podpor poskytovaných z veřejných zdrojů. Příjemci dotací čerpali za toto období z evropských fondů 579 miliard korun. Spolufinancováno bylo ze zdrojů EU celkem 188 titulů.

„Systém dotací je komplikovaný, zbytečný a v důsledku toho jen obtížně říditelný. Čím složitější je systém dotací, tím těžší je zabezpečit smysluplnost a také vzájemnou synergií poskytovaných podpor a snížit administrativní náročnost, kterou příjemci dotací často přenášejí na firmy »dotacího byznysu«,“ uvedl prezident NKÚ Miloslav Kala.

Také studie Evropské komise upozornila na české administrativní náklady sedmiletého období. Administrativu zajišťovalo podle ní více než 34 000 vysoce kvalifikovaných úředníků, což je finančně náročné. Náklady na přerozdělení jednoho miliónu eur, tedy více než 25 miliónů korun, vyčísliła EK v Česku na téměř 750 000 korun. Komise odhaduje, že je lze o čtvrtinu snížit.

Rostoucí zisky katolické církve

Hospodaření katolické církve v Česku loni skončilo v zisku 1,044 miliardy korun. Ztrátu z hlavní, tedy duchovní

činnosti ve výši 616,9 miliónu korun pomohla vykrýt hospodářská činnost, která skončila s kladným výsledkem 1,66 miliardy korun. Ztráta z hlavní činnosti se každoročně zvyšuje o několik desítek miliónů, zisk z hospodářské činnosti ale poslední čtyři roky narostl třikrát. Novinářům výsledky představil generální sekretář České biskupské konference Stanislav Příbyl.

Vývoj hospodaření považuje Příbyl v současné chvíli za uspokojivý. „V tuto chvíli můžeme konstatovat, že pokud věci půjdou tak, jak jdou, tak jsme schopni ve zdraví a nezmenšené aktivitě přežít jak rok 2030, kdy skončí státní příspěvek, tak i rok 2043, kdy skončí výplata finanční náhrady,“ prohlásil generální sekretář České biskupské konference. Deset let od majetkového narovnání je tak katolická církev podle něho hospodářsky stabilizovaná.

Na dani z příjmu loni katolická církev odvedla 312 miliónů korun, státu tak vrátila více než polovinu státního příspěvku na provoz, který činil 580 miliónů korun.

Škoda Auto výrazně zvyšuje provozní zisk

Automobilka Škoda Auto za devět měsíců letošního roku zvýšila provozní zisk skoro na 1,3 miliardy eur, což je asi 31 miliard korun. Oproti minulému roku je to nárůst asi o padesát procent. Hospodaření podpořil růst objemu prodeje a také vyšší ceny. Ve své výsledkové zprávě to oznámil mateřský koncern Volkswagen. Tržby se mladoboleslavské automobilce za letošní rok zvýšily skoro o 4 a půl miliardy eur. V roce 2022 měla automobilka tržby zhruba patnáct miliard eur. Škoda auto provozuje tři výrobní závody v Česku, výrobní kapacity má také v Číně a Indii.

Růst průměrného nájemného v ČR

Průměrné nájemné v Česku ve třetím čtvrtletí mezičtvrtletně vzrostlo o 4,6 procenta na 293 korun za metr čtvereční. Nejrychlejší růst pronájmů bytů v zemi zaznamenaly Brno, Pardubice, Liberecký kraj a České Budějovice. Nejdražší nájem byl tradičně v Praze, kde nájemníci zaplatili během letošního léta za metr čtvereční v průměru 388 korun, což je ve srovnání s předchozím čtvrtletím nárůst o 4,3 procenta. Vyplývá to ze zveřejněných dat Rent Indexu poradenské firmy Deloitte. „V létě pokračoval trend, který vidíme už takřka rok. Trvajících vysoké úrokové sazby komplikují lidem pořízení vlastního bydlení, proto mají o nájemní bydlení tak vysoký zájem. A všude tam, kde poptávka převyšuje nabídku, obvykle roste i cena. Průměrná činže tak v Česku poskočila o více než čtyři procenta, což je ve srovnání s předchozími obdobími poměrně vysoký růst,“ řekl Petr Hána, ředitel oddělení Deloitte zaměřeného na nemovitosti a stavebnictví.

Fiala k transformaci ČEZu

Podle premiéra Petra Fialy (ODS) je zamýšlená restrukturalizace energetické společnosti ČEZ nevyhnutelná, a to mj. kvůli plánovanému rozvoji jaderné energetiky. Premiér v rozhovoru pro *Hospodářské noviny (HN)* potvrdil, že změny nikoho nepoškodí. Současně ujistil, že nelze počítat s tím, že by na záměrech státu někdo vydělal. Vláda podle něj nyní připravuje vhodný model restrukturalizace, ale nechystá vytěsnění minoritních akcionářů nebo zestátnování.

Stát nyní drží zhruba 70 procent všech akcií společnosti ČEZ. Vláda však v květnu schválila návrh zákona o přeměnách obchodních společností, podle něhož by pro nové rozdělení firem stačilo 75 procent hlasů všech přítomných akcionářů místo dosavadních 90. Podle analytiků návrh usnadní zestátnění společnosti ČEZ. Fiala toto tvrzení vyvrátil, připustil však, že vláda chce posílit kontrolu nad energetickou infrastrukturou v zemi, a to převážně kvůli hrozbám energetické krize.

Dluh českých domácností u bank stoupá

Dluhy českých domácností u bank v říjnu meziměsíčně stouply o 9,3 miliardy korun na 2,24 biliónu korun. Zadlužení firem vzrostlo o 21,3 miliardy na 1,36 biliónu korun. Také meziročně byly dluhy domácností i firem vyšší, u domácností to bylo zhruba o 103,5 miliardy korun a u firem o 65 miliard Kč. Vyplývá to z předběžných údajů, které na webu zveřejnila Česká národní banka (ČNB). Hlavní finanční analytik Provident Financial Petr Javůrek ČTK řekl, že nárůst zadluženosti vidí zejména na spotřebitelských úvěrech. „Tento nárůst je vyšší než v loňském říjnu a přičítáme ho brzkému začátku předvánoční sezóny. Lidé sice, dle našeho průzkumu, chtějí letos pojmout Vánoce úsporněji, nicméně je zřejmé, že inflace a růst cen se i tak odráží v této finančně nejnáročnější části roku a povede letos celkově k růstu objemu spotřebitelských úvěrů,“ uvedl. Dluhy českých domácností u bank rostou od února 2016. Výjimkou byl loňský duben, kdy se meziměsíčně snížily zhruba o 20 miliard na 2,067 biliónu korun. Podle ČNB ale tehdejší statistiku ovlivnilo odebrání bankovní licence.

K růstu životní úrovně v ČR po roce 1989

Životní úroveň se v ČR od sametové revoluce zdvojnásobila. Výdělky zaměstnanců jsou nyní proti roku 1989 v průměru čtrnáctkrát vyšší, zatímco ceny stouply sedminásobně. Produktivita země přepočtená na obyvatele ale dosud nedosáhla úrovně Německa, vyplývá z analýzy Hospodářské komory u příležitosti Dne boje za svobodu a demokracii.

Každý šestý Čech se nicméně domnívá, že se lidé měli před rokem 1989 lépe. Víc než polovina je ale přesvědčena o opaku. Skeptická k vývoji po roce 1989 je především nejstarší generace a také lidé s nižším vzděláním a nižšími příjmy. Vyplývá to z průzkumu agentury STEM/MARK pro Festival svobody, uskupení občanských organizací, které každoročně pořádají největší vzpomínkové akce k připomínce 17. listopadu po celé České republice. Průzkumu se zúčastnilo 511 respondentů ve věku od 15 do 64 let. Jeho výsledky ČTK poskytl mluvčí Festivalu svobody Marek Cieslar.

Životní úroveň v ČR ve vztahu k EU

Životní úroveň v Česku se loni vůči evropskému průměru mírně snížila. Hrubý domácí produkt (HDP) na obyvatele vyjádřený ve standardech kupní síly se snížil o jeden procentní bod na 91 procent průměru Evropské unie. Česko tak je na úrovni Kypru a Slovinska (shodně 92 procent) a mírně zaostává za Itálií (96 procent), je na tom ale nejlépe ze zemí Visegrádské skupiny (Česko, Slovensko, Polsko,

Maďarsko). Vyplývá to z údajů, které zveřejnil Český statistický úřad (ČSÚ).

Nejnižší HDP na obyvatele ve standardech kupní síly v EU má dlouhodobě Bulharsko, loni dosáhlo 59 procent unijního průměru. Naopak nejvyšší životní úroveň je v Lucembursku, kde loni dosáhla 261 procent průměru EU.

Ze zemí, které vstoupily do EU od roku 2004, je Česko na čtvrtém místě. Proti loňskému roku se před něj dostaly Slovinsko a Kypr. Nejvyšší životní úroveň z těchto zemí je na Maltě, která jako jediná přesáhla unijní průměr, dosahuje 102 procent. V Polsku je HDP na obyvatele ve standardech kupní síly na 80 procentech průměru EU, v Maďarsku na 77 procentech a na Slovensku na 68 procentech. Ze starých členských zemí je životní úroveň nižší než v Česku ve Španělsku (85 procent), v Portugalsku (77 procent) a v Řecku (68 procent).

Dotace na opravy českých místních komunikací

Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR) rozdělí 266 milionů korun obcím od 3 001 do 10 000 obyvatel na opravy místních komunikací. Celkově schválilo podporu 74 projektů a prioritně MMR podpoří projekty obcí z hospodářsky a sociálně ohrožených území a strukturálně postižených regionů. MMR o tom informovalo v tiskové zprávě zveřejněné na webových stránkách.

Ministerstvo již dříve obdobným způsobem rozdělilo miliardu korun na rozvoj komunikací pro obce do 3 000 obyvatel. „Investice do dopravní infrastruktury jsou nesmírně důležité. Lidé žijící na venkově se bez problémů musí dostat všude tam, kde musí nebo chtějí být fyzicky. Do obce se až přímo k domu musí rychle dostat třeba záchranka. Na MMR jsme si toho dobře vědomi, proto pravidelně podporujeme projekty na obnovu místních komunikací,“ řekl místopředseda vlády pro digitalizaci a ministr pro místní rozvoj Ivan Bartoš (Piráti). Cílem podprogramu je podle MMR podpořit obnovu a rozvoj středně velkých obcí, s důrazem na obce do 9 000 obyvatel. To by mohlo vést ke zvýšení kvality života obyvatel a zlepšení atraktivitu obecního prostoru.

Hranice chudoby v ČR

Těsně nad hranicí chudoby jsou v České republice asi dva milióny lidí, pod touto hranicí žije zhruba milión lidí. Na tiskové konferenci to uvedli zástupci Evropské sítě proti chudobě a sociálnímu vyloučení, kteří prezentovali zprávu o stavu chudoby v Česku. Zpráva čerpá z veřejně dostupných zdrojů a průzkumů.

Nyní žije v Česku 660 000 lidí v exekuci, dohromady jsou nyní čtyři milióny exekučních řízení. Ohroženo ztrátou bydlení je v ČR asi 1,27 miliónu lidí. Problém také bude s dostupností azylového bydlení.

Podle autorů zprávy je potřeba zlepšit možnosti oddlužování, zařídit dostupné bydlení a upravit systém dávek a mezd. „Česká republika je v Evropské unii unikátní tím, že má obrovské množství lidí žijících těsně nad hranicí chudoby. Podle odhadů jsou to až dva milióny lidí,“ řekl předseda EAPN ČR Karel Schwarz. Další milión lidí žije podle něj pod touto hranicí. Podle zprávy jsou chudobou nejčastěji zatížené matky samoživitelky a senioři. U seniořů se podle dat PAQ Research meziročně situace zlepšila.

„Před rokem bylo až 27 procent domácností seniorů v příjmové chudobě, dnes je to díky valorizacím asi osm procent,“ řekl analytik pro sociální záležitosti Charity ČR Jiří Vraspír. Situace se podle něj v posledním roce zhoršila zejména pro rodiny s nízkými příjmy. Třetina domácností se po zaplacení všech nákladů octne na nule či pod ní. Oproti datům před několika lety je to zhoršení o více než deset procentních bodů. Podle dat se nachází v Česku 13 procent domácností v příjmové chudobě.

Mlékárna Madeta chystá zdražení

Největší česká mlékárna Madeta od ledna zřejmě zdraží výrobky nejméně o tři až pět procent. Rostou jí náklady na energie i pohonné hmoty, řekl generální ředitel Madety Milan Teplý v Jindřichově Hradci. Firma podle něj letos nedostane původně slíbenou dotaci 100 miliónů Kč, což se dozvěděla v září. Podle ministerstva zemědělství ale mlékárna žádnou dotaci přislíbenou neměla.

Ministerstvo zemědělství (MZe) zrušilo letos dotační program zemědělcům ve výši 230 miliónů Kč. Madeta dotační sumu 100 miliónů letos slíbenou neměla, řekl ČTK mluvčí MZe Vojtěch Bílý. Dále uvedl, že firmy s výrazným ziskem státní podporu nepotřebují.

„Madeta se dostala na velmi slušnou evropskou úroveň, jsme zainvestovaní. Ale teď mi připadá, že zejména potravinářské podniky naší velikosti, kterých není příliš, musí být nějak po právu potrestané, že jsou tak velké a že vytvářejí zisky. To přeci není možné, abychom vytvářeli zisky,“ řekl Teplý. Potravinářství čelí podle Teplého ohledně energií velkému tlaku, a z toho mlékárenství skoro největšímu. A firma stále neví, jak se změní příští rok ceny energií. Úvahy šéfa Madety o zdražování překvapily ministra Výborného. „Je s podivem, že právě on, který vykupuje mléko od českých zemědělců za výrazně nižší ceny než německé mlékárny, si dovolí uvažovat o zdražení,“ napsal šéf resortu na sociální síti.

Údajně průměrné ceny energií v ČR

Česko je v cenách energií zhruba v polovině mezi zeměmi Evropské unie. Vyplývá to z dat Evropského statistického úřadu Eurostat. České domácnosti odebíraly elektřinu v letošním roce průměrně za 6 korun a 41 haléřů za kilowatthodinu, což je jedenáctá nejvyšší cena mezi státy EU. V cenách plynu je Česká republika na čtrnáctém místě s 2 korunami a 28 haléři za kilowatthodinu. Nejvyšší ceny energií v Evropě mají hlavně Nizozemsko, Irsko a Lucembursko. Nejnižší naopak Maďarsko a Polsko.

Vysoce rizikové zadlužení Čechů

Vysoce rizikově se při půjčování peněz chová jedenáct procent Čechů, před rokem to bylo deset procent. Vyplývá to z průzkumu České bankovní asociace a agentury Ipsos, do kterého se zapojilo tisíc respondentů. Podle něj zároveň od minulého roku stoupl počet lidí, kteří se při půjčování peněz chovají zodpovědně, a to na 42 procent z původních 33. Zadlužují se zejména lidé ve středním věku s nižším vzděláním. Nejzodpovědněji se naopak chovají mladí lidé do 26 let a senioři s maturitou nebo vyšší vzděláním. Lidé si v minulosti nejčastěji půjčovali na praktické

věci, jako jsou automobily a motocykly, rekonstrukce bytů nebo spotřební elektronika. Naopak nikdy by si nejčastěji nepůjčili na zážitky nebo dovolenou. Odmítlo to 72 procent oslovených.

Státní investice do Baťova kanálu

Baťův kanál, který byl otevřen pro nákladní dopravu před pětadesáti lety, je dnes turistickou atrakcí, do které stát prostřednictvím Povodí Moravy a Ředitelství vodních cest ČR každoročně investuje desítky až stovky milionů korun. Díky tomu se stal v posledních letech velmi vyhledávaným cílem. Podle odhadů obecně prospěšné společnosti Baťův kanál se počet návštěvníků na kanále pohybuje ročně okolo 85 tisíc lidí, kteří se po něm plaví na lodkách i moderních hausbótech. V současnosti je splavných 54 kilometrů z Otrokovic do slovenské Skalice, ale v roce 2027 se má celková splavná délka prodloužit na 72 kilometrů z Kroměříže až do Hodonína. V Hodoníně a v Kroměříži vzniknou kapacitní moderní přístavy, dopnutí ze současných koncových přístavů umožní nové plavební komory.

Vědci z AV vyvinuli počítačový model ucha

Vědci z Ústavu organické chemie a biochemie Akademie věd ČR (ÚOCHB) vyvinuli počítačový model ucha, který umožní lépe prozkoumat lidské ucho a jeho poruchy a v budoucnu i zdokonalit naslouchadla a kochleární implantáty. Vědecký tým v čele s Pavlem Jungwirthem na modelu spolupracoval s kolegy z rakouské firmy na kochleární implantáty MED-EL a výsledky jejich výzkumu zveřejnil vědecký časopis *Hearing Research*, informoval v tiskové zprávě ÚOCHB.

Konstrukce modelu vychází z nejnovějších znalostí fyziologie a molekulárních principů slyšení a umožňuje modelovat sluch savců, včetně člověka, od vnějšího ucha po sluchový nerv. Model je nyní k dispozici široké vědecké komunitě a může ho použít i každý, kdo má zájem modelovat různé typy sluchových poruch nebo se zabývá otázkou, jak tyto vady kompenzovat sluchadly nebo kochleárními implantáty, uvedli zástupci ústavu.

Recyklace starých oděvů i s knoflíky a zipy

Vědci z Technické univerzity v Liberci (TUL) vyvinuli technologii, která umožňuje znovu využít staré oděvy včetně knoflíků nebo zipů. Materiál se rozemele, směs se zalije pryskyřicí a vylisuje se z ní pevná deska, případně je možné lisovat směs do formy. Vyrobený materiál může najít uplatnění ve stavebnictví, při výrobě nábytku, ale také třeba v automobilovém průmyslu, řekl novinářům Roman Knížek, vedoucí katedry hodnocení textilií Fakulty textilní TUL.

„Uplatnění může najít všude, kde se dá pracovat s plastem, protože to dokáže plně nahradit plastové součásti. Je to znovu recyklovatelné stejnou technologií. Po roce a půl se nám to podařilo dostat do takové fáze, že jsme tu technologii mohli patentovat a udělat na to užitečný vzor,“ doplnil Knížek. Vývoj financovala univerzita bez dotací. Aby mohla pokračovat ve vývoji nových aplikací textilního recyklátu, chce ho katedra financovat prodejem ramínek na šaty, která jsou z nového materiálu vyrobená.

Nejbohatší Češi podle časopisu Forbes

Nejbohatším člověkem v Česku zůstává Renáta Kellnerová. Dědička skupiny PPF s rodinou má majetek v hodnotě 378 miliard korun. Uvedl to časopis *Forbes*, který zveřejnil na svém webu žebříček stovky nejbohatších lidí Česka. Na druhém místě je podle něj většinový vlastník Energetického a průmyslového holdingu Daniel Křetínský s majetkem necelých 211 miliard korun. Za ním skončili majitel investiční skupiny KKCG Karel Komárek a majitel energetické a uhelné Sev.en Energy Pavel Tykač. Bývalý premiér Andrej Babiš je v pořadí pátý – jeho majetek má hodnotu 170 miliard korun. V první desítku se stejně jako loni objevuje realitní podnikatel Radovan Vitek, zakladatel Alzy Aleš Zavoral a jeden ze zakladatelů Avastu Pavel Baudiš. Nově se mezi prvními deseti umístil na deváté pozici zbrojař Michal Strnad s majetkem 45,9 miliardy korun. Spodní hranice pro zařazení do stovky nejbohatších se zvedla na 3,6 miliardy korun z loňských 3,2 miliardy korun. Sto nejbohatších českých podnikatelů má podle *Forbesu* majetky v celkové výši zhruba 2,5 biliónu korun.

Iniciátorem výzkumu byla Diakonie Broumov, která už třicet let pomáhá lidem v nouzi a sbírá, třídí a dál zpracovává použitý textil. Měsíčně v diakonii vytřídí 400-500 tun textilního materiálu, z toho zhruba 30 procent oděvů a obuvi se vrací do oběhu, asi polovina se dá znovu využít třeba na čisticí hadry. Zbývá část ale dnes končí na skládkách či ve spalovně, protože pro ně není využití. „Denně jsou to asi čtyři tuny odpadu,“ řekl předseda sociálního družstva Diakonie Broumov Pavel Hendrichovský.

Aplikace pro vizualizaci zmizelých památek

Tým odborníků z Fakulty elektrotechniky a informatiky Univerzity Pardubice vyvinul aplikaci, díky níž mohou turisté vidět v ulicích Pardubic a v Litomyšli na Svitavsku památky, které již neexistují. Pomocí rozšířené reality a herních prvků si zájemci při prohlídce měst zobrazí zmizelé významné budovy, uvedla škola v tiskové zprávě. V Pardubicích si turisté například prohlédnou 3D modely synagogy, staré radnice, pavilonů v Tyršových sadech, hotelu Veselka nebo Bílé brány. V Litomyšli je to hotel U Zlaté hvězdy, pošta, vila stavitele Antonína Beby, obuvnická továrna Ignáce Bergera či synagoga. „Turistika založená na zpřístupňování virtuálních monumentů je dnes velkým trendem. Díky dynamickému rozvoji IT techniky máme možnost rozvíjet e-turismus, kterému se jako akademik věnuji. V naší nové aplikaci navíc hraje roli také gamifikace turistiky, což je využití herních prvků,“ řekl vedoucí projektu Jiří Kysela z Fakulty elektrotechniky a informatiky. Na vývoji aplikace se podíleli i zástupci Fakult elektrotechniky a informatiky, restaurování a také chemicko-technologické Univerzity Pardubice.

Český úspěch na astronomické olympiádě

Celkem dvě zlata, dvě stříbra a jeden bronz dovezla výprava českých studentů z Mezinárodní olympiády v astronomii a astrofyzice pro juniory (IOAA junior), která se konala řeckém městečku Volos. IOAA junior je mezinárodní

astronomickou soutěží pro studenty druhého stupně základních škol a nižších ročníků víceletých gymnázií. Letos se jí zúčastnilo téměř šest desítek studentů ze třinácti zemí. Česká republika byla po Thajsku druhou nejúspěšnější zemí a jedinou evropskou zemí, které se na soutěži podařilo získat alespoň jednu zlatou medaili. Účast českého týmu organizovala Česká astronomická společnost, cestu finančně podpořilo Ministerstvo školství.

Český systém na vytápění domu z písku

Čeští vývojáři a výrobci dodali na trh otopný a energetický systém pro rodinné domy i velké průmyslové podniky, který funguje na principu akumulace tepla v písku. Za určitých podmínek dokáže vytápět vnitřní prostory a ohřívat teplou užitkovou vodu po počáteční investici prakticky za nulových nákladů po dobu životnosti zařízení v délce padesáti let. Písek je možné nahřívat z vlastní fotovoltaiky nebo ze sítě v době nulových či dokonce záporných cen elektřiny na spotovém trhu, řekl ČTK na mezinárodním strojírenském veletrhu výkonný ředitel firmy Watt plus ze Starého Města na Uherskohradištsku Miroslav Lysek.

Při měřeních se ukázalo, že pro průměrný rodinný dům je potřeba 100 metrů krychlových písku, z něhož lze získat zpět až deset MWh uloženého tepla. Jelikož se z písku ztratí pouze pět až deset procent tepla za sedm měsíců, stačí dané množství tepla na vytápění přes celou zimu.

Písek je možné umístit na zahradu v kontejneru, do země či do sklepa. Izolován je speciálním materiálem, který většinu sálavé složky unikajícího tepla odrazí zpět do úložiště. Součástí systému je také tepelný výměník a kompaktní předávací stanice (KPS). Není větší než klasický kotel a plně jej nahradí stejně jako jiný původní zdroj stejného výkonu. „Počáteční investice do kompletního systému je pro rodinný dům 1,5 miliónu korun, provozní náklady jsou minimální nebo žádné,“ řekl Žára, který zmínil i ekologičnost systému. Neprodukuje emise a není k němu potřeba žádná chemie v podobě provozních náplní.

Nová laboratoř diagnostiky pohybového aparátu ve Zlíně

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně otevřela novou Laboratoř diagnostiky pohybového aparátu. Odborníci se v ní budou zabývat komplexním posouzením těla a chodidel, navrhnou i možné terapie či opatření. Laboratoř je v Centru výzkumu obouvání při Univerzitním institutu UTB, své služby bude nabízet veřejnosti, řekl novinářům ředitel Centra výzkumu obouvání Tomáš Sáha. Odborníci udělají zájemcům v laboratoři podrobný rozbor chodidel a zhodnotí je ve statické i dynamické zátěži. Posoudí také další vliv na postavení celého těla. „Postavení nohou a jejich správné fungování je nesmírně důležité, protože jak stojíme a chodíme, to následně ovlivňuje postavení i fungování celého těla. Nesprávné používání nohou již v dětství, jednostranné zatížení i nevhodná obuv mohou být příčinou celé řady zdravotních problémů v pozdějších letech,“ uvedl Sáha. Posuzování pohybového aparátu a chodidel přinese Centru výzkumu obouvání data a informace, vzniklá databáze bude podkladem pro další vědecko-výzkumné záměry s důrazem na zdraví lidí. Centrum také spolupracuje s firmami, které obuv vyrábí.

Nové hybridní zařízení pro vytápění

Výzkumníci VŠB – Technické univerzity Ostrava vyvinuli nový typ hybridního zařízení pro vytápění. Jde o tepelné čerpadlo a peletový kotel v jednom s inteligentní řídicí jednotkou. Zařízení je určeno pro vytápění rodinných domů, veřejných budov i průmyslových objektů a má pomoci snížit náklady na teplo. Novinářům to sdělila mluvčí univerzity Petra Halíková.

Zařízení kombinuje spalování biomasy v podobě dřevních pelet s tepelným čerpadlem. Na vývoji univerzitní vědci spolupracovali se soukromou společností. Výzkum trval přibližně tři roky a finančně ho podpořilo ministerstvo průmyslu a obchodu. „Cílem bylo spojit to nejlepší ze světa spalování biomasy a ze světa tepelných čerpadel. Výsledkem je unikátní hybridní peletový kotel, který nemá v Evropě obdoby. Hybridní provoz vždy umožní najít levnější řešení, než kdyby byl k dispozici jen jeden z uvedených zdrojů tepla,“ uvedl řešitel projektu Leopold Benda.

„Řídicí jednotka si v závislosti na potřebách objektu, ceně vstupních zdrojů, tedy elektrické energie či pelet, sama vyhodnocuje, kdy je ekonomicky výhodnější topit peletami a kdy je naopak vhodnější využít tepelné čerpadlo. Na základě toho automaticky uvede danou součást v činnost. Nahradí tedy lidský faktor a nutnost obsluhy systému,“ doplnil další řešitel projektu Jiří Horák z Výzkumného energetického centra CEET. Cena nejžádanější varianty hybridního kotle o tepelném výkonu 25 kW se pohybuje od zhruba 400 000 korun.

Podpora Akademie věd mladým vědcům

Prémii Lumina quaeruntur od předsedkyně Akademie věd Evy Zažímalové získá pět mladých vědců, mezi nimi například psycholožka Kateřina Chládková, chemik Karel Škoch nebo biolog Gerrit Angst. S oceněním získají podporu až čtyři milióny korun za kalendářní rok na založení vlastních vědeckých týmů. Informovala o tom Akademie věd v tiskové zprávě. Prémii získá i fyzik Jakub Vícha, který bude zkoumat složení kosmického záření. A filozof Davide Crippa bude spolu se svým týmem sledovat kořeny moderního matematického vzdělávání.

Prémie je určena pro odborníky, jejichž vědecká praxe od získání doktorského titulu Ph.D. nepřesáhla deset let. Do této doby se ale nezapočítává doba rodičovské dovolené. Cenu mohou vědci dostat jen tehdy, pokud čtvrtinu výzkumu bude hradit akademické pracoviště, kde bude odborník působit.

Zemřel ředitel Moravské gobelínové manufaktury Jan Timotej Strýček

V třiasedmdesáti letech zemřel náhle dlouholetý ředitel a výtvarník Moravské gobelínové manufaktury ve Valašském Meziříčí na Vsetínsku Jan Timotej Strýček. ČTK to sdělil mluvčí Muzea regionu Valašsko Jiří Koňář. Strýček se po absolvování oboru textilní výtvarnictví na Vysoké školy uměleckoprůmyslové v Praze věnoval volné grafice a malbě. „V roce 1978 se stal uměleckým vedoucím valašskomeziříčské gobelínky, které následně zasvětil celý svůj profesní život,“ uvedl mluvčí. Do roku 1988 byl Strýček uměleckým vedoucím gobelínky, od roku 1993 jejím

ředitelem. „Zbavil někdejší státní podnik dluhů a dal mu nový umělecký směr. Pod jeho vedením se dílny znovu napojily na současné výtvarné umění a zároveň zůstaly nositelem čistoty textilního řemesla,“ uvedl mluvčí. Strýček usiloval o řemeslnou preciznost u nových realizací i restaurátorských prací. Naposledy se tvorba dílny včetně tapiserií podle předloh jejího ředitele představila na začátku letošního roku na výstavě v Císařské konírně Pražského hradu.

VZPOMÍNKA

Karel Václav Ignác Thám (4. 11. 1763, Praha – 7. 3. 1816, Praha)

Karel Václav Ignác Thám byl český spisovatel a překladatel, bratr dramatika Václava Tháma. Studoval filozofii, v níž dosáhl doktorátu. Po studiích pracoval v Národní veřejné knihovně pražské (Bibliotheca nationalis Bohemica) na katalogizaci staré české literatury, pravděpodobně se právě zde stal velkým vlastencem a bojovníkem za práva češtiny.

Poté se živil jako soukromý učitel češtiny, francouzštiny a němčiny. Jelikož v Praze nezískal stálé místo učitele, odešel do Vídně, kde také neuspěl. Postupně střídal různá zaměstnání, např. redigoval s bratrem Václavem *Schönfeldské c. k. pražské noviny*, byl učitelem češtiny na gymnáziu v Brně a na Malé Straně (1802). Později se mu nepodařilo získat trvalé zaměstnání, žil v bídě a onemocněl tuberkulózou. Zemřel v nemocnici Milosrdných bratří na pražském Starém Městě. Protože zemřel bez majetku, „...mělo být tělo jeho v pytlí vyveženo. Ale Dobrovský, který na Tháma z literárních příčin kdysi nevrátil a na jeho díla ostrými kritikami dotíral, dověděl se o tom, postaral se o skromný, ale slušný pohřeb.“ Svě dílo publikoval také pod pseudonymem Karel Hynek Thám.

Pamětní deska Karla a Václava Thámů je umístěna v Praze na domě ve Vodičkově ulici čp. 41. Zde stával dům, kde oba bratři žili.

Alois Herout (17. 11. 1860 – 26. 11. 1943)

Alois Herout byl spoluautorem původní československé těsnopisné soustavy nazývané Heroutova-Mikulíkova těsnopisná soustava. Soustava, která byla zavedena do škol v roce 1921 a během několika let byla přeložena dokonce do dvanácti jazyků, se jen s malými změnami používá dodnes.

Alois Herout se narodil 17. listopadu 1860. Vystudoval klasickou filologii na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, kde získal doktorát z filozofie. Poté působil jako středoškolský profesor a ředitel. Již na gymnáziu se začal Herout věnovat těsnopisu, a to tehdejšímu Gabelsběrgrovu převodu. Ve dvaceti letech pak složil zkoušku z komorního českého i německého těsnopisu a za dva roky poté i zkoušku učitelkou.

V roce 1891 byl Herout zvolen členem Vědeckého sboru těsnopisného, čímž odstartovala jeho oficiální vědecká činnost v tomto oboru. Sbor, jehož se stal o několik let později jednatelem a od roku 1906 až do rozpuštění sboru předsedou, usiloval o zdokonalení Gabelsběrgrovu těsnopisné soustavy a přizpůsobení jí k českému jazyku. Herout po několikaletém bádání předložil sboru 27. dubna 1919 svůj „Nový těsnopis český“, který byl ostatními členy prohlášen za nejlepší. Herout se poté spojil s autorem druhé

nejzdařilejší soustavy Mikulíkem a společně se snažili vytvořit soustavu pokud možno nejjednodušší, nejrychlopisnější, přesnou a důslednou. Společnou dokončenou práci předložili autoři dne 9. května 1920 pod názvem „Původní rychlopis československý“.

Heroutova-Mikulíkova těsnopisná soustava byla 23. dubna 1921 ministrem školství a osvěty schválena a následně zavedena do škol místo dosavadního převodu soustavy Gabelsběrgrovy.

20. 12. 1838, před 185 lety, zemřel **Kašpar Maria ze Šternberka**, přírodovědec, spoluzakladatel Vlasteneckého muzea Království českého, pozdějšího Národního muzea (* 6. 1. 1761).

28. 12. 1978, před 45 lety, bylo **Prokopské údolí** v Praze vyhlášeno státní přírodní rezervací.

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Záchranná stanice v Bartošovicích

Záchranná stanice pro volně žijící živočichy v Bartošovicích na severní Moravě oslavila už čtyřicet let. Je nejstarším střediskem svého druhu ve střední Evropě. Za čtyřicet let své existence zachránila více než 38 tisíc zvířat. Ještě před otevřením bylo v provizorních podmínkách přijato do péče 263 zvířat. Hlavně dravců a sov, ale i havran, labuť nebo ježek. Dokonce se dochovala kniha z roku 1977. Jak uvedl ředitel Petr Orel, potvrzuje se tak existence útulku pro zvířata na tomto místě. Od roku 1997 stanice působí také jako Záchranné centrum CITES, tedy jako dočasné útočiště pro zabavené exempláře podléhající ochraně. Dosud měli v péči přes 1 500 zajištěných zvířat.

Záchranná stanice spolupracuje s vybranými myslivčeskými sdruženími. Věnují se například záchrane populace koroptve. Stanice se věnuje i záchrane sovy pálené a sýčka. Zhruba polovina vypuštěných ptáků pochází z vlastního chovu a ze ZOO Ostrava a Hodonín. Ochránci se zapojili i do projektu Návrat orla skalního do Česka. Celkem už vypustili devětadvacet mláďat a vrátili tak orla skalního po sto letech do české přírody.

Záchranné centrum pro volně žijící živočichy v Bartošovicích bylo impulsem pro vznik celostátní sítě podobných zařízení. V současné době je v Česku víc než třicet záchranných a regeneračních stanic pro zraněné volně žijící živočichy.

www.csopnj.cz

Ochrana krajiny v Mongolsku

Vědci z Mendelovy univerzity v Brně se pokoušejí v Mongolsku zabránit postupu písečné dny, degradaci přírody a postupné přeměně dříve úrodné krajiny v poušť. Do krajiny, kterou ohrožuje intenzivní pastva a klimatické změny, se snaží navrátit keře a stromy, které dokážou zastavit postup písku, tak zvýšit biodiverzitu a také zadržet vodu, uvedl v tiskové zprávě Václav Pecina z Agronomické fakulty, který se na projektu v Mongolsku dlouhodobě podílí.

Opatření vědci dělají kvůli tomu, že písečná duna začala ohrožovat jednu z vesnic poblíž druhého největšího

mongolského města Darkhanu. Stepní krajinu zde intenzivně spásají různé druhy hospodářských zvířat, největší hrozbou jsou svým typem spásání kozy. Přes blízkost řeky se z krajiny rychle ztrácí voda, zasypává ji písek a již překonal ochrannou zeď tamní osady. Vědci proto vytvořili funkční ochranu v podobě oploceného větrolamu v místech, kde je duna, degradovaná step i říční břeh. Stejný postup je možné uskutečnit i na dalších místech, která jsou postižena stejnými problémy.

Podpora venkova v rámci EU

Ministři zemědělství Evropské unie v Bruselu jednájí o podpoře venkovských oblastí. Podle českého ministra Marka Výborného je kladen velký důraz zejména na to, aby se na evropském, tedy i českém venkově podařilo udržet zaměstnanost a aby mladí lidé neodcházeli z venkova do měst.

Téma podpory venkovských oblastí označil Výborný za důležité nejen pro Českou republiku, ale i pro další země, například Francii a z Německa zejména Bavorsko. „Je potřeba vytvořit podmínky pro to, aby mladí lidé zůstávali v zemědělském sektoru,“ řekl ČTK Výborný.

Nový světový unikát ČR – vzácná perloočka

Přírodní rezervace v Milovicích se stala prvním místem na světě, kde žijí společně tři druhy původních velkých evropských kopytníků – divocí koně, zubři a pratuři. Stáda, žijící bez pomoci člověka, zde přispívají k regeneraci a rozvoji krajiny. A právě v těchto místech má Česko nový světový zoologický unikát. Rezervace je nyní i jediným místem na světě, kde se nachází vzácná perloočka, latinsky *Daphnia inopinata*. Výskyt tohoto druhu potvrdili hydrobiologové z Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy. Poprvé tohoto korýše objevili na přelomu tisíciletí v bývalém vojenském prostoru na okraji bavorského Mnichova. V rezervaci v Milovicích se tak jedná o druhý nález tohoto druhu na světě. V původní lokalitě u Mnichova, kde se dříve tento druh objevoval, se bohužel přes opakované snahy výzkumníků nepodařilo tohoto drobného živočicha nalézt. Milovice jsou tedy aktuálně jediným místem na světě, kde je výskyt vzácné perloočky potvrzený.

Po několika stoletích, kdy lidstvo vyhladilo velké kopytníky v divočině, se sladkovodní plankton stal závislým na lidské činnosti v krajině a usídlil se v různých loužích na polích nebo v drážkách vytvořených traktory nebo vojenskými vozidly. Vědci jsou nadšeni obnovením jejich vzájemného prospěšného vztahu s velkými kopytníky. Perloočky se adaptovaly na návštěvy napajedel, a když zaznamenají dusot kopyt, stáhnou se ke dnu, odkud je obtížné je vyšplouchnout.

Přežití těchto druhů v náročném prostředí vysychajících mokřadů je umožněno jejich schopností obstát v drsných obdobích. Velmi odolná vajíčka perlooček, ale i listonohů nebo žábřonožek dokážou v krajině přečkat mnoho let a čekat na příznivé podmínky pro vývoj. Vajíčka korýšů jsou schopna přečkat několik let v bahně vyschlých tůň a nový život z nich vznikne, až se tůň naplní po dešti vodou.

Objev vzácného korýše jenom potvrzuje obnovu krajiny bývalého vojenského prostoru. Ředitel ochranné společnosti Česká krajina uvedl: „Tůně jsme vytvořili při

zakládání milovické rezervace v roce 2015 a po celou dobu je udržovali svojí činností výhradně velcí kopytníci. Na tomto příkladu znovu ukázali, jak je jejich činnost důležitá pro obnovu krajiny i návrat vzácných druhů.“

Rezervace má prospěšný vliv na společenstva kvetoucích rostlin a na další suchozemské živočichy, od opylovačů po ptáky. Pozitivní vliv na krajinu však také dosahuje i do dočasných vod.

Dočasné tůně bývají přehlíženy, ale jsou velmi cennou biologickou součástí krajiny. „Louže po dešti, co v krajině vydrží několik týdnů, mohou být překvapivě zajímavé, malé světy, velmi odlišné od jiných vodních biotopů. Listonohové nebo žábřonožky z takových dočasných vod bez ryb jsou poměrně velcí ikonitní tvorové, kteří jsou chráněni i zákonem. Jiní, často ještě vzácnější drobní živočichové z tůň, od korýšů po hmyz, snadno uniknou pozornosti, ale jsou – podobně jako kvetoucí rostliny nebo hmyz – důležitou složkou biologické rozmanitosti v krajině,“ zdůrazňuje Adam Petrusek význam méně známých druhů.

V bývalém vojenském prostoru, kde měly převahu tři druhy agresivních trav, vědci po návratu velkých kopytníků zaznamenali přes 110 druhů květin. Počty těch nejvzácnějších se přitom výrazně zvyšují. Daří se i motýlům. O 1 700 procent se zvýšil počet modrásky hořcového Rebelova. Nález vzácné perloočky tak dokládá obnovení biologické různorodosti života v dané lokalitě v další oblasti.

V nejnovějším vydání časopisu *National Geographic* je možné nalézt podrobnou devítistránkovou reportáž věnovanou mimořádnému objevu v rezervaci v Milovicích.

(mk)

Zájem o papírky na praní z Liberce roste

Zájem o papírky na praní prádla z libereckého start-upu EcoHaus roste. Za ekologický prací prostředek, který může nahradit prací prášky, gely a kapsle, získala zakladatelka firmy Petra Doubková před dvěma lety cenu podnikatelského inkubátoru Lipo.ink a ten teď pomáhá její podnikání dál rozvíjet. V nejbližší době má v plánu rozšířit působení na Slovensko a do Maďarska, řekl ČTK mluvčí Lipo.ink Marek Roll.

Doubková chtěla původně ještě jako studentka liberecké univerzity vyvinout vlastní prací prostředek, při rešerších ale objevila, že podobný už má patent a lze ho koupit v Kanadě a USA. Rozhodla se ho proto přivést na český trh. „Prací prostředek v papírku je vyrobený v ultrakonzentrovaném množství a nalepený na celulóze. Složky jsou vybrané tak, aby nebyly toxické vůči přírodě a jsou natolik šetrné, že papírek lze použít i k ručnímu praní. Papírek neobsahuje žádný výplňový materiál, jako je například v prášcích, nebo vodu, která je v gelu,“ doplnila Doubková.

Prototyp fúzní elektrárny v ČR?

Česká republika má podle odborníků z Akademie věd ČR všechny předpoklady, aby se stala zemí, ve které bude kolem roku 2050 postaven a uveden do provozu prototyp jaderné fúzní elektrárny, umožňující vyrábět elektřinu bez negativních dopadů na životní prostředí. Prototyp by mohl být například na místě některé z bývalých uhelných elektráren a jeho výstavba by byla výrazným přínosem pro české firmy. Vyplývá to z odborného stanoviska AVex vypra-

covaného Akademií věd České republiky (AV ČR) pro poslance, senátory a vedení ministerstev a krajských úřadů. ČTK má stanovisko k dispozici.

Podle odborníků jaderná fúze představuje prakticky nevyčerpatelný zdroj energie a elektrárny na jejím principu budou bezpečné. Mimo jiné kvůli tomu, že v jejich reaktorech není možná samovolná fúze a při jakékoli závažnější poruše se palivo rychle ochladí a proces slučování jader se okamžitě zastaví.

Prototyp fúzní elektrárny DEMO se začne v Evropě stavět v druhé polovině třicátých let a v plném provozu bude kolem roku 2050. Česko má předpoklady, aby to bylo právě zde, uvedli experti.

Letošní září bylo teplotně rekordní

Letošní září se v pražském Klementinu zapsalo jako nejteplejší od počátku měření na této stanici, tedy od roku 1775. Průměrná měsíční teplota dosáhla 19,6 stupně Celsia, odchylka od dlouhodobého průměru z let 1775-2014 činila 4,4 stupně Celsia. Informoval o tom Český hydrometeorologický ústav (ČHMÚ).

V průměru nejtepleji bylo v letošním devátém měsíci 12. září, kdy nejvyšší průměrná denní teplota dosáhla 23,9 stupně Celsia. Naopak nejnižší průměrnou denní teplotu zaznamenala stanice 24. září, a to 14,2 stupně Celsia.

Druhé nejteplejší září v historii měření stanice zaznamenali meteorologové v roce 1798, kdy průměrná měsíční teplota činila 19,4 stupně Celsia. Následuje rok 1947 s průměrem 19,1 stupně Celsia a o čtvrté a páté místo se dělí září 1810 a 2016 s průměrnou teplotou 19 stupňů Celsia. Šesté nejteplejší září bylo v roce 2006 s průměrnou teplotou 18,9 stupně Celsia, uvedl ČHMÚ.

Naopak nejchladnější září od roku 1775 evidují meteorologové v roce 1912 s průměrnou měsíční teplotou 10,1 stupně Celsia.

V Klementinu, které stojí v historickém centru Prahy, se počasí sleduje nepřetržitě od roku 1775. Přestože měření na této stanici ovlivňuje řada faktorů, například umístění měřících přístrojů v areálu nebo poloha ve středu města, představují podle meteorologů pro moderní vědu ojedinělý a nesmírně cenný zdroj informací o stavu počasí a podnebí v novodobé historii. (mk)

V Čechách potvrzen výskyt sršně asijské

V České republice byl poprvé potvrzen výskyt sršně asijské. Nepůvodní invazivní druh může významně poškodit včelstva, neboť se živí včelami. Sršně byly objeveny v Plzni, informovala Agentura ochrany přírody a krajiny (AOPK ČR).

„Dostali jsme zprávu, že na jednom místě v Plzni poleťují velké sršně, zaslané fotografie svědčily o tom, že se pravděpodobně jedná o sršeň asijskou. Vyzvali jsme na místo a ověřili, že jde skutečně o tento invazivní druh. Nyní se pokusíme najít hnízdo, kontaktujeme hasiče, kteří by je měli zlikvidovat, a budeme informovat místní úřad a veřejnost,“ uvedl Tomáš Görner (AOPK ČR).

„Je nebezpečná hlavně pro včely, které napadá v úlech. Hnízda jsou kolovitého až hruškovitého tvaru a mají vchod z boku. Nejčastěji bývají vysoko v korunách listnatých stromů nebo v lidských stavbách, výjimečně i v zemi,“ doplnila jeho kolegyně Karolina Šulová.

Sršně asijské se již před několika lety objevily v řadě evropských zemí. Jejich výskyt v Česku doposud komplikovalo chladnější počasí.

Poprvé byly sršně asijské na starém kontinentu zaznamenány v roce 2004 ve Francii. Následně se rozšířily do Španělska a Portugalska. V minulých letech byla ojedinělá hnízda objevena také v Německu a Velké Británii.

„Letos v létě se objevila v Maďarsku u hranic se Slovenskem. Podle zkušeností ze zemí, kde jsou k dispozici dlouhodobé údaje, jako Portugalsko, Španělsko, Francie a Belgie, je důležité zajistit okamžitou likvidaci nalezených hnízd. Podcenění situace v prvních letech výskytu vede k jejímu trvalému usazení a k velmi obtížné likvidaci,“ upozornila Šulová.

Zda dokážou sršně asijské přežít v českých podmínkách, odborníci zatím nejsou schopni s jistotou říci. Domnívají se však, že nikoli.

„Je ale možné, že se sršeň asijská přizpůsobí středoevropským podmínkám natolik, že zde bude schopná přezimovat. Především změnou teplot v následujících letech může dojít ke změně prostředí, které se pro tyto sršně stane vhodnějším,“ odhadl Ioni Jiří Danihlík z katedry biochemie Přírodovědecké fakulty UPOL.

Sršně asijská velmi promyšleně útočí na včely. „Krouží kolem česna, kde odchyťává vracející se létavky. Jakmile včelu chytne, ukousne jí svými kusadly zadeček, čímž se vyhne včelímu žihadlu. Poté včele ukousne křídla, nohy a hlavu, až zůstane pouze hrud. Ta je pro sršně bohatým zdrojem proteinů, protože hrud tvoří především létací svaly. Svalovou hmotou se živí buď dospělá sršně, nebo potravu nosí do hnízda, kde jí krmí vyvíjející se sršňí larvy,“ objasnil Danihlík s tím, že menším populacím sršňí se včelstva dokážou ubránit. Horší situace nastává při jejich rozšíření.

Proti šíření nepůvodních invazivních druhů přijala vláda akční plán. Ten výslovně zmiňuje právě i sršeň asijskou, která je nebezpečným škůdcem včelstev. (mk)

Bukové lesy podporují vysychání půdy

Buky nakládají s půdní vodou méně hospodárně než smrky, proto bukové lesy v horkých letních měsících vysušují půdu víc než ty smrkové. Zjistili to vědci z Ústavu pro hydrodynamiku Akademie ČR, kteří porovnávali strategii hospodaření s vodou v obou typech lesů. Postupný nárůst podílu buku v lesích by proto podle odborníků mohl v létě zvýšit půdní sucho a potenciálně ovlivnit množství podzemních vod. ČTK to sdělila Martina Spěváčková z Akademie věd.

České lesy se začaly postupně druhově obměňovat po kůrovcových kalamitách, které zasáhly významnou část smrkových lesů. Jejich hlavním náhradníkem se staly právě buky.

Ostravská ZOO chová lemura širokonosého

Ostravská zoologická zahrada začala chovat kriticky ohrožený druh lemura. Jde o lemura širokonosého, který není vzácný jen ve své původní domovině Madagaskaru, ale jeho chov je ojedinělý i v lidské péči. „V rámci Evropského ex situ programu je chováno pouhých dvaatřicet jedinců v osmi institucích. Chovatelské úspěchy zaznamenává ZOO v Kolíně nad Rýnem, ze které jsme přivezli dvě

samice. Další úspěšnou ZOO je ta v britském Burfordu, odkud bychom měli v nejbližší době dovézt i samce, ale vzhledem k brexitu a obtížím, které jsou s tím spojené, se jedná o poměrně náročný transport," uvedla zooložka Pavla Slavičková.

Lemur širokonosý je největším druhem ze skupiny takzvaných bambusových lemurů, jejichž potravou je převážně bambus. „Dříve se tento druh vyskytoval na poměrně velkém území Madagaskaru, ale zejména kvůli rozsáhlému odlesňování žije dnes na pouhých několika procentech původního areálu. Početnost divoké populace se odhaduje na 1 500 jedinců. V mezinárodním Červeném seznamu je řazen v kategorii kriticky ohrožený," uvedla mluvčí.

Táborská ZOO a záchrana ovce lesní

Čtyři bavorské ovce lesní jsou nejnovějším přírůstkem zoologické zahrady v Táboře. Získala je z rakouského Salcburku. Podle odborníků jde o ohrožené plemeno. Vyznačuje se přizpůsobivostí na různé klimatické podmínky i vysokou plodností a produkcí mléka. Kromě Česka žijí pouze v Bavorsku, kde je přes 200 jedinců z různých rodových linií. Podle ředitele táborské zoologické zahrady Evžena Korce je cílem nové akvizice zachování plemene a zvýšení počtu jedinců.

Sladkovodní expozice Rybí archa v ZOO Plzeň

Expozici s šestnácti sladkovodními akvárii s ohroženými druhy ryb otevřela plzeňská zoologická zahrada v horní části areálu pod statkem Lüftnerka. Rybí archa představuje ryby z celého světa, které jsou v přírodě ohrožené nebo už zcela vymizely a přežívají jen v chovech akvaristů. Expozice je ukázkou toho, že k záchraně některých ohrožených druhů může přispět každý člověk i doma v bytě. Díky akvaristům se totiž podařilo i některé druhy ryb, které na desetiletí z přírody vymizely, vrátit zpět, řekl ČTK zoolog Tomáš Peš.

„Koncipovali jsme to tak, že z mnoha ohrožených oblastí jsme pro návštěvníky připravili biotopní akvárium, takže tu uvidí třeba ukázkou kamerunské řeky, potoka v Austrálii, tůň v Mexiku nebo jezírka na Haiti," popsal expozici Peš. V akváriích žijí desítky druhů často nenápadných drobných rybek. V sousední místnosti, která je běžně nepřístupná, jsou v akváriích ty nejvzácnější a nejohroženější druhy, o jejichž množení ZOO usiluje.

Některé z rybek se v přírodě desetiletí nevyskytovaly, podařilo se je ale vrátit zpět. „Máme tady dva druhy, které se v nedávné době podařilo v Mexiku vrátit do přírody, když přežily jen díky akvaristům. Do přírody se vrátily po víc než dvaceti letech," řekl Peš.

ARCHEOLOGIE

Další objev českých egyptologů v Abúsíru

Při terénním výzkumu, který probíhal letos v dubnu a květnu, našli dosud neprozkoumanou hrobku hodnostáře z doby perské invaze do Egypta. „Jde o bohatě zdobenou šachtovou hrobku střední velikosti, jejíž majitel, jistý Džehutiemhat, zastával úřad královského písaře," informoval

Ladislav Bareš, který dlouhodobě koordinuje výzkum abúsírských šachtových hrodek. Pohřební komora je bohatě zdobena texty a scénami. Jde například o dlouhou sekvenční magických textů proti hadímu uštknutí z *Textů pyramid*, obětní rituál nebo vyobrazení poutě slunečního boha oblohou. „Uvnitř pohřební komory pokryté reliéfní výzdobou je umístěn velký kamenný sarkofág, který nese hieroglyfické nápisy a zobrazení bohů, a to jak vně, tak uvnitř. Všechny zmíněné nábožensko-magické texty měly zesnulému zajistit bezproblémový vstup mezi blažené a dobře zajištěný věčný život na onom světě," přibližují čeští egyptologové.

Hrobka pocházející z poloviny 1. tisíciletí před Kristem je skoro prázdná, podle Českého egyptologického ústavu Univerzity Karlovy ji nejspíš někdo vykradl už v 5. století našeho letopočtu. Kosterní pozůstatky v ní ale vydržely. „Z jejich antropologické analýzy se podařilo zjistit, že Džehutiemhat zemřel v poměrně mladém věku (kolem 25 let) a trpěl silnou osteoporózou. Tato skutečnost by jej mohla přiřadit do rodiny dalších obyvatel abúsírského pohřebiště šachtových hrodek, u nichž byla tato choroba také potvrzena," uvádí egyptologové.

„Šachtové hrobky představují zvláštní typ hrodek této doby. Vznikly jako specifický pokus staroegyptských elit o renesanci a vycházejí z předobrazu hrobky panovníka Džosera, zakladatele slavné Staré říše, doby stavitelů pyramid v 3. tisíciletí před Kristem," dodávají egyptologové.

Čeští vědci se podíleli na rozluštění kletby z doby bronzové

„Jsi prokletý Bohem YHW," tak zní text kletby, který se podařilo rozluštit mezinárodnímu týmu vědců z malé olovené tabulky nalezené na hoře Ebal na Západním břehu Jordánu. Podle odborníků pochází písmo z pozdní doby bronzové a je o dvě století starší než všechny dosud známé hebrejské texty. K přečtení textu vědci využili rentgenovou počítačovou tomografii a virtuální narovnání tabulky, protože nebylo možné olovený amulet mechanicky otevřít bez toho, aby se nenávratně poškodil. Na výzkumu se podíleli čeští vědci z Ústavu teoretické a aplikované mechaniky Akademie věd ČR (ÚTAM AV ČR). „Dříve se podobné nálezy prostě mechanicky otevřely a teprve pak bylo možné zkoumat text skrytý uvnitř, celistvost cenného artefaktu se tím ale mnohdy nenávratně poškodila. Nám se metodou rentgenové výpočetní tomografie podařilo text přečíst, aniž by došlo k jakémukoli zásahu do objektu. Spolehnout jsme se mohli na naše předešlé zkušenosti," řekl Daniel Vavřík z Ústavu teoretické a aplikované mechaniky AV ČR. Vědcům z Vavříkova týmu se již v minulosti podařilo přečíst text uvnitř oloveného křesťanského amuletu z české proveniencí z Dřevíče, aniž by ho mechanicky otevřeli. Proto je podle vědce oslovil izraelský tým.

Nová archeogenetická laboratoř v Brně

Na využití genetických metod v archeologickém výzkumu se zaměří nová laboratoř, která bude součástí Centra molekulární medicíny v připravovaném areálu BioPharma Hub Masarykovy univerzity v Brně. Díky vzorkům z pohřebiště dokážou vědci pochopit genetický základ lidských populací a zjistit, jak se vyvíjelo osídlení na našem území nebo jakým civilizačním chorobám tehdejší společenství čelila.

O plánech univerzity informoval její mluvčí Radim Sajbot. Vznik archeogenetického pracoviště má na starost archeolog Jiří Macháček, jenž uspěl v aktuálním ročníku ocenění Česká hlava. Na projekt se svým týmem získal dotaci 426 milionů korun z Operačního programu Jan Amos Komenský.

„Výzkumný tým našeho Ústavu archeologie a muzeologie urazil v posledních letech ohromný kus cesty, a to právě díky invenci a inovacím, které nás posunují na evropskou úroveň,“ uvedl Macháček. Archeologové například ve slovanské lokalitě Lány nedávno objevili kost s germánskými runami. Prokázali tak, že Slované znali písmo ještě před zavedením hlaholice.

Pozůstatky haltýře na Mendlově náměstí v Brně

Pozůstatky takzvaného haltýře, který v těsném sousedství svrateckého náhonu sloužil k uchovávání živých ryb, našli archeologové při průzkumu brněnského Mendlova náměstí. Průzkum tam provázal výkopy při rekonstrukci horkovodů, řekla ČTK Lenka Sedláčková ze společnosti Archaia Brno, která průzkumy prováděla.

Svratecký náhon býval vedlejším ramenem Svratky a protékal středem současného Mendlova náměstí. V místech jeho někdejšího severního břehu objevili archeologové v hloubce tří metrů části dvou dřevěných konstrukcí. Lépe dochovaná konstrukce byla postavena na trámovém roštu, pod kterým byla nalezena ještě starší předchůdkyně. „Souvislost těchto staveb s náhonem byla již na první pohled nepochybná. Poněkud složitější je otázka jejich funkce. Lze se domnívat, že zjištěné konstrukce mohly plnit funkci jakýchsi sádek či haltýře, tedy místa, kudy protékala zčeřená voda z náhonu, a kde bylo možné dočasně uchovávat živé ryby. Mnohé haltýře sloužily také ke skladování potravin, tedy jako lednice,“ uvedla Sedláčková.

Průzkum pomohl archeologům získat informace k novověkému vývoji prostoru v okolí náhonu. Svratecký náhon byl definitivně zasypán v šedesátých letech minulého století.

Zbytky monoxylů z Královéhradecka

Královéhradečtí archeologové zkoumají dva částečně opracované kmeny, které stavbaři objevili v polovině října na staveništi u Fakultní nemocnice Hradec Králové nedaleko Labe. Archeologové pracují s hypotézou, že by mohlo jít o polotovary tzv. monoxylů, členů dlabaných z jednoho kusu kmene. Pokud se to potvrdí, půjde o nález evropského významu. ČTK to řekli archeolog Muzea východních Čech v Hradci Králové Radek Bláha, ředitel Archeoparku pravěku Věstary a archeolog Radomír Tichý. Každý kmen má délku okolo 11 metrů, dohromady váží asi 25 tun.

Podle Tichého, organizátora námořních expedic Monoxylon v dlabaných člunech, nesou kmeny zřejmě stopy po opracování broušenými kamennými nástroji, které se používaly v neolitu a eneolitu. „Z toho, co nyní víme, by mohlo jít skutečně o pravěký nález z období 5500 až 2000 před naším letopočtem. Pokud se to potvrdí, půjde o nález evropského významu. Nálezy polotovarů monoxylů jsou v Evropě výjimečné,“ řekl Tichý.

Mezi vědci převažuje názor, že nelezené kmeny jsou duby. Nalezeny byly v těsné blízkosti v hloubce asi dvou

metrů pod úrovní terénu ve štěrkopísku, v nánosech dnes již neexistujícího toku řeky.

Germánské sídliště u Sadové na Hradecku

Germánské sídliště z doby římské u Sadové na Hradecku, objevené letos mezi říčkou Bystřicí a železniční tratí, nemá podle archeologů na východě Čech obdoby. Jde o soustavu několika dvorců včetně výrobních objektů, které vymezovaly ulice i veřejná prostranství. Sídliště pravděpodobně obývala tehdejší elita, řekl ČTK vedoucí archeologického oddělení Muzea východních Čech (MVC) v Hradci Králové Miroslav Novák. Vědci je datují do 3. až 4. století našeho letopočtu, nálezy analyzují.

„Díky stavbě dálnice bylo odkryto jedno z nejrozsáhlejších komplexně prozkoumaných osídlení z doby římské ve východních Čechách. Jde o několik různě rozlehlých pravouhlých areálů, každý tvoří několik budov. V některých jsou i pece, jejichž původní funkci snad ukáží výsledky analýz. Zdejší obyvatelé se zřejmě věnovali i železářství. Odlišit jednotlivé dvorce bude při tak husté zástavbě složité. Může jich být až ke dvěma desítkám. Jeden nad nimi dominuje většími rozměry,“ řekl ČTK Novák.

Archeologové objevili tisíce keramických střepů, přes 2 500 kulových jamek – otisků nadzemních dřevěných konstrukcí různých staveb, kovové spínací spony k oblečení, železnou strusku a další předměty. Za nález nadregionálního významu označují vědci také pohřebiště z období kultury nálevkovitých pohárů datované okolo roku 3500 před naším letopočtem. Objevili tam nejméně osm skrčených lidských koster.

Objevy světové egyptologie na zámku v Dobříši

Zámek v Dobříši na Příbramsku ožil atmosférou starověkého Egypta, v jeho galerii mohou návštěvníci zhlédnout výstavu *Kouzlo objevování: Od hieroglyfů k Tutanchamonovi*. Expozice připravená Českým egyptologickým ústavem k loňskému výročí 200 let od rozluštění hieroglyfů a 100 let od objevu hrobky faraona Tutanchamona byla k vidění v pražském Karolinu a nyní se přestěhovala ze své druhé zastávky ve Žďáru nad Sázavou do Dobříše. Na výstavě je k vidění například svítící kopie slavné Rosettské desky, replika soch královny Nefertiti a vysokých hodností Tutanchamonovy doby či maketa Tutanchamonovy pohřební komory. Pomocí kukátka si návštěvníci navodí pocity, které zažívali objevitelé Tutanchamonovy hrobky.

Pozůstatky moravských Přemyslovců

Vědci potvrdili, že kosterní ostatky objevené před pěti lety v malované dřevěné truhle v kapli Klášterního Hradiska v Olomouci patří přemyslovským knížatům, která před tisíci lety vládla Moravě. Konkrétně Otovi I. Sličnému, jeho vnukovi Otovi III., jejich manželkám a jednomu ze synů. K jejich ztotožnění pomohly vědcům různé metody výzkumu. Podle odborníků jde o průlomový objev.

Ostatky vyzvedli archeologové v Olomouci v srpnu 2018 v areálu Klášterního Hradiska. Celá staletí byly ukryté za zdí sakristie kostela sv. Štěpána. Při jejich objevu bylo na první pohled jasné, že v malované truhlici, kterou navíc chránil cínový sarkofág, byly promíchány kosti hned

několika lidí. Od té doby probíhal jejich výzkum. K bádání použili odborníci několik metod – kromě DNA a radiouhlíkového datování, například i výzkum z oblasti antropologie či stravy jedinců. „Na základě této kombinace máme identifikovaného Otu I. a jeho manželku Eufemii, jeho vnuka Otu III. a jeho manželku Durancii. Toto rozlišení umožnilo právě C14 (radiokarbonová metoda datování), neboť jedny ostatky jsou staršího data a jedny mladší. Pak zde máme jednoho ze synů Oty III. – Břetislava, nebo Vladimíra a ztotožněnou dceru Marii,“ uvedl archeolog Jan Frolík z Archeologického ústavu Akademie věd v Praze.

Olomoucký kníže Ota I. (1045-1087) byl nejmladším synem Břetislava I. známého ze staročeských pověstí tím, že svou budoucí manželku Jitku unesl z kláštera. Ota I. – zvaný sličný, protože podle historiků zřejmě patřil mezi nejpůvabnější příslušníky českého panovnického rodu – je také zakladatelem kláštera Hradisko v Olomouci, který patří k nejstarším na Moravě. Jeho žena Eufemie byla uherskou princeznou. Jeho vnuk Ota III. Dětleb (1122-1160) byl knížetem olomouckého údělu v letech 1140-1160 a za manželku měl ruskou šlechtičku Durancii.

Truhlice ukrývala ostatky celkem šesti lidí. Výzkum tak podle Jana Frolíka nekončí – ke ztotožnění zůstávají odborníkům dva jedinci. Ztotožnění ostatků moravských knížat znamená podle historičky umění olomouckého Arcidiecézního muzea Simony Jemelkové velký průlom v bádání po prvních Přemyslovcích. „Že se podařilo potvrdit vlastně, že po celou dobu těch mnoha staletí byly ostatky intaktně uchovávané s pietou, je úžasný výsledek. Je to vlastně lepší výsledek, než jsme mohli na samém počátku bádání očekávat,“ řekla Českému rozhlasu.

Přemyslovci byli po své smrti pohřbeni právě v kostele sv. Štěpána. Za vpádu husitů ale byly jejich ostatky roku 1434 přemístěny do katedrály sv. Václava v Olomouci, kde roku 1603 nechal vybudovat olomoucký biskup kardinál František z Dietrichsteina mauzoleum olomouckých Přemyslovců, zakladatelů katedrály. S příchodem nového vkusu a módy se v roce 1718 ostatky dostaly nového mauzolea, tentokrát v italském stylu. Do sakristie, odkud je archeologové vynesli, se přesunuly až kolem roku 1784.

Po ukončení bádání by se ostatky olomouckých Přemyslovců měly slavnostně vrátit zpět do kaple svatého Štěpána Klášterního Hradiska.

DOPRAVA

Letiště Praha chystá nové investice

Letiště Praha chce do roku 2033 investovat do svého rozvoje 32 miliard korun. Měla by se tak navýšit jeho kapacita na 21,2 miliónu cestujících ročně, přibýt několik desítek přímých leteckých spojení nebo několik tisíc parkovacích míst. Také by se mělo zrychlit odbavení. „Jsme rádi, že ministerstvo financí schválilo aktualizaci naší dlouhodobé koncepce a strategie rozvoje, jejíž součástí je jako jeden z hlavních pilířů záměr rozvoje kapacit letiště. Náklady na realizaci první fáze odhadujeme ve výši 32 miliard korun a rád bych v tomto kontextu zdůraznil, že na žádný rozvojový projekt nepůjdou finance od daňových poplatníků. Všechny vize a plány budeme realizovat z našich financí,“ uvedl generální ředitel Letiště Praha Jiří Pos.

První fáze by měla trvat zhruba do roku 2033 a měla by zvýšit kapacitu letiště. V současném stavu bylo kapacitně na hraně v roce 2019, kdy odbavilo 17,8 miliónu lidí. Díky rozšíření terminálů bude také možné odbavit v dopravní špičce za hodinu dvakrát více cestujících. Do roku 2030 podle tiskové zprávy navýší Letiště Praha počet přímých spojení na 200 z nynějších 160. Přibýt by měly i dálkové linky, letiště jich chce mít o 16 více než nyní, tedy 37. Zvýší se i počet parkovacích míst na 10 000 z nynějších 6 500.

Do roku 2030 letiště počítá se spojením s centrem Prahy novým vlakovým spojením. „Navýšení počtu cestujících se neobejde bez kvalitního spojení s centrem Prahy. Vlaky z Prahy na letiště by měly začít jezdit v roce 2030. Chceme také, aby nová trať z Masarykova nádraží na letiště byla napojena i na pražské hlavní nádraží,“ uvedl ministr dopravy Martin Kupka. S dopravou na letiště pomůže také nové trolejbusové spojení, které by mělo být v provozu od příštího roku. Z průzkumu, který si nechalo Letiště Praha v srpnu zpracovat agenturou Median, vyplývá, že 89 procent Čechů podporuje rozvoj pražského letiště. Podle zástupce agentury Josefa Fišera je to o sedm procentních bodů více než v roce 2019. Lidé podle průzkumu považují za nejdůležitější budování dopravní infrastruktury na letiště, ale také jeho modernizaci a digitalizaci, rozšiřování leteckých spojení do nových destinací, udržitelný rozvoj a rozvoj provozních kapacit.

Na Terminálu 1 by měla vzniknout Centrální bezpečnostní kontrola, stejně jako je na Terminálu 2. „Zlepšíme tím komfort pro cestující, umožníme efektivnější využití kapacit a přesun části Schengenského provozu do Terminálu 1,“ uvedl výkonný ředitel provozu letiště Martin Kučera.

V letošním roce letiště předpokládá odbavení 13,6 miliónu cestujících, což by představovalo nárůst o necelé tři milióny oproti loňskému roku. S návratem k předcovidovým číslům letiště počítá v roce 2026. V příštím roce si letiště klade za cíl odbavení 14,9 miliónu cestujících. (mk)

Letiště Brno překročilo rekordní milník odbavených cestujících

Letiště Brno překonalo historický milník, kdy letos během prvních deseti měsíců odbavilo přes 664 tisíc cestujících. Tím překonalo doposud rekordní rok 2011, ve kterém bylo za celý rok odbaveno 558 tisíc cestujících. K vydatným měsícům se řadily zejména ty prázdninové, kdy v období od začátku června do konce září bylo odbaveno přes půl miliónu cestujících, což je 47 % nárůst oproti loňskému roku a 34 % nárůst oproti předcovidovému roku 2019.

Počty obětí tragických nehod v Česku

Bezpečnost na českých silnicích se zvýšila – ale ne dostatečně. Zjistil to Nejvyšší kontrolní úřad. Za posledních jedenáct let se měl počet úmrtí na silnicích snížit alespoň o polovinu. Klesl ale jen o necelých 36 procent. Do zvýšení bezpečnosti přitom ministerstvo dopravy, Ředitelství silnic a dálnic a další úřady investovaly víc než čtyři sta miliónů korun. Například v roce 2020 byl provoz na silnicích omezen kvůli pandemii covidu. I tak ale zemřelo při nehodách 460 lidí, tedy skoro o třetinu víc, než je než stanovená hranice. Do roku 2030 by se měla bezpečnost zvýšit natolik, aby počet mrtvých nepřesáhl 269.

UDALOSTI

Výsledky volieb a nová koalícia v SR

30. septembra sa na Slovensku uskutočnili predčasné parlamentné voľby. Volebný prah prekročilo celkom šesť politických strán a jedna koalícia. Víťazom volieb do Národnej rady SR sa stala strana Smer, ktorá získala 22,94 percenta hlasov, čo jej prinieslo 42 kresiel v parlamente. Progresívne Slovensko sa umiestnilo na druhom mieste so ziskom 32 poslaneckých mandátov a podielom 17,96 percenta. Tretiu pozíciu obsadila strana Hlas s 27 kreslami a podielom 14,7 percenta. Koalícia OLANO a priatelia, Kresťanská únia a Za ľudí si zaistila 16 poslaneckých miest so ziskom 8,89 percenta. KDH získalo 12 poslancov a podiel 6,82 percenta, zatiaľ čo strana SaS bude mať v parlamente 11 poslancov s podielom 6,32 percenta. Do parlamentu sa tiež dostala SNS s desiatimi poslaneckými miestami a podielom 5,62 percenta. Výsledky volieb sú výsledkom hlasovania 3 007 123 voličov, pričom volebná účasť dosiahla 68,51 percenta.

Prieskumy vrátane exit pollov predpokladali, že Progresívne Slovensko bude mať vynikajúci výsledok. Predpokladalo sa, že výrazným prínosom k ich víťazstvu budú veľké mestá a vysoká účasť voličov vrátane tých zo zahraničia. Napriek týmto očakávaniam však Progresívci zaostali za predpokladmi a nedosiahli hranicu 20 percent, ktorú im oba televízne povolebné prieskumy predpovedali.

Vedenie strany Hlas sa už rozhodlo vstúpiť do vládnej koalície s Smerom Roberta Fica a SNS Andreja Danka. Predsedníctvo strany sa o tom rozhodlo jednohlasne. Memorandum o porozumení medzi stranami Smer-SD, Hlas-SD a SNS bolo oficiálne podpísané v historickej budove Národnej rady SR. V dohode sa zhodli na vytvorení koalíčnej zmluvy a vytvorení novej vlády. Strany sa dohodli, že za predsedu vlády podporia kandidáta navrhnutého stranou Smer-SD. Pri voľbe predsedu Národnej rady SR bude podporovaný kandidát strany Hlas-SD. Smeru bude patriť šesť ministerstiev, Hlasu sedem a SNS obsadí tri, z toho jedno s účinnosťou od 1. januára 2024. Jedným z nových ministerstiev bude rezort pre oblasť, ktorú Fico označil za mimoriadne dôležitú

Európski socialisti pozastavili členstvo slovenským stranám Smer-SD a Hlas-SD

Vedenie Strany európskych socialistov sa rozhodlo pozastaviť plné členstvo strany Smer-SD a aj asociované členstvo strany Hlas-SD. Strana európskych socialistov vysvetlila, že k tomuto kroku pristúpila v nadväznosti na jasný odklon od hodnôt PES, ktorý predviedol predseda strany Smer-SD Robert Fico. PES vyjadrila obavy ohľadom ohláseného vytvorenia vládnej koalície medzi stranami Smer-SD, Hlas-SD a pravicovou stranou SNS.

Europarlamentná frakcia S&D, ktorej členmi sú Monika Beňová, Katarína Roth Nevedalová a Robert Hajšel, oznámila, že bude rešpektovať rozhodnutie politickej strany. Vedúci frakcie navrhne pozastavenie členstva všetkých troch slovenských europoslancov. Tým pádom by mohli vzniknúť následky pre všetkých troch europoslancov, vrátane Roberta Hajšela, ktorý nie je členom strany, ale kan-

didoval za ňu. To by mohlo viesť k strate politického vplyvu europoslancov, vrátane pozícií vo výboroch alebo vedení europarlamentu, čo spadá do právomocí politických skupín. Európski socialisti vyjadrili kritiku voči strane Smer-SD za jej proruské postoje, konkrétne za odmietnutie poskytnúť vojenskú pomoc Ukrajine. Taktiež zdôraznili, že koalícia s krajnou pravicou, ku ktorej radia aj SNS, je červenou čiarou pre ľavicové strany. V reakcii na túto hrozbu Peter Pellegrini uviedol, že majú výhodu v tom, že ich socialisti nemôžu vylúčiť, pretože ešte nie sú plnými členmi. Robert Fico v odkaze zdôraznil, že sa nezmení jeho rétorika voči Ukrajine, ani keby to malo stať jeho členstvo.

O pomoci Ukrajine má rozhodnúť nová vláda

Balík vojenskej pomoci pre Ukrajinu, ku ktorému zaujala prezidentka Zuzana Čaputová kritický postoj, zahŕňal aj húfnice Zuzana. Prezidentka v diskusnej relácii TV Markíza zdôraznila, že je potrebné rešpektovať výsledok volieb. O prípadnom oslabení obranných schopností musí rozhodnúť nová vláda, dodala, opakovane poukazujúc na dôležitosť rešpektovania demokratického procesu. Jej stanovisko zdôrazňovalo konzistentnú podporu vojenskej pomoci Ukrajine v ich obrane proti agresii. Zároveň však upozornila, že jej námietka sa týkala obsahu balíka a jeho možných dopadov.

Slovensko sa v minulosti dohodlo na dodávke 16 húfníc Zuzana 2 od spoločnosti Konštrukta-Defence. Projekt za viac ako 90 miliónov eur financujú Nórsko, Dánsko a Nemecko. Ďalších 8 kusov si Ukrajina chce zakúpiť sama, čo by celkovo znamenalo až 24 húfníc. Plánovaná dodávka balíka vojenskej pomoci, ktorá vyvolala reakciu prezidentky, mala prekročiť rámec týchto dvoch kontraktov.

Húfnica Zuzana 2 je delo so samočinným nabíjaním umiestnené na osemkolesovom podvozku od firmy Tatra. Je charakterizovaná svojím dlhým dostrelom, vysokou účinnosťou v cieľi, vysokou presnosťou a rýchlosťou strelby, rýchlym zaujatím palebnej pozície a vynikajúcou ovládateľnosťou.

Exprezident Kiska odsúdený za daňový podvod

Bývalý slovenský prezident Andrej Kiska bol uznaný za vinného Okresným súdom v Poprade za zločin pokračovacieho daňového podvodu vo forme organizátora. Spolu s konateľom firmy KTAG Eduardom Kučkovským boli obžalovaní z pokračovacieho zločinu daňového podvodu. Sudkyňa Kiskovi uložila trest odňatia slobody na dva roky s podmieneným odkladom na tri roky, peňažný trest 15 tisíc eur a tiež zákaz vykonávať funkciu konateľa a štatutára obchodnej spoločnosti na obdobie šiestich rokov. Rozsudok nie je právoplatný. Obžalovaní uviedli, že plánujú podanie odvolania. „Obžalovaný Andrej Kiska úmyselne zosnoval a riadil neoprávnené uplatnenie nároku na vrátenie DPH vo veľkom rozsahu s úmyslom zadovážiť sebe alebo inému neoprávnený prospech,“ odôvodnila rozsudok sudkyňa. Eduardovi Kučkovskému udelila trest odňatia slobody na dva roky s dvojročným podmieneným odkladom, peňažný trest 10 tisíc eur a zákaz činnosti na päť rokov a osem mesiacov. Obžalovaní podľa sudkyne zahrnuli v rokoch 2013 a 2014 do účtovníctva firmy KTAG účtovné a daňové doklady, ktoré neboli predmetom podnikateľskej

činnosti zapísanej v obchodnom registri. Jednalo sa konkrétne o náklady, ktoré Kiska vynaložil na svoju politickú kampaň. „Konaním obžalovaného Andreja Kisku ako organizátora takto došlo k uplatneniu neoprávneného nároku na vrátenie nadmerného odpočtu v celkovej výške 155 184,4 eura, a to prostredníctvom obžalovanej osoby Eduarda Kučkovského, ktorý v tom čase podával za spoločnosť KTAG daňové priznanie,“ dodala sudkyňa. Prokurátor konštatoval, že konanie bolo úmyselné a Kiska trestný čin organizoval. Jeho obhajca Peter Kubina to odmieta a žiadal oboch oslobodiť. Trval na tom, že sa jednalo o pochybenie, nie úmyselný podvod.

Kiska bol už pri prvej daňovej kontrole upozornený na to, že náklady na kampaň nemôže vyúčtovať ako firemné výdavky. Pre sudkyňu bolo rozhodujúce, že v činnosti pokračoval aj ďalej a pokúšal sa zahrnúť následné výdavky na kampaň opätovne ako firemné výdavky. Daňový úrad ho niekoľkokrát upozornil, že takéto počínanie je nezákonné, no Kiska a firma KTAG pokračovali rovnakým spôsobom v nádeji, že s pomocou médií, ktoré boli Kiskovi dlhodobo naklonené, sa prípad podarí umlčať. Obviňoval politického oponenta Róberta Fica a jeho stranu Smer-SD z politického motivovaného prenasledovania.

Avšak dva roky po začatí vyšetrovania, keď už bola strana Smer v opozícii, nastal posun a kauza sa konečne dostala pred súd. Kiska vo svojich verejných vyjadreniach opakoval, že Slovensko je mafiánsky štát a jeho obvinenia sú nezákonné, zároveň však daňovému úradu čast' podľnosti splácal. Dôsledkom vyšetrovania boli jasné dôkazy proti Kiskovi a firme KTAG. V závere kauzy Kiska splatil všetky záväzky voči štátu, no rozsudku sa nevyhol. Ide o ojedinelý prípad, kedy bol odsúdený tak vysoko postavený štátny predstaviteľ na Slovensku.

Silné zemetrasenie na Slovensku

V pondelok 9. októbra vo večerných hodinách otriaslo východným Slovenskom zemetrasenie so silou 4,9 lokálneho magnitúda. Otrasy ľudia cítili v Košiciach, Prešove aj Humennom a v ďalších mestách a obciach. Epicentrum sa nachádzalo v katastri obce Ďapalovce v okrese Vranov nad Topľou. Do postihnutých oblastí vyrazili aj seizmológovia z Univerzity Komenského a zo Slovenskej akadémie vied. Je isté, že mnohé rodiny, často zatažené vysokými hypotékami, budú musieť svoje domy zbúrať a nanovo postaviť.

Na Slovensku stále dochádza ku geomorfologickým posuvom a zemetraseniam, preto nie sú vylúčené. Medzi najaktívnejšie oblasti, kde hrozí výskyt zemetrasenia, patrí oblasť Malých Karpát, kde bolo zaznamenaných v histórii niekoľko silných zemetrasení, a taktiež oblasť Považia. Moderné stavby s týmto rizikom rátajú a konštrukčne sú na zemetrasenie navrhnuté vodné priehrady aj diaľničné mosty ako aj obytné domy. Slovenský europoslanci navrhujú aktiváciu Fondu solidarity, podobne ako pri gréckych požiaroch, a pomoc avizovala aj práve vznikajúca vláda.

Bratislavské divadelné dni v Bruseli

Bratislavské divadelné dni v Bruseli dosiahli výrazný úspech. V nedeľu 8. 10. popoludní sa predstavilo Bratislavské bábkové divadlo, zatiaľ čo v pondelok večer vzbudilo pozornosť predstavenie Divadla Astorka Korzo '90,

uviedla stanica TASR. Toto podujatie sa uskutočnilo pod názvom *Slovenský dom* a bolo zorganizované iniciatívou Zastúpenia Bratislavského samosprávneho kraja (BSK) pri EÚ v Bruseli a v spolupráci s Generálnym konzulátom SR v Belgicku.

Bratislavské bábkové divadlo a Divadlo Drak predstavili inscenáciu s názvom *Zbojník a Gašparko* deťom slovenských a českých krajanov, ktorá vznikla na oslavenie 30. výročia zániku Československa. Publika sa predstavili aj veteráni remesla v podaní Milana Kňažka a Vlada Černého, ktorí vo vtipnej komédii *Halpern a Johnson* odhaľovali staré rodinné tajomstvá a cenu priateľstva. Na vystúpenie hercov z Astorky prišlo viac než 330 divákov, väčšinou slovenských a českých krajanov, zamestnanci inštitúcií EÚ a objavila sa aj česká eurokomisárka Věra Jourová.

Tomáš Teleky, vedúci Zastúpenia BSK v Bruseli, v rozhovore pre stanicu TASR zdôraznil, že kultúrna diplomacia je dôležitou súčasťou ich práce. Ich úlohou je prezentovať kultúrne inštitúcie, ktoré sú financované Bratislavským krajom, a zviditeľňovať ich na európskej úrovni. Taktiež sa snažia rozširovať sieť partnerstiev a kontaktov. „Som rád, že tohto roku sa nám podarilo priviesť práve Astorku, rovnako aj Bratislavské bábkové divadlo a pripraviť dvojdnové podujatie s názvom Bratislavské divadelné dni v Bruseli,“ poznamenal Teleky. „Pracujeme spolu na príprave rôznych podujatí, snažíme sa spoločne vystupovať aj pri ich propagácii. Boli sme veľmi naklonení myšlienke vytvoriť značku Slovenský dom, ktorá by viac prepájala jednotlivé slovenské subjekty pôsobiace v Bruseli, a to najmä cez kultúru a spoločenské podujatia,“ dodal Teleky. Pod názvom „Slovenský dom“ a so spoluprácou Generálneho konzulátu a Slovenského literárneho centra sa také slovenský komiksový autor Dávid Marcin zúčastnil bruselského komiksového festivalu.

PODUJATIA

Vianočné trhy 2023 Bratislava

do 23. 12. 2023 – Hlavné, Františkánske a Hviezdoslavovo námestie

Predvianočný čas je v Bratislave neodmysliteľne spájaný s rozžiarenými ulicami, vianočnými stromčekmi a stánkami plnými dobrôt a remeselných výrobkov. V Bratislave budú vianočné trhy prebiehať od 23. novembra do 23. decembra na Hlavnom námestí, Hviezdoslavovom námestí, Františkánskom námestí, Primaciálnom námestí a na nádvorí Starej radnice. Na Hlavnom námestí nájdeme tradične pódium s kultúrnym programom, stánky s občerstvením, darčekmi a lahôdkami, ktorých bude viac ako 70 z celkového počtu 100 stánkov v Bratislave. Na Františkánskom námestí sa môžeme tešiť na klzisko, gastrostánky a stánky charitatívnych organizácií. Sortiment vianočného občerstvenia tvorí napríklad cigánska pečenka, pečené klobásy, masťný chlieb s cibuľou, pagáče, husacie a kapustné lokše, kapustnica, varený punč, víno, grog. Maškrtné jazýčky osloví drobné pečivo, oplátky, medovníky, med alebo vianočná medovina. Drevo, sklo, koža, prútie, šúpolie, včelí vosk sú materiály, z ktorých sa vyrábajú predávané úžitkové a dekoračné umelecké predmety. Vianočné trhy sú každoročne doprevádzané hudobnými a tanečnými vystúpeniami.

Vianočné trhy 2023 Piešťany

do 31. 12. 2023 – Piešťany

Viac na stránke podujatia: https://www.facebook.com/vianocnetrhypn/?locale=sk_SK.**KNIŽNÉ TIPY****Zdenka Wenzlová Švábeková: *Neignoruj pocity*** (Elist, 2023)

Pätnásťročná Barbara zostáva po desivom zážitku bez oboch rodičov. Šialená matka – alkoholička, žena židovského pôvodu, zanecháva po sebe písomný odkaz, hotovosť, vkladné knižky, nehnuteľný majetok a v duši dievčaťa obrovský zmätok. Po panickom ataku sa dostáva do domácnosti sestry nebohého otca. Nečakane sa ocitá v rukách agresívneho a sexuchtivého strýka a zažije šok. Ako študentka sa postupne dozvedá, kto stojí na jej strane a koho láka vidina jej bohatstva. Pozná, ako chutí prvá láska, ale aj zrada toho, kto jej bol najbližší a opäť stráca istotu. V zúfalstve zabľúdi do kostola, kde po krátkom rozhovore s kňazom dostane do daru Bibliu, aby v jej obsahu našla odpoveď a pochopila, prečo je dôležité odpúšťať. Zmieruje sa s milenkou svojho nebohého otca, ktorá jej ponúkne nezištnú pomoc. Po promóciách sa zalúbi do muža svojho života, stane sa matkou a začínajú otázky, na ktoré nenachádza odpoveď ani ako vyštudovaná lekárka – psychiatrička. Neistota, zmiešané pocity, rezignácia, straty a návraty, tak by sa dali nazvať turbulencie v živote krásnej, múdrej a bohatej Barbary, ktorú dáždik chráni pred dažďom, ale nezabráni bleskom, aby cielene neudreli. Hľadajúca lásku, roky netuší, že tá pravá je. Pod literárnou značkou NP nájdete strhujúci skutočný príbeh Barbary, dievčaťa, ženy, matky.

Lea Marko: *Vstať z popola. Na motívy skutočných udalostí* (Fortuna Libri, 2023)

Začalo sa to ako v rozprávke. Keď Klára spoznala Ivana, mala pocit, že našla spriaznenú dušu, akú človek stretne len raz za život. Zaplavoval ju pozornosťou, rozumel jej ako nikto predtým, zbožňoval ju. Lenže zakrátko sa všetko začalo kaziť. Jemné výčitky a občasná kritika postupne prerástli do pohrdania, klamstiev, urážok a ponižovania. Klára už nevie, ako s tým má ďalej žiť. Jej život prešpikoval strach, bolesť a beznádej. A tak sa jedného dňa po bezcieľných potulkách ulicami Bratislavy ocitne pred výkladom obchodu, v ktorom jej pozornosť upútajú červené šaty. Práve tie odštartujú sériu udalostí vedúcich k slobode a ku šťastiu. Prečítajte si príbeh plný nádeje o Klárinej ceste zo zdanlivo bezvýhodiskovej situácie, do ktorej sa dostala v dôsledku vzťahu s človekom trpiacim narcistickou poruchou osobnosti. Táto kniha vám ukáže, ako možno uzavrieť nešťastnú kapitolu svojho života a uzdraviť si dušu.

René Benda: *Moja vojna. Výlet do Las Palmas* (Motýl, 2023)

Sarajevo, 1992 – Adka s Mirou a mamou sa po dlhšej a náročnej ceste konečne dostávajú do Sarajeva, kam utiekli pred vojnou. Tam však zistujú, že mesto sa stalo priamym centrom bojov, bombardovania a ostreľovania. Keďže nemajú žiadne doklady, sú tam uväznené. Budú musieť vy-

užiť všetky možné legálne, ale aj nelegálne spôsoby, aby sa odtiaľ dostali a prežili. Praha, 2012 – po dvadsiatich rokoch žije Adka so svojím manželom a synom v Prahe a pracuje ako zdravotná sestra vo fakultnej nemocnici. Navštevuje psychoterapeutku Silviu, aby sa vyrovnala s traumami z minulosti, ktoré prežila počas vojny. Žije bežný život a so svojou rodinou plánujú dovolenku na Kanárske ostrovy. Onedlho však vyplávajú na povrch nebezpečné skutočnosti z ich minulosti, pre ktoré budú Adka s rodinou v obrovskom ohrození. Interpol a ministerstvo obrany začnú pátrať po medzinárodne hľadanom vojnovom zločincovi, ktorý má namierené do hlavného mesta Kanárskych ostrovov. Chytia ho, skôr než ublíži Adke a jej rodine? V zakončení dvojdielnej série *Moja vojna* nájdete napätie, šokujúce zvraty, ale aj odhodlanie a prekonávanie vlastných strachov pre záchranu svojej rodiny.

Silvester Lavrík: *Adoptuj si svojho intelektuála. Komentáre a glosy k snahe konzumentov moci opiť voliča, tentoraz aj s unikátnymi metabilboardmi Pavla Demeša* (Dixit, 2023)

Výber štyridsaťjeden najlepších esejí Silvestra Lavríka publikovaných počas uplynulých trinástich rokov v denníku *SME* a *Denníku N* zachytáva naliehavé a spoločensky významné témy. Mnohé z nich sú aktuálne aj dnes, iné sú spojené s rozhodujúcimi udalosťami v našich moderných dejinách, ku ktorým sa oplatí stále vracieť. Aj teraz, pred predčasnými parlamentnými voľbami je príležitosť znovu pripomenúť si politikov a hlavne ich opakované sľuby o prosperita, slušnosti, spravodlivosti, vyšších dôchodkoch či podpore zdravotníctva, školstva či kultúry, ktoré zostali nenaplnené. Medzi esejami Silvester Lavrík čitateľovi v zamysleniach vysielaných v slovenskom rozhlase prezrádza prečo píše. Prečo odkrýva škaredé javy v našej minulosti a ich prežívania do súčasnosti. Verí, že pomenovaním stále silného sklonu ľudí na Slovensku vzývať autoritárskych vodcov od Tisa cez Mečiara, Fica až k Putinovi nastavuje krivé zrkadlo, ktoré môže byť cestou k náprave spoločnosti. Texty sú doplnené unikátnymi metabilboardmi Pavla Demeša, diplomata a intelektuála, ktorý dlhé roky dokazuje, že mu na stave našej historickej pamäte záleží. To, čo on pre naše spoločenské vedomie podniká so svojím fotoaparátom vo voľných chvíľach už dve desaťročia, svedčí nielen o úsilí nepodľahnúť demagógii bezobsažnej politiky, ale jeho fotografie kombinácií politických a komerčných billboardov či dopravných značení majú v sebe aj skrytý pôvab nechceného, silu paradoxu a sýty a inteligentný humor. Kniha je venovaná každému, kto nad Slovenskom nezlomil palicu, ani ju nezobral do ruky, aby ju roztancoval na chrbtoch protagonistov esejí a fotografií, hoci by si to stokrát zaslúžili.

Dušan Kadlec: *55 trpkých právd, ktoré ti osladia život. Kniha o slobodnejšom, radostnejšom a hodnotnejšom živote* (S podpisom autora, Motivation-Man, 2023)

Túto knihu najlepšie vystihuje jej podnadpis, pretože je o ceste za slobodnejším, radostnejším a hodnotnejším životom. Je plná inšpiratívnych myšlienok, ktoré ti pomôžu pohnúť sa v živote vpred. Vďaka tejto knihe sa vydáš na vzrušujúcu cestu do svojho vnútra a odhodláš sa strhnúť nefunkčné náplasti, ktoré ti bránia uzdraviť sa. To je totiž jediný spôsob, ako sa pohnúť vpred a zase o kúsok vyrásť.

Potrebuješ sa pozrieť na miesta, ktoré prehliadaš a urobiť rozhodnutia, ktorým sa dlhodobo vyhýbaš. Aj preto ti táto kniha nehovorí čo počuť chceš, ale čo počuť potrebuješ, aj keď ti to nemusí byť po chuti! Často sú to práve veci, ktoré nechceme počuť, či skúsenosti, ktoré do svojho života nechceme vpustiť, ktoré nám doň prinesú najviac slobody, lásky, hĺbky a pochopenia. Všetci sa na svet totižto pozeráme inak. Cez vlastné filtre, názory a presvedčenia. A od toho sa odvíja to ako vidíme svet, ako vidíme druhých a ako vidíme seba. Tiež to ako sa cítime, ako sa rozhodujeme a ako konáme. Preto je tak veľmi dôležité pozrieť sa na život a životné situácie aj z iných perspektív. Načerpať nové pohľady. Dať priestor rozdielnym názorom a nápadom. Preto dokážu byť myšlienky z tejto knihy také prevratné a nápomocné. S čím ti dokáže táto kniha pomôcť? Mnohí sa cítia byť nespokojní. Nenaplnení. Nepochopení. Cítia v sebe prázdno a neschopnosť tešiť sa zo života. A práve s tým ti táto kniha pomôže. Zaplniť tú prázdnotu. Dospieť. Emočne, mentálne, duševne a osobnostne vyrásť. Prinesie ti zrelosť a hlbšie pochopenie života i seba.

Michaela Ella Hajduková: *Sudička zo severu* (Motýl, 2023)

Nikdy som naozaj nevedela, kto vlastne som. Na ruke sa mi v kruhu vynímala ornamentálna dýka s vretenom a so stromom. Krk mi vďaka mágii zdobili runy. Moja mama bola severanka a zrejme som pokrvene bola súčasťou niečoho, čomu som ešte úplne nebola schopná porozumieť. June Delainová pracuje ako špeciálna psychologička. Vďaka výnimočnému daru, ktorý zdedila, je nenahraditeľnou súčasťou policajného tímu. O jej neobyčajnom dare vedia iba jej najbližšie priateľky a sestra. Všetky totiž prežili niečo, čo ich k sebe pripútalo. Jonas Storsveen je policajný detektív, ktorý nezvládol posledný prípad a po smrti páchatela sa sťahoval z polície i zo spoločnosti. Útočisko našiel pri jazere Snowflake v zrube ďaleko od civilizácie. Uprostred zasnenej tichej krajiny na Aljaške sa medzi Jonasom a June začne vytvárať niečo, čo nečakali. Cestu im však neustále križí desivý Tieň. Kto je útočník, ktorý svoje obete nezabíja, ale do krvi mláti? Ďaleko na severe sa rozprestiera Skjebnegard – Kráľovstvo osudu. Miesto ako žiadne iné. A hoci si June myslí, že pokrvené puto dokáže oklamať, vietor zo severu ju vábi čoraz silnejšie. No ak na jeho volanie odpovie, jej láska musí zomrieť, lebo osud to tak napísal. Dá sa osudu vzoprieť? A ak áno, aké to bude mať následky? A čo ak to bude napokon Tieň, ktorý všetko zničí?

Juraj Červenák: *Lovec čertov. Seržant Jaroš a veľké problémy v Malom Ríme* (Slovart, 2023)

Po udalostiach v Plzni Bohdan Jaroš prestal veriť, že sa ešte niekedy stretne so Steinom a Barbaričom. Na vlastnú päsť putuje po Českej ceste, ktorá spája Prahu s Budínom, pričom sa živí ako nájomný kat a lovec zločincov. V Trnave si ho predvolá gróf Stanislav Thurzo, ktorý pátra po veliteľovi svojho husárskeho pluku. Kapitána Galoviča naposledy videli v spoločnosti krásnej neviestky a spolu s ním sa stratilo aj päťsto zlatých z výkupného za zajatého tureckého dôstojníka. Jaroš prijme úlohu a pustí sa do hľadania, hoci tuší, že kapitán už nie je medzi živými. Seržant sám sa čoskoro ocitne v ohrození, keď mu cestu skrížia zlodeji dobytky, zradní hajdúsi, zbehnúť žoldnieri či lovci otrokov. Deviaty kniha z cyklu historických detektívok o Steino-

vi a Barbaričovi tentoraz sleduje dobrodružstvá ich pobočníka Bohdana Jaroša.

Daniel Silva: *Zberateľ* (Slovenský spisovateľ, 2023)

Dvadsať tretie pokračovanie jedinečnej špionážnej série Daniela Silvu vyvolalo obrovský záujem čitateľov na celom svete. V tomto vzrušujúcom trileri sa legendárny agent a reštaurátor Gabriel Allon podujme vypátrať ukradnuté majstrovské dielo od Vermeera a popritom odhalí sprisahanie, ktoré by mohlo priviesť svet na pokraj nukleárnej katastrofy. Ráno po každoročnom slávnostnom večierku Benátskej pamiatkovej spoločnosti Gabriel Allon vojde do obľúbenej kaviarne na ostrove Murano, kde už naňho čaká veliteľ Umeleckého komanda generál Cesare Ferrari. Vo vile zavraždeného juhoafrického lodiara v Amalfi čakal karabinierov prekvapivý objav: tajný trezor s prázdnyim rámom s rozmermi zodpovedajúcimi najvzácnejšiemu zmiznutému obrazu na svete. Generál Ferrari požiadala Gabriela, aby umelecké dielo nenápadne vypátral, skôr než stopa vychladne. Stratený obraz je *Koncert* od Johanesa Vermeera, jedno z trinástich diel ukradnutých v roku 1990 z bostonského Múzea Isabelly Stewartovej. S pomocou toho najnečakanejšieho spojenca – krásnej dánskej hackerky a profesionálnej zlodejky – Gabriel čoskoro zistí, že obraz zmenil majiteľa v nelegálnom miliardovom obchode, do ktorého je zapletený muž s krycím menom Zberateľ, riaditeľ energetickej firmy s úzkymi väzbami na najvyššie poschodia ruskej moci. A tak sa vzácne majstrovské dielo ocitne v centre sprisahania, ktoré by mohlo uvrhnúť svet do vojnového konfliktu apokalyptických rozmerov. Aby tomu Gabriel zabránil, musí sám spáchať trúfalú krádež, od ktorej závisia milióny ľudských životov.

Lucia Sasková: *Neviditeľná* (Slovenský spisovateľ, 2023)

Populárna slovenská spisovateľka Lucia Sasková má na svojom konte už jedenásť kníh. V najnovšej próze s názvom *Neviditeľná* nadväzuje na svoje úspešné romány s témou narušenej psychiky a ponúka čitateľom znepokojujúci príbeh o živote na hrane. Ten istý cudzí byt. Samota. Zatiahnuté závesy dvadsaťštyri hodín denne. Týždeň, mesiac, rok bez akéhokoľvek kontaktu s ľuďmi, s vonkajším svetom. Stereotyp, vďaka ktorému sa hlavná hrdinka stala dobrovoľne neviditeľnou, naruší až nečakaný príchod majiteľa bytu uprostred noci. Izolácia z nej urobila paranoidného človeka s panickým strachom zo všetkého nového, z všetkého, čo sa skrýva vonku, a nútené spolunažívanie s nepozvaným spolubývajúcim je pre ňu hotová nočná mora. Tým väčšmi, keď neznámy začína do nej vidieť viac, ako by chcela, a v snahe pomôcť jej vymaniť sa z toho začarovaného kruhu odhaľuje to, čo nikdy nemalo vyjsť na povrch. Nič však nie je také, ako sa na prvý pohľad zdá, a napriek tomu, že sú úplne odlišní, spojí ich jediný cieľ: dosiahnuť, aby mohla žiť ako predtým. Podarí sa jej však získať svoj život späť? A dá sa vôbec znovu žiť život, ktorý ste nežili niekoľko rokov? Kam až dokáže ľudská psychika zájsť v prípade absolútnej izolácie a môže jej to, do čoho sa púšťa naozaj pomôcť?

Samuel Kováčik: *Kúsky reality. Neobyčajná povaha času a priestoru* (Slovart, 2023)

Kúsky reality sú aj nie sú pokračovaním *Obyčajných zázrakov*. Kým *Obyčajné zázraky* sú o fyzike obyčajných vecí –

stromoch, oblakoch, iskrách, teda o základoch klasickej fyziky, *Kúsky reality* je kniha o najpodivnejších javoch, ktoré skúmame – o cestovaní v čase, vzniku vesmíru, štruktúre priestoru. Je o dvoch pilieroch modernej fyziky – teórii relativity a kvantovej fyzike. Táto kniha je o čase, priestore a ľuďoch. Nielen tých, ktorí sa ich výskumom zaoberali, ale nás všetkých, ktorým čas a priestor poskytujú základné ihrisko našej existencie. Takéto poznávanie vie človeka nadchnúť aj vyčerpať, tak sa riadne pripravte – čaká nás veľká jazda!

Martina Dorkinová: *Hladná furt 3. Rýchle a jednoduché recepty a Vianoce* (Kreatura, 2023)

Nový rok priniesol nové, tretie pokračovanie *Hladná furt*. Moja *Hladná furt 3* alebo aj *2 v 1*. Iná a pre mňa špeciálna. A prečo teda *Hladná furt 2 v 1*? V skratke, lebo som jednoducho jeden nerozhodný šibnutý blíženec. A tiež preto, lebo som vás nechcela ukrátiť o to, čo na mojich knihách ľubíte najviac – rýchle recepty na každý deň a zároveň som si chcela splniť svoj sen o Vianočnej knihe. A tak som teda vytvorila OBOJSTRANNÚ KNIHU. A tak v knihe nájdete viac ako 60 jednoduchých a rýchlych receptov pre hladošov a kuchynských nestíhačov, ktoré si môžete pripraviť kedykoľvek počas roka. Recepty sú ako vždy z dostupných a jednoduchých surovín. Keď však knihu otočíte dolu hlavou, z druhej strany na vás čaká vianočné spomalenie v podobe mojej vysnívanej vianočnej knihy. Nájdete tu cez 60 sladkých aj slaných dobrôt, ktoré vám pomôžu vyčarovať chutné a pohodové Vianoce.

Michal Pastier: *Žltá kniha budovania značky* (Barecz Conrad Books, 2023)

Dvanásť fenomenálnych princípov pre efektívne budovanie osobnej, firemnej alebo produktovej značky v dobe chaosu a nepozornosti. Konečne kniha, ktorá spája branding a efektívne podnikanie do jedného celku a v dvanástich princípoch odpovedá na zásadnú otázku súčasnosti: „Ako zaujať a predáť vo svete chaosu a sekundovej pozornosti?“ Kniha pre všetkých, ktorí rozmýšľajú o vy-

budovaní novej značky, transformovaní existujúcej firmy, produktu alebo samého seba. Krok za krokom a bez bullshitu. Autor Michal Pastier je podnikateľ, investor a marketér s vyše pätnásťročnou praxou, ktorého tímy boli už pri viac ako 250 projektoch nových značiek. Svoje skúsenosti spracoval na vyše 600 stranách do troch fáz a dvanástich princípov, ktoré vie využiť každý (kmeň značky, ulica značky, maják značky, vzducholod' značky a mnohé ďalšie). Autor je praktik a predstaví vám konkrétne lekcie, jasné kroky aj upozornenia na pasce či drahé riziká a dá nové inšpirácie s viac ako dvomi stovkami obrázkov, grafov a príkladov. Žltá kniha budovania značky vás nielenže naučí, ako zariadiť viac, ale najmä ušetrí mnoho času, energie a finančných rezerv tým, že vám pomôže vyhnúť sa drahým a najmä úplne zbytočným chybám.

Kristína Procházková: *Láska v hrncoch* (Príroda, 2023)

Držíte v rukách knihu, ktorá vás skutočne naučí variť. Chutne, lahodne, voňavo, krásne a najmä... s láskou. Nezáleží na tom, či ste začiatočník, alebo máte „odvarené“ roky. Na receptoch v tejto knihe si pochutí mäsožravec aj vegán. Vyčarujte vo svojej kuchyni krásne okamihy, aké kedysi chutným jedlom vytvárali vaši rodičia či prarodičia. Varenie a pečenie nie je iba o receptoch, chutiach a vôňach, ale aj o spomienkach a pocite domova. V úvode sa zoznámite s jednotlivými surovinami a základnými princípmi práce v kuchyni, ktoré budete môcť aplikovať aj vo vašich vlastných variáciách. Následne sa zoznámite s jednoduchými tradičnými receptmi známymi z detstva, no tiež s úžasne vyzeraúcimi modernými dezertmi, ktorými ohúrite rodinu aj akúkoľvek návštevu. Môžete sa spoľahnúť, že všetky receptúry sú overené, podrobne popísané a spracované tak, aby ste ich dokázali zrealizovať v úplne bežných domácich podmienkach. Vďaka radám, tipom a rôznorodosti použitých techník v jednotlivých receptoch budete vedieť vytvoriť dokonalé jedlo či dezert z akýchkoľvek surovín a kedykoľvek budete potrebovať. Slobodne, kreatívne a bez limitov. Ak totiž máte dobrý recept, dokážete uvariť a upiecť čokoľvek si zaumienite!

**Tělocvičná jednota Sokol Vídeň III/XI
a České srdce Vídeň III/XI
pořádají**

**v neděli 17. prosince 2023
v 15:00 hodin
ve Slovanské besedě
(Drachengasse 3, 1010 Wien)**

**tradiční
vánoční
odpoledne
s tombolou**

Valná hromada jednoty Sokol III/XI

14. října 2023 se ve Slovanské besedě konala Valná hromada jednoty Sokol III/XI. Starostka jednoty ses. Eva Lehmannová zahájila schůzi v 15:30, uvítala všechny přítomné a seznámila je s programem. Nejprve jsme povstáním a minutou ticha uctili památku členů Sokolské župy Rakouské, kteří nás v minulých letech opustili. Poté sestra starostka jménem všech členů jednoty blahopřála naší dlouholeté člence ses. Anitě Krulišové k jejím polokulatým narozeninám.

Po přečtení zápisu z poslední valné hromady a zprávy starostky i členů výboru za léta 2021-2023 proběhlo hlasování o vyslovení důvěry odstupujícímu výboru, poté následovala přestávka, během které se všichni přítomní mohli seznámit s novou kandidátní listinou.

Po přestávce ses. revizorka Hošťálková přečetla návrh na jmenování nových členů výboru, ve kterém došlo k několika změnám.

Sokolská župa rakouská
1010 Wien, Drachengasse 3/5
www.sokol-wien.at
E-mail: sokol@sokol-wien.at

Náčelník:
dr. Thomas FREY-MATERNA
E-mail: materna@aon.at
Tel./fax: ++43 1 604 87 04

Sokol informuje

Jako tělovýchovný spolek s dlouholetou tradicí Vám Sokol nabízí sportovní hodiny vedené školenými vedoucími s velkou praktickou zkušeností.

Přijďte se podívat,
srdečně Vás zveme!

Náčelnictvo a cvičitelé
Sokolské župy rakouské

Náčelnice: dr. Daniela FREY-MATEROVÁ
Náčelník: Mag. Stanislav ŠTĚRBA

e-mail: jar.hovorka@gmx.at
jednatelka

Sokolský adresář:
www.sokol-wien.com

Česká obec sokolská
Tyršův dům – Újezd 450,
118 01 Praha 1
Tel.: ++420 257 007 111
Fax: ++420 257 320 580
www.sokol.eu

Cvičení rodičů s dětmi

Cvičíme
každý pátek
16:00 – 17:00
Blíže informace:
Mag. I. MÜHLBERGEROVÁ
tel.: 480 49 14

Župní družstvo volejbalu (vedoucí odboru Anton Florián, tel. 01/586 86 86)
23, Anton-Baumgartner-Strasse – kulatá hala Alt-Erlaa

Čtvrtek	19:30 – 21:00	odbíjená (muži)
---------	---------------	-----------------

Župní trénink ve stolním tenise (info: Pavel Vlček, tel. 0680 3107573)
17, Steingergasse 7 – sokolovna

Středa	19:00 – 21:00	stolní tenis
--------	---------------	--------------

Župní zdravotní cvičení
17, Steingergasse 7 – sokolovna

Úterý	16:00 – 17:30	ženy a muži
-------	---------------	-------------

Sokol Vídeň I/V
3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Úterý	19:30 –	rekreační volejbal
-------	---------	--------------------

Sokol Vídeň II/XX/XXI
Info: Věra Mottlová, tel./fax: 01/2728326 od 10:00
21, Roda-Roda-Gasse 7

Úterý	18:00 – 21:00	míčové hry (ženy + muži)
-------	---------------	--------------------------

Sokol Vídeň III/XI
3, Sebastianplatz 3 – tělocvična školy Komenský

Čtvrtek	19:00 – 21:00	gymnastika (ženy a muži)
---------	---------------	--------------------------

Sokol Vídeň X
10, Angeligasse 21 – sokolovna
E-mail: sokol-10@chello.at
Tel. a záznamník: 01/600 20 20

Úterý	18:00 – 21:00	stolní tenis
	18:00 – 19:00	showdance Sokol X
	19:00 – 20:00	aerobic Sokol X
	20:00 – 22:00	fotbal Sokol X
Středa	19:00 – 21:00	Volejbal Sokol III
Čtvrtek	09:00 – 10:30	jóga Sokol X
Pátek	15:30 – 19:00	SVS (dorostenci, Sokol V U-17)
	18:00 – 21:00	stolní tenis
	19:00 – 21:00	SVS (Sokol V)

Sokolská jednota Tyrš XII/XV
Info: jar.hovorka@gmx.at, tel. 0699/12 68 12 46
Jednota cvičí v sokolovně 10, Angeligasse 21.

Pondělí	19:30 – 21:00	míčové hry (muži)
Čtvrtek	16:30 – 17:20	rodiče s dětmi a předškolní děti
	17:30 – 18:45	základní sport. gymnastika (žactvo 6-14 let)
	19:30 – 20:30	kondiční a posilovací cvičení na hudbu (ženy + muži)

Sokol Vídeň XVI/XVIII
17, Steingergasse 7 – sokolovna, tel. 01/480 14 55

Pondělí	16:30 – 17:30	cvičení rodičů s dětmi
	19:00 – 21:00	trénink oddílu stolního tenisu
Úterý	18:00 – 19:30	aerobik (s Kvetkou)
Středa	19:00 – 21:00	trénink oddílu stolního tenisu
Čtvrtek	16:30 – 18:00	florbal žactvo
	19:30 – 21:00	cvičení žen
Pátek	17:15 – 18:30	cvičení žactva
	20:00 – 22:00	cvičení mužů

Výbor Sokola III/XI na období 2023-2025:

Starostka: ses. Eva Lehmannová; místostarosta: br. Marian Miříčka; jednatelka: ses. Milada Miříčková; místopředsedka: ses. Ludmila Slívová; náčelník: br. Mag. Stanislav Štěřba; náčelnice: ses. Vlasta Mládková; místonáčelnice: ses. Dr. Marie Slavíčková; pokladník: br. Mag. Richard Basler; místopokladník: Ing. Helena Basler; matrikář: br. Ladislav Jančík; vzdělavatelé: Th. Lic. Peter Žaloudek; ses. Mag. Helena Rudlová; zapisovatelka: ses. Ivana Pasterňáková; členky výboru: sestry – Libuše Foltýnová, Jiřina Ranglová, Natalie Akbarian, Kornelie Štěřbová; revize: ses. Jana Hošťálková a Olga Czapová.

Na závěr pronesl vzdělavatel br. Peter Žaloudek projev o minulosti, úkolech a činnosti Sokola. Valnou hromadu zakončila ses. starostka Lehmannová poděkováním všem odstupujícím členům výboru za jejich dosavadní činnost a přáním mnoha úspěchů všem členům nového výboru v jejich budoucí práci.

Všichni jsme měli radost, že jsme se po dvou letech zase sešli, a tak po oficiálním ukončení valné hromady následovala při občerstvení veselá zábava.

Moravské hody

14. října 2023 se uskutečnily tradiční „Moravské hody“, organizované vídeňskou Sokolskou jednotou XII/XV v sále fary sv. Antona v X. vídeňském okrese. K poslechu i tanci hrála dechová kapela Mistříňanka z Moravy. Návštěvníci, tak jak je zvykem, přišli v krojích z Čech, Moravy, Slezska i Slovenska. Hodinu před půlnocí se tancovala tradiční „Česká beseda“. Hostů se sešlo početně a dobrá nálada se nesla sálem. V zimních měsících se chystá jednota XII/XV uspořádat kurz výuky „České besedy“.

100 let volejbalu v Rakousku

Školský spolek Komenský a sokolské jednoty I/V a XII/XV oslavily 100 let volejbalu v Rakousku 15. října 2023 uspořádáním volejbalového turnaje, který se uskutečnil v hale Post SV, Schumannngasse – Rosensteingasse, Vídeň XVII.

První záznamy o rakouském volejbalu pocházejí z roku 1922, kdy byla ve Vídni sepsána první pravidla nového sportu. Pravidla pocházejí z Ústředního svazu sokolských oddílů v Praze, originální dokumenty jsou nyní v archivech TJ Sokol I a TJ Sokol V. První záznamy o volejbalových zápasech jsou z roku 1923. Mezi prvními, kteří tehdy začali nový sport provozovat, byli učitelé a žáci gymnázia Komenského.

Volejbal se ve Vídni začal hrát v roce 1923, první soutěžní zápasy přišly na řadu v roce 1926. Krátce nato se konalo první vídeňské mistrovství, kterého se již zúčastnila sokolská družstva z osmi vídeňských okresů. Dne 14. března 1953 podepsal v hostinci Tallafuß v 9. vídeňském okrese tehdejší kapitán spolku Karl Hanzl st. zakládací listinu Rakouského volejbalového svazu. Ing. Karel Hanzl ml., syn bývalého kapitána svazu, hrající za volejbalové ligové týmy TJ Sokol V/Post SV Wien a VB NÖ Sokol/Post, do volejbalu doslova vrostl: „S volejbalem jsem vyrůstal – díky otci, který byl kapitánem svazu, a tedy zakladatelem Rakouského volejbalového svazu, a matce, která byla reprezentantkou národního týmu. Volejbal se táhne celou mojí rodinou jako červená nit.“

Sokolský pochod zdatnosti

Ve čtvrtek 26. října 2023 se opět uskutečnil tradiční pochod zdatnosti, který připravili Petr Sevelda a Ulli Schwind. Dopoledne se sešlo přes padesát účastníků na vlakové stanici Langenzersdorf. Cíl cesty byl pro obě trasy (delší přes kopec Bisamberg) stejný – „Wiengut Helm“ v Stammerdorfu. Krásný podzim a společné chvíle si všichni zúčastnění určitě užili.

Turnaj ve stolním tenisu

19. listopadu 2023 pořádala v sokolovně v Angeligasse v 10. vídeňském okrese Sokolská župa Rakouská turnaj ve stolním tenisu. V kategorii dětí zvítězil Martin Chemerys, druhý byl Andreas Kradjel a třetí Alexa Olear. V kategorii žen vybojovala zlatou medaili Cornelia Kaiser, která si zároveň odnesla putovní pohár, druhé místo obsadila Natascha Doran a třetí místo Dany Frey-Materna. První místo ve kategorii mužů obsadil Franciszek Szymaniec, který se také stal držitelem sokolského putovního poháru, druhý byl Srjan Nikolic a třetí místo obsadil Petr Líbal.

O bufet se postaraly Libuscha Foltina a Nela Štěřbová.

Připomínka obětí českých sokolů v boji za svobodu a demokracii

Oběti sokolů v boji za svobodu a demokracii uctili lidé po celé ČR. V Tyršově domě na pražské Malé Straně se pietního aktu se zástupci České obce sokolské zúčastnil předseda Senátu Miloš Vystrčil (ODS). „Pietním aktem symbolicky uctíváme nejen 5 000 sokolů a sokolek, kteří položili své životy v protinacistickém odboji, mezi nimiž bylo i na 150 spolupracovníků výsadku Anthropoid, ale i všechny ty, kteří padli v první světové válce v řadách československých legií a v řadách třetího protikomunistického odboje,“ uvedla Česká obec sokolská.

Památný den sokolstva tradičně uzavírá Večer sokolských světél. Vzpomínková akce má svíčkami puštěnými po vodní hladině připomenout osud konkrétního sokolského hrdiny, který obětoval život pro svou vlast. Například v Praze se akce koná u Karlova mostu, kde se svíčky pouštějí po hladině Čertovky.

Poslanci Památný den sokolstva mezi oficiální významné dny zařadili v roce 2019. Datum 8. října bylo pro památný den zvoleno jako připomínka tragických událostí v roce 1941, kdy byla na rozkaz zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha rozpuštěna Česká obec sokolská a její majetek zabaven. V noci na 8. října 1941 gestapo zatklo na 1 500 sokolských činovníků. Byli mučeni, vězněni a nakonec deportováni do koncentračních táborů.

SPORT

Český státní znak se vrací na hokejové dresy

Na dresy české hokejové reprezentace se po pěti letech vrací státní znak. Svaz představil novou podobu dresů na tiskové konferenci v Praze. Poprvé se v nich národní tým představí na turnaji Karjala ve švédském Växjö a finském Tampere, kterým odstartuje nový ročník Euro Hockey

Tour. „Sliby se mají plnit. Já jsem slíbil, když jsem nastoupil do funkce, že se vrátíme ke státnímu znaku,“ řekl prezident Českého hokeje Alois Hadamczik. „Veškeré úspěchy českého ledního hokeje byly v takovémto podobném dresu. Diváci si přáli, aby ten znak znovu na prsou byl. My diváky potřebujeme, aby nás přišli v co největším počtu povzbuzovat. Tohle je první takový signál, aby trenéři připravili tým tak, abychom byli úspěšní,“ prohlásil Hadamczik s úsměvem.

Státní znak zmizel z reprezentačních dresů v roce 2018, kdy se hokejový svaz vedený Hadamczikovým předchůdcem Tomášem Králem rozhodl ho nahradit logem s hlavou lva. Učinil tak z marketingových důvodů, aby nepřicházel o peníze z prodeje replik dresů, protože státní znak si nemohl autorsky chránit. Nyní bude tuto otázku řešit tak, že na oficiálních dresech i replikách bude nadále i lví hlava, kterou má svaz zaregistrovanou jako ochrannou známku.

Vadlejch potřetí ovládl anketu Atlet roku

Už potřetí za sebou se český oštěpař Jakub Vadlejch stal Atletem roku. Ocenění si letos vysloužil především za bronzovou medaili z mistrovství světa a vítězství v Diamantové lize. Navíc si svým hodem dlouhým 89,51 metru zajistil i nejdelší hod sezóny. Do hlasování se zapojilo 141 funkcionářů, novinářů a trenérů. Vadlejchovi se podařilo získat 1405 bodů a 372 bodů překonat druhého v pořadí koulaře Tomáše Staňka.

Trenérem roku se opět stal Vadlejchův kouč Jan Železný a ocenění za juniora roku získal stejně jako loni půlkař Jakub Dudycha. Objevem roku byl vyhlášen český rekordman v běhu na 200 metrů Ondřej Macík.

Finalisté Sportovce roku

Ve finálovém výběru 65. ročníku ankety Sportovec roku ČR jsou podle očekávání hokejista David Pastrňák, útočník Bostonu, jenž letos poprvé v kariéře překonal v NHL hranici 100 bodů v sezóně, dále tenistky – wimbledonská vítězka Markéta Vondroušová a Karolína Muchová, která prošla do finále French Open a semifinále US Open. V elitní desítku jsou také beachvolejbaloví mistři světa Ondřej Perušič a David Schweiner, oštěpař Jakub Vadlejch, tenisový pár Barbora Krejčíková a Kateřina Siniaková, letošní mistři světa kanoista Martin Fuksa se snowboardcrossařkou Evou Adamczykovou a vodní slalomář Jiří Prskavec. Poprvé v historii má mezi nejlepšími zastoupení lukostřelba, vítězstvím na mistrovství světa se o to zasloužila Marie Horáčková. Dvojice se podle pravidel ankety řadí do jednotlivců.

Elitní desítku svými hlasy v prvním kole určili členové Klubu sportovních novinářů. Oproti loňskému roku je ve finále stejná pouze trojice, chybí obhájkyně prvenství lyžařka a snowboardistka Ester Ledecká, která v uplynulé sezóně zápolila se zraněním, prakticky nezávodila. Ve finálovém výběru chybí i předloňský vítěz ankety judista Lukáš Krpálek, kterému druhé kolo uniklo o jediné místo. Vítěz bude vyhlášen 21. prosince v Praze.

Světový pohár v běhu na lyžích

Běžec na lyžích Michal Novák vybojoval na Světovém poháru v Ruce druhé místo v závodě na 20 km s hromadným

startem. V těsném finiši nestačil jen na Nora Jana Thomase Jensena, třetí skončil další norský reprezentant Harald Östberg Amundsen. Novák se ve Světovém poháru prosadil na stupně vítězů poprvé v kariéře. Postaral se o první medailové umístění českých běžců na lyžích od listopadu 2013, kdy Lukáš Bauer ve stejném středisku vyhrál.

Lyžař Michal Novák šest dní po druhém místě v závodě na 20 km s hromadným startem v Ruce znovu bojoval ve Světovém poháru o medaili. Na desítku volnou technikou v Gällivare obsadil ve vyrovnaném závodě devátou příčku se ztrátou 11,6 sekundy na vítězného Nora Paala Golberga. Od třetího Nora Ivera Tildheima Andersena dělilo Nováka 6,5 sekundy.

Tenis

České tenistky obdržely pro příští ročník Poháru Billie Jean Kingové divokou kartu, mají tím pádem jistou účast ve finálovém turnaji. Tým trenéra Petra Pály se vyhne stejně jako obhájkyně titulu Kanaďanky, poražené finalistky Italky a domácí Španělky dubnové kvalifikaci. Organizátoři to uvedli při losování kvalifikace v Málaze. Češky se letos v soutěži dříve známé jako Fed Cup dostaly do semifinále.

Čeští tenisté se v kvalifikaci příštího ročníku Davisova poháru utkají o postup do finálového turnaje doma s Izraelem. Hrát se bude 2. a 3. února, nebo 3. a 4. února. Rozhodl o tom los ve španělské Málaze, kde se bude hrát příští rok opět vyřazovací část. Na finálový turnaj Davisova poháru v příštím roce se přímo kvalifikovali letošní finalisté Italové a Australané. Divokou kartu dostalo domácí Španělsko a Velká Británie.

Tenisový rok zakončily v první desítku světového žebříčku tři Češky: Markéta Vondroušová, Karolína Muchová a Barbora Krejčíková. Jedničkou sezóny je opět Polka Iga Świąteková, jež se vrátila na trůn díky výhře na závěrečném Turnaji mistryň.

Wimbledonská vítězka Vondroušová na finále sezóny WTA Tour prohrála všechny tři zápasy a v konečném žebříčku je sedmá. Hned za ní je finalistka Roland Garros Muchová, jež v Mexiku nemohla startovat kvůli zraněnému zápěstí. Světovou desítku uzavírá Krejčíková.

V první padesátce je celkem osm českých tenistek: trio z top 10 doplňují Petra Kvitová (14.), Marie Bouzková (34.), Karolína Plíšková (37.), Linda Nosková (41.) a Kateřina Siniaková (45.). V elitní stovce je ještě 89. Linda Fruhvirtová.

Judista Krpálek třetí na Grand Slamu v Tokiu

Český judista Lukáš Krpálek obsadil na Grand Slamu v Tokiu v kategorii nad 100 kilogramů třetí místo. Jeho soupeř Tacuru Saito z Japonska do duelu o bronz kvůli zranění nastoupil. Krpálek si tak na Grand Slamech připsal čtrnácté medailové umístění v kariéře.

Přindiš ovládl světový pohár ve vodním slalomu

Český kajakář Vít Přindiš už potřetí v kariéře ovládl hodnocení světového poháru ve vodním slalomu. Čtyřiatřicetiletý exmistr světa si udržel průběžné vedení v seriálu díky dělenému druhému místu ve finálovém závodě v Paříži, která bude brzy hostit i olympijské hry. Navázal tak na své před-

chozí triumfy z let 2017 a 2021 a vyrovnal se dalšímu Čechovi Jiřímu Prskavcovi.

Prskavcovi se závěrečný pařížský závod příliš nepovedl a obsadil 7. místo. V celkové kvalifikaci se loňský mistr světa musel spokojit s třetím místem. Na druhém místě skončil Ital Giovanni de Gennaro.

Česká kolekce pro olympiádu v Paříži

Česká kolekce pro nadcházející letní olympijské hry v Paříži 2024 se inspiruje oblečením československých olympioniků z her ve stejném městě před sto lety. Vedle tradiční červené, bílé a modré barvy je dominantou státní vlajka s nápisem CZE. Oblečení olympioniků pro hry v Praze představil Český olympijský výbor (ČOV).

„Snažíme se vrátit k poslední olympiádě v Paříži, která pro nás byla přelomová. V roce 1924 vybojoval Bedřich Šupčík ve šplhu na laně naše první zlato. Hledali jsme spojení a našli ho ve vlajce, kterou tehdy měli sportovci na prsou také,“ řekl předseda ČOV Jiří Kejval.

Kolekce vznikla ve spolupráci ČOV s výrobcem Alpine Pro, přičemž obsahuje řadu produktů jako trička, mikiny, kalhoty, kraťasy či modré kloboučky. Nechybí ani batohy, ledvinka, poprvé od olympiády v Riu de Janeiro 2016 je součástí ručník. Vedle tradiční trikolory jsou k dispozici i další možnosti včetně černožlaté kombinace.

Předprodej vstupenek na MS v hokeji

Vstupenky na jednotlivá utkání českých hokejistů na domácím mistrovství světa příští rok v Praze a Ostravě bude možné zakoupit od 16. ledna. Stát budou nejméně 1990 korun, na zápasy s atraktivnějšími soupeři v základní skupině začínají ceny na 2390 korunách. Organizátoři o tom informovali v tiskové zprávě. Vstupenky na zápasy národního mužstva byly v prodeji již v říjnu, kdy byly součástí balíčků s duely jiných týmů. Všechny tehdy dostupné vstupenky na zápasy českých hokejistů se rychle vyprodaly.

Rychlobruslařka Sábliková

Rychlobruslařka Martina Sábliková obsadila druhé místo v závodě na 3000 metrů na Světovém poháru v Pekingu. Stejně jako na úvod seriálu v japonském Obihiru vyhrála Ragne Wiklundová z Norska. Trojnásobnou olympijskou vítězku dělilo od vítězství 1,45 sekundy. Třetí skončila Číňanka Chan Mej.

Sábliková v dějišti loňských olympijských her vylepšila výsledek z předešlého SP, na kterém skončila ve stejné disciplíně pátá. V průběžném pořadí se šestatřicetiletá reprezentantka posunula na druhé místo za úřadující mistryni světa na této distanci Wiklundovou. Světový pohár bude pokračovat třetím dílem na začátku prosince ve Stavangeru.

Martina Sábliková vyhrála na trati 5000 metrů závod Světového poháru ve Stavangeru. Trojnásobná olympijská šampiónka v Norsku časem 6:59,60 minuty porazila druhou Marijke Groenewoudovou z Nizozemska o 3,67 sekundy.

Šestatřicetiletá Sábliková triumfovala v SP poprvé od února 2020, kdy vyhrála v Calgary závod na 3000 metrů. Na vítězství na nejdelší ženské trati čekala v SP svěženkyne

trenéra Petra Nováka dokonce od sezóny 2016/17. Nyní má už na kontě 52 výher v elitním seriálu a 148 umístění na stupních vítězů na velkých akcích.

Kroky k záchraně harrachovských můstků

Harrachov udělal podle města další krok k záchraně zchátralého areálu skokanských můstků. Radnice se stala členem spolku Klasický areál Harrachov (KAH), který bude do budoucna jediným provozovatelem skokanského areálu ve městě a na starost bude mít i jeho obnovu. Jako první bude na řadě velký můstek HS 162, jehož rekonstrukce za 40 miliónů korun začne zřejmě na jaře příštího roku. V tiskové zprávě o tom informovala mluvčí radnice Hana Veselá. „K rozšíření KAH došlo v návaznosti na podpis českopolského memoranda o společném zájmu na pořádání mezinárodních sportovních akcí v Areálu pro klasické lyžování Harrachov a v Dolnoslezském sportovním centru Polana Jakuszycka,“ uvedla. Ve spolku je kromě dalších i Český svaz lyžařů. „Vstup města Harrachov do společnosti má zásadní význam pro oživení areálu skokanských můstků a pro návrat Harrachova do kalendáře závodů Mezinárodní lyžařské federace FIS,“ sdělil v tiskové zprávě prezident Svazu lyžařů ČR David Trávníček.

V Harrachově je pět můstků. Žádný jiný takový areál pro skokany a sdruženáře v Česku není. Skokanský areál je ale ve velmi špatném stavu a většina můstků byla v posledních letech mimo provoz.

Úspěchy českých fotbalových klubů

České fotbalové kluby se po výhrách v evropských soutěžích posunuly do elitní patnáctky v žebříčku národních koeficientů UEFA. Pokud místo udrží, znamenalo by to, že do evropských soutěží v sezóně 2025/26 by mohlo nastoupit pět celků z České republiky. Česko má zatím velmi vydařenou první fázi, když z šesti zápasů vyhrály české kluby pět.

Český fotbal má navíc stále v soutěži tři týmy, na rozdíl od zbytku států bojujících o elitní patnáctku, které zastupují už jen dva týmy. Podle specializovaných serverů by české kluby měly elitní patnáctku udržet, pokud nedojde k nečekanému kolapsu v průběhu ročníku.

Fotbalisté Slavie v Evropské lize porazili AS Řím 2 : 0 a zajistili si účast v jarní fázi pohárů. Pražané oplatili sedmému týmu italské ligy prohru 0 : 2 z úvodního duelu a díky lepšímu skóre se dostali do čela tabulky. Slávisté získali jistotu, že skončí ve skupině nejhůře na třetím místě, které znamená na jaře účast v nižší Evropské konferenční lize. Český vicemistr je zároveň už jen krok od postupu do vyřazovací fáze Evropské ligy.

„Bylo to zasloužené vítězství po výborném týmovém výkonu,“ řekl na tiskové konferenci trenér Jindřich Trpišovský. „Jsme rádi, že máme před sebou další jaro v Evropě, přivezeme další soupeře. Ale skupina ještě nekončí,“ doplnil. „Chceme dojít v pohárech co nejdál, abychom si dokázali, že na to máme. Je to hlavně o hlavě,“ dodal kapitán fotbalové Slavie Jan Bořil po vítězství nad AS Řím.

Postup ze skupiny Evropské konferenční ligy si zajistili také plzeňští fotbalisté, když ve čtvrtém utkání doma porazili Dinamo Záhřeb 1 : 0. Díky čtyřem vítězstvím ve skupině C si dvě kola před koncem zajistili postup do jarního

osmifinále z prvního místa. Plzeňští jako první český tým postoupili ze skupiny pohárů už po čtvrtém kole a s plným počtem bodů. Vyřazovací fázi pohárů si zahrají po pěti letech. „Je to určitě emocionální a speciální chvíle. Jak jsem se dozvěděl, udělali jsme nějaký rekord. Určitě nás postup velmi těší. Bylo to po velice těžkém zápase s kvalitním soupeřem. Museli jsme utkáni vydržet, vybojovat,“ řekl trenér Miroslav Koubek na tiskové konferenci.

Jako jediný z pohárových zástupců nebedovala pražská Sparta. Ve 4. kole skupiny Evropské ligy prohráli obhájci českého titulu na hřišti Glasgow Rangers 1 : 2 a boj o postup do další fáze soutěže si zkomplikovali. Úvodní duel v Praze skončil bez branek. Pražané ztrácejí z třetího místa na soupeře ze Skotska tři body a pět na vedoucí Betis Sevilla.

Čeští soupeři na ME ve fotbale

Čeští fotbalisté vstoupí do mistrovství Evropy v příštím roce v Německu zápasem proti kontinentálnímu šampiónovi z roku 2016 Portugalsku, za které hraje hvězdný kanonýr Cristiano Ronaldo. Dalšími soupeři ve skupině F budou Turecko a vítěz březnového play off C, jímž bude Gruzie, Lucembursko, Řecko, nebo Kazachstán. Rozhodl o tom los v Hamburku, v jednom z deseti měst, kam závěrečný turnaj zavítá. Čeští reprezentanti začnou 18. června proti Portugalsku v Lipsku, další dva zápasy s vítězem play off a Tureckem odehrají v Hamburku.

Problémy s disciplínou českých fotbalových reprezentantů

Obránci Jakub Brabec s Vladimírem Coufalem a útočník Jan Kuchta zásadním způsobem porušili pravidla české fotbalové reprezentace (navštívili v hanácké metropoli noční klub) a před závěrečným zápasem kvalifikační skupiny o postup na mistrovství Evropy proti Moldavsku v Olomouci museli opustit mužstvo. Podle reprezentačního manažera Tomáše Pešíra se hráči omluvili, své jednání vysvětlit nedokázali. Trenér Jaroslav Šilhavý označil chování tria za velké zklamání, věří ale, že to neovlivní přípravu na utkání.

Festival Horování v Šumperku

30. ročník setkání horolezců, dobrodruhů, turistů a milovníků extrémních sportů i přírody se koncem listopadu uskutečnil v Domě kultury v Šumperku.

Festival Horování nabídl exkluzivní a velmi pestrý program. Pozvání Domu kultury Šumperk přijali horolezci Marek Holeček a Kateřina Mandulová, horolezec-fotograf Petr Pepe Piechowicz, mořeplavec a dobrodruh Petr Ondráček nebo dvorní fotograf olympionika Adama Ondry Petr Chodura. V doprovodném hudebním programu vystoupil písničkář a violoncellista Pavel Čadek.

Sacamiro vítězem Velké pardubické 2024

Velkou pardubickou vyhrál favorizovaný desetiletý valach Sacamiro s žokejem Janem Faltejskem. Ten slavnou steeplechase ovládl už po šesté. O nakonec jasné výhře rozhodl v cílové rovině, do níž vbíhali bok po boku čtyři koně. Druhý skončil Talent s žokejem Pavlem Složilem

ml., třetí místo obsadil Star s Markem Stromským. Dramatický souboj ve 133. ročníku Velké pardubické poznal hromadná kolize na Taxisově příkopu. Závěrečná část 6 900 metrů dlouhé steeplechase nabídla strhující souboj. Nejvíce sil měl nakonec Sacamiro, který byl s kurzem 4,25 : 1 hlavní adept na prvenství. Svěřenec Evy Petříkové Sacamiro vyhrál poprvé, loni doběhl na třetím místě.

Žokej Faltejsk se šestým triumfem přiblížil na dva zápisy legendárnímu rekordmanovi klání Josefu Váňovi.

Výstava Bílou stopou

Svaz lyžařů ČR v rámci výročí 120 let od svého založení připravil ve spolupráci s Národním muzeem výstavu *Bílou stopou*. Fotografie, textové panely a množství vzácných artefaktů v čele s medailemi z olympijských her a mistrovství světa sportovců jako Jiří Raška, Aleš Valenta, Kateřina Neumannová, Ester Ledecká nebo Eva Adamczyková představují ohromnou a úspěšnou tradici lyžařského sportu na našem území.

Svaz lyžařů ČR je nejstarším lyžařským svazem na světě, založen byl 21. listopadu 1903. A přesně na den o 120 let později byla v Nové budově Národního muzea slavnostně otevřena výstava, která představuje počátky lyžování na českém území, jeho významné propagátory, vznik a vývoj lyžařského svazu a důležité mezníky v jeho historii.

Vystaveny jsou předměty a archiválie ze soukromých sbírek i sportovních sbírek Národního muzea, jako například lyžařské medaile z prvních lyžařských závodů na přelomu 19. a 20. století, dobová výbava nebo obraz s lyžařskou tematikou, který namaloval průkopník mnoha sportů u nás a zakladatel Českého Ski Klubu Josef Rössler Ořovský. Prostřednictvím textů, fotografií a dobových dokumentů je připomenuta celá řada osobností a témat klíčových pro vývoj svazu, ale také české lyžařské unikáty jako Staniční knihy nebo Muttichovy němé značky z počátku 20. století. Velmi významnou složku mezi vystavenými artefakty tvoří medaile z olympijských her, mistrovství světa a dalších vrcholných akcí. U příležitosti výročí se jich podařilo nashromáždit více než tři desítky.

Výstavu *Bílou stopou* je možné v Nové budově Národního muzea navštívit do konce dubna 2024.

Antonín Panenka slaví pětasedmdesátiny

Do fotbalových dějin se mistr Evropy Antonín Panenka (* 2. 12. 1948) zapsal hlavně penaltou proti Německu, díky které se Československo stalo v roce 1976 v Bělehradě mistrem Evropy. Má doma titul Fotbalista roku, kromě zlaté i bronzovou medaili z mistrovství Evropy, Cenu Václava Jíry za rozvoj českého fotbalu i státní vyznamenání – medaili Za zásluhy.

„Jak se mám? Je taková divná doba, všechno je hektické. Jak se mám, záleží na tom, jak je na tom člověk zdravotně. Já jsem na tom úměrně věku. Snažím se být akční, neseď doma a koukat do zdi, ale rád chodím mezi lidi. A samozřejmě pokud ještě je zdravý a tělo to zvládá, snažím se hodně sportovat, protože sport mi pořád přináší potěšení, velkou radost,“ přiznává v rozhovoru pro Radio Prague International čerstvý pětasedmdesátiník Antonín Panenka.

Antonín Panenka je nejen legendou československého fotbalu, ale také vršovických Bohemians. Je nejslavnějším

fotbalistou v historii klubu. Co pro něj reprezentuje Ďolíček? A v co doufá, že bude v budoucnu s celým prostorem? „No, přiznám se, že nemám z toho dobrý pocit. Ďolíček je určitý kus historie na Praze 10. Má svoji tradici, má svůj genius loci. Je to specifický stadion a bohužel dneska jsme v takové fázi, že majitelem je Magistrát hlavního města Prahy, který slíbil, že bude rekonstrukce, že se stadion obnoví, že to bude fungovat.

Bohužel v poslední době teď to spíš vypadá, že se nic dít nebude. Možná, že bude problém, že Ďolíček možná zanikne. Ale to je takový nejčernější scénář, nechci na to ani myslet. Já doufám, že to dobře dopadne,“ věří čerstvý pětasedmdesátník Antonín Panenka.

VZPOMÍNKA

František Veselý (7. 12. 1943 – 30. 10. 2009)

František Veselý byl český fotbalista a československý reprezentant, mistr Evropy z Bělehradu 1976, jeden z nejvěrnějších slávisťů historie; v sešivaném dresu totiž strávil pětadvacet let a odehrál 404 ligových utkání. Byl to klasický rychlý pravý útočník.

S fotbalem začínal ve Slavii (1953-1962), následovalo dvouleté působení v Dukle (1962-1964), poté návrat do Slavia (1964-1980). V roce 1980 přestoupil do rakouského Rapidu Vídeň (1980-1981), tam se ale dlouho neohřál a už hrál za

Sparkasse Zwettl (1981-1983). Kariéru ukončil v klubu First Vienna (1983-1984).

Pomohl československé reprezentaci k postupu na MS 1970 v Mexiku. Byl členem zlatého týmu z ME 1976 konaném v Jugoslávii, kde v semifinále proti Nizozemsku (3 : 1) připravil v prodloužení gól pro Zdeňka Nehodu a druhý sám vstřelil.

16. 11. 1893, před 130 lety, byl založen **fotbalový klub Sparta Praha** (pod názvem Athletic Club Královské Vinohrady).

Prvním předsedou byl Maxmilián Švagrovský, původem z Roudnice nad Labem. Vinohrady byly tehdy ještě samostatné bohaté město za hranicemi Prahy, a proto nový klub očekával od radnice štědrou podporu. Klub byl ustanoven 16. listopadu 1893 a tento den je považován za datum jeho založení.

Oddíl je členem asociace Association Club Sparta Praha. Sparta je nejúspěšnějším českým fotbalovým týmem, získala 37 titulů z československé a české ligy, několikrát účinkovala v Lize mistrů UEFA a během celé historie klubu v jeho dresu působila řada reprezentantů.

„Na konci společné federální ligy Sparta československému fotbalu kralovala, v samostatné české lize zrozené v roce 1993 se stala naprostým suverénem, nad kterého nebylo. Nastala její zlatá éra, neboť během deseti let získala devět mistrovských titulů. Tažení, jaké nemělo a nemá v tuzemské historii obdoby.

21. 11. 1903, před 120 lety, byl v Čechách založen **první lyžařský klub ve střední Evropě**, nyní Svaz lyžařů České republiky.

Prezentace Jihočeského divadla a kraje

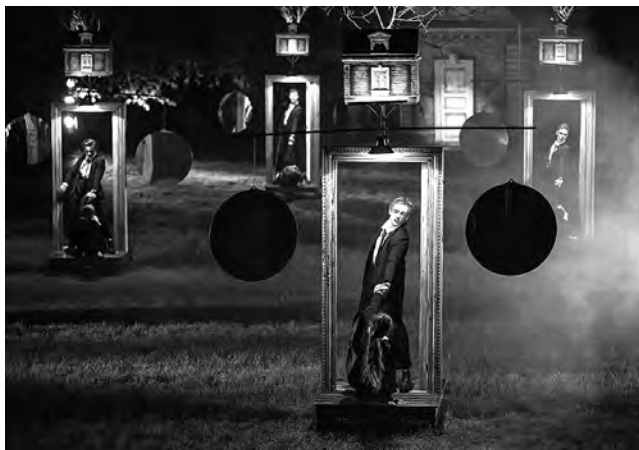
České centrum ve Vídni přivítalo dopoledne 22. listopadu na tiskové konferenci zástupce z oblasti kultury Jihočeského kraje v čele s ředitelem Jihočeského divadla v Českých Budějovicích Lukášem Průdkem a jeho tým, dále Tomáše Ondřeje Pilaře, uměleckého ředitele opery, Lukáše Slavickeho, uměleckého vedoucího baletu. Nechyběl ani zástupce České centrály cestovního ruchu pro Rakousko a Švýcarsko ve Vídni Roman Hrdina, dalším hostem byl český velvyslanec ve Vídni Jiří Šitler. Po uvítání zástupkyně Českého centra ve Vídni Sandrou Dudek se chopil slova Roman Hrdina, který novináře a návštěvníky seznámil s krásou malebné jihočeské přírody a s impozantními kulturními památkami, jakož i s bohatým kulturním, turistickým a lázeňským programem příštího roku. Poté následovala prezentace Jihočeského divadla v Českých Budějovicích a jeho letní scény s otáčivým hledištěm v Českém Krumlově. Tiskovou konferenci moderoval Ondřej Hellebrant.

Jihočeské divadlo oslaví příští rok 26. prosince 205. výročí od zahájení divadelního provozu. K založení české profesionální scény došlo až po první světové válce 6. září 1919, její činnost byla zahájena operou Bedřicha Smetany *Dalibor*.

Dnes nabízí Jihočeské divadlo činohru, operu, balet a divadlo pro děti – loutkohru. Jeho ředitel obeznámil přítomné se současným programem i s programem příští se-

zóny a představil otáčivé hlediště v Českém Krumlově. Informoval o inscenaci oratoria *Mesiáš* od Georga Friedricha Händla na letní scéně otáčivého hlediště v Českém Krumlově. Marketingový text k inscenaci láká na velkolepé scénické zpracování nejslavnějšího oratoria všech dob a slibuje, že uprostřed letní noci v iluminované zámecké zahradě se sto padesáti účinkujícími v replikách barokních kostýmů přenesou diváky doprostřed zahradní slavnosti, kde v magické atmosféře šerosvitu ožije biblický příběh o Ježíši Kristovi. Inscenace je vskutku vizuálně velkolepá a režisér Tomáš Pilař ji vypracoval do posledního detailu, píše český tisk. Česká televize s partnerem Unitel, který se zabývá mezinárodními projekty, jako jsou koncerty známých filharmonických těles, operní festivaly, např. Bregenzer Festspiele, natočila tuto inscenaci v režii Ondřeje Havelky.

Tomáš Ondřej Pilař, který titul režisuje, představil chystanou premiéru opery *Komenský*, která vznikla na zakázku pro Jihočeské divadlo. „Přivést takové dílo k životu je po všech stránkách nesmírně náročné,“ vysvětluje umělecký šéf a sděluje své dojmy před uvedením: „Stojíme na samotném konci bezmála čtyřletého maratonu a vrcholící příprava je pro nás nesmírně intenzivní a zároveň radostná.“ Operu *Komenský* napsal významný hudební skladatel Jan Jirásek, držitel dvou Českých lvů, autorem libreta je Tomáš Jarkovský. Partitura nového díla *Komenský* je podle Pilaře asi tou nejnáročnější, jakou operní soubor Jihočeského divadla ve své novodobé historii nastudoval.

Egon Schiele Autoportrét

Jediná premiéra letošního léta na krumlovském otáčivém hledišti patřila baletnímu souboru a také světoznámému malíři, který v Českém Krumlově prožil část svého života. Rakouský expresionista měl k městu blízký vztah. Inscenace *Egon Schiele Autoportrét*, inspirovaná jeho dílem a životem, je dílem choreografa Jana Kodeta a režijního dua SKUTR, tedy Martina Kukučky a Lukáše Trpišovského. Inscenace vytvořená pro místní zámeckou zahradu nemá podle tvůrců vyprávět příběh umělceho života, ale odrážet jeho tvorbu, emoce a postoje. Působivé představení na hraně baletu, moderního tance a výtvarného umění ozvláštnilo letošní produkci českokrumlovského otáčivého hlediště.

Otáčivé hlediště v zahradě českokrumlovského zámku před rokokovým letohrádkem Bellarie vyvolává kontroverze. Kolos o váze 650 tun, do jehož hlediště se vejde na 650 diváků, je trnem v oku památkářům s UNESCOm v čele – na padesát tisíc každoročních návštěvníků odtud však odchází s mimořádnými zážitky. A to i operními, když poskytuje scénérii takovým dílům, jako byly v poslední době *Příhody lišky Bystroušky*, *Čarostřelec*, *Don Giovanni*, *Síla osudu*, *Rigoletto*, *Komedianti* a zejména *Rusalka*.

Jeho historie sahá do roku 1958, kdy je prosadil v Česku žijící scénograf lotyšského původu Joan Brehms (1907-1995) společně s tehdejšími řediteli Jihočeského divadla Ottou Haasem. Tento divadelní prostor neoddeluje diváka a herce. Prvá tehdejší dřevěná točna s kapacitou sotva šedesáti diváků byla poháněna lidskou silou. Pak následovaly další modely otočného hlediště pro víc než 550 diváků. V roce 1994 bylo otočné hlediště nahrazeno technicky vyspělejším, vyrobeným v podniku Škoda Plzeň.

Ředitel opery Jihočeského divadla upozornil, že Opera Jihočeského divadla v roce 2024 opět uvádí ikonické dílo české opery, Smetanovu *Prodanou nevěstu*, v unikátních kulisách hospodářských usedlostí Holašovic. Typická jihočeská vesnička si zachovala svou architektonickou podobu tzv. selského baroka z 19. století, a je tak naprosto autentickým dějištěm pro dobrodružné námluvy Mařenky a Jeníka a zároveň je příslibem opravdu nezapomenutelného diváckého zážitku. Mimořádná je i kostýmní výprava s originálními blatskými kroji z roku 1866, které byly zhotoveny přímo pro tuto inscenaci, poněvadž obec je součástí významné kulturně historické oblasti jihočeských Blat.

Mezinárodní komise zvolila Budějovice Evropským hlavním městem kultury pro rok 2028.

Prodaná nevěsta

Budějovické divadlo je jedním z partnerů projektu České Budějovice – Evropské město kultury 2028. O přípravných pracích referoval Tomáš Ondřej Pilař, který je členem poradního sboru. Prestižní titul je obrovskou šancí představit kulturní prostředí města a kraje celé Evropě. Zároveň je to po třinácti letech silný impuls pro kulturu v celé České republice. Je to ocenění jedinečného konceptu Českých Budějovic, ambiciózních plánů do budoucna a také mimořádného zapojení místní komunity i dobrého propojení a zasíťování v rámci Evropské unie. Titul pomáhá ke kulturnímu i ekonomickému rozvoji měst a celých regionů. V následujících letech budou České Budějovice postupně spouštět projekty, které obohatí město i jihočeský kraj. Na podzim proběhne setkání regionální kulturní obce s veřejností. Postupně budou pokračovat již probíhající projekty, startovat další a vše vyvrcholí v roce 2028.

Red. poznámka: Evropská hlavní města kultury se od roku 1985 postupně stala jedním z nejambicióznějších kulturních projektů v Evropě a jednou z nejznámějších a nejocenenějších aktivit EU, kdy dává Evropanům příležitost vzájemně poznat své kultury.

Jiří Šitler poděkoval přítomným zástupcům jihočeské kultury a vyzvedl dobrou spolupráci rakouského pohraničí s Jihočeským krajem. Plodná propagace kulturního života a její výsledky jsou dobrou půdou pro dobré mezilidské vztahy a soužití obou národů.

Závěrem byla možnost poznat jihočeskou kuchyni. Propagační materiál Jihočeského kraje je dostupný v Českém centru, v České centrále pro turismus, dále na webových stránkách.

Vstupenky a přesné datum provedení opery *Prodaná nevěsta* v příštím roce je možné získat již od začátku prosince přes internet. Info: www.otacivehlediště.cz, www.jihoceskedivadlo.cz.

Gabriela Jakelíc

Kinoprojekce: *Muž, který stál v cestě*

Filmové promítání v kinosálu českého velvyslanectví pokračovalo v listopadu filmem *Muž, který stál v cestě* režiséra Petra Nikolaeva. Film byl vybrán jako připomenutí obzazení Československa vojsky Varšavské smlouvy v srpnu 1968. Celkem si okupace Československa do konce roku 1968 vyžádala 137 mrtvých, zhruba 500 těžce a stovky lehce zraněných.

Krátce před půlnocí 20. srpna 1968 překročily armády států východního bloku československé hranice a bez vědomí tehdejších státních orgánů vpadly na území Československa. Invaze armád Varšavské smlouvy tak v podstatě ukončila tzv. pražské jaro – pokus československých komunistů o nastolení „socialismu s lidskou tváří“. V zemi poté začalo dlouhé normalizační období, které ukončil až listopad 1989.

Lékař a vrcholný politik František Kriegel byl jednou z tváří pražského jara. Po srpnu 1968 se jako jediný z československých politiků vzepřel Brežněvovi a přes silný nátlak odmítl podepsat souhlas se vstupem okupantů. Hlavní roli ve strhujícím příběhu hraje Tomáš Töpfer, aktuálnost filmu podtrhuje fakt, že jeho část tvůrci natočili na podzim 2021 v ukrajinské Buči. Film zachycuje dramatické události roku 1968, kdy byl v noci v srpnu společně s čelnými představiteli KSČ (Alexander Dubček, Oldřich Černík, Josef Smrkovský, Josef Špaček, Bohumil Šimon) zatčen a unesen do Moskvy.

Děj filmu se rozbíhá krátce před invazí, kdy se sovětská moc snaží získat část československých komunistů a vyvolat převrat. Je to jedna z nejsilnějších partií snímku. Vynikajícího zpodobnění se tu dočkal beztvary trojlístek Bílak, Indra, Kolder. A jako jejich protihráč se vynořuje Gustáv Husák v podání Adriana Jastrabana, místopředseda vlády s pozoruhodnou a k obludnosti směřující schopností manévrovat. Zatím ji však využívá k potupné porážce kolaborantů. Násilný přesun části vrcholných československých představitelů do Moskvy a následný přílet prezidenta Ludvíka Svobody a Gustáva Husáka tamtéž pak zdůrazňuje politické i osobní drama účastníků. Alois Švehlík skvěle prezentuje kontroverzní osobnost prezidenta Svobody, v níž se snoubí statečnost s konformitou, zase trochu jiný mix odvahy s ustrašeností předvádí Daniel Heriban v roli Dubčeka (slovenský herec bohužel zemřel těsně před premiérou filmu ve věku pouhých třiačtyřiceti let). Hřmotnou osobnost Josefa Smrkovského dobře vystihuje Přemysl Bureš a vynikající je již zmíněný Adrian Jastraban jako Husák, který se z pozice vzdorovitého odporce invaze během pár dní dostane na opačný břeh. Husák se ve filmu také dočká retrospektivních záblesků, připomínajících jeho paradoxní minulost politického vězně v padesátých letech – i to z něj nakonec činí o něco plastičtější a lépe vysvětlenou postavu, než je ústřední hrdina František Kriegel. Přitom je Kriegelova osobnost hodna pozornosti nejen oním statečným činem, ale i tím, že nemnoho lidí se zasloužilo o nástup komunistické zvláště více než právě František Kriegel, v roce 1949 spoluzakladatel a zástupce velitele Lidových milic. Tento zásadní rozpor ve snímku zlehka připomene pouze otázka v rozhovoru, který s Krieglem vede reportérka (a zároveň jeho příbuzná) v podání Zuzany Kajnarové.

Muž, který stál v cestě je důležitý film, který se snaží pravdivě postihnout jeden z rozhodujících momentů českých a slovenských dějin. A ukázat mechanismy moci, které se zas tolik nemění. „Stejně lži a výmysly, které používal Sovětský svaz pro vojenskou invazi do Československa v roce 1968, používá prezident Putin pro válku na Ukrajině.“

Tento snímek by mohl, pokud má mladá generace zájem, zvýšit povědomí o oné éře, a v každém případě připomenul minulou dobu té generaci, která jí zažila.

František Kriegel a Alexander Dubček

MUDr. František Kriegel (10. 4. 1908 – 3. 12. 1979)

Významný lékař, politik, člen KSČ, představitel tzv. pražského jara a signatář Charty 77. Narodil se v židovské rodině v Haliči. V Praze vystudoval medicínu, působil jako lékař ve španělské občanské válce nebo za války v Číně. Po návratu v roce 1945 se stal vysokým představitelem Komunistické strany Československa. V únoru 1948 se podílel na převratu ve funkci zástupce velitele Lidových milic. V letech 1949-1952 působil jako náměstek ministra zdravotnictví. Kvůli židovskému původu byl poté z funkce odvolán. V šedesátých letech odjel na Kubu jako poradce při budování socialistického zdravotnictví. Po návratu získal Řád práce, stal se poslancem Národního shromáždění a předsedou Národní fronty, následně působil v předsednictví ÚV KSČ. V srpnu 1968 po invazi vojsk Varšavské smlouvy byl unesen s ostatními československými komunistickými představiteli do Moskvy, kde jako jediný nepodepsal tzv. Moskevský protokol. Po návratu byl ze svých funkcí postupně odvolán, z KSČ vyloučen a po zbytek života byl pronásledován.

Po vzniku Charty 77 se stal jejím signatářem. Nadace Charta 77 od roku 1987 na jeho počest uděluje Cenu Františka Kriegla za mimořádné zásluhy v boji za lidská práva a občanské svobody.

Švanda dudák ve Vídni akcentuje sexualitu jako nástroj pekla

Theater an der Wien uvedl další inscenaci. V sobotu 18. listopadu zde na první premiéře zněla hudba Jaromíra Weinbergera k opeře *Švanda dudák* pod názvem *Schwanda, der Dudelsackpfeifer*. V inscenaci exceluje především český dirigent Petr Popelka.

Weinbergerova opera *Švanda dudák* byla uvedena minulý rok v říjnu v Národním divadle v Praze. Do té doby se v českých divadlech hrála sporadicky, i když v první polovině 20. století se těšila zájmu publika zejména v zahraničí, newyorskou MET nevyjímaje. A to za cenu opuštění tylovského a obrozeneckého hávu první verze opery díky přepracování libreta Miloše Kareše Maxem Brodem. Ten operu ještě přeložil do němčiny a tuto verzi nyní částečně

uvedli ve Vídni. Ono je totiž možné považovat současnou vídeňskou inscenaci za další verzi, neboť režisér k dílu přistoupil značně novátorsky, protože vpustil na jeviště moderní lid a ukázal sexuální a dokonce i pornografické scény, které žádná z předchozích variant nenaznačuje. Uvedu jako příklad začáteční scénu, kdy se Dorota nachází v posteli s Babinským. Režisér Tobias Kratzer posunul děj vizuálem do současnosti, do kulis chudého panelového bytu, do hráčekého doupěte s herními automaty a s aplikací drog a následně i skupinového sexu. Do tří dlouhých meziher použil režisér video s dotočenými scénami Jonase Dahla a Manuela Brauna. V roli Královny se představila česká mezzosopranistka Ester Pavlů a jako Babinský slovenský tenorista Pavol Breslik. Režie se ujal Tobias Kratzer, scénu a kostýmy vytvořil Reiner Sellmaier. Postavu Schwandy vytvořil Andre Schuen, Dorotou byla Vera-Lote Boecker, Čertem Kresimir Stražanac a Mága zpíval Sorin Coliban. Hráli Wiener Symphoniker a zpíval Arnold Schoenberg Chor pod vedením Erwina Ortnera.

Příběh navazující na Tylovu pohádku o Švandovi dudákově, který se polepšil, vrátil domů a vzal si milovanou Dorotku, pokračuje operní inscenací. Novomanželé jsou týden po svatbě a Dorota přichází na scéně v posteli k orgasmu – ale muž v posteli není Švanda. Je to Babinský, kterého zde hledají strážníci. Švanda se poté vrací domů a nechá se Babinským zlákat na cestu do světa hledat Královnu

Dirigent Petr Popelka

a rozveselit její ledové srdce. Dorota je sleduje a stačí ještě zasáhnout u Královny, která se chce se Švandou milovat, přestože ji na scéně hlídá krutý manžel. Zbytečně, zůstala chladná a krutá, rozevřená scéna dozadu ukázala soud v kápích, požadující smrt Švandy. Situaci zachránil Babinský, ukradl jim dudy a jejich meč a všichni tři uprchli. Druhé jednání se odehrává v pekle, tedy v hráčském a drogovém doupěti. Tady to má Švanda ještě těžší, má přijít nejen o dudy, ale i o duši. Babinský, který se překvapivě upřímně zamiloval do Doroty, jde obětavě zachraňovat Švandu. V pekle uplatní své schopnosti falešného hráče i mazaného podvodníka, vyhraje nad čerty a Švandu osvobodí. Stačí však přijít za Dorotou dřív než Švanda a ten je najde oba v posteli. Zasáhne ho to, ale přesto jim odpouští. „Na tom našem dvoře, všechno to krákoře...“ se rozvíjí do široké kantilény a život jde dál. Tedy žádná romantická národní pohádka, ale realita života.

Zajímavá je okolnost, že ač je celá opera o dudách, nejsou v obsazení orchestru napsány, nikde se ani samostatně neozvou. Zato dokázal skladatel mistrně jejich zvuk napodobit míšením fléten, hoboje a žesťů tak, že vznikla barevně přesvědčivá zvuková iluze.

Dirigent Petr Popelka dal do projevu orchestru silnou emoci, vypracoval jednotlivé instrumentální plochy s využitím barevnosti nástrojů, kantilénové fráze s napětím rozevřel široce rozkročené a taneční části měly spád i potřebnou dravost. Byl odměněn dlouhým potleskem. Výborné a vyrovnané výkony, a to jak pěvecké, tak herecké, podali všichni sólisté.

I když tato inscenace některé starší diváky trochu odradila, přesto publikum přijalo *Švandu dudáka* vesměs pozitivně a opera si vysloužila dlouhodobý potlesk.

Jaromír Weinberger (8. 1. 1896, Praha – 8. 8. 1967, St. Petersburg, Florida) byl česko-americký hudební skladatel. Narodil se v Praze v české židovské rodině a k hudbě měl blízko již od mala. Skladbu studoval nejprve na pražské konzervatoři a později v Lipsku u Maxe Regera. Po svých úspěšných studiích se rozhodl odcestovat do USA, kde pracoval rok jako učitel, ale nakonec ho láska k vlasti znovu zavedla do Československa, kde vyučoval v Praze, ale i v Bratislavě. Pobýval také ve Vídni. Od roku 1929 žil střídavě v Badenu u Vídne a v Modřanech u Prahy.

Jeho první velký a okamžitý úspěch se dostavil s datem 27. dubna 1927, kdy byla jeho opera *Švanda dudák* poprvé uvedena v Národním divadle v Praze. Významný úspěch sklídila tato „lidová opera“ i při svých uvedeníích v Německu, kde měla premiéru ve Vratislavi (tehdy patřila velká část Slezska k Německu), a to v německém znění, které obstaral Max Brod. Celkově bylo libreto této opery přeloženo do sedmnácti jazyků a byla hrána po téměř celé Evropě, v roce 1931 i v Metropolitní opeře v New Yorku. *Švanda dudák* se stal jednou z nejpoblárnějších oper meziválečné doby vůbec, jen do roku 1931 bylo toto Weinbergerovo dílo provedeno více než 2 000× ve stovkách operních domů. Oblíbenými orchestrálními kusy se staly polka a fuga z této opery.

Posledním Weinbergerovým dílem, které si získalo v Evropě popularitu, byly jeho variace a fuga *Pod košatým kaštanem* z roku 1939. V nacistickém Německu byla Weinbergerova hudba kvůli jeho židovskému původu již krátce po nástupu Adolfa Hitlera k moci v roce 1933 umlčena a stejný osud ji postihl i v Rakousku po anšlusu v roce 1938 a v dalších, od roku 1939 nacisty okupovaných zemích včetně Československa.

115 let od první české mše ve Vídni

19. listopadu 2023 jsme si společně s otcem biskupem dr. Franzem Scharlem připomněli a oslavili 115 let od první mše svaté pro krajany, která byla sloužena v kostele Nejsvětějšího Vykupitele ve III. vídeňském okrese. Mši svatou hudebně doprovodila rodina Čechových.

První mše svatá pro Čechy na Rennwegu byla sloužena 15. listopadu 1908 o slavnosti sv. Leopolda Babenberského, hlavního patrona Dolního Rakouska a arcidiecéze Vídeň. Kostel Nejsvětějšího Vykupitele je od počátku v majetku Jednoty svatého Metoděje, která je patronem kostela. Od roku 1922 spravují těšitelé (Kongregace bratří těšitelů z Gethseman) kostel na Rennwegu, a to i přes různé přestávky dodnes. Kongregace bratří těšitelů z Gethseman byla založena dominikánem Josefem Janem Litomickým v roce 1922.

Návštěva u předsedy Senátu PČR

Dostalo se nám velké pocty – během krajské konference s názvem „Úloha a místo zahraničních Čechů v bilaterálních vztazích II“, která se konala v Praze ve dnech 21. a 22. září 2023 v Senátu PČR pod záštitou místopředsedy Senátu PČR Tomáše Czernina a patronací Stálé komise Senátu PČR pro krajany v zahraničí, jsme byli pozváni k předsedovi Senátu PČR, panu Miloši Vystrčilovi. Přivítal nás v místnosti, kde vítá prominentní zahraniční hosty. Po představení činnosti Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku byl zvědav na naše názory, postoje rakouských politiků a na reakce našich spoluobčanů k válce na Ukrajině. Zajímala ho také rakouská neutralita. Ocenil krajskou práci a také naši klubovou. Otázka střídala otázku, ale neúprosný čas pro nás tak důležitou a milou návštěvu ukončil, pan předseda měl další neodkladný program. Rozloučili jsme se s tím, že se určitě při nějaké další příležitosti uvidíme a můžeme pokračovat v rozhovoru.

RNDr. Miloš Vystrčil je od roku 1991 členem ODS. V únoru 2020 byl zvolen předsedou Senátu Parlamentu

Předseda Senátu PČR Miloš Vystrčil, Helena Basler a Richard Basler, zástupci Kulturního klubu Čechů a Slováků v Rakousku

České republiky, nastoupil po Jaroslavu Kuberovi (ODS), který náhle zemřel. V listopadu 2022 post obhájil a zůstal předsedou Senátu.

Miloš Vystrčil opakovaně označuje senát za nejsvobodnější a nejdemokratičtější instituci v zemi. Hlásí se k Evropské unii, je příznivcem ochrany životního prostředí a občanské společnosti. Hlásí se k odkazu Václava Havla.

Literární odpoledne Amerického klubu dam

23. září 2023 pořádal Americký klub dam (AKD) v sále Dřevák na Starém Městě v Praze 1 literární odpoledne. Tématem byla osobnost české venkovní prózy, spisovatelka a etnografka Teréza Nováková u příležitosti jejího 170. výročí narození. Jsem sice členkou Amerického klubu dam, na což jsem velice pyšná, ale žiji ve Vídni a veškeré akce AKD probíhají v Praze, respektive na území Česka, takže je musím oželet.

Při této příležitosti vždy vzpomínám na paní dr. Miladu Seckou, která roku 1996 obnovila při Náprstkově muzeu činnost Amerického klubu dam, přerušenu státním zrušením všech spolků v roce 1948, a stala se jeho první předsedkyní i organizátorkou programu. Byla také přesvědčnou sokolou, několikrát se zúčastnila sokolského setkání v Oetzu, a hlavně nesmírně vzdělanou a brilantní historičkou a etnoložkou, která nás velice brzo v roce 2021 opustila. Vzpomínám na naše seznámení na jedné ze senátních akcí, na naše společné projekty (dr. Holub, české stopy ve Vídni), na její přednášky, některé také ve Vídni, či na její publikace.

Konečně jsem měla po dlouhé době příležitost pořad Amerického klubu dam navštívit. Byla jsem totiž v Praze, kde jsem se zúčastnila krajské konference v Senátu PČR. S životem a literárním dílem spisovatelky Terézy Novákové nás zaníceně seznámil PhDr. Lukáš Průša, profesor Jazykového gymnázia Pavla Tigrida v Ostravě-Porubě. Druhého dílu pořadu s ukázkami z autorčiny tvorby jsem se již nemohla zúčastnit, vlak nečeká... Dostalo se mi velice milého přijetí a mohla jsem vyslechnout velmi zajímavou přednášku. Škoda, že nejsem v Praze dost často.

Helena Basler

Členka Amerického klubu dam **Milena Secká** (14. 7. 1957, Praha – 14. 3. 2021, Praha) byla česká historička, etnografka a spisovatelka, vědecká pracovnice Národního muzea a ředitelka knihovny Náprstkova muzea.

Stalo se

2. a 3. října navštívili členové **Klubu přátel Rakouska** z Prahy Vídeň. Na programu byla komentovaná procházka po Ústředním hřbitově a prohlídka muzea Belvedere.

15. října se v Dolním Rakousku konal **Slovenský den** – jedinečná iniciativa pod patronací obce Schwarzenau ve Waldviertelu. Partnerskou zemí v roce 2023 bylo Slovensko. Zde se prezentoval dětský a mládežnický folklórní soubor Rozmarín z Vídně.

18. října Rakouská společnost pro literaturu ve spolupráci s Českým centrem připomněla překladatele české poezie do němčiny Emila Saudka. Díky podpoře Grantové agentury ČR bylo možno zmapovat Saudkovo dílo. Členové týmu: Lucie Merhautová, Michal Topor, Václav Petrbok, Štěpán Zbytovský, Josef Vejvodík, Iignes Koelzsch a Vratislav Doubek.

Emil Saudek (14. 9. 1876, Iglau, Rakousko-Uhersko – 23. 10. 1941, Praha) byl český překladatel a redaktor. V letech 1895-1900 studoval práva na vídeňské univerzitě a v roce 1902 získal doktorát. Pracoval jako bankovní úředník v Anglo-rakouské bance ve Vídni a poté v Praze a v roce 1923 byl povýšen na sekretáře. Saudek upravoval díla svých krajanů J. S. Machara a O. Březiny a překládal (zejména poezii z češtiny do němčiny). Byl i literárním kritikem. Jeho syn Erik Adolf Saudek (1904-1963) pracoval jako překladatel do češtiny.

19. října uspořádal Rakousko-slovenský kulturní spolek zajímavé setkání: byl představen jeden z projektů **Zdenka Dzurjanina** a **Pavola Demeše** na téma „Viděl jsem všechny kostely Slovenska“. Více viz www.kostolyslovenska.sk.

19. října se konala v SI přednáška **dr. Michaela Macka** „Zámek v Rusovcích“, který v roce 1906 získala vdova po korunním princí Rudolfovi, podruhé vdaná za Eleméra Lónyae.

Elemér Edmund Lónyay, hrabě od roku 1896, princ Lónyay z Nagy-Lónyae a Vásáros-Namény od roku 1917, byl maďarský diplomat z rodu Lónyay de Nagy-Lónyae et Vásáros-Namény.

22. října proběhl v Dolním Rakousku v Brucku a Hainburgu festival Varhanní podzim, kterého se zúčastnilo jede-

náct hudebníků a hudebnic z pěti zemí. Českou republiku zastupoval **Ondřej Valenta** (* 1990), hlavní varhaník v bazilice sv. Petra a Pavla na Vyšehradě. Pedagogicky působí na pražské konzervatoři, kterou vystudoval, a ve studiu pokračoval na Hudební fakultě AMU. Svě vzdělání v oboru si rozšířil ještě na Mozarteu v Salcburku a na Vysoké škole hudby a divadla v Mnichově. Zároveň se věnoval studiu cembalové hry.

Dalším českým účinkujícím byl fagotista **Štěpán Jinek**, který studuje na pražské konzervatoři ve 4. ročníku pod vedením sólofagotisty České filharmonie Ondřeje Roskovece. Od září 2022 je členem Orchesterální akademie PKF – Prague Philharmonia a působí jako pedagog na Základní umělecké škole Taussigova. Je také členem Českého spolku dvouplátkových nástrojů a od roku 2022 řídí coby generální ředitel Královeckou filharmonii.

6. listopadu proběhla další přednáška organizovaná spolkem Alumni-CZ-Austria, která byla věnována tématu pokroku při léčení některých onkologických onemocnění a přínosu lékařské biologie a genetiky. Hostem byla **doc. Mgr. Kateřina Machová Poláková**, vedoucí oddělení molekulární genetiky Ústavu hematologie a krevní transfúze (UHKT) z Prahy.

7. listopadu navštívil ministr zahraničí ČR **Jan Lipavský** Vídeň. Ministerstvo zahraničí a další instituce pracují na tom, aby se Školskému spolku Komenský dostávalo institucionální i finanční podpory nejen z Česka. Šéf české diplomacie Jan Lipavský to řekl 7. listopadu v krátkém projevu ve vídeňské škole Komenského, po němž předal medaili Za zásluhy o diplomacii starostovi spolku Karlu Hanzlovi.

Školský spolek Komenský, který vídeňskou školu provozuje, Praha podporuje dlouhodobě. Od vzniku samostat-

Jan Lipavský předává vyznamenání Karlu Hanzlovi

ného Československa do osmdesátých let minulého století byla podpora systémová, od devadesátých let vláda nepravdělně posílala spolku finanční dary. Naposledy letos v únoru kabinet schválil pro následující tři roky devět milionů korun.

Školský spolek Komenský funguje od roku 1872. V současnosti provozuje mateřskou, základní a střední školu, které poskytují vzdělání v němčině, češtině a slovenštině. Školy mají v současné době zhruba 550 žáků. Návštěvě ministra v jednom ze sálů školy přihlíželo zhruba 400 žáků, učitelů a dalších pracovníků školy. „Spolek Komenský tvoří jádro české komunity ve Vídni a pomáhá tak zachovávat naše kulturní dědictví, které je úzce spjato s Rakouskem a celým střeoevropským regionem,“ řekl Lipavský.

Kulturní klub zastoupil místopředseda Richard Basler.

Na 35. mezinárodním dětském filmovém festivalu (**11.-19. listopadu**) se promítal nový český film *Děti Nagana*. Krátký obsah: Píše se rok 1998, v japonském Naganu právě vrcholí turnaj století. Češi vyhrávají a propuká davové šílenství. Dospělí získávají skoro ztracenou národní hrdost. Všechny malé děti chtějí být jako Jarda Jágr nebo Dominik Hašek. Mezi nimi je i Dom. Jedenáctiletý snilek, kluk z rozvrácené rodiny. Upíná se ke svému novému idolu. Dětská porota udělila filmu režiséra a scenáristy Dana Pánka Cenu UNICEF.

Dan Pánek (* 21. 1. 1988, Praha) je scenárista, divadelní a filmový režisér. Již při studiu se zabýval amatérskými filmy, které postupem času posouval až k profesionální úrovni. Jeho celovečerním debutem byl v roce 2016 film *Taxi 121* – thriller, jenž pojednával o sériových vraždách pražských taxikářů. V roce 2019 debutoval i na seriálovém poli, a to komediální internetovou sérií s názvem *Za oponou*. Na svém kontě má i celou řadu hudebních videoklipů. Jeho vzorem je Steven Spielberg, jehož *Jurský park* byl prvním snímkem, který viděl na velkém plátně.

14. listopadu se konala v Dokumentačním středisku pro východoevropskou a střeoevropskou literaturu přednáška filozofa **Filipa Tvrdého** z Filozofické fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě na téma „Všechno je jinak, než nám říkají“ a prezentace výsledků výzkumu konspiračních teorií.

16. listopadu proběhlo **slavnostní otevření nových prostor spolků Rakúsko-slovenského kulturného spolku (RSKS) a Slovenského školského spolku (Sova)** ve Vídni Marktgasse 3 v devátém okrese, za přítomnosti spolkové ministryně Susanne Raab, Michaela Brunner, vedoucí oddělení pro integraci, kulturu a národnostní menšiny při Spolkovém kancléřství, velvyslance Slovenské republiky v Rakousku Jozefa Polakoviče, spisovatelky Zdenky Becker, zástupců krajských spolků a dalších vzácných hostů. Oficiálního programu se ujala místopředsedkyně Slovenského poradního sboru Ingrid Konrad, která seznámila přítomné s historií nového sídla zvaného Thuryhof. Slavnosti se za Klub zúčastnil jeho místopředseda Richard Basler.

V úterý **21. listopadu** zahrál anglický klavírista Jonathan Powell v ORF Radiokulturhaus díla znovuobjeveného českého skladatele **Hanse (Hanuše) Winterberga**.

22. listopadu se konala přednáška česko-vídeňského ekonoma **ing. Romana Zemana** „Jak klameme sebe i ty druhé aneb Komunikační fauly, informační zkreslení a manipulace“, kterou pořádal spolek Alumni-CZ-Austria.

24. listopadu zval **Literární kroužek** do klubovny české školy na **Pásmo o poezii a životě Jana Zahradníčka**.

Jan Zahradníček:

„Bylo jich hrstka,
zrovna jak zrní v hlině,
spravedlivých a milosrdných
a tou setbou se obrozovala zem.
Vždy tomu tak bylo.
Vždy tomu tak bude...“

Předseda české vlády **Petr Fiala** se v pondělí **4. prosince** setkal ve Vídni s rakouským spolkovým kancléřem Karlem Nehammerem, se kterým jednal o aktuální migrační situaci v Evropě, rozšiřování EU, válce na Ukrajině a spolupráci v oblasti dopravy a energetiky. Poté jej přijal také rakouský prezident Alexander Van der Bellen. Na závěr své návštěvy v Rakousku diskutoval premiér s představiteli rakouské hospodářské sféry.

Oba lídři se shodli, že česko-rakouské vztahy jsou nejlepší, jaké kdy byly. Naše země mají dlouhou společnou minulost a kulturu, máme podobný pohled na výzvy zahraniční a evropské politiky a máme zájem na rozvíjení konkrétní spolupráce. Jednou ze společných výzev je otázka nelegální migrace. „Naše země se shodují v tom, že EU nutně potřebuje reformu migrační politiky. Současná situace je neudržitelná a potřebujeme velmi rychle najít společné evropské řešení. Naše země volají po posílení zabezpečení vnější schengenské hranice, rychlejším vyhošťování a spolupráci se třetími zeměmi. Musíme nelegální migranty odrazovat od toho, aby se do Evropy vydávali, a bojovat proti pašerákům a obchodníkům s lidským neštěstím,“ uvedl Fiala.

Důležitým tématem jednání byla energetika. Lídři se shodli na potřebě posílení přeshraničního propojení elektrické sítě mezi Českem a Rakouskem, které je předpokladem pro dosažení evropských cílů v oblasti dekarbonizace. Premiér Fiala rovněž ocenil společný pohled obou zemí na rozšiřování EU a integraci států západního Balkánu a zdůraznil, že Česká republika na prosincovém zasedání Evropské rady podpoří zahájení přístupových jednání s Ukrajinou a Moldavskem a udělení kandidátského statusu Gruzii.

Premiér Fiala zdůraznil, že ČR chce do deseti let dostavět klíčové dálnice, což se týká i dálničních spojení D3 a D52 do Rakouska. „Výstavba posledních dvou úseků dálnice D3 ke státní hranici do Dolního Dvořiště začne letos a v příštím roce. Hotovo bude do tří let. V realizaci jsou nyní tři úseky kolem Českých Budějovic. Dostavba dálnice D52 Brno – Vídeň začne za tři roky a dokončena by měla být v roce 2031,“ dodal premiér. Oba státníci jednali také o železničním projektu Via Vindobona, tedy spojení Berlín – Praha – Vídeň. Na naší straně probíhají intenzivní přípravy, nyní je důležité spolupracovat na zajištění evropského financování. Po skončení jednání oba politici zamířili do kaple Spolkového kancléřství, kde zapálili svíčku za zesnulého Karla Schwarzenberga.

Českého premiéra přijal poté rakouský prezident Alexander Van der Bellen, se kterým Petr Fiala diskutoval

o rozšíření EU, aktuální situaci v Izraeli a dalších mezinárodních tématech.

Po schůzce s prezidentem Van der Bellenem se premiér v budově velvyslanectví zúčastnil oběda s deseti předními reprezentanty rakouské ekonomiky. Tématy diskuse byly evropská konkurenceschopnost v kontextu energetické transformace, vysokých cen energií a nedostatku pracovních sil, otázka energetické bezpečnosti, dokončení dálničního spojení mezi Českou republikou a Rakouskem nebo přijetí eura. Sekání potvrdilo důležitou vazbu obou zemí v rámci obchodní výměny i infrastrukturního propojení.

Rakousko je 7. nejdůležitějším obchodním partnerem Česka a také významným investorem. Vývoz českých firem do Rakouska dosáhl loni rekordních 251 miliard Kč.

Úřad vlády ČR & ZÚ Vídeň

Nový český spolek ve Vídni

Byl založen nový spolek pod jménem **Český a slovenský studentský spolek ve Vídni**, jeho zakladateli jsou studenti, kteří studují v Rakousku. Členové výboru: Bc. Jakub Dokulil, předseda; BSc. Peter Kováč, místopředseda.

Email: cs.students@vienna gmail.com, Facebook: Tschechischer und Slowakischer Studentenverein in Wien, ZVR:1705393886.

Zemřel Karel Schwarzenberg

12. listopadu ve věku 85 let zemřel ve Vídni Karel Schwarzenberg, potomek známého šlechtického rodu, příslušník jedné z nejstarších šlechtických rodin v Evropě, čestný předseda strany TOP 09, kterou v roce 2009 spoluzakládal, a místopředseda zahraničního výboru Poslanecké sněmovny.

Karel Schwarzenberg se narodil v Praze do šlechtické rodiny, která musela po únoru 1948 odejít do rakouské emigrace. Vystudoval práva a lesnictví. V osmdesátých letech byl předsedou Mezinárodního helsinského výboru pro lidská práva. V roce 1898 se vrátil do vlasti, byl kancléřem prezidenta Václava Havla, poslancem, senátorem a ministrem zahraničí. V lednu 2013 kandidoval Karel Schwarzenberg na prezidenta ČR v první přímé volbě. Skončil druhý za Milošem Zemanem. Patřil k nejoblíbenějším českým politikům. Mezi jeho koníčky patřily politika, staré a nové umění, a než mu ji lékař zakázal, tak i dýmka.

O úmrtí jedné z nejvýraznějších postav české politické scény napsal jeho politický soupeř Miroslav Kalousek: „Bylo mi jasné, že se to blíží, ale stejně je to úder. Byl to jeden z nejdůležitějších a nejlaskavějších lidí v mém životě. Ať odpočívá v pokoji, Česká republika by mu měla být navždy vděčná za vše, co pro ni nezištně vykonal,“ uvedl spoluzakladatel TOP 09 a exministr financí Kalousek.

Čeští politici vzpomínají na Karla Schwarzenberga jako na významnou osobnost demokracie. Oceňují jeho nezištnou práci pro Českou republiku. Podle prezidenta Petra Pavla odešel ve všech ohledech velký muž. „Služba naší zemi pro něj byla nejen kontinuitou rodu, ale naprosto přirozeným posláním. Bylo mi velkou ctí znát ho osobně. Jeho noblesu, moudrost, laskavý humor a evropský přesah budu postrádat. Upřímnou soustrast rodině,“ napsal prezident na sociálních sítích. Se Schwarzenbergem se rozlouči-

la slovenská prezidentka Zuzana Čaputová parafrází jeho slov: „Dovolím si pozměnit jeho vlastní citát, který pronesl v kondolenčním projevu při loučení se svým přítelem Václavem Havlem: Pane Schwarzenbergu, budeme dál bojovat za pravdu a lásku. Nepřestaneme, můžete se na nás spolehnout.“

„Truchlíme nad Karlem Schwarzenbergem. Jeho odchodem jsme ztratili přesvědčeného Evropana a politika, který se zasazoval o lidská práva, svobodu a hodnoty Evropské unie,“ napsal rakouský kancléř Karl Nehammer. Podle něj za sebou Schwarzenberg zanechal výraznou stopu v evropské, české i rakouské politice. „Soucítíme s jeho rodinou a přáteli v těchto těžkých chvílích,“ dodal.

Podobně rakouský ministr financí Alexander Schallenberg Schwarzenberga ocenil za neutuchající obhajobu demokracie, lidských práv a evropské myšlenky. „Byl Středoevropanem v tom nejlepší smyslu slova. Nejenže evropskou historii znal skrz naskrz, on ji i žil,“ podotkl. *Der Standard* připomněl, že Schwarzenbergovým charakteristickým rysem byl často svérázný a kousavý smysl pro humor a sebeironie. APA napsala, že uměl být také velmi přímý...

Není pochyb o tom, že Karel Schwarzenberg bude chybět Čechům i Rakušanům. A to nejen jako obhájce lidských práv a kritik populismu, ale také jako vtipný glosátor, který si uměl udělat legraci i sám ze sebe a svého původu.

Jak připomíná web rakouského deníku *Der Standard*, když se Karla Schwarzenberga ptali na jeho schopnost na chvíli si krátce zdřímnout i při státních banketech a přitom ihned po probuzení promptně reagovat na dění v sále, odpověděl: „Koneckonců v tom mám 700 let zkušeností.“

Kondolence Kulturního klubu

Vážená rodino,

odešel neobyčejný člověk, výrazná osobnost česko-slovenské a evropské politiky. Zpráva o jeho úmrtí nás hlu-

boce zasáhla. V těchto pro Vás těžkých chvílích zůstáváme v myšlenkách s Vámi. Pan Schwarzenberg od založení naší organizace ve Vídni nás velmi podporoval radami a účastí na různých akcích (Diplomatická akademie ve Vídni), byl i členem Kulturního klubu.

Bude chybět, ale s námi zůstává nadále!

Za Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku / Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich

Ing. Helena Basler, předsedkyně

Mag. Dr. Marie Brandeis, místopředsedkyně

Mag. Richard Basler, místopředseda

Neodeslaný e-mail

Stále musím myslet na své, tehdy jsem to netušila, poslední a náhodné setkání s panem Schwarzenbergem. Zvali jsme ho na různé akce Klubu ve Vídni i v Praze, ale v poslední době se z různých důvodů omlouval, nebo jsem se omlouvala já, ale zůstali jsme v pravidelném e-mailovém styku.

A pak jsem jela na konci září do Prahy na krajanskou konferenci, která se konala v Senátu PČR ve Valdštejnském paláci, kde jsem měla krátký příspěvek a která proběhla v zasedací místnosti Senátu. Naštěstí jsem byla upozorněna, že paralelně probíhá konference „Ve znamení tří deklarácí“, které se účastní také pan Schwarzenberg. Opustila jsem tedy zasedací sál a přesunula se do hlavního sálu,

kde se druhá konference konala. Dočkala jsem se, mezi přednášejícími byl i Karel Schwarzenberg. Po zakončení velice informativní a zajímavé konference (budu Vás informovat v příštím čísle časopisu *Kulturní klub*) jsem se zařadila do dlouhého zástupu čekajících na pana Schwarzenberga. Měla jsem štěstí, v davu mě zahlédl, pokynul, abych přistoupila, a obdařil mě radostně líbezným úsměvem. Doposud mi takový úsměv nevěnoval, a to se známe již mnoho let. Seděl na vozičku, sám předtím prohlásil, že je hluchý jak poleno, poreferovala jsem mu o naší činnosti a snažila jsem se vykoktat, že věřím, že se jeho zdravotní situace zlepší, snad mě slyšel, a posléze mě stále s tímtež úsměvem a s políbením ruky propustil.

Na připravenou recepci jsem ani já ani přítomný syn nešli, spěchali jsme zpět na „naši“ konferenci a měli jsme štěstí. Auto s panem Schwarzenbergem právě odjíždělo z nádvoří, on nás poznal a opět s líbezným úsměvem, nedá se to jinak popsat, nám dlouho na rozloučenou mával. To jsem ještě netušila a ani si nechtěla připustit, že je jeho zdravotní stav tak vážný. Přijela jsem do Vídně s hřejivým pocitem, že jsme se, i když krátce, setkali. Pak jsem roze-psala, tak jak jsem měla vždy po setkání s ním ve zvyku, e-mail. Na konferenci nevypadal už moc dobře a ze začátku mu vypovídal hlas, ale pak se rozmluvil a jeho připomínky byly jako vždy velice rozumné a vysvětlující. To vše jsem mu chtěla napsat a pogratulovat mu k jeho projevu, ale ... nastydla jsem, pak jsem někam jela a poté musela něco nutného dodělat. A pak přišla zpráva... Teprve teď jsem jeho úsměv pochopila, byl to úsměv na rozloučenou.

Helena Basler

VZPOMÍNKA

10. října 1948 byla česká škola Komenský ve Vídni na Sebastianplatzu ve třetím vídeňském okrese pojmenována **Školou Jiljího Jahna**.

Jiljí Jahn (19. 6. 1883, Plzeň – 21. 6. 1947, Plzeň) po univerzitních studiích klasické filologie a filozofie v Praze (PhDr.) učil na různých středních školách. Po roce 1918 se ve Vídni podílel na dalším budování českých menšinových škol spolku Komenský; časem působil jako inspektor a vrchní školní rada. (Vyučování na první české škole ve Vídni začalo v roce 1883.) Přednášel a psal o filozofii pro široký okruh zájemců. Většina jeho studií vyšla v revui vídeňských Čechů *Dunaj*. Byl zvolen mimořádným členem ČAVU a KČSN. Od roku 1925 učila ve Vídni na českém reálném gymnáziu a vyšší škole rovněž Jahnova sestra Emílie Jahnová (* 1892, Plzeň), absolventka studia přírodních věd a zeměpisu na UK. Do své knihy *Zblízka i zdaleka* (1940) zařadila i studii o J. E. Purkyněm *Stavitel chrámu*.

Bedřich Schnirch (7. 6. 1791, Pátek nad Ohří u Loun – 25. 11. 1868, Vídeň)

Česko-rakouský projektant a inženýr Bedřich (Friedrich) Schnirch zemřel před sto padesáti pěti lety ve Vídni. Svou profesní stopu zanechal mimo jiné v Praze nebo ve Strážnici. Za své zásluhy obdržel rytířský kříž.

Bedřich Schnirch patřil k nejuznávanějším rakouským odborníkům na stavbu mostů. Do historie se zapsal jako stavitel prvního řetězového mostu na evropském kontinentu, který byl otevřen v červnu 1824 ve Strážnici. Výraznou stopu zanechal i v Praze, pro kterou navrhl druhé přemostění Vltavy, most císaře Františka I., který v letech 1841-1898 spojoval Národní třídu a Újezd. Tento most stál na místě dnešního mostu Legií.

Schnirch, jehož jméno dnes nese ulice v Praze-Holešovicích, se narodil v červnu 1791 v Pátku nad Ohří u Loun. Studoval mimo jiné v dolnorakouské Kremži, mezi roky 1819 a 1821 pak na vídeňské polytechnice. Než se na tuto prestižní školu zapsal, pracoval několik let u stavitele Vojtěcha Lanny, jehož firma po letech stavěla pražský řetězový most. Kromě mostů navrhoval Schnirch také domy, stál rovněž za myšlenkou řetězových střech, tedy jakýchsi železných krovů, na které získal patent.

V roce 1842 se Bedřich Schnirch stal hlavním inženýrem na vídeňském ředitelství železnic, v této funkci si například patentoval most používající místo řetězu tuhý příhradový nosník, který byl v letech 1859 a 1860 použit na dvou místech ve Vídni. Od roku 1861 byl Schnirch i hlavním inspektorem staveb na drahách. Už v roce 1848 stál u založení rakouského svazu inženýrů. V roce 1863 odešel do penze.

České centrum ve Vídni se stěhuje z Herrengasse do Kreuzherrengasse

1. března 2024 se České centrum Vídeň, které je součástí celosvětové sítě kulturního institutu Českých center, přestěhuje z Herrengasse do Kreuzherrengasse ve 4. vídeňském městském okrese. Zahájí tak novou etapu své činnosti, která je založena především na spolupráci s rakouskými kulturními organizacemi a evropskými partnerskými instituty.

České centrum Vídeň již 30 let realizuje své kulturní aktivity ve vlastních galerijních prostorách na Herrengasse ve Vídni. Na konci letošního roku skončí i tato etapa.

Současná koncepce kulturní diplomacie se zaměřuje na partnerskou spolupráci a rozšiřování mezinárodních kulturních vztahů. „Spolupráce s místními partnery se v posledních letech stala mnohem důležitější. Abychom oslovili co nejširší publikum, musíme se zviditelnit v kulturní infrastruktuře města. A to se nám nejlépe daří právě díky našim partnerům,“ říká Ondřej Černý, generální ředitel Českých center. „Nové prostory sice nebudou sloužit k prezentaci našich výstav a dalších akcí, ale díky své centrální poloze nedaleko vídeňského Karlsplatzu jsou velmi vhodným místem pro networkingová setkání a například i pro pořádání jazykových kurzů,“ dodává.

„Změna přináší nejen nová dobrodružství, ale také nové podněty. Nové prostory Českého centra Vídeň nabízí příležitost, jak učinit naši místní kulturní diplomacii současnou a vhodnou pro budoucnost a dále tak prohloubit česko-rakouskou spolupráci v této oblasti,“ říká Jiří Šitler, velvyslanec České republiky v Rakousku.

České centrum Vídeň bude sídlit v budově patřící rytířskému řádu křižovníků s červenou hvězdou, který byl založen svatou Anežkou Českou v Praze v roce 1233. „Je nám ctí, že České centrum Vídeň našlo nový domov právě u nás. Naše budova již nyní nabízí dostatek prostoru pro kulturní a společenské aktivity. O to více nás těší možnost vytvořit zde nové synergie,“ říká pater Marek Pučalík, rektor kostela svatého Karla Boromejského ve Vídni a představený řádu v Rakousku.

Kontaktní údaje od 1. března 2024:

České centrum Vídeň
Kreuzherrengasse 1 (vchod Gußhausstraße 10), 1040 Wien
Telefon: +43 1 535 23 61
E-mail: ccwien@czechcentres.cz

Česká centra jsou příspěvkovou organizací Ministerstva zahraničních věcí České republiky. Jsou nedílnou součástí české zahraniční politiky a důležitým nástrojem kulturní diplomacie v rámci veřejné diplomacie. Jejich úkolem je šířit a propagovat obraz České republiky ve světě a posilovat kulturní vztahy mezi zeměmi.

Česká centra se definují jako kulturní instituty a působí v oblasti kultury v nejširším slova smyslu. Nabízejí také kurzy českého jazyka v zahraničí a organizují certifikované jazykové zkoušky. Česká centra jsou od svého založení v roce 2006 zastoupena v síti EUNIC (Sdružení národních kulturních institutů členských států EU). V současné době působí 28 center na čtyřech kontinentech.

České centrum Vídeň je kulturním oddělením Velvyslanectví České republiky ve Vídni a bylo otevřeno v roce 1994 v Herrengasse. Již téměř 30 let vede dialog s rakous-

kou veřejností, pořádá kulturní akce (včetně výstav, autor- ských čtení, přednášek, koncertů, filmových projekcí) a jazykové kurzy a spolupracuje s místními partnery. České centrum Vídeň je členem EUNIC Austria.

Kontakt:

Mag. Sandra Dudek
České centrum Vídeň
Tel.: +43 660 78 28 619
E-mail: dudek@czechcentres.cz

Ve Vídni, dne 30. 11. 2023

Ředitelka Českých center rozšíření jejich sítě neplánuje

Nová generální ředitelka Českých center Jitka Pánek Jurková chce skrze centra prezentovat Česko jako zemi mimořádného kulturního dědictví, která ale žije v současnosti a je aktivním členem mezinárodního společenství. Řekla to na tiskové konferenci poté, co ji ministr zahraničí Jan Lipavský (Piráti) uvedl do funkce. Další rozšíření sítě Českých center se nyní neplánuje, je potřeba se soustředit na spuštění plnohodnotného provozu nově vzniklých center v Bělehradě a Tchaj-peji, řekl na dotaz ČTK šéf diplomacie.

Sít Českých center tvoří osmadvacet zahraničních poboček určených k propagaci ČR. „Česká centra jsou výkladní skříní naší veřejné diplomacie a pod správným vedením patří i k silným nástrojům české zahraniční politiky,“ řekl Lipavský. Centra jsou podle něj důležitým místem setkávání, vzdělávání a kulturní výměny. Od roku 2018 byl generálním ředitelem Ondřej Černý, někdejší ředitel Národního divadla. Lipavský mu poděkoval za jeho práci i při řešení složité agendy, například Českého domu v Moskvě.

Kulturní diplomatka Pánek Jurková vystudovala mezinárodní vztahy a antropologii na Univerzitě Karlově a na amsterdamské univerzitě. Pracovala také jako vedoucí kulturního oddělení izraelského velvyslanectví, České centrum v Belgii vedla od roku 2017. Pracovala mimo jiné na přípravě i realizaci oficiálního kulturního programu českého předsednictví v Radě Evropské unie v loňském roce.

Einladung zum Weihnachtsmarkt

bis 23. 12. 2023, Mo-Mi, Fr-So 14:30-18:30
im Atelier A „Zum blauen Pfau“.

Die Ausstellung

Brigitte THONHAUSER-MERK: *Menschenbilder*

ist im Atelier A „Zum blauen Pfau“
bis 23. 12. zu besichtigen.

Česká duchovní služba Arcidiecéze Vídeň

P. Mgr. Ing. Václav Sládek

Národní koordinátor duchovní péče českých katolíků v Rakousku, duchovní správce a představený

Sídlo: Tschechische Gemeinde, Salvatorgasse 12, A-1010 Wien

Kontakt: M +43 670 404 22 91

www.erzdioezese-wien.at/pages/inst/14425183

Facebook: Farnost Vídeň

Pfarre St. Othmar unter den Weißgerbern, Kolonitzplatz 1, 1030 Wien

Česká duchovní služba ve vídeňské arcidiecézi/Tschechische Gemeinde in EDW
 Panny Marie Na Nábřeží/Maria am Gestade – Salvatorgasse 12
 Nejsvětějšího Vykupitele/Erlöserkirche - Rennweg 63

Prosinec/Dezember 2023

Neděle	17	3. neděle adventní		10.00 hod.	mše svatá	Erlöserkirche
Pondělí	18					
Úterý	19			6.30 hod.	roráty	Maria am Gestade
Středa	20			17.45 hod.	růženec	Maria am Gestade
				18.30 hod.	mše svatá	Maria am Gestade
Čtvrtek	21					
Pátek	22					
Sobota	23	sv. Jan Krakovský		18.30 hod.	mše svatá	Maria am Gestade
Neděle	24	4. neděle adventní		10.00 hod.	mše svatá	Erlöserkirche
		Vigilie ze slavnosti NP		22.00 hod.	vigilie	Erlöserkirche
						<i>Rybovka nastudování č. 67, DERNIÉRA</i>
Pondělí	25	Narození Páně	Sl	10.00 hod.	mše svatá	Erlöserkirche
Úterý	26	sv. Štěpána	Sl	10.00 hod.	mše svatá	Erlöserkirche
Středa	27	sv. Jan	Sv			
Čtvrtek	28	Svatých Mládětek	Sv			
Pátek	29	sv. Tomáš Becket				
Sobota	30			18.30 hod.	mše svatá	Maria am Gestade
Neděle	31	Svátek Svaté Rodiny	Sv	10.00 hod.	mše svatá	Erlöserkirche
				16.00 hod.	mše svatá	Maria am Gestade
						<i>DE/CZ mše svatá na konec občanského roku</i>
Pondělí	1	Matky Boží Panny Marie	Sl	8.00 hod.	mše svatá	Maria am Gestade

P - památka Sv - svátek Sl - slavnost

KALENDÁRIUM

16. 12. 1993-2023: 30 Jahre Anerkennung der Roma als Volksgruppe in Österreich

14:00 Workshop „Gemeinsam statt einsam!“

19:00 Fest – mit einer Menge Musik und Literatur

OHO, Lisztgasse 12, 7400 Oberwaert

16. 12. v 15:00 Předvánoční oslava – České srdce II, XII, XVII a XX

Slovanská beseda, Drachengasse 3, 1010 Wien

17. 12. v 15:00 Vánoční odpoledne s tombolou – České srdce III/XI a Sokol III/XI

Slovanská beseda, Drachengasse 3, 1010 Wien

29. 12. v 19:00 Česká hudební Vídeň 2023: Varhanní koncert

Variace na česko-rakouská témata v provedení pražských studentů a studentek hry na varhany pod vedením Jiřiny Marešové.

Kostel Nejsvětějšího Vykupitele, Rennweg 63, 1030 Wien
 Pořádá Nadace pro dějiny kultury ve střední Evropě a Kulturní klub.

08. 01. 2024 v 19:30 Film *Il Boemo*

Film inspirovaný životním příběhem jednoho z nejvyhledávanějších hudebních skladatelů druhé poloviny 18. století – Josefa Myslivečka.

Kinosál Velvyslanectví ČR ve Vídni. Info viz výše str. 2.

Rádio Dráták a podcast ORF Češi Rádio Dia:tón a podcast ORF Slováci

- DRÁŤÁK (každé pondělí, 21:10-21:40 / 21:40-22:00, Radio Burgenland)

- České Ozvěny | Slovenské Ozveny 2 | 13:05 hod. | ORF2

- ORF III vysílá každou druhou neděli v 9:00 nový magazín všech autochtonních menšin v Rakousku s názvem WIR. Po dobu sedmi dní od dne přenosu je možnost na tvthek.orf. at pořad zhlédnout.

- Tým ORF: Miriam Spring, Monika Cauder – Slováci
 Pavla Rašnerová, Martina Pfeffer – Češi

<https://volksgruppen.orf.at/cesi/radiotelevize/tags/radio>

<https://volksgruppen.orf.at/cesi/radiotelevize/tags/televize>

<https://volksgruppen.orf.at/slovaci/radiotv/tags/radio>

<https://volksgruppen.orf.at/slovaci/radiotv/tags/televizia>

Tschechische und Slowakische Volksgruppen Redaktion
 Heiligenstädter Lände 27c, 1190 Wien

České Centrum Vídeň

České centrum Vídeň, Herrengasse 17, 1010 Wien
Změna programu je vyhrazena. O veškerých programových změnách informuje České centrum Vídeň na svém webu, Facebooku a Instagramu. Od 1. 8. 2023 používáme nový e-mail ve tvaru prijmeni@czechcentres.cz.

do 17. 02. 2024 Výstava „Nejkrásnější knihy Rakouska, Německa, České republiky, Švýcarska, Nizozemska a Ukrajiny z roku 2022“

Hauptbücherei Wien, Urban-Loritz-Platz 2a, 1070 Wien

Slovenský inštitút Viedeň

Wipplingerstraße 24-26, A-1010 Wien

Tel.: +43 1 318 905 5291

si.vienna@mzv.sk, www.mzv.sk/sivieden

www.fb.com/SlowakischesInstitutInWien

Přehled našich aktuálních podujatí najdete aj na našem web-stránce – zmena programu vyhrazená.

do 15. 01. 2024 Výstava fotografického diela Miloša Dohnányho: *Medzi novým vekom a tradíciou*

Slovenský inštitút, Wipplingerstraße 24-26, 1010 Wien

SOVA – Slovenský školský spolok

Detailné informácie o aktivitách nájdete pod linkom:

sova@slovaci.at.

Přehled našich aktuálních podujatí najdete aj na našem web-stránce – zmena programu vyhrazená.

RSKS – Österreichisch-Slowakischer Kulturverein

Detailné informácie o našich podujatiach nájdete naďalej na Facebooku alebo na našich stránkach www.slovaci.at.

Veríme, že sa uvidíme na plánovaných podujatiach.

RSKS, Marktgasse 3-7/3/R01, 1090 Wien

ZPRÁVY ČESKÉHO ZÚ

Recepce u příležitosti státního svátku ČR

K příležitosti oslavy Dne vzniku samostatného československého státu dne 28. října 1918 pozvali velvyslanec Jiří Šitler, velvyslanec Ivo Šrámek a primátorka statutárního města Brna Markéta Vaňková na české velvyslanectví hosty z oblasti diplomacie, politiky, hospodářství a kultury, aby 20. října společně oslavili státní svátek. Mezi čestnými hosty byli i rakouská státní tajemnice pro turismus Susanne Kraus-Winkler a předseda Vídeňského zemského sněmu Ernst Woller. Recepce u příležitosti státního svátku prezentovala unikátní mikroskopy, současnou kavárenskou kulturu a Brno jako město zvoucí k návštěvě.

Partnerem letošních oslav bylo město Brno. Primátorka Markéta Vaňková představila hostům Brno jako město kultury, kaváren a inovací. Technologický Park Brno prezentoval novinky z oblasti rozvoje, Centrála cestovního ruchu – Jižní Morava z. s. p. o. turisticky atraktivní cíle regionu. Firma Thermo Fisher Scientific přivezla do Vídně

elektronový mikroskop, jehož základním modelem je možné vidět želvušku. S tou se v nadživotní velikosti mohli návštěvníci vyfotit v zahradě. Muzeum města Brna lákalo na miniexpozici nábytku a v kavárně inspirované Vílou Tu-gendhat mohli hosté ochutnat kávové speciality. K ochutnání bylo samozřejmě i moravské víno a tradiční české speciality. O hudební doprovod se postaralo kvarteto Nostalgia Jazz Quartet Filharmonie Brno.

Ministr zahraničí ČR navštívil Rakousko

Ministr zahraničí Jan Lipavský navštívil 7. listopadu 2023 Vídeň, kde jednal se svým rakouským protějškem Alexanderem Schallenbergem, spolkovým ministrem pro evropské a mezinárodní záležitosti Rakouské republiky. Šéf české diplomacie dále vystoupil na půdě vídeňské Diplomatické akademie, setkal se s krajany a předal medaile „Za zásluhy o diplomacii“.

Ministři zahraničí jednali nejen o zahraničněpolitických tématech, ale také o posilování dobrého sousedství v době, kdy Ukrajina čelí ruské agresi. „V široké řadě témat se shodneme, najdou se i oblasti, na které máme rozdílný názor, ale naše spolupráce je v přátelském duchu, což posiluje i naše historická i geografická blízkost,“ uvedl ministr.

Mezi klíčová témata schůzky patřila také spolupráce ve slavkovském formátu pod taktovkou současného rakouského předsednictví. Ministři Lipavský a Schallenberg diskutovali o podpoře Ukrajiny, dění v Izraeli a současném vývoji ve střední Evropě. „Jsem moc rád, že s Rakouskem v otázce práva Izraele na sebeobranu zaujímáme stejný postoj. To se odrazilo i v nedávném hlasování na Valném shromáždění OSN. Česko i Rakousko odmítlo rezoluci, která neodsoudila terorismus Hamásu,“ dodal šéf české diplomacie.

Během své jednodenní návštěvy Vídně vystoupil ministr Lipavský také na prestižní vídeňské Diplomatické akademii s přednáškou na téma „Geopolitické výzvy a nová bezpečnostní strategie ČR“ a setkal se se studenty a vedoucími instituce. Zavítal rovněž do bilingvní školy Školského spolku Komenský, která již více než 150 let nabízí ve Vídni dvojjazyčné vzdělávání, a předal starostovi spolku Karlu Hanzlovi medaili ministra zahraničních věcí České republiky „Za zásluhy o diplomacii“. Během setkání s představiteli spolků a krajanů ocenil ministr dlouhodobou práci krajské komunity v Rakousku a připomněl její zásluhu na posilování vzájemných vztahů a vytváření pozitivního obrazu Česka. Ministr v té souvislosti zároveň zdůraznil, že si uvědomuje, jak zásadní je pro naše krajany zavedení korespondenční volby.

Vyznamenání během závěrečné společenské akce na velvyslanectví předal šéf české diplomacie rovněž Martinu Eichtingerovi, bývalému radnímu dolnorakouské zemské vlády, který se za dobu svého působení stal výrazným hybatelem spolupráce mezi Dolním Rakouskem a přilehlými kraji České republiky.

Ministr Lipavský uvedl do funkce novou generální ředitelku Českých center

Generální ředitelkou Českých center se stává Jitka Pánek Jurková. Do vedení sítě českých kulturních institutů v zahraničí přichází po šesti letech řízení jednoho z nich, Čes-

kého centra v Bruselu. Do funkce Pánek Jurkovou jmenoval 1. prosince 2023 ministr zahraničních věcí Jan Lipavský na základě výsledků výběrového řízení. Česká centra jsou příspěvkovou organizací Ministerstva zahraničních věcí.

„Česká centra jsou skutečně silným nástrojem naší zahraniční politiky. Nová generální ředitelka má s veřejnou a kulturní diplomacií bohaté zkušenosti jak v akademické oblasti, tak v té praktické. V čele Českého centra stála mimo jiné v době, kdy Česko předsedalo EU a Brusel byl doslova hlavním městem pro prezentaci české kultury,“ uvedl ministr zahraničních věcí Jan Lipavský.

Česká centra letos slaví 30 let svého působení. V současné době je v provozu 28 institutů na čtyřech kontinentech. Na počátku letošního roku se součástí Českých center stala také Kancelář generálního komisaře účasti ČR na EXPO.

Vysoká úroveň česko-rakouských vztahů

Premiér Petr Fiala (ODS) vnímá česko-rakouské vztahy jako nejlepší v historii. Podle něj obě země spojuje nejen řada témat, ale i výzev, jakou může být migrační politika. Česko totiž stejně jako Rakousko volá po lepší ochraně vnějších hranic EU, rychlejším vyhošťování migrantů a spolupráci se třetími zeměmi. Problematika však podle premiéra potřebuje řešení na evropské úrovni. Nelegální migrace je podle něj navíc i obchodem s lidským neštěstím a je třeba s ní bojovat. Rakousko patří k zemím, které jsou nejvíce zasaženy, a Fiala je rád, že v Evropské unii postupují obě země společně.

Kancléř Nehammer označil na oplátku za impozantní český přístup k ukrajinským migrantům a vyjádřil respekt ke krokům České republiky v boji proti migraci. Zástupci zemí V4 společně s Německem a Rakouskem se minulý týden dohodli, že se budou pravidelně scházet, aby zlepšili koordinaci ohledně nelegální migrace.

MZV pracuje na další podpoře Školského spolku Komenský ve Vídni

Ministerstvo zahraničí a další instituce pracují na tom, aby se Školskému spolku Komenský dostávalo institucionální i finanční podpory nejen z Česka. Šéf české diplomacie Jan Lipavský to řekl v krátkém projevu ve vídeňské škole Komenského, po němž předal medaili Za zásluhy o diplomacii starostovi spolku Karlu Hanzlovi.

Školský spolek Komenský, který vídeňskou školu provozuje, Praha podporuje dlouhodobě. Od vzniku samostatného Československa do osmdesátých let minulého století byla podpora systémová, od devadesátých let vláda nepravdělně posílala spolku finanční dary. Naposledy letos v únoru kabinet schválil pro následující tři roky devět milionů korun.

Školský spolek Komenský funguje od roku 1872. V současnosti provozuje mateřskou, základní a střední školu, které poskytují vzdělání v němčině, češtině a slovenštině. Školy mají v současné době zhruba 550 žáků. Návštěv ministrova v jednom ze sálů školy přihlíželo zhruba 400 žáků, učitelů a dalších pracovníků školy. „Spolek Komenský tvoří jádro české komunity ve Vídni a pomáhá tak zachovávat naše kulturní dědictví, které je úzce spjato s Rakouskem a celým středoevropským regionem,“ řekl Lipavský.

Česko se snaží s Rakouskem jednat o financování dvojjazyčné školy ve Vídni

Česko se pravidelně snaží s rakouskou stranou jednat o financování Školského spolku Komenský, který ve Vídni provozuje dvojjazyčnou školu. Největší část provozu platí rodiče na školném, dary přispívá i Česko. Rakouský stát sice také platí určité dávky, problémem je, že ale nejsou mandatorní. Záleží na politickém rozhodnutí, a škola tak nemá do budoucna jistotu. V rozhovoru to ČTK ve Vídni řekl český velvyslanec v Rakousku Jiří Šitler.

Školský spolek Komenský funguje od roku 1872. V současnosti provozuje mateřskou, základní a střední školu, které poskytují vzdělání v němčině i češtině. „Problémem je, aby se zajistilo systémové financování z rakouské strany,“ řekl velvyslanec. Výdaje na školu činí zhruba tři milióny eur (zhruba 74 miliónů korun) ročně, z toho více než třetinu tvoří školné. Ministr zahraničí Jan Lipavský (Piráti) novinářům ve Vídni řekl, že na chod školy přispívají také krajané ze svého rozpočtu v Rakousku.

Pohraniční služby V4, Německa a Rakouska budou koordinovat řešení migrace

Úřady mající na starost ochranu hranice v zemích Visehradské skupiny (V4 – ČR, Slovensko, Polsko, Maďarsko) a také v Německu a Rakousku budou provádět pravidelné konzultace s cílem zlepšit koordinaci ohledně nelegální migrace. Po jednání se svými rezortními kolegy v maďarském Szegedu (Segedínu) to uvedl český ministr vnitra Vít Rakušan.

Opatření reaguje na zavedení kontrol na vnitřních hranicích schengenského prostoru pro volný pohyb osob, kterým vlády zemí střední Evropy postupně reagovaly na zvýšené počty migrantů mířících do Evropy. „Všichni víme, že kontroly na vnitřních hranicích nejsou ideální. Víme, že musíme hlídat vnější hranici,“ uvedl Rakušan, který setkání na téma nelegální migrace svolal a pozval na něj také německou ministryni vnitra Nancy Faeserovou a jejího rakouského kolegu Gerharda Karnera. Koordinační schůzky pohraničních služeb podle českého ministra Rakušana začnou v příštích týdnech. Téma migrace bude podle něj i na programu summitu Evropské unie v Bruselu.

Letošní laureáti ceny Gratias agit

Přijeli z Izraele, Tchaj-wanu, Spojených států, Německa, Itálie a Velké Británie. Osm osobností, které se zasloužily o šíření dobrého jména Česka v zahraničí, letos dostalo cenu Gratias Agit. Ocenění jim v Černínském paláci předal ministr zahraničí Jan Lipavský

Mezi oceněnými je i spisovatelka **Eva Erbenová**, rodačka z Děčína. Jako dítě zažila koncentrační tábor v Terezíně a Osvětimi. Na jaře 1945 utekla z pochodu smrti. O tom, co ji za války potkalo, dětem řekla, až když bylo nejmladšímu synovi deset let. Tak vznikla i knížka *Mámo, povídej, tys tam byla*. A není to kniha jediná, Eva Erbenová je autorkou několika autobiografických knih. Před pětasedmdesáti lety emigrovala do Izraele, s manželem se usadili ve městě Aškelon na jihu země. Nyní ji odtud vyhnala válka. Do Prahy přiletěla repatriačním letem, kterého byla ve svých téměř triadevadesáti letech nejstarší pasažérkou.

Eva Erbenová a Jan Lipavský, foto: Michal Krumphanzl, ČTK

„Být sama doma v bytě, kde neustále na vás střílí, 600 raket denně, pořád sirény, to není život. Tady v Čechách jsem mezi vámi a můžu něco říct. Moje děti jsou šťastné, že mě nemají doma, že se nemusí starat, protože mají o mě strach. Nemám žádný kryt, vždycky jsem se v Izraeli cítila velmi jistá. Naše vojsko, naše rozvědka..., nikdy jsem neměla strach. To mi teď vzali, teď mám strach. Ne o sebe, v mém stáří si už můžu dovolit umřít. Ale o moje děti. Československo milují a jezdí sem, pro ně to ale není jejich vlast. A moje vlast není Izrael, moje vlast je tady. Jsem tady doma a žiju v Izraeli.“

Jako dítě přežila Eva Erbenová holocaust, aktuální dění v Izraeli se ale podle ní nedá s tehdejšími událostmi srovnávat. „Absolutně ne. Holocaust byla politická situace a tohle je pogrom. A je to zaviněné naším ministerským předsedou Benjaminem Netanjahuem, který je korupčník. Jeho žena bývá opilá, nikdo z jeho dětí nezaloží rodinu. A tito lidé nám ukradli Izrael. Jsou ortodoxní, superortodoxní, Darwin je pro ně sprostý slovo. Oni nejsou z opic, ale z žebra Adamova. Jsou to primitivní lidé, sice používají všechny ty digitální, ty nové věci, ale všechno je podle nich od Pána Boha.“

Nynější návštěva Česka má pro Evu Erbenovou zvláštní význam. Nejen že si osobně přebrala cenu *Gratias agit*, ale chce o situaci v Izraeli veřejně mluvit. „Chtěla bych oslovit třeba papeže, vlastně všechny duchovní, jestli je to islamista, rabín, nebo kněz. Jak se na toto díváte? Mlčeli jste, když byla šoa, když nás cpali do plynových komor. Nikdo z těch lidí nic neřekl. A teď zase mlčí. Ti, co vraždí, jsou lidi zbožní, jsou to zbožní muslimové. Jsou ale vrahové. V *Koránu* nestojí, aby podřezávali děti, aby znásilňovali. A proč se teď lidé neozvou? To je zrada na lidskosti.“

Dalším z oceněných je **Tomáš Řízek**. Téměř dvě desetiletí se zabývá uměleckou a nakladatelskou činností na Tchaj-wanu. Založil nakladatelství Mi-Lu Publishing. Ilustroval desítky dětských knih a je například autorem série příběhů na motivy původních obyvatel Tchaj-wanu. Jeho kniha *Sestřelte slunce* byla zařazena mezi čtyřicet doporučených knih jako četba pro školáky a středoškoláky. Ve svém vydavatelství plánuje vydat jednu českou knihu ročně. Jako první tu byla s jeho ilustracemi v roce 2021 vydána Erbenova *Kytice*.

Tomáš Řízek a Jan Lipavský, foto: Michal Krumphanzl, ČTK

„Všichni si klepali na čelo. *Kytice* na Tchaj-wanu, co to může komu říct? Nicméně já se domnívám, že jsme tím udělali velký nakladatelský počin. Polovinu už máme prodanou. České Mi-Lu Publishing vydává tchaj-wanské autory v překladu do češtiny. Tak bylo jenom logické napřít energii opačným směrem. Já jsem přemýšlel, co by se dalo vydat. Knížky našich tchaj-wanských autorů jsou velmi poetické, tak jsem přemýšlel, co vydat poetického v češtině. *Kytice* byla mým dávným přáním. Já už jsem první ski-ci dělal před dvaceti lety v ČR. Ta Erbenova *Kytice* se stala také doporučenou četbou pro studenty základních a středních škol na Tchaj-wanu.“

Obrazy Tomáše Řízka jsou trvale zastoupeny ve vstupní hale ministerstva kultury na Tchaj-wanu. Výtvarné workshopy pořádá i pro děti. Kvůli tomu se naučil i jazyk.

Mezi další oceněné patřili například **Sabine Gruša**, zakladatelka spolku Němečtí přátelé a podporovatelé Nadace Olgy Havlové, a dětský kardiolog **Jan Marek** působící v Londýně. Z Velké Británie přijela také **Jana Sommerlad**, překladatelka, pedagožka a redaktorka, která je patnáct let ve vedení britské dobrovolnické organizace zajišťující fondy i dobrovolníky na opravu historických památek v Česku.

Sabine Gruša a Jan Lipavský, foto: Michal Krumphanzl, ČTK

Za přínos k prohlubování vztahů mezi krajany a Českou republikou byl oceněn vědecký pracovník a dřívější ředitel Etnologického ústavu Akademie věd ČR **Stanislav Brouček**. Oceněn byl také dlouholetý výkonný ředitel Amerického židovského výboru **David Harris** nebo **Alessandro Catalano**, bohemista, překladatel, vysokoškolský pedagog a redaktor, který se v Itálii zasloužil ve výrazné míře o propagaci české literatury.

Jedinou organizací, která letos cenu obdržela, je **Bohemian Benevolent and Literary Association**, jejímž posláním je podle ministerstva zachování českého i slovenského kulturního dědictví v zahraničí a podpora krajanských aktivit v New Yorku a okolí.

Cenu *Gratias agit* udělují ministři zahraničních věcí od roku 1997 významným osobnostem a organizacím, které se zasloužily o šíření dobrého jména Česka v zahraničí. Svou prací a svými aktivitami pomáhají ocenění jednotlivci i organizace zviditelnovat Česko. Cena není spojena s finanční odměnou.

Schwarzenbergův pohřeb doprovodily akce v Lucerně

Pohřeb bývalého šéfa diplomacie, poslance a senátora Karla Schwarzenberga doprovodily akce v pražském paláci Lucerna. Zahrnovaly hudební vystoupení a výstavu fotografií ze života bývalého politika.

Schwarzenberg, příslušník jedné z nejstarších šlechtických rodin v Evropě, zemřel v neděli 12. listopadu ve Vídni, kde byl poslední dny hospitalizován kvůli dlouhodobým zdravotním problémům. Schwarzenbergova rakev byla vystavena pro veřejnost od středy 6. prosince do pátku 8. prosince v kostele maltézských rytířů Panny Marie pod řetězem v Praze. Pohřeb se uskutečnil v katedrále svatého Víta na Pražském hradě v sobotu 9. prosince v poledne.

Následnou akci v Lucerně přichystala iniciativa nazvaná Karel žije dál, za kterou stojí tým ze Schwarzenbergovy prezidentské kampaně v roce 2013. „Protože setkávání nejrůznějších lidí a jejich propojování je to, co Karla opravdu zajímalo a těšilo, rádi bychom mu vzdali hold a společně oslavili jeho naplněný a pozoruhodný život,“ uvedli organizátoři akce na facebooku.

Smuteční řeč na Schwarzenbergově pohřbu pronesl prezident Pavel

Smuteční řeč na pohřbu bývalého ministra zahraničních věcí, poslance a senátora Karla Schwarzenberga pronesl prezident Petr Pavel. Rakev byla zahalena do schwarzenberské vlajky, před oltářem byly vystaveny řády Bílého lva a Zlatého rouna. Průvod se na cestě z katedrály svatého Víta zastavil u Schwarzenberské kaple a zaznělo čtyřiatřicet úderů zvonu Zikmund jako připomínka čtyřiatřiceti let svobodné republiky.

Zádušní mše za Schwarzenberga ve Vídni

V katedrále svatého Štěpána ve Vídni se 16. prosince uskutečnila zádušní mše za bývalého českého ministra zahraničí Karla Schwarzenberga. Informovala o tom agentura APA. Schwarzenberg zemřel 12. listopadu, bylo mu pětáosmdesát let.

Zádušní mši vedl vídeňský arcibiskup a kardinál Christoph Schönborn, vzpomínkové akce se zúčastnili také vysoce postavení politici a diplomaté.

Oficiální pohřeb se státními poctami se konal 9. prosince v katedrále svatého Víta na Pražském hradě. Mši sloužil pražský arcibiskup Jan Graubner, kázal kněz Tomáš Halík. Rakev byla vystavena pro veřejnost od středy 6. prosince do pátku 8. prosince v kostele maltézských rytířů Panny Marie pod řetězem v Praze.

Připomínka Havlova a Schwarzenbergova odkazu pro českou zahraniční politiku

Podpora demokracie, lidských práv a občanské společnosti jako součást české zahraniční politiky od devadesátých let je i odkazem bývalého prezidenta Václava Havla a nedávno zesnulého někdejšího ministra zahraničí Karla Schwarzenberga. Při zahájení neformálního zasedání Rady Organizace spojených národů (OSN) pro lidská práva to řekl šéf české diplomacie Jan Lipavský (Piráti).

Radě OSN pro lidská práva od ledna předsedá jako první Čech stálý představitel České republiky při OSN v Ženevě Václav Bálek. Funkční období trvá rok. Česko při příležitosti neformálního zasedání navštívil vysoký komisař OSN pro lidská práva Volker Türk.

„Mezinárodní systém založený na mezinárodním právu a Chartě OSN je pod bezprecedentním tlakem. Jeden ze stálých členů Rady bezpečnosti otevřeně roztrhal na kousky stejnou Chartu OSN, kterou má chránit. To je další důvod, proč svět potřebuje efektivní a dobře fungující Radu pro lidská práva,“ řekl Lipavský se zjevnou narážkou na Rusko.

Agentura CzechTrade letos otevře nové kanceláře v Rijádu a v Mnichově

Agentura CzechTrade v nejbližších dnech otevře novou kancelář v Rijádu, která by měla pomoci českým vývozcům na trhu v Saúdské Arábii. Do konce roku otevře i zastoupení v Mnichově zaměřené na podporu českých start-upů. V dalších letech plánuje nové kanceláře i v japonské Ósace a na Filipínách, řekl dnes na konferenci Future of Export Summit 2023 ministr průmyslu a obchodu Jozef Síkela (STAN) a ředitel CzechTrade Radomil Doležal.

Síkela zdůraznil, že CzechTrade považuje za klíčový nástroj pro podporu českého exportu. Zároveň považuje vývoz za zásadní prvek pro posilování české ekonomiky. „Chceme, aby tahounem zůstal a v budoucnu hrál ještě daleko pozitivnější a významnější roli,“ uvedl.

Kancelář CzechTrade v Rijádu otevře Síkela osobně. Doležal upozornil, že podpora českých vývozců v Saúdské Arábii má velký význam s ohledem na postavení této země jako jednoho z největších světových producentů ropy.

Česká parlamentní podpora Izraeli

Předseda senátu Miloš Vystřčil a předsedkyně Poslanecké sněmovny Markéta Pekarová Adamová přiletěli do Izraele vyjádřit svou morální a politickou podporu po útocích palestinského teroristického hnutí Hamás 7. října letošního roku. Návštěva je pouze jednodenní a předsedové obou komor českého parlamentu při ní navštívili Hamásem

zasazená města na jihu Izraele. Setkali se také s předsedou Knesetu Amirem Ohanou a předsedou izraelského obranného parlamentního výboru Julimem Edelsteinem. Součástí cesty byla i návštěva zraněných izraelských vojáků v nemocnici a také české ambasády v Tel Avivu.

BIS: Největší hrozbu pro bezpečnost v Česku loni představovalo Rusko

Rusko zůstává největší bezpečnostní hrozbou pro Česko. Informuje o tom BIS ve své výroční zprávě. Varuje před ruskou propagandou, která se snaží zastavit západní pomoc Ukrajině. V důsledku šíření dezinformací třeba o migraci se radikalizuje část české společnosti, upozorňuje kontrarozvědka. Bezpečnost v Česku ale podle BIS také ohrožovala závislost na ruské ropě a plynu, kybernetické útoky a působení ruských špiónů na území Česka. Kromě Ruska v Česku dál zůstává aktivní i Čína skrze kyberšpionáž nebo diplomaty ve vědeckých kruzích. „Příslušníci čínských zpravodajských služeb pokračovali v loňském roce i v budování kontaktů s politickými představiteli v Česku napříč politickým spektrem,“ uvádí kontrarozvědka. Úroveň hrozby islamistického terorismu zůstala podle zprávy v minulém roce nízká. Mezi uprchlíky z Ukrajiny neodhalila kontrarozvědka žádného islamistického radikála. Podle zprávy v roce 2022 také stagnovala extremistická scéna v Česku. BIS také vůbec poprvé upozorňuje na rizika, jež přináší automatické vytváření textů, obrázků nebo videí umělou inteligencí.

Ministr dopravy představil novelu bodového zákona

Ministr dopravy Martin Kupka (ODS) představil na konferenci Budoucnost vzdělávání řidičů 2023 novou novelu bodového systému v Česku. Příspěť by měla k větší bezpečnosti a ohleduplnosti na silnicích. Novela bude platná od 1. ledna 2024 a kromě zpřísnění bodových ztrát a navýšení pokut přinese další změny. Patří k nim například možnost získat informace o počtu trestných bodů skrze sms či e-mail.

Změnou cílenou na mladé řidiče je možnost řídit automobil už od 17 let. Jízda však musí probíhat pod dozorem mentora, který nesmí mít žádné trestné body, musí vlastnit řidičský průkaz nejméně deset let a mít nepřetržitou pětiletou praxi. Efektivnost těchto opatření bude podle dopravní policie možné sledovat zhruba za dva roky. Další vítanou novinkou je i to, že řidiči už nebudou muset vozit řidičský průkaz a osvědčení vozidla u sebe. Tato změna měla původně proběhnout až o rok později.

ČR získala kapacitu v budovaném terminálu na LNG v Německu

Česká republika ve spolupráci s energetickou skupinou ČEZ získala kapacitu v budovaném pevninském terminálu na zkapalněný zemní plyn (LNG) v Německu. V terminálu Stade nedaleko Hamburku bude mít od roku 2027 k dispozici dvě miliardy metrů krychlových plynu ročně, což je více než čtvrtina současné tuzemské spotřeby. Firma podepsala s provozovatelem smlouvu na 15 let s možností prodloužení. Na tiskové konferenci to řekl premiér Petr

Fiala (ODS). V současnosti má ČR do roku 2027 pronajato část terminálu na LNG v Nizozemsku.

Premiér zdůraznil význam investice do terminálu pro posílení energetické bezpečnosti země. „Řadu konkrétních kroků jsme už udělali, teď přidáváme další důležitý dílek do mozaiky. Společně s nákupem plynových zásobníků a plynového vedení tím zásadně zvyšujeme možnost dopravy a skladování zemního plynu od spolehlivých dodavatelů,“ řekl Fiala.

Salman Rushdie laureátem ceny Václava Havla

Britsko-indický spisovatel Salman Rushdie v New Yorku obdržel cenu Nadace Knihovny Václava Havla nazvanou Disturbing the Peace (Narušování klidu). Spisovatelova přítomnost na ceremonii byla známá až několik minut před tím, než vstal ze židle, aby ocenění přijal, píše agentura AP. Nadace cenu každoročně uděluje spisovatelům či spisovatelkám, kteří „čelili nespravedlivé perzekuci pro své přesvědčení“ a sdílejí Havlovo odhodlání zasazovat se za lidská práva.

Rushdie se loni v srpnu v New Yorku na literárním festivalu stal obětí útoku nožem a od té doby se držel spíše v ústraní, píše AP. K ocenění se váže peněžitá odměna 5 000 dolarů (asi 112 600 Kč). Nadace na svém webu uvádí, že nominován může být jakýkoliv autor umělecké literatury a že vítá podněty především ze zemí globálního jihu a od ženských autorek. Alespoň jedno z nominovaných děl musí být dostupné v angličtině.

Rushdie čelil přes tři dekády výhrůzkám po rozsudku smrti, který nad ním v roce 1989 vynesl někdejší iránský duchovní vůdce Rúholláh Chomejní kvůli knize *Satanské verše*. Spisovatel se i díky pečlivé ochraně dlouho dařilo útočníkům unikat, v bezprostředním ohrožení se ocitl loni v srpnu, kdy na něj v americkém státě New York zaútočil čtyřladvacetiletý Hadi Matar, který podle svého vyjádření nemá Rushdieho rád, protože „urazil islám“.

Výbor OSN přijal českou rezoluci k lidským právům a digitálním technologiím

Výbor Valného shromáždění OSN jednomyslně přijal rezoluci o podpoře a ochraně lidských práv v kontextu digitálních technologií. Rezoluci iniciovalo Česko a předložilo ji společně s Jihoafrickou republikou, Maledivami, Mexikem a Nizozemskem. Text se věnuje příležitostem i výzvám, které přináší digitální technologie pro lidská práva. Jedná se o první iniciativu ve Valném shromáždění OSN zaměřenou souhrnně na problematiku lidských práv a nových technologií.

„Nové technologie mohou významně přispět k rozšiřování nebo prosazování lidských práv a svobod. Neměly by být ale zneužívány k jejich potlačování a omezování,“ řekl ministr Lipavský a potvrdil tak, že ochrana lidských práv a svobod, a to offline i online, je jednou z priorit české zahraniční politiky.

Rezoluce dále oslovuje témata jako vývoj nových technologií, digitální propast, vypínání internetu, umělá inteligence nebo sledovací systémy. Věnuje se také dopadu algoritmů na lidská práva, např. právo na soukromí, pokojné shromažďování, svobodu projevu, boj proti rasismu, práva žen a dívek, přístup k informacím.

Nová předsedkyně ČSÚZ Hana Hlaváčková a Richard Basler, místopředseda Kulturního klubu, před českou školou ve Vídni

Novou předsedkyní Československého ústavu zahraničního je Hana Hlaváčková

Členové správního výboru ČSÚZ na svém zasedání 25. října 2023 zvolili v souladu se stanovami novou předsedkyni, kterou se stala členka správního výboru Hana Hlaváčková. Nová předsedkyně poděkovala za důvěru a připomněla, že 20. prosince 2023 uplyne 95 let od založení Československého ústavu zahraničního.

Hana Hlaváčková, ředitelka pražské školky Mozaika, spolupracuje úspěšně s ČSÚZ více než dvacet let.

Jménem Kulturního klubu přejeme nové předsedkyni Haně Hlaváčkové hodně zdraví a elánu do její další činnosti a těšíme se na spolupráci!

Zlepšená situace s antibiotiky v ČR

Dodávky antibiotik v tabletách podle náměstka ministra zdravotnictví Jakuba Dvořáčka převýší v příštích měsících v České republice spotřebu. Po jednání pracovní skupiny pro dostupnost léčivých přípravků na ministerstvu zdravotnictví Dvořáček novinářům řekl, že jen lokálně by mohly chybět přípravky ve formě sirupu, které používají malé děti. S výpadky dodávek antibiotik se ČR i další státy potýkají opakovaně od konce loňského roku. „Podařilo se nám zajistit dodavatele, který vykrývá dodávky původních dodavatelů, na které jsme byli léta zvyklí. Co se týče listopadu, prosince a ledna, dostaneme dodávku, která by měla vystačit na celý rok,“ uvedl Dvořáček. Penicilínových antibiotik bude mít Česko k dispozici 100 000 balení měsíčně, proto u tabletových léků neočekává náměstek jakého-

liv problémy. Dodávky sirupů nyní zajišťují úřady z jiných trhů, převažují dodávky ze Švédska a Španělska.

Ředitelka Státního ústavu pro kontrolu léčiv Kateřina Podrazilová uvedla, že plošný výpadek léků teď v Česku nehrozí. Lidé by podle ní měli bez problému sehnat léky na bolest a horečku bez receptu – včetně sirupů pro děti různých značek.

Masarykovo dílo on-line

Projevy, studie, články a přednášky prvního československého prezidenta Tomáše Garrigua Masaryka si lidé nově mohou přečíst on-line. Vědci z Masarykova ústavu a Archivu Akademie věd zdigitalizovali unikátní soubor textů, který společně postupně vydávali v letech 1993-2022. Edici nyní symbolicky završili jejím zpřístupněním veřejnosti – jako malý dárek k 105. narozeninám republiky.

Z historie Dušiček

2. listopadu 998 se začal poprvé připomínat Den Památky zesnulých – Dušičky, původně svátek benediktinů, později celé katolické církve. Z benediktinských klášterů se tento zvyk rozšířil po celé církvi.

Druhý listopadový den se slaví Památka všech zemřelých, spojená se vzpomínkou na mrtvé. Podle náboženských představ modlitby živých pomohou zemřelým, jejich duším dlícím v Očistci, k očistění od hříchů na cestě do nebe. Kořeny tohoto svátku tkvějí pravděpodobně už v keltských rituálech.

Svátek Všech svatých se slaví ve dnech, kdy Keltové oslavovali konec roku, svátek Samhain, v noci z 31. října na 1. listopadu. Samhain byl Kelty vnímán také jako doba, kdy se stírá hranice mezi světem živých a mrtvých. Věřilo se, že se duše zesnulých v tento čas vrací na zemský povrch a živí mohou navštívit podsvětí. Může dojít k setkávání živých a mrtvých, světlem živí ukazují cestu mrtvým. Tradice v tento den zapalovat ohně a svíčky pochází od Keltů i Slovanů, kteří věřili, že ohně očisťuje a světlo pomáhá chránit před zlými a potměšilými duchy.

Dušičky se slaví od 10. století. Památku věrných zemřelých zavedl roku 998 clunyský opat Odilo († 1048), který se takto snažil čelit přetrvávajícím pohanským obřadům. Podle dostupných zdrojů je katolickým svátkem slaveným 2. listopadu od 12. století jako vzpomínka na mrtvé svátek Dušičky (vzpomínka na duše v Očistci), vzpomínka na všechny věrné zesulé. Ve 13. století se tento zvyk rozšířil po celé západní církvi. V Aragonii začali kněží slavit v ten den tři mše za zemřelé, tento zvyk potvrdil papež Benedikt XIV. (1748) a rozšířil pro všechny kněze ve Španělsku, Portugalsku a Latinské Americe. V roce 1915 Benedikt XV. toto dovolení rozšířil pro celou církev, i v důsledku první světové války, kdy zahynulo velké množství lidí. Na svátek Dušiček byly pořádány průvody na hřbitovy a zdobily se hroby.

100 let ČSA

Posádku historicky prvního letu společnosti Československé státní aerolinie (ČSA) tvořili pilot Karel Brabenec a redaktor brněnských *Lidových novin* Václav König. S dvojplošníkem Aero A-14 Brandenburg vzletli 29. října 1923

z letiště Praha-Kbely. Cílem prvního letu byla Bratislava. Podle dobových záznamů se na tuto novinku přišly podívat davy lidí.

Do konce roku 1923 společnost ČSA přepravila celkem devětadvacet cestujících, deset kilogramů pošty a 110 kilogramů nákladu. Zprvu zajišťovala pouze vnitrostátní dopravu, k lince do Bratislavy přibýly lety do Košic, Brna, Ostravy, Mariánských Lázní a Karlových Varů.

V roce 100. výročí svého založení České aerolinie, patřící k pěti nejstarším fungujícím aerolinek světa, příliš důvodů k oslavám nemají. ČSA se ocitly v březnu roku 2021 kvůli vysokým dluhům v úpadku, následně soud povolil jejich reorganizaci, která skončila loni v létě. Dědicové slavné historické tradice jsou tak v současné době trpaslíkem, který takřka vymizel z letecké mapy světa.

150 let Uměleckoprůmyslového muzea v Brně

V pátek 17. listopadu se konala oslava 150 let Uměleckoprůmyslového muzea v Brně, při níž byla otevřena i nová výstav *Made by Fire* a odhalen nový maskot Moravské galerie v Brně.

Made by Fire. Síla i křehkost českého skla a porcelánu ve zkoušce ohněm.

do 31. 08. 2024

Unikátní výstavní projekt Moravské galerie v Brně ve spolupráci s pražským mezinárodním festivalem designu Designblok představuje to nejlepší z českého skla, porcelánu a keramiky na pozadí zásadních společenských a environmentálních událostí současnosti.

Projekt „Made by Fire“ tematizuje postdigitální éru, která je na jednu stranu reprezentovaná environmentálními strategiemi a na stranu druhou jen velmi těžko balancuje hranici nepřilíživě energeticky náročné výroby, udržitelnosti a současně funkčnosti. Apel projektu viditelně poukazuje na politickou naléhavost sdělení, jejíž důsledky jsou však zcela závislé na konkrétních rozhodnutích, na nichž lze současně pozorovat příklad stavu českého skla a porcelánu. Jejich osudy se tak stávají modelovými příklady, které je možno analogicky sledovat i v rámci globální ekonomiky.

Danica Kovářová a Eva Slunečková, kurátorky výstavy

Vrtiška & Žák: Za dobrý design

do 28. ledna 2024

Od umyvadel přes židle až po katamarán. Přední architektonické a designérské duo Roman Vrtiška a Vladimír Žák v expozici představuje výběr spoluprací se sedmi firmami. Ve své tvorbě navazují na zlatou éru poválečného modernismu, období, kdy se kladl důraz na komplexní chápání designu a ve kterém tvůrci nedělali rozdíly mezi tak odlišnými úkoly, jako je návrh lžičky nebo mrakodrapu. Výstava je k vidění do 28. ledna 2024 v Uměleckoprůmyslovém muzeu v Brně. Vstupenka zahrnuje i vstup na výstavu *Made by Fire*.

Nejkrásnější české knihy roku 2022

7. prosince 2023 – 31. březen 2024

Putovní výstava *Nejkrásnější české knihy roku 2022* se od prosince zabydla v Knihovně Moravské galerie. Nová výstava představuje tradiční přehlídku nominovaných a oceněných českých knih 58. ročníku soutěže, pořádané Minis-

terstvem kultury ČR a Památkem národního písemnictví. V soutěži je hodnoceno grafické, ilustrační a polygrafické zpracování knih.

LITERATURA

Milan Ráček: Štědré večery – Vánoční příběhy, které by raději měly zůstat utajeny

Přeložila Adéla R. Seidlová.

Historie tohoto biografického románu je zasazena do první poloviny 20. století. Hlavní hrdina, voják, legionář a pedagog František Kreps pochází z ekonomicky zajištěné rodiny, žijící v nevelkém východočeském městě. Autor popisuje jeho službu v rakousko-uherské armádě, následné ruské zajetí, působení v legiích včetně bojů proti nastupující sovětské moci, profesní vzestup po návratu do vlasti až po funkci ředitele Obchodní akademie T. Bati pro zahraniční obchod ve Zlíně, odpor proti zlovůli národních socialistů a později komunistů. Také usvědčení vraha několika sudetských Němců a represe ze strany vlády. Kniha končí jeho nevyjasněnou smrtí.

Významnou roli v životě Františka Krepsa hrají dvě ženy: krásná, podstatně starší ruská malířka, poznamenaná traumatickými zážitky říjnové revoluce, a poměrně emancipovaná mladá žena, pocházející z rodiny majitelů malého průmyslového podniku na severní Moravě. Navzdory mnoha strastiplným zážitkům se nejedná o trudomyslný román. Zachycuje nejen strasti a radosti Františka Krepsa, ale i zmatky doby, kterou popisuje.

Ukázka: Návrat policejního příslušníka Antona Ungera

(Dolní Rakousko, začátek 21. století)

Mladý, přes svůj věk však důstojně vyhlížející policejní příslušník Anton Unger cítil značné ulehčení a do budoucna hleděl s optimismem. Podařilo se. Službu bude nyní vykonávat poblíž svého bydliště a rodiště. A co víc! Strážcem pořádku se stane mimo jiné i ve své domovské obci. Zítra, na Štědrý den, nastoupí svou první službu.

To je skutečná nadílka. Je to skoro jako za dob vesnických četníků, mýsl si a těšil se na nové pracovní úkoly.

Přestože si jako vinař již navykl nalévat vinné sklenice na vysoké stopce pouze do třetiny, dnes rituál, na který se zpočátku díval skepticky, porušil a u příležitosti svého návratu domů si nalil až po okraj.

Více než kdy jindy vnímal blažený pocit spokojenosti.

Přese všechno se mi dosud v životě dařilo, zamyslel se a vzpomínal na školní léta, kdy byl vším možným, jenom ne vzorným žákem.

Snad to bylo růstem, který mě tehdy tolik zatěžoval. Koneckonců ve čtrnácti jsem překročil průměrnou výšku dospělého člověka, snažil se najít důvod své tehdejší nejistoty a pasivity.

Byli to spíše rodiče než on sám, kdo o jeho bezprostřední budoucnosti po základní škole rozhodl. Nastoupil, stejně jako každoročně několik dalších mladíků, do učení v jednom ze dvou místních stolařství. Nadšený nebyl, avšak skutečnost, že mohl zůstat doma, mu byla dostatečnou útěchou.

Jak se dalo očekávat, pracovní příležitost se pro něj v místě bydliště po vyučení nenašla. Obě stolařství měla

pouze omezené kapacity a šéfové si své spolupracovníky vybírali nejenom na základě odborných, ale také, nebo dokonce především, podle kritérií rodinných. Tak se stalo, že musel mladý Anton za práci dojíždět autem nějakých třicet kilometrů. Na první cestu do práce se vydával se smíšenými pocity – vůbec tam však nedorazil.

Malou nepozornost, díky níž přistál více či méně šetrně v příkopu, si vyložil jako Boží znamení. V tu chvíli mu došlo, že dojíždět do práce nebude nic pro něj.

Následující rozmanitá práce obecního zaměstnance mu celkem vyhovovala, neuspokojovala jej však pozice výhradního příjemce pokynů. Tu si začal pohrávat s myšlenkou přihlásit se do služeb policie.

Po pádu „železné opony“, především ale, když se severní a východní hranice Rakouska staly vnější hranicí Evropské unie, navyšovala tehdejší pohraniční policie stav. Unger neztrácel čas a přihlásil se hned mezi prvními.

Odborný výcvik připadal nesporněmu Ungerovi fyzicky sice dosti namáhavý, zato teorie byla, jak sám říkal, „hračka“. Služba na hranicích byla příjemná. Obyvatelstvo vinařského kraje si ochranné funkce pohraniční policie vážilo a dávalo to také svým způsobem najevo. Když hlídkující vozidlo projíždělo sklepními uličkami, místní je obvykle zastavili a nabídli uniformovanému osazenstvu vozu malé občerstvení. Také velitelé, sloužící leckdy v terénu, se nenechávali s odůvodněním „Naší strategií je pěstovat dobré kontakty s obyvatelstvem“ příliš přemlouvat, čímž byly ony krátké přestávky v konání služby legitimovány. Svě mladé a nezkušené kolegy nicméně před příliš horlivým navazováním kontaktů s obyvatelstvem živícím se vinohradnictvím varovali.

Anton z četných diskusí vedených o víně profitoval, a sice jak v praktické, tak i v teoretické rovině. Někteří vinaři oplývali rozsáhlými, po generace předávanými znalostmi, jiní naopak ovládali moderní technologie. Uměl pozorně naslouchat a věcně se ptát, a tak se pomalu stával znalým enologem – odborníkem v oboru vinařství.

Služba na hranicích však měla i jinou, stinnější stránku. Ugera počal psychicky zmáhat častý kontakt s osudy utečenců.

Uprchlíci pocházeli převážně z Balkánu nebo Asie. Do Rakouska je s idealizovanými představami pašovali bezohlední převaděči. Při pohledu do smutných očí lidí, kteří se kvůli cestě do neznáma vzdali všeho, co jim bylo drahé, a kterým musel bránu vysněného ráje přibouchnout přímo před nosem, se nezřídka dostal do konfliktu se svým vlastním smyslem pro služební povinnost. Velmi jej tížilo, že to byl právě on, kdo zosobňoval konec jejich snů.

Unger na jedné straně kolegům, jimž se pátrání po těchto lidech stalo vášní srovnatelnou s lovem, záviděl, na druhé straně jimi ale také pohrdal. Ačkoli si uvědomoval, že důvodem ztroskotání uprchlíků nebyl on jako osoba, trpěl tento pohraniční policista, pro své povolání pravděpodobně nadmíru vybavený empatií, výčitkami svědomí.

Aby unikl tomuto stresu, požádal o přeložení na místo v blízkosti svého bydliště. Byl zaregistrován a již po dvou měsících se stalo to, co by nečekal ani ten největší optimista.

V důsledku restrukturalizace se na dotyčném policejním okrsku navyšoval stav a Ungerově žádosti bylo vyhověno.

Anton si právě znovu naléval, když před sklepem zastavilo auto. Ve světle otevírajících se dveří se objevila bohatými vousy a chybějícími vlasy charakterizovaná tvář spřáteleného sklepního rádoby filozofa. Znamenalo to konec jeho meditativní samoty.

Způsobem v místě obvyklém se starší povídavý návštěvník pozval na pár skleniček. Do sebe ponořený Unger si uvědomil, že tento náruživý, sám sebe občas přeceňující milovník vína je v současné situaci tím snesitelnějším zlem, a vrátil se zpět do reality.

Jejich hovory se týkaly výhradně vína, přičemž bylo ritualizovaně řečeno již nespočetněkrát slyšené.

Anton, vážící si životních zkušeností svého hosta, nemohl jinak, než konfrontovat jej s převratnou změnou ve svém dosud mladém životě. Jeho stejně tak ve státních službách zaměstnaný návštěvník mu na to poněkud skepticky předestřel následující scénérii:

„...A co uděláš, když tvé služební cesty zkrříží přítel, řídící, co ani čert a náhoda nechtěli, pod vlivem alkoholu?“

Anton musel přiznat, že se touto otázkou dosud nezabýval.

„Co udělám? ... Domluvímu a pošlu ho domů,“ odpověděl nejistě. „Dobře, a co uděláš, když tě neposlechne? – Víš přece, jací jsou lidé v opilosti.“

„No tak mu vezmu klíče od auta, ...a když všechno selže, tak holt budu muset postupovat úředně,“ řekl Anton trochu netrpělivě.

„Bylo by to ale nepříjemné,“ pokračoval. „Já to bohužel nedokážu, dělat, jako bych někoho neznal. Mnoho kolegů by zapřelo vlastní matku, mně k tomu ale stále ještě chybí potřebná dávka cynismu.“

„Já ti takovou situaci nepřeji,“ řekl jeho starší druh a převedl jím vyvolaný hovor zpět k utěšenějšímu tématu týkajícímu se vína.

Po přibližně dvou hodinách se rozloučili a se sotva znatelně zvýšenou hladinou alkoholu v krvi zamířili ke svým nedalekým bydlím.

Následujícího rána přesně v sedm hodin nastoupil Anton do služby. Spolupracovníci jej srdečně přivítali a zahrnuli jej radami, jak si má v novém místě počínat. Téma hovoru předchozího dne mu však nešlo z hlavy a v nepřítomnosti velitele položil svým novým kolegům stejnou otázku. Názory se značně lišily, všeobecně se však prosazovala jistá velkorysost.

Pro začátek byl poslán s jedním starším kolegou na objíždku. Jeli si poklidně po vedlejších cestách, které přes bezprostřední blízkost svého bydliště dosud neznal. Když si nadjeli polní cestou, na kterou měli vjezd povolen pouze usedlíci a zemědělské stroje, zeptal se Unger, jestli se hlídkuje také u těchto často užívaných takzvaných promilových cest. Zkušený příslušník nejprve odpověděl jasným ne.

„Kdo se z veřejného provozu vyloučí dobrovolně, vykazuje značnou dávku zodpovědnosti. Za to jej přece nemůžeme trestat,“ řekl. Po krátké odmlce však svou odpověď relativizoval: „Ne všichni kolegové jsou však stejného názoru.“

Během hovoru obdrželi hlášení o dopravní nehodě se škodami na majetku, která se udála v Ungerově domovské obci.

„Jedeme tam, bude to tvůj první případ,“ rozhodl služebně starší kolega a dal Ungerovi najevo, že mu chce vyjasnění případu zcela přenechat.

Za několik minut přijeli k místu nehody. Anton Unger se neubrání panice. U havarovaného, mladému strážci veřejného pořádku dobře známého, vozidla diskutovalo několik chodců.

„Kde je řidič,“ zeptal se rázně, snaže se zakrýt svou nejistotu.

„Uvnitř, v hospodě,“ zněla lakonická odpověď přítomných, kteří se právě snažili na dopravním ostrůvku ve středu křižovatky osazeném kytkami narovnat ohnutá svodidla. Vedoucí hlídky nedal ani náznakem najevo, že by měl v úmyslu svému nezkušenému kolegovi pomoci a s úšklebkem ukázal směrem ke dveřím restaurace.

Anton přisedl ke svému příteli. Úřední jednání začal slovy:

„Ty kreténe, co mám teď podle tebe dělat? Jel jsi bez řidičáku, jsi v podmínce, auto je odhlášené, technická propadlá a ty seš navíc ožralej jak doga.“

Nešťastný řidič se posledního obvinění vehementně bránil.

„To není pravda, já si pivo a dva panáky musel dát na ten šok,“ odvětil s úpěnlivě vzdorným pohledem.

„Zůstaň sedět,“ přikázal mu Anton a vrátil se do služebního vozu, kde jej slovy „skvělý křest ohněm, není-liž pravda?“ přivítal jeho bavící se nadřízený.

Unger mu vložil stav věcí. Nezatajil ani, že se jedná o dobrého přítele, a zeptal se nejistě: „Co teď uděláme?“

„Já nic, ty mu ale dáš dvakrát s patnáctiminutovým odstupem nadýchat, a pokud má víc než promile, má smůlu. Obelhal tě a to se mezi přáteli nedělá,“ rozhodl nekompromisní kolega.

Vybaven špetkou naděje a potřebnými pomůckami vrátil se Unger ke svému kumpánovi.

Když tento zahlédl jemu již tak dobře známý přístroj, bylo jedině, co ze sebe dostal: „to mi nemůžeš udělat.“

Po odpovědi „nejde o to, co můžu, ale o to, co dělat musím“ se proceduře ke zjištění stupně alkoholizace nezúčastněně podrobil. 1,7 promile, zjistil Unger, když do místnosti vstoupil starší příslušník a proti očekávání přeci jenom převzal vyšetřování.

Anton se s velikým ulehčením vrátil zpět do služebního vozu, aby se v něm ukryl před výsměšnými, v některých případech dokonce vyčítavými pohledy svých spoluobčanů. V myšlenkách se právě zaobíral tím, jestli přeci jenom neměl raději zůstat na hranicích, když se k bočnímu oknu sklonil delikvent: „Poslouchej..., já vím..., byla to pitomost.“ Antonovi spadl kámen ze srdce a utrousil: „Nic se neděje. Po nadílce, tak kolem deváté, budu ve sklepe. Stav se.“

Teprve později se dozvěděl, že to byl jeho zkušený spolupracovník, který příteli tento krok doporučil. Aby dal rozpačitým mladíkům čas si vše vyříkat, poručil si dva vinné stříky a osazenstvu restaurace s vážnou tváří vysvětlil, že musel převzít vyšetřování, protože existovalo nebezpečí porušení služebních příkazů, což by mohlo mít pro mladého policistu vážné následky, nevyjímaje ani disciplinární řízení. Přítomní s porozuměním přikyvovali, čímž byla čest Antona Ungera zachráněna a jeho pověst ohleduplného ramene spravedlnosti dokonce posílena.

Milan Ráček

nar. 29. října 1943 ve Zlíně

Absolvoval Střední průmyslovou školu leteckou v Uherkém Hradišti a později Odbornou školu muzeologickou při Národním muzeu v Praze. Pak nastoupil na jednoroční stáž na Biologickou stanici Serrahn v Meklenbursku (NDR) a následovaly kratší pracovní pobyty ve Vlastivědných ústavech Olomouc a Šumperk. Po obsazení Československa vojsky Varšavské smlouvy v roce 1968 emigroval do Rakouska. V nepřítomnosti byl odsouzen k deseti měsícům odnětí svobody. Žije v rakouském Sitzendorfu. Od roku 1969 pracoval v Dolnorakouském zemském muzeu ve Vídni a St. Pöltenu. V letech 2001 až 2007 působil jako vedoucí galerie moderního umění Ausstellungsbrücke v St. Pöltenu. Svá díla píše německy, vydal několik prozaických i odborných knih. V bilingvním vydání mu vyšly prózy *Hochzeiten / Vznesené okamžiky a Heilige Nächte / Štědré večery*. V češtině pak kniha *Leo: Postskriptum*. Napsal i několik desítek příspěvků do různých rakouských, slovenských a českých kulturních periodik, mimo jiné: *Morgen* (A), *Danubius* (A), *Kulturberichte aus dem Weinviertel* (A), *Podium* (A), *NÖ Perspektiven* (A), *Zvuk* (CZ), *Múzeum* (SK). Je členem rakouského PEN klubu a autorského sdružení PODIUM.

Vydavatelství Wieser

Wieser Verlag

8.-Mai-Straße 12, 9020 Klagenfurt/Celovec, Österreich,
tel.: +43 463 37036, office@wieser-verlag.com
www.wieser-verlag.com

Matěj Hořava: *Pálenka*

Překlad: Ruben Höppner.

Matěj Hořava (nar. 1980) je pseudonym autora, který vstoupil do povědomí čtenářů v roce 2014 prózou *Pálenka*, za níž o rok později obdržel Magnesii Literu v kategorii Objev roku a získal také cenu Česká kniha. *Pálenka* byla dosud přeložena do pěti jazyků, letos by měla vyjít i v Rumunsku, kde se z velké části odehrává. Autor studoval v Brně, pracoval jako učitel v českých vesnicích v rumunském banátu, od roku 2013 žije v gruzínském Tbilisi.

Rumunsko. Banát. Odlehlé hory nad Dunajem. Vesničky, v nichž už téměř dvě století žijí čeští krajané. Svět, ve

le každá maličkost upomínala na dětství, trpká léta strávená v gymnastické tělocvičně, ztracené ženy, cesty, útěky...

Beppo Beyer: *Als das Leben in Ordnung war*

Dem System Koteesch ist das so ziemlich wurscht.

Es wird erst in den späten 60er Jahren erschüttert – da hört man die Songs der Beatles, die Haare der Buben werden länger, die Röcke der Mädels werden kürzer. Wie wird das System darauf reagieren?

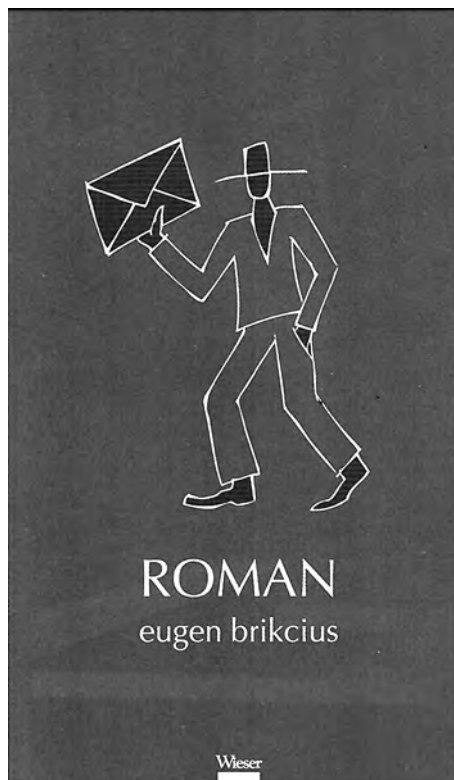
Beppo Beyerl wurde 1955 in Wien geboren. Er schreibt Reportagen und Bücher über die Insassen Wiens und die Bewohner der restlichen Welt. Er hat drei Heimaten: Wien,

kterém se zastavil čas. Do jedné z těchto vesnic přijíždí mladý učitel z Moravy. Přijíždí, aby zapomněl. Ale každodenní realitu venkovského života a nesmělé pokusy začlenit se do uzavřené komunity mu postupně čím dál tím více zastihují právě neodbytné vzpomínky. V odloučenosti a samotě, uprostřed omamných banátských scénérií jako by náhle

Südböhmen und den istrischen Karst. Er ist Mitglied des Österreichischen Schriftstellerverbandes und der Grazer Autorenversammlung. Nach *Mord im Lainzer Tiergarten* lässt er Max Mitschek nun am mondänen Semmering der späten 1920er-Jahre ermitteln.

Eugen Brikcius: *Roman*

Překlad: Raija Hauck.

Začalo to v září 2014 s novým formátem kulturního magazínu Uni. Od té doby píše Eugen Brikcius měsíc co měsíc pro tohle médium své postily. Pak, v roce 2017, vyšlo prvních šestatřicet posil knižně. Tomáš Kubiček je označil v doslovu směle za „román o románu“. Tedy za šestatřicet minutových románů, které skládají background nebo

pandán k Eugenově *Nepředmětné odyseji*. Tu můžeme číst jako jistou bilanci autorova života a díla: žitého díla a dělaného života. Prostě života učiněného dílem, fyziku povýšenou na metafyziku. Autorovi se ta žánrová škatulka náramně zalíbila. Bodejť by ne, když ve svých dosavadních titulech předvádí právě tohle: funkční žánrový mix, kde jsou v jedné řadě skočný verš, napínavé dějové vyprávění, aforistická zkratka, filozofická hloubka i esejistická šíře. A vždycky přes vybraná jména, napříč víc než dvěma tisíciletími času, napříč kulturami a živými i mrtvými jazyky, jako by ti spříznění volbou seděli s Evženem u jednoho stolu – právě teď a právě tady.

Marka Míková: *Mantel und Handtasche*

Když je nouzový stav, podobá se Praha divadelní scéně, kterou opustili herci. Život se odvíjí mimo veřejný prostor; kamenné sochy, lucerny a ptáci, kteří na nich posedávají, shlížejí na liduprázdné ulice. Venku jsou jen ti, kdo nemají kde složit hlavu, anebo je nějaká nutnost nakrátko vyhnala z bezpečí domova. Proč se na zasněženém chodníku ocitl kabát a co přivedlo do ranního autobusu růžovou kabelku, zůstane zahaleno tajemstvím, ale jak se ti dva seznámili, se dozvíme dopodrobna a z první ruky. Marka Míková vypráví o jejich vztahu autenticky a s jistotou očitě svědkyně, takže u toho všeho bezesporu byla. A protože je svědkyně všímavá a citlivá, okouzlí její vyprávění z období vrcholící pandemie svou poetikou, osobitostí i humorem a chytne za srdce jako každý opravdový milostný příběh.

Vítěz „Litera za knihu pro děti a mládež“ v roce 2022.
 Ilustrace: Galina Miklínová.
 Překlad: Raija Hauck.

Alena Wagnerová: *Wie die heilige Martha den Drachen zähmte*

Ilustrace: Jitka Němečková.
 V knize pro děti zpracovala renomovaná spisovatelka Alena Wagnerová pro dnešní dobu velmi inspirativní provenzálskou legendu o svaté Martě. V pohádkách a pověstech bývá boj s draky zpravidla záležitostí mužů, zmíněná legenda je v tomto ohledu výjimkou. Svatá Marta z Betánie byla i se svými sourozenci vyhnána z Palestiny a nový domov našla poblíž dnešní Marseille. Obyvatelé nedalekého městečka Nerluc sužoval už léta drak Tarasque, který požíral dobytek, koně i lidi, ničil pole a úrodu. Všechny pokusy jej přemoci skončily nezdarem. Bezradní Nerlučané se ve své tísní obrátili na svatou Martu s prosbou o pomoc. Světička se za drakem vypravila, na břehu Rhôny se usadila na kámen a začala zpívat. A co se nestalo? Tarasque vylezl na břeh, ulehl k nohám zpívající ženy a naslou-

chal jí, až usnul. V tu chvíli Marta navlékla netvorovi přes hlavu smyčku a vydala se s ním do Nerlucu. Když obyvatelé městečka uviděli světičku, jak si vede Tarasque na vodítku jako pejska, užasli. Pak v nich ale zvítězil vztek a začali po drakovi házet kamení. Jeden kámen ho zabil. Lidé obluď zkrátka nedokázali odpustit. Svatá Marta tak sice nad drakem bez užití násilí zvítězila, ale lidé jí přesto připravili trpkou porážku. Klasickou obrázkovou knihu ilustrovala Jitka Němečková. Příběh světičky, která svým zpěvem porazila draka, v sobě ukrývá mnoho významů: otevírá stále aktuální otázku, zda násilí je vždy tou nejlepší odpovědí na násilí. Protože co když drak Tarasque ve zpěvu svaté Marty pro sebe objevil sílu dobra? Osud tří sourozenců, kteří byli vyhnáni z vlasti a vydali se na cestu, aby našli nový domov, zase rezonuje s dnešní situací běženců, kteří prchají do Evropy z válečných oblastí.

Christoph Kubelka: *Ulrich*

Eine ekstatische Liebesgeschichte, angesiedelt in einer Unterkärntner Kleinstadt und in der Toskana. Angehaucht von Musils intellektuellem Protagonisten. Damit gelingt Christoph Kubelka eine schillernde, introspektive, leidenschaftliche Darstellung der Liebe, in der er alle Saiten der Psyche zum Klingen bringt. Sinnlich expressive

Prosa, die den Erzählbogen von den 80er Jahren bis zur Gegenwart spannt.

Christoph Kubelka: Geboren 1942 in Olmütz, Mähren. 1945 bis 1948 verbringt er in einer Flüchtlingsbaracke in Salzburg Maxglan. Seit 1948 in Kärnten. Matura in Klagenfurt am Völkermarker Ring. Medizinstudium in Wien und Innsbruck. 1977 bis 2020 Kinderarzt in Völkermarkt. 1981 Teilnahme am Bachmann-Wettbewerb. Lyrikband 2002. Neben dem Beruf literarisch tätig. Ein Fundus von hunderten handgeschriebenen Seiten liegt bereit zur Bearbeitung.

Kol.: *Einheit in Vielfalt: Erhard Buseks Welten*

Der Anlass dieses Buches ist der Tod von Erhard Busek am 13. März 2022. Er kam unerwartet und bedeutete eine nach wie vor nicht geschlossene Lücke im System der österreichischen Politik. Die Ursache dieses Buches aber ist das Leben von Erhard Busek ab dem 25. März

1941. Als intellektueller und kreativer Mensch bestimmte er das System des Politischen in Österreich mit: Sei es als jüngerer Mensch in politischen Verbänden, als Politiker selbst, sei es als älterer Mensch im Sinn eines zoon politikón in (Mittel-) Europa und weltweit. Mit Beiträgen von Hannes Androsch, Trautl Brandstaller, Emil Brix, Friedrich Faulhammer, Sabine Gruša, Hilde Hawlicek, Herwig Hösele, Raoul F. Kneucker, Thomas Walter Köhler, Ingrid Korosec, Paul Lendvai, Andreas Mailath-Pokorny, Lukas Mandl, Christian Mertens, Heinrich Neisser, Lojze Peterle, Maria Rauch-Kallat, Claus Reitan, Rudolf Schicker, Karl Schwarzenberg, Matthias Tschirf, Armin Thurnher, Manfred Welan, Lojze Wieser, Paul Michael Zulehner.

Archiv časopisu Kulturní klub online (pdf)

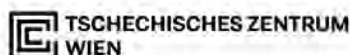
S radostí Vám oznamujeme, že se nám po dlouhé době podařilo splnit přání čtenářů i redakce mít možnost listovat a číst si online ve všech vydaných číslech časopisu *Kulturní klub*, a to ve formátu pdf.

Neváhejte a navštivte naši webovou stránku www.kulturklub.at – Archiv časopis, nebo přímo www.kulturklub.at/archivcasopis.html.

Projekt byl umožněn díky finanční podpoře rakouského Spolkového kancléřství. V roce 2020 bylo v rámci programu pro podporu menšin u rakouského Spolkového kancléřství možné podat žádost o subvenci na digitalizaci. Tuto příležitost jsme využili a podali návrh projektu, který uspěl a Kulturní klub obdržel na digitalizaci finanční prostředky.

Věříme, že Vás archiv zaujme a že se stanete jeho pravidelnými návštěvníky a uživateli.

redakce Kulturního klubu

Herrengasse 17, 1010 Wien

Tel.: +43 1 535 23 61

Mobil: +43 660 78 28 615

wien.czechcentres.cz

E-mail: ccwien@czechcentres.cz

Po, St, Čt 10:00-17:00

Út 10:00-18:00, Pá 10:00-16:00

(Polední přestávka 12:00-12:30)

**Botschaft der Tschechischen
Republik in Wien / Velvyslanectví
České republiky ve Vídni
Penzinger Straße 11-13
A-1140 Wien
Tel.: +43-1-899 58 111**

**Velvyslanectvo Slovenskej
republiky vo Viedni
Armbrustergasse 24
A-1190 Wien
Tel.: +43 13189055200
+43 13189055212-213**

**VESELÁ ŠKOLA
s celodenní péčí
MŠ / Česká škola / doučování
7:00-17:00 hodin, 0-15 let
Barichgasse 21/4, 1030 Wien
Tel.: 0650 33 23 579**

ST. KARL

Kreuzherrengasse 1, 1040 Wien

Heilige Messe

Montag bis Freitag 18:00 Uhr

Samstag Vorabendmesse 18:00 Uhr

Sonntage 8:00, 10:00 und 19:00 Uhr,

sonst an kirchlich gebotenen Feiertagen um 8:00 und 10:00 Uhr

Rosenkranz täglich um 17:30 Uhr

in der Kapelle

Beichtgelegenheit eine halbe Stunde vor Beginn der Messen und nach Vereinbarung

Svatá zповěď také v českém jazyce!

Die Kirche ist geöffnet:

Mo-Fr 7:30-19:00,

Sa 8:30-19:00, So 9:00-19:00

Kanzleistunden: Mo-Fr 8:30-11:30

Tel.: 504 61 87, Fax: DW 13

E-Mail: st.karl.wien@aon.at

Haus- und Krankenbesuche und Beichte mit Kommunionempfang nach Vereinbarung mit der Pfarrkanzlei

**SLOVENSKÝ INŠTITÚT
SLOWAKISCHES
INSTITUT IN WIEN**

Wipplingerstrasse 24-26, 1010 Wien

Po – Štv 10:00-12:00, 13:00-17:00

Pia 10:00-12:00, 13:00-15:00

tel./fax: +43-676-780 5353

www.mzv.sk/sivieden, si.vienna@mzv.sk

<https://www.facebook.com/SlovakischesInstitutInWien>

**SOVA
SLOVENSKÝ ŠKOLSKÝ SPOLOK**

wien-cz-sk.at/sk/kalendar-akci
sova@slovaci.at

RAKÚSKO-SLOVENSKÝ KULTÚRNY SPOLOK

Sekretariát: út 9:00-10:30, čt 18:00-19:30

Marktgasse 3-7/3/R01, 1090 Wien

U4 – Friedensbrücke, električky: 33, 5, D

(zastávka Franz-Josefs-Bahnhof)

tel. +43-1-596 13 15, fax +43-1-595 57 99

rsk@slovaci.at, www.slovaci.at

Otevřeno vždy od 15. března do 31. října
BIERGARTEN · RESTAURANT

Schweizerhaus

Familie Karl Kolařík
seit 1920

1020 Wien, Prater 116, Tel. 728 01 52

POKYNY PRO ČTENÁŘE

Příhlášky k členství/odběru časopisu zasílejte na adresu:

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
Mohsgasse 30/9
A-1030 Wien

tel./fax/záznamník (od 10:00): **++43-1-79 88 454**

e-mail: **info@kulturklub.at, www.kulturklub.at**

Nemáme placenou sekretářku, a proto prosíme o pochopení, pokud se nedovoláte. Namluvte svá přání na záznamník, určitě se ozveme. Srdečně děkujeme všem novým odběratelům časopisu a věříme, že jsou s ním spokojeni. Zároveň prosíme o Vaše ohlasy, přání, návrhy a kritiky.

Vážení členové v Rakousku, příspěvek na rok 2024 činí **37,- €** (členský příspěvek 18 € + předplatné 19 €).

Členství zahrnuje: zasílání časopisu, možnost inzerce na homepage Klubu, možnost inzerce s 20 % slevou v časopise *Kulturní klub* aj.

Vážení čtenáři v Rakousku, abo-příspěvek na rok 2024 činí **40,- €**. Prosíme, uveďte na složenice zkratku ABO.

Bankovní spojení: Bank Austria

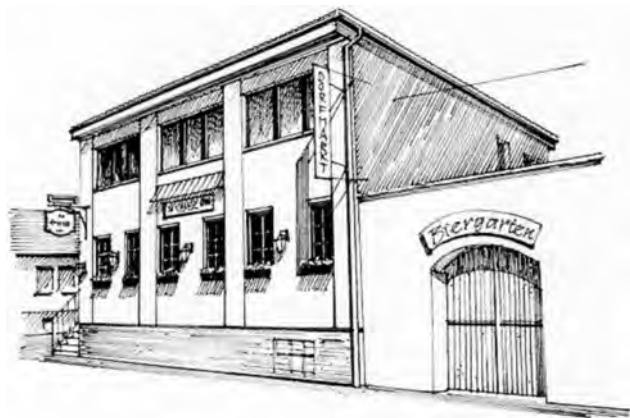
IBAN: **AT 03 1200000 683035901**

SWIFT: **BKAUATWW**

POKYNY A CENÍK PRO INZERENTY

(platí od 1. 1. 2023, viz též: www.kulturklub.at)

e-mail: **inzerce@kulturklub.at**

BÖHMISCHER HOF

Restaurace
privátní pokoje

Laaerstr. 55
 2111 HARMANNSDORF-RÜCKERSDORF

So-St 10:30-22:00 hod.
 Čt 10:30-14:00 hod.

Tel. **06 991 991 1111**
www.hroch.at

KULTURNÍ KLUB

Informační časopis Čechů a Slováků v Rakousku
Informationszeitschrift der Tschechen
und Slowaken in Österreich
 Mohsgasse 30/9, 1030 Wien
 mobil (od 10:00): 0043-0-664-97 33 764
 fax: 0043-1-79 88 454
 e-mail: **info@kulturklub.at**
www.kulturklub.at

Koniasch Latin Press s. r. o.

Na Hubálce 7
 CZ-169 00 Praha 6
 tel.: +420-603 256 618
koniasch@gmail.com
www.koniasch.cz

KLP

STAROŽITNÍK: FIEDLER V.

Restauruje / nakupuje / prodává. Zájem o nákup českých malířů. Zprostředkování bude honorované. V. Fiedler, Vídeň 7, Siebensterng. 20. Tel. 523 35 81, mobil 0664/3566676.

Restaurace BÖHMERWALD

Česká kuchyně a speciality.
 Oslavy pro malé i větší skupiny
 v romantickém prostředí
 české a slovenské restaurace.

Na Vaše objednávky se těší rodina Stuchlíkova,
1040 Wien, Argentinierstr. 66 / Wiedner Gürtel 20,
tel./fax: 505 72 34, e-mail: boehmerwald@aon.at,
www.restaurant-boehmerwald.at
 otevřeno: po – ne 11:00-23:00 hod.

Česky a slovensky mluvící lékaři ve Vídni**Dr. Jirina BODNAR**

FA für Haut u. Geschlechtskrankheiten
Privat u. kleine Kassen (BVAEB, SVS, KFA), Kassaordinationszeiten:
Mo & Do 14:00-18:30
Di 9:00-13:00, Fr 9:00-11:00
ohne Voranmeldung, Privatpatienten
Hotline: +43-676-6297213
Josefstädter Strasse 3/5, A-1080 Wien

MUDr. Vít DOLEŽAL

zubní lékař (všechny pokladny)
Kegelgasse 14 / Top 12 (vchod
ze Seidlgasse 12), 1030 Wien
tel. 713 72 66

MUDr. Eva DRŠATA

oční lékařka (všechny pokladny)
Favoritenstr. 8/2, 1040 Wien,
po, st – odpoledne; út, čt – dopoledne
termín po dohodě na tel. 587 54 27

MR MUDr. Vladislav LIPTÁK

internista – sportovní lékař
Innere Medizin – Sportmedizin
gerichtlich beeid. Sachverständiger
Diplomsporarzt, všechny pokladny
Zelinkagasse 12, 1010 Wien-City
po, út, st 14:00-16:00, čt 9:00-11:00
tel. 533 58 34, fax 533 58 34 16

MUDr. Ilona POLZER

(roz. Bartošková), choroby oční
a optometrické (Wahlarzt)
Wiener Neudorf, Schillerstr. 26, NÖ
po, út 9-12, po + st 17-19 hod. a po
dohodě (i sobota dopoledne možná)
Tel.: 02236-496 93,
v akutních případech mimo ord. hod.:
0660-3470374
www.gesundeaugen.at

**Prof. MUDr. Radek HART, Ph.D.,
FRCS, MHA**

Orthopädie und Traumatologie
Klinik Floridsdorf – Akademisches
Lehrkrankenhaus der Universität Wien
Ambulanzzeiten: Freitag 9 bis 12 Uhr
1210 Wien, Brünner Straße 68
Tel.: +43 1 277 00-3900
+420 734 783 435
radekhart23@gmail.com

Masaryk-Universität Brunn
Klinik für Unfallchirurgie,
Unfallkrankenhaus Brunn
Žerotín-Platz 617
601 77 Brno

Ověřené překlady dokumentů aj.**Mag. Pavlína LÖSSL**

Allgemein beidete und gerichtlich zerti-
fizierte Dolmetscherin für die tschechi-
sche Sprache Sprachtrainerin für Tsche-
chisch,
Slowakisch, Deutsch
Dieselgasse 5/2, A-1100 Wien
office@pavlina.at, www.pavlina.at
tel. 0699/19544077

tel./fax: 2908809

mobil: 0699/11807581

lenkakovarik@outlook.com

lenka.kovarik@fh-burgenland.at

http://www.deutsch-tschechisch.at

Univ.-Lektor Dr. Dietmar KOLLER

Weidengasse 2, 2333 Leopoldsdorf/
Wien
Tel.: +43 (0) 676 37 62 117
dietmar.koller@univie.ac.at
www.tschechisch-slowakisch.com

Mag. Lenka KOVARIK

A-1210 Wien, Felix-Slavik-Str. 3/1/10

ST. KARL

Kreuzherren-
gasse 1
1040 Wien

**Die Kirche ist ge-
öffnet:**

Mo-Fr 7:30-19:00
Sa 8:30-19:00
So 9:00-19:00

Kanzleistunden:

Mo-Fr 8:30-11:30

Tel.: 504 61 87

Fax: DW 13

E-Mail:

st.karl.wien@aon.at

**ŠKOLSKÝ SPOLEK KOMENSKÝ
SCHULVEREIN KOMENSKÝ**

Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel. +43-1-7133188-01

Mateřská škola

Ředitelka: **Sabina Eimer**
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel.: +43-1-7133188-10

Bilingvní obecná škola

Ředitelka: **Mgr. Dipl. Päd. Marcela Kaplan**
Sebastianplatz 3, 1030 Wien
Tel.: +43-1-713 31 88-20

Bilingvní reálné gymnázium

Ředitelka: **Mag. Helena Huber**
Schützengasse 31, 1030 Wien
Tel.: +43-1-713 31 88-60

www.komensky.at

**DUCHOVNÍ SPRÁVA
KRAJANŮ****P. Mgr. Ing. Václav SLÁDEK**

Tel.: 0670 404 22 91, E-mail:
vaclav.sladek@katholischekirche.at

Kancelář:

Salvatorgasse 12, A-1010 Wien
T: +431 533 95 94 DW 214 F: 9214
M: +43 (0) 670 404 2291
buero.tschechischegemeinde@
katholischekirche.at
www.erzdioezese-wien.at/pages/
inst/14425183
Facebook: Farnost Vídeň

Kostel Nejsvětějšího Vykupitele

Rennweg 63, 1030 Wien

Mše svatá v českém jazyce
každou neděli v 10:00.

Chrám Panny Marie Na Nábřeží

Salvatorgasse 12, Wien 1

Mše svatá v českém jazyce
každou sobotu a středu v 18:30
a každý první pátek v měsíci v 18:30.

**Římskokatolická
Katedrála sv. Štěpána
Wiener St. Stephansdom**

svatá zpověď pondělí 16–18, úterý
15–17, středa 13–14 hod.

Kostel Panny Márie Snežnej

1030 Wien, Jaquingasse 12
Svatá omša s kázňou v slovenskom jazyku každú
nedelu a v zasvätený sviatok o 18 hodine.

K. M. Hofbauer Klub

Česko-slovenské společenství věřících
při chrámu Maria am Gestade ve Vídni
Seitzergasse 5, 4. patro vlevo, A-1010 Wien
http://k-m-hofbauer-klub.webnode.at/
Tel.: 0043 699 192 528 87
reneselig@gmail.com

Kaple sv. Stanislava, Kurentgasse 2, Wien 1
mše svatá každý první pátek v měsíci v 18:00

Österreichische Post AG
PZ 09Z038029 P
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
Mohsgasse 30/9
1030 Wien

Nezapomeňte nahlásit
případnou změnu adresy!

*POKOJNÉ A RADOSTNÉ VÁNOCE
A ŠŤASTNÝ A ÚSPĚŠNÝ NOVÝ ROK
2024!*

Betlémy patří v Česku neodmyslitelně k adventu i k Vánocům

Letos slaví tradice jejich stavění, kterou v roce 1223 založil svatý František z Assisi, 800. výročí. V Česku toto výročí připomínají i dvě zajímavé výstavy. Zámek Žerotínů ve Valašském Meziříčí obsadila výstava s názvem *K Ježíškovi do Betléma půjdeme*. Prostory pražského Klementina hostí jubilejní výstavu betlémů.

Výstava ve Valašském Meziříčí, kterou připravili betlémáři z Valaška, představuje především soudobou tvorbu místních umělců. Nechybí ale ani historické exponáty, které pocházejí z muzeí i ze soukromých sbírek a přinášejí vhled i do daleké historie betlémářství v Čechách a na Moravě. K vidění je tak více než stovka betlémů z různých období ze dřeva, ale i z jiných materiálů.

„Betlémů máme letos 132 od osmdesáti autorů. Takže je to největší výstava, která se realizovala v posledních letech,“ řekl Českému rozhlasu předseda spolku valašských betlémářů Ivan Hejtmánek.

Největším exponátem je šestimetrový betlém řezbáře Aloise Zadrupy z Lidečka. „Má 300 figur vyřezávaných z lipového dřeva a je to takový unikát, který jsme tady umístili. Měli jsme trochu problém ho i tady umístit, je to opravdu velký betlém,“ přiznal kurátor výstavy Jan Anlauf.

Podle Spolku českých betlémářů v současné době představuje lidová tvorba hlavní proud betlémářské tradice, přičemž řadu betlémů vytváří výtvarníci samouci. Výstava *K Ježíškovi do Betléma půjdeme* je tak podle nich milou připomínkou vánočních tradic, ale také poctou jejich současným udržovatelům a novodobým umělcům.

Součástí oslav 800. výročí postavení prvního betléma je také jubilejní výstava betlémů, která se koná jednou za sto let. Probíhá v prostorách pražského Klementina, tedy v místě, kde byl podle webových stránek výstavy v roce 1562 postaven první betlém v českých zemích a kde se konala jubilejní jesličková výstava v roce 1923.

Výstava představuje výběr z děl nejlepších současných českých betlémářů. Chybí tam pouze umělci z Valaška, kteří připravili zmiňovanou samostatnou velkou výstavu betlémů na zámku ve Valašském Meziříčí.

„Exponáty byly na výstavu vybírány tak, aby představily betlémáře ze všech regionů České republiky a zároveň i co nejširší sortiment materiálů a použitých technologií. Proto jsou vystavené betlémy velmi rozdílné, i když zobrazují v podstatě jednu scénu – narození Ježíška,“ řekl Českému rozhlasu předseda Spolku českých betlémářů Vladimír Glaser.

Pro výstavu v Klementinu vznikl také speciální třímetrový vyřezávaný mechanický Jubilejní betlém. Scéna je zasažená na Kampu v roce 1906. Jedná se o barevné a mechanické dílo s panoramatem Malé Strany, na kterém se podílelo dvaatřicet výtvarníků s pomocí dětí.

Třebechovický Proboštův betlém

Nejcennějším a nejobdivovanějším betlémem je bezesporu unikátní mechanický betlém lidových řezbářů Josefa Probošta, Josefa Kapuciána a autora mechanismu Josefa Frimla.

Třebechovický Proboštův betlém je jediným betlémem v České republice prohlášeným za národní kulturní památ-

ku (v roce 1999). Celý betlém včetně mechanismu byl vytvořen ze dřeva před více než sto lety. Na ploše 6,9 × 1,9 × 2,2 metry se nachází více než 2 000 vyřezávaných dílů.

Třebechovické muzeum betlémů je odborným pracovištěm specializujícím se na dokumentaci statických a mechanických betlémů. Nabízí muzeím a soukromým sběratelům odborné poradenství při restaurování mechanických betlémů.

Muzeum v Třebechovicích existuje již od roku 1925 díky nadšení a pili třebechovického rodáka Viléma Kolečka (1869-1944), který pro muzeum získával sbírkové předměty darem od spoluobčanů. O sbírkách a historii města pravidelně informoval ve vlastivědném sborníku *Staré Třebechovice*.

Muzeum se postupem času vyprofilovalo jako specializované muzeum betlémů, a to především zásluhou manželů Vaclíkových. TMB je jediným zařízením svého druhu v České republice a také v Evropě.

V současné době spravuje muzeum městské sbírky a sbírkový fond betlémů. Nejzávažnějším předmětem městských sbírek je ručně psaný iluminovaný Literátní graduál z roku 1559. Sbírkový fond betlémů tvoří více než 500 betlémů zhotovených z nejrůznějších materiálů, pocházejících z tradičních i netradičních betlémářských oblastí. Nejcenějším betlémem je Proboštův mechanický betlém.

Krýzový jesličky v Jindřichově Hradci

Největší lidový mechanický betlém na světě, který je zapsán v *Guinnessově knize rekordů*, patří k nejnavštěvovanějším expozicím Muzea Jindřichohradecka.

Velkolepý betlém v Muzeu Jindřichohradecka jeho tvůrce, jindřichohradecký punčochářský mistr Tomáš Krýza, (13. 12. 1838 – 31. 5. 1918) vytvářel více než šedesát let. Jesličky obsahují cca 1 398 figurek lidí a zvířat, z nichž se 133 pohybuje. Původní mechanismus, který byl zpočátku poháněn ručně, rozvádí pohyb z jediného elektromotoru. Součástí expozice je i ukázka tohoto unikátního mechanismu.

Tradiční scéna narození Páně je doplněna biblickými výjevy z evangelia, například obřezáváním Ježíška, vražděním neviňátek či útekem svaté rodiny do Egypta. Do detailů vyvedenou městskou architekturu pozoruje stráž z majestátních hradeb a v okázalém Herodově paláci je vidět i miniaturní porcelánové nádoby na stolech. Kolem

se rozkládá poetická vesnická krajina, dokládající život lidí 19. století. Krýzovi nechyběl ani smysl pro humor: z jednoho z komínů co chvíli vykoukne komíník a jsou tu i dva kozlíci, kteří do sebe neúnavně narážejí rohy.

Figurky jsou zhotoveny z kašovité hmoty směsi mouky, pilin, sádry a klišu, skály pak tvoří papír, vše doplňují různé přírodníny.

Ve Svitavách bude opět k vidění velký mechanický betlém

V Městském muzeu ve Svitavách byla otevřena velká výstava betlémů. Jejím jádrem je sbírka papírových betlémů Jitky Dolečkové z Dolní Sloupnice, doplní je autorské betlémy Pavla Peciny a další z nejrůznějších materiálů ze svitavského muzea. Po roce bude až do 28. ledna opět k vidění také mimořádný mechanický betlém svitavských betlémářů dlouhý asi 15 metrů, uvedlo muzeum v tiskové zprávě. Tvoří jej 656 kusů polychromovaných figur a výpravných budov, pět malovaných scénérií, takzvaných dálin, a 62 mechanik. V loňském roce muzeum dokončilo jeho kompletní rekonstrukci, která trvala deset let. Na opravách se podíleli například Šárka a Petr Bergerovi a Vendula a Jiří Látalovi, kteří zrestaurovali a doplnili všechny figury, budovy, dáliny i pohybové mechanismy. Celý soubor restaurátor Kamil Andres sestavil do nové kompozice.

Betlém s bohatou architekturou je souborem prací několika betlémářských spolků z let 1826-1942. Do svitavského muzea se dostal po roce 1945, kde ze zřejmě čtyř betlémů vznikl jeden velký. Původně byla venkovská část pohyblivá a městská statická.

Vánočka

Vánočky patří mezi nejstarší české vánoční pečivo. Již benediktinský mnich Jan z Holešova, žijící za vlády krále Václava IV. v Břevnovském klášteře, zaznamenal, že „v předvečer narození Páně věřící požívají velkého bílého chleba, to jest velkých vánoček nebo koláčů... Staří lidé pak z dobré víry a ze správného názoru kladli na stoly a ubrusy tyto velké bílé chleby hmotné a vedle nich nože a dovolovali o tomto svátku, aby čeled z nich krájela podle vůle sobě i chudým.“

Ve středověku si na vánočkách pochutnávala šlechta i zmlsaní konšelé. A protože o Vánocích byli páni z městského zastupitelstva štědří nejen k sobě, ale i k ostatním, nakupovali z obecních peněz pro chudé „mnoho ryb a húsce štědrovečerních“ (húsce – štědrovky neboli vánočky).

Dříve vánočky patřily mezi nejoblíbenější vánoční dárky. I později byly štědrovečerní vánočky považovány za vybranou pochoutku. Připravovaly se podle nejrůznějších receptů a každý člen rodiny musel dostat svoji vánočku. Pro rodinné příslušníky z bílé mouky, smetany s rozinkami a mandlemi, kořeněné anýzem či fenyklem, pro čeládku z obyčejného kynutého těsta. S kávou se vánočky podávaly teprve v 19. století.

Zlaté prasátko

Zlaté prasátko, zjevující se za odměnu o Štědrém večeru všem, kdo se nenechají zlákat pochoutkami a dodržují po celý den až do východu první večerní hvězdy půst, patří

mezi nejtajemnější vánoční bytosti. Málokomu se poštětilo uvidět je, jak přebíhá přes zeď nebo na strop světnice. Přesto je nedílnou součástí Vánoc.

V některých rodinách zlatému prasátku trochu pomáhali tatínek s maminkou, když vyřezali prasečí postavičku a prosvítli ji na zeď. Prasátko se mihlo před udivenými dětskýma očima a rychle se schovalo až do příštích Vánoc. Za prasátko občas zaskakovalo zlaté telátko, které se spouštělo po zlatém laně u kostela nebo na sebe bralo podobu zlatého ptáka, kohouta nebo beránka. V některých krajích věřili, že „při prvním hlaholu štědrovečerního zvonění“ pluje zlaté telátko mezi obláčky po obloze.

Proč se před štědrovečerní večeří objevuje zlaté prasátko, zůstává zahaleno tajemstvím. Prase však bylo v předkřesťanských dobách symbolem slunce a o zimním slunovratu, na který připadají křesťanské Vánoce, se sluneční kotouč ujímá vlády a noci se pomalu zkracují.

Protože půst o Štědrém dni se dříve nebral na lehkou váhu, pomáhaly prasátku hlídat děti i méně laskavé vánoční bytosti. Dohlížel na ně „svatý šprech“, který by prý nezaváhal nezbedovi provrtat břicho, aby se přesvědčil na vlastní oči, že je skutečně prázdné.

VÁNOČNÍ CHVILKA POEZIE

Jaroslav Seifert: *Šel malíř chudě do světa Vánoční píseň*

Rolničky slyším, slyším hlasy,
myslím si: Kdo to přijel asi?
Dlouho už neviděl jsem sáně,
a proto toužím dychtivě
podívat se zas jednou na ně,
pohládit koně po hřívě.
Však venku nikdo. Jenom vrána
do pola sněhem zasypaná.
A slyším hudbu. Nechám všeho,
jdu přivítati neznámého.
Kdo je to? Slyším, někdo troubí,
housle se ozvou k tomu vráz
i basa, která zpívá zhloubi.
Nic, jenom tma a ticho v domě
opírají se silou o mě.
A v koši u psacího stolu
hryže si myška. My dva spolu
známe se dávno. Tiše vklouzla
tak jednou ke mně. Od těch dob
je pokoj stále plný kouzla.
Jen, prosím, neplaš, nerozzlob
tu přítelkyni malých dětí,
umí tak krásně vyprávěti.
Vždyť je to ona, myška malá,
jež s Kristem Pánem v seně spala
a viděla, jak Marie Panna
už dlouhou cestou umdlévá
a klesá k zemi uplakaná
na trochu slámy do chlěva.
A viděla, jak z nebe rázem
andělé slétali se na zem.
A teď je u mne. Pode dveřmi
tou škvírou chodí ke mně, věř mi.
A od těch dob mi takhle hraji,

rolničky slýchám v tento čas,
okna mi květy rozkvétají
a z nebe slýchám krásný hlas.
Ne obyčejný, ale svatý,
když do tmy ráno vyjdu vraty
a spěchám sněhem na roráty.

Antonín Sova: Ježíšek

Že též jsou něžni u nás, o tom víte:
a já se právě v okno jizby díval
papírem slepené a neumyté,
po černých stěnách stín se v kouty vrýval,
a dveře bez petlic, tu černá bidla
nad pecí visela, tu holubice
zrobená z vajec, schvívala svá křídla,
pár stolic, obrázků a nic již více.
Však v mechu jesle barevné tu stály
a stromek drobný blíž mi kynul sněti.
A tušils na chvíli, že ráj tu malý,
tu bouřit bude veselý smích dětí!

**Jaroslav Vrchlický: Co život dal
Vánoce**

Hlas zvonů táhne nad závějí,
kdes v dálce tiše zaniká;
dnes všechny struny v srdci znějí,
neb mladost se jich dotýká.
Jak strom jen pohne haluzemi,
hned strásá ledne křišťály,
rampouchy se střech visí k zemi
jak varhan velké píšťaly. –
Zem jak by liliemi zkvetla,
kam sníh pad', tam se zachytil;
Bůh úsměv v tvářích, v oknech světla,
a v nebi hvězdy rozsvítil.
A staré písně v duši znějí,
a s nimi jdou sny jesliček
kol hlavy mé, jak ve závějí
hlas tratících se rolniček.
Můj duch zas tone v blaha moři,
vzdech srdcem táhne hluboce,
a zvony znějí, světla hoří –
Ó Vánoce! Ó Vánoce!

Jaroslav Seifert: Po Třech králich

Tři králové, krom vzácných darů,
z kterých nemáme zhola nic,
přivezou sníh na dromedáru do
povánočních plískanic.
Rybníček za vsí ledem zkrutne,
s nebe se schvěje něžný prach.
Je konec chmur, jako když utne,
a rozsvítí se v chalupách.
Hned Ondra snese sánky s půdy,
mamka Verunku zabalí,
kluk v beranici, nos má rudý,
dcerka se choulí do šály.
A žádný král na zlatém voze
a na hedvábných polštářích
nejel kdy lépe po úvoze,
když do tváří zafičí sníh.
A večer doma to je rvačka,

když vrátí se ta dvojice
a voní s plotny bramboračka:
Kdo bude dřívě u lžice!
A žádný král, co už jich bylo,
si nemůže tak pochutnat.
Po polévce se zakouřilo.
Pak šaty dolů, jde se spát!
A žádný král však kdopak věří
už na krále a jeho moc –
tak nespal na labutím peří,
jak tihle dva. A dobrou noc!

**František Hrubín: Špalíček veršů a pohádek
Zima**

Sněží snížek, sněží
kolem starých věží,
běž, Jiříčku, běž,
přines mi tu věž!

Věž je těžká, táto,
na nohou má bláto
a na hlavě sníh,
sotva bych ji zdvih.

Na ledě

Dobře dětem o Vánocích
na rybnících, na potocích,
zima jim dá pod nohy
kousek zmrzlé oblohy.

Pro ně zmrzlo modré nebe,
co na tom, že trochu zebe,
honí se tam vesele
malí zkřehlí andělé.

Brusle, sáně

Brusle, sáně –
honem na ně,
dokud máme
sníh a led,
nenechme je
zahálet,
dokud máme sníh a mráz,
poletíme
jako ptáci,
spadneme-li,
vstanem' zas,
bílí jako sněhuláci.

Michal Černík: Co víme o čertovi

To je mi záhad.
Nikdo nikdy neviděl čerta,
a přeci víme, jak vypadá.
Má kopyto na jedné noze
a umí létat po obloze.
Má rohy a oháňkou mává.
Kdepak, to není kráva.
Víme, že bydlí v pekle,
a víme, že žádné peklo není,
a víme, že hudruje vztekle,
asi takhle: blekle, blekle.
A víme, že smrdí sírou,
proletí komínem i jinou dírou.

A víme, že je hrozně starý
a hloupý a zlý a provádí čary.
a je strašně chlupatý.
Každý ho umí popsat od hlavy po paty.
Kdo ví, čím je to vina.
Bude v tom nějaká čertovina.
Nikdo nikdy neviděl čerta,
a všichni víme, jak vypadá.
To je mi záhada.

Jiří Suchý: *Nejsmutnější Vánoce*

Venku je tma a sněží. František Kaláb sedí ve své kanceláři a srdečně se směje. Taková komická věc. Spis s jednacím číslem nalevo místo napravo a s nesprávným razítkem. František Kaláb se přímo zajíká. Není suchar.

Ale dost zábavy! Došlý spis je nutno potvrdit, ať je sebesměšnější. František Kaláb bere do rukou datumovací razítko. To už je skoro deset hodin. Nějak se dneska zdržel. Pečlivě otiskuje razítko a má radost, jak se stejnoměrně vyvedlo. 24. prosinec, jako když ho vyšije.

24. prosinec – to je nějaké povědomé datum... František loví ve své paměti. Co je to jenom za den? Nikdo už v kanceláři není, aby se přeptal, všichni dnes chvátali domů... Aha, snad si to plete s 24. listopadem, to je den, kdy je nutno hlásit spotřebu fasciklů na příští rok. Velmi důležitý den! Ba ne. 24. prosinec má co dělat s jeho soukromím. Dokonce mu to datum připomíná dětská léta. František Kaláb si oddychl. V první chvíli měl totiž obavu, zda nepropásl nějakou služební povinnost. Zakládal si vřdycy na tom, že se mu nedá nic vytknout. Ani dneska se nemusel zdržet tak dlouho, kdyby nechtěl. Ale bylo nutno uspořádat pořadače za celý rok. Někdy se to udělat muselo, tak proč ne dneska. Snad proto, že je ten 24. prosinec? František Kaláb se oblékal a přemýšlel. Pak si nasadil klobouk. V ten okamžik pochopil. Jako by klobouk obsahoval odpověď na jeho otázku. 24. prosinec je Štědrý den a lidé si v ten den dělají radost. Jakou udělá dnes František Kaláb radost své manželce, to je ve hvězdách. Má jí snad vzít směšný spis s nesprávným razítkem, aby se zasmála?

František Kaláb velmi a správně chápe, že se nemůže vrátit domů. František se zachová velmi konkrétně. Otevře dveře trezoru a z předposlední přihrádky vyjme láhev francouzského koňaku, určenou pro reprezentaci a pro kontrolní orgány.

Chvilku nato už sedí ve své oktávii a jede značnou rychlostí směrem na Benešov. Pojednou prudce odbočí. Ocítá se uprostřed opuštěného a sněhem zavátého lomu. Je mrazivá noc. Krajina je nevlídná, ale František ví, že dneska v noci nenajde nikde vlídnou krajinu. Jen kdyby nebyl tak sám. Pojednou se rozhodl pro nerovný boj se skličující samotou. Vrhá se do sněhu a začíná houževnatě stavět sněhuláka. Sníh se dobře lepí a práce jde od ruky. Dokonce se při ní přijde na jiné myšlenky. Když sněhulák stojí, přijde na řadu koňak. Františkovi je pojednou docela dobře. Neví už přesně, proč se ocitl tady, ve starém lomu, a není mu ani moc jasné, kdože je vlastně sněhulák. Dívá se upřeně do jeho bílé tváře, je taková napuchlá a bezvýrazná... František náhle poznává ve sněhulákovi svého představeného.

Je třeba urychleně se zavděčit. František hlásí, že zorganizuje oheň, a pak blábolí něco o klestí. Pak se rozbíhá proti nedalekému lesíku. Dvakrát ho mine, ale potřebuje

tí mizí mezi stromy. Asi za hodinu se vrací z druhé strany po státní silnici, vyválený a upocení, s náručí plnou roští. Skládá dřevo pod sněhuláka a pak vyndává z kapsy několik spisů, které si vzal s sebou ze zvyku, neboť si doma rád před spaním zarazítkuje. Roští i spisy polije zbytkem koňaku a podpálí. Při tom všem nenápadně pozoruje představeného, zda se jeho lhostejný výraz aspoň na okamžik nezmění. Ale v bílé opuchlé tváři není ani stopy vděku, ani náznak brzkého povýšení.

Roští začalo prskat a oheň se ponenáhlu rozhořel. Sněhulák se mírně naklonil ke straně. František Kaláb se zatetelil štěstím a přihodil další klestí. Představený je mi nakloněn, mumlal si. Chtěl využít situace a zmínit se o svém pomalém postupu v úřadě. Měl vše promyšleno. Poznámku chtěl prohodit jen tak mimochodem, ale podtrhnout ji určitým gestem. Ale tu koňak, který se zdál být Františkovým přítelem, náhle zradil. Gesto se nevyvedlo a František upadl v polovině věty. Nepostřehl, že porazil sněhuláka a že jeho představený taje v ohni. Ležel a jen slyšel za zády podivný sykot. Protože se domníval, že je to zmiije, zůstal asi deset minut nehybný. Když se osmělil vstát, postřehl okamžitě nepřítomnost představeného. Začal pobíhat po lomu. Pojednou si všiml, že oheň nehoří a že uprostřed ohořelých větvíček leží skrovné zbytky sněhuláka. Zmocnila se ho panika. Rozběhl se, aby sehnal pro představeného první pomoc. Nebo aspoň druhou. Několik hodin bloudil kolem lomu a pak se nadobro ztratil ve tmě.

Druhý den byla nalezena jeho oktávie v opuštěném lomu. A o několik kroků dále ohořelé zbytky několika důvěrných spisů. Nikdo neuměl podat vysvětlení. Nikdo neví, že tak musí skončit člověk, který zapomene, že jsou Vánoce.
(Sto povídek aneb Nesplněný plán)

Tomáš Peřina: *Tichá noc*

Zlé nemluvně jak podlý vrah
se plíží mezi stíny
a šíří démonický pach
rok neměněné plíny.
Dle dávné sudby stane se
prý ničitelem světů,
na Štědrý večer pronese
svou hrůznou PRVNÍ VĚTU
a sešle na svět prokletí,
čas přetočí se zpátky,
zem pukne, nebo odletí...
Přeji vám krásné svátky!

Tam uvnitř něco je. Hororové básničky Tomáše Peřiny s ilustracemi Františka Skály
Praha: Argo, 2023.

Přestože by se mohlo zdát, že Tomáše Peřinu (*1980, Praha) jeho příjmení předurčuje k milostné poezii, on se vydal cestou hororu. S příšerami, o kterých píše, má společné to, že se zjevuje jenom velmi výjimečně a dává přednost tichému životu v Příšerí. Tato kniha je od prvního pohledu podivná a něco se v ní ukrývá... Ač je určena dětem, má šanci stát se zásadním knižním titulem pro celou rodinu, protože imaginace Tomáše Peřiny umocněná výtvarným projevem Františka Skály – to je hodně silná káva! Takhle potouchlou dětskou poezii jste dost možná ještě nečetli a zcela určitě zase dlouho číst nebudete...